

Νοημοσύνη
Εγρήγορση
Δύναμη
Ευγένεια
Γενναιότητα

Γίνε
Ήρωας του
Διαδικτύου.

Καλώς ήρθατε στον κύκλο μαθημάτων Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου: μια συνεργασία ανάμεσα στην Google, τη Συνεργασία για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο (The Net Safety Collaborative) και τον Συνασπισμό για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο (Internet Keep Safe Coalition). Ο παρών κύκλος μαθημάτων αποτελεί υποενοότητα του Be Internet Awesome, ενός πολύπλευρου προγράμματος σχεδιασμένου να διδάξει στα παιδιά τις δεξιότητες που χρειάζονται προκειμένου να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο έξυπνα και με ασφάλεια.

Φέτος έχουμε προσθέσει 10 νέες δραστηριότητες στον κύκλο μαθημάτων. Συνεργαζόμαστε με τη μη κερδοσκοπική οργάνωση «Επιτροπή για τα Παιδιά» (Committee for Children) για να δημιουργήσουμε νέες δραστηριότητες κοινωνικοσυναισθηματικής αγωγής που συμβάλουν στην καθοδήγηση των παιδιών στα ψηφιακά ταξίδια τους. Επιπρόσθετα, έχουμε συμπεριλάβει νέα μαθήματα γραμματισμού σχετικά με την αναζήτηση πληροφοριών και βελτιώσαμε τις δραστηριότητες ασφάλειας και προστασίας, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του σημερινού ψηφιακού κόσμου. Θα βρείτε επίσης δραστηριότητες κατηγοριοποιημένες ανά βαθμίδα εκπαίδευσης που ανταποκρίνονται σε όλο το εύρος της παιδικής ανάπτυξης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου έχει υποβληθεί σε ενδελεχή αξιολόγηση από το Κέντρο Έρευνας Εγκλημάτων κατά των Παιδιών του Πανεπιστημίου του Νιου Χάμσαϊρ. Σύμφωνα με αυτήν τη μελέτη, πρόκειται για το πρώτο πρόγραμμα ασφάλειας στο διαδίκτυο που αποδεδειγμένα επηρεάζει θετικά τις γνώσεις των μαθητών/τριων για την ασφάλεια στο διαδίκτυο και την ψηφιακή ιθαγένεια.

Ο κύκλος μαθημάτων Be Internet Awesome είναι αυτοτελής. Όλες οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιούνται χωρίς προηγούμενη επαγγελματική εκπαίδευση, με ελάχιστη προετοιμασία μαθήματος και χωρίς να απαιτείται ειδικός εξοπλισμός ή πόροι για τη διδασκαλία τους. Τα μαθήματα αυτά συνεπικουρούνται από την εμπειρία παιχνιδιού που παρέχει το Ίντερλαντ (**g.co/Interland**), ένα διαδικτυακό παιχνίδι δράσης και περιπέτειας που κάνει την εκμάθηση της ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας διαδραστική και διασκεδαστική, όπως ακριβώς είναι και το ίδιο το διαδίκτυο.

Πέντε είναι οι βασικές θεματικές ενότητες ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας του Κώδικα Internet Code of Awesome:

- **Μοιράσου αλλά φυλάξου:** Ψηφιακό αποτύπωμα και υπεύθυνη επικοινωνία
- **Μην την πατάς με την απάτη:** Ηλεκτρονικό ψάρεμα (phishing), απάτες και έγκυρες πηγές
- **Κράτα καλά τα μυστικά σου:** Ασφάλεια στο διαδίκτυο και κωδικοί πρόσβασης
- **Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά:** Καταπολέμηση της αρνητικής διαδικτυακής συμπεριφοράς
- **Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως:** Υποπτο περιεχόμενο και σενάρια

Ο κύκλος μαθημάτων δημιουργήθηκε κυρίως για παιδιά 8-12 ετών, όμως η ύλη έχει φανεί χρήσιμη και σε εκπαιδευτικούς μεγαλύτερων ή και μικρότερων μαθητών/τριων, ιδιαίτερα όσον αφορά το βασικό λεξιλόγιο, τις συζητήσεις μέσα στην τάξη (προσαρμοσμένες ανάλογα με την ηλικία των παιδιών) και τα εκπαιδευτικά παιχνίδια. Σας παροτρύνουμε να πειραματιστείτε, προκειμένου να εντοπίσετε τι είναι καλύτερο για τα παιδιά της τάξης σας, είτε αυτό είναι να ολοκληρώσετε τον κύκλο μαθημάτων από την αρχή έως το τέλος είτε να εμβαθύνετε σε ένα ή δύο μαθήματα που χρειάζονται περισσότερο οι μαθητές/τριες σας. Συμπληρωματικά με τον κύκλο μαθημάτων, παρέχονται πρόσθετοι πόροι για τους/τις εκπαιδευτικούς και την οικογένεια, όπως έτοιμες διαφάνειες τύπου Pear Deck, εκτυπώσιμες δραστηριότητες και ένας οικογενειακός οδηγός και συμβουλές για το σπίτι.

Η Διεθνής Εταιρεία για την Τεχνολογία στην Εκπαίδευση (International Society of Technology in Education/ISTE) διενήργησε έναν ανεξάρτητο έλεγχο στο πρόγραμμα Be Internet Awesome και το αναγνώρισε ως έναν εκπαιδευτικό πόρο που προετοιμάζει τους/τις νεαρούς/ες μαθητές/τριες να ανταποκριθούν στα Μαθητικά Πρότυπα ISTE 2021. Η ISTE απένειμε στο πρόγραμμα Be Internet Awesome την Πιστοποίηση Ευθυγράμμισης ως προς την Ετοιμότητα (Seal of Alignment for Readiness).

Περιεχόμενα

Οδηγός για τον/την εκπαιδευτικό	Πόρος 1 Πόρος 2 Πόρος 3 Πόρος 4	Πώς να διδάξετε τον κύκλο μαθημάτων ..... Δραστηριότητες λεξιλογίου Εισαγωγικό email προς τους γονείς/πρότυπο επιστολής Συχνές ερωτήσεις	5
Μοιράσου αλλά φυλάξου Ενότητα 01	Μάθημα 1 Μάθημα 2 Μάθημα 3 Μάθημα 4 Μάθημα 5 Μάθημα 6 Μάθημα 7	Πότε δεν κοινοποιούμε ..... Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή Δεν εννοούσα αυτό! Καδράρισέ το Τελικά ποιος είναι αυτός; Πώς μας βλέπουν οι άλλοι στο διαδίκτυο; Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης	17
Μην την πατάς με την απάτη Ενότητα 02	Μάθημα 1 Μάθημα 2 Μάθημα 3 Μάθημα 4 Μάθημα 5 Μάθημα 6 Μάθημα 7	Αναδυόμενα παράθυρα, πλαστοπροσωπία (catfishing) και ..... άλλες απάτες Ποιος είναι αυτός που μου «μιλάει»; Ισχύει πράγματι αυτό; Εντοπισμός αναξιόπιστων πληροφοριών στο διαδίκτυο Αν ήμασταν μια μηχανή αναζήτησης Εξάσκηση στη διαδικτυακή αναζήτηση Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας	42
Κράτα καλά τα μυστικά σου Ενότητα 03	Μάθημα 1 Μάθημα 2 Μάθημα 3 Μάθημα 4	Μα δεν ήμουν εγώ! ..... Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης Μην το πεις σε κανέναν Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού	83
Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά Ενότητα 04	Μάθημα 1.1 Μάθημα 1.2 Μάθημα 2.1 Μάθημα 2.2 Μάθημα 3 Μάθημα 4 Μάθημα 5 Μάθημα 6	Να παρατηρείς τα συναισθήματα ..... Να εξασκείσαι στην ενσυναίσθηση Η καρτέλα της καλοσύνης σου Τρόποι να δείξεις την καλοσύνη σου Απλά πες το ευγενικά! Πρόσεχε τον τόνο της φωνής σου Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας	97
Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως Ενότητα 05	Μάθημα 1 Μάθημα 2 Μάθημα 3 Μάθημα 4.1 Μάθημα 4.2 Μάθημα 5.1 Μάθημα 5.2 Μάθημα 6 Μάθημα 7	Τι σημαίνει θάρρος; ..... Από θεατής, υπερασπιστής Οι υπερασπιστές έχουν επιλογές! Βλέπεις πράγματα που σε αναστατώνουν; Τι κάνεις; Τι κάνεις όταν στο διαδίκτυο βλέπει πράγματα που σε αναστατώνουν; Τι μπορείς να κάνεις όταν βλέπεις κάτι κακόβουλο στην οθόνη σου; Πώς μπορείς να διαχειρίζεσαι την κακόβουλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο; Πότε να ζητάς βοήθεια; Κάνε και διαδικτυακή αναφορά	127

Πώς να διδάξετε τον κύκλο μαθημάτων

Το πρόγραμμα Be Internet Awesome είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να μπορείτε να το εφαρμόζετε εύκολα στην τάξη προσαρμόζοντάς το στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών/τριών σας. Ανάλογα με το πρόγραμμα και το επίπεδο των μαθητών/τριών σας, μπορείτε να τροποποιήσετε τα μαθήματα όπως εσείς κρίνετε. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα μπορεί να προτείνει μια δραστηριότητα που απευθύνεται σε ολόκληρη την τάξη, αλλά εσείς, γνωρίζοντας τους/τις μαθητές/τριες σας, μπορεί να κρίνετε ότι θα ήταν αποτελεσματικότερη εάν η τάξη χωριζόταν σε μικρές ομάδες. Αυτού του είδους τροποποιήσεις σας παροτρύνουμε να κάνετε. Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη!

Πληροφορίες για τον κύκλο μαθημάτων:

1. Κάθε διδακτική ενότητα παρέχει λεξιλόγιο με όρους που χρησιμοποιούνται στα μαθήματα. Μπορείτε να το εκτυπώσετε και να το μοιράσετε στους/στις μαθητές/τριες ως υλικό αναφοράς. Φροντίστε να ανατρέξετε στις **Δραστηριότητες λεξιλογίου που παρατίθενται στις επόμενες σελίδες**.

2. Κάθε μία από τις πέντε διδακτικές ενότητες αποτελείται από κάποια μαθήματα. Ο αριθμός των μαθημάτων διαφέρει από ενότητα σε ενότητα. Η δομή του κάθε μαθήματος είναι η εξής:

- ✓ **Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες**
- ✓ **Ας συζητήσουμε:** συμπληρωματικές πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς γραμμένες σε εύληπτη γλώσσα (σε περίπτωση που θέλετε να τις διαβάσετε στους/στις μαθητές/τριες)
- ✓ **Δραστηριότητα:** κάποιες δραστηριότητες μπορεί να απαιτούν τροποποιήσεις ανάλογα με την τάξη.
- ✓ **Δίδαγμα:** σύνοψη του μαθήματος και ευκαιρίες για στοχασμό ή προβληματισμό.

3. Κάθε τίτλος μαθήματος επισημαίνεται με ένα σύμβολο που υποδεικνύει τη συνιστώμενη βαθμίδα εκπαίδευσης. Ένα σύμβολο υποδεικνύει, επίσης, εάν πρόκειται για μάθημα Παιδεία στα Μέσα και/ή Κοινωνικοσυναισθηματικής αγωγής.

2-6

Τάξεις
β'-στ'

2-3

Τάξεις
β'-γ'

4-6

Τάξεις
δ'-στ'

ΠΜ

Παιδεία
στα Μέσα

ΚΣΑ

Κοινωνικοσυναισθηματική
αγωγή

4. Ο συγκεκριμένος κύκλος μαθημάτων έχει σχεδιαστεί με σκοπό τα μαθήματα να διδάσκονται με δύο διαφορετικούς τρόπους: με τη σειρά που εμφανίζονται ή με τη σειρά που ταιριάζει καλύτερα στις συγκεκριμένες ψηφιακές και μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριών σας. Οι ενότητες είναι σκόπιμα διατεταγμένες για τάξεις που ξεκινούν από το μηδέν, αλλά πολλοί/ές μαθητές/τριες δημοτικού διαθέτουν κάποια από αυτήν τη γνώση και μπορούν να σας βοηθήσουν να ανακαλύψετε συγκεκριμένες δεξιότητες που θέλουν ή χρειάζεται να αναπτύξουν. Μπορείτε να ξεκινήσετε συζητώντας μαζί τους για το τι κάνουν και τι δεν γνωρίζουν. Ελπίζουμε να απολαύσετε τη διαδρομή για να γίνουμε όλοι **Ήρωες του Διαδικτύου!**

Δραστηριότητες Λεξιλογίου

Μπορείτε να βρείτε το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται σε αυτές τις δραστηριότητες στην αρχή κάθε ενότητας.

Περισσότερες πληροφορίες

Απαιτούμενα υλικά:

- Πίνακας για την παρουσίαση των λέξεων του λεξιλογίου (μαυροπίνακας, πίνακας χαρτιού, πίνακας μαρκαδόρου κτλ.)

Οδηγίες

1. Οι μαθητές/τριες πρέπει να επιλέξουν ένα ταίρι.
2. Ο/η πρώτος/η μαθητής/τρια κάθε ομάδας γυρίζει την πλάτη του στον πίνακα (οι μαθητές/τριες μπορούν να είναι όρθιοι/ες ή καθιστοί/ές).
3. Ο/η δάσκαλος/α δείχνει στον πίνακα τρεις έως πέντε λέξεις από το λεξιλόγιο.
4. Ο/η δεύτερος/η μαθητής/τρια της ομάδας βλέπει τον πίνακα και εξηγεί την πρώτη λέξη του λεξιλογίου στον/στην πρώτο/η συμπαίκτη/τρια **χωρίς να λέει τη λέξη του λεξιλογίου**.
5. Ο/η πρώτος/η μαθητής/τρια κάθε ομάδας προσπαθεί να μαντέψει τη λέξη του λεξιλογίου.
6. Μόλις ο/η πρώτος/η μαθητής/τρια κάθε ομάδας μαντέψει σωστά την πρώτη λέξη του λεξιλογίου, ο/η δεύτερος/η μαθητής/τρια της κάθε ομάδας συνεχίζει με την περιγραφή της επόμενης λέξης.
7. Συνεχίζετε με τα βήματα 3-6 μέχρι ο/η πρώτος/η μαθητής/τρια να μαντέψει σωστά όλες τις λέξεις που υπάρχουν στον πίνακα.
8. Για τον επόμενο γύρο, τα ζευγάρια κάθε ομάδας αλλάζουν ρόλους. Επαναλάβετε τη δραστηριότητα με νέες λέξεις του λεξιλογίου.

Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο: Κάρτες μπίνγκο Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου
- Πιόνια (οτιδήποτε που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για επισήμανση ενός σημείου, όπως μικροί κύβοι, συνδετήρες, φασόλια κτλ.)

Οδηγίες

1. Μοιράστε τις **κάρτες μπίνγκο Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου** (επιλέξτε ανάμεσα σε κάρτες μπίνγκο 5x5 ή 3x3) και τα πιόνια σε κάθε μαθητή/τρια.
2. Οι μαθητές/τριες συμπληρώνουν τις κάρτες μπίνγκο με τις λέξεις του λεξιλογίου μιας συγκεκριμένης ενότητας.
3. Ο/η δάσκαλος/α διαβάζει τον **ορισμό** μιας λέξης του λεξιλογίου. *Ο/η δάσκαλος/α μπορεί να επιλέξει τυχαία τους ορισμούς από το λεξιλόγιο της ενότητας.*
4. Οι μαθητές/τριες προσπαθούν να δουν αν η λέξη που ταιριάζει με τον ορισμό βρίσκεται στον πίνακά τους και την επισημαίνουν με το πιόνι.
5. Ένας/μία από τους/τις μαθητές/τριες μπορεί να φωνάξει «μπίνγκο» όταν κάθε σημείο σε μια γραμμή, στήλη ή διαγώνιο έχει πιόνια.
6. Συνεχίζετε το παιχνίδι με τις υπάρχουσες κάρτες μπίνγκο ή ζητάτε από τους/τις μαθητές/τριες να αφαιρέσουν όλα τα πιόνια και παίζετε από την αρχή.

Ιστός λέξεων

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο: Ιστός λέξεων (σελίδα 10)

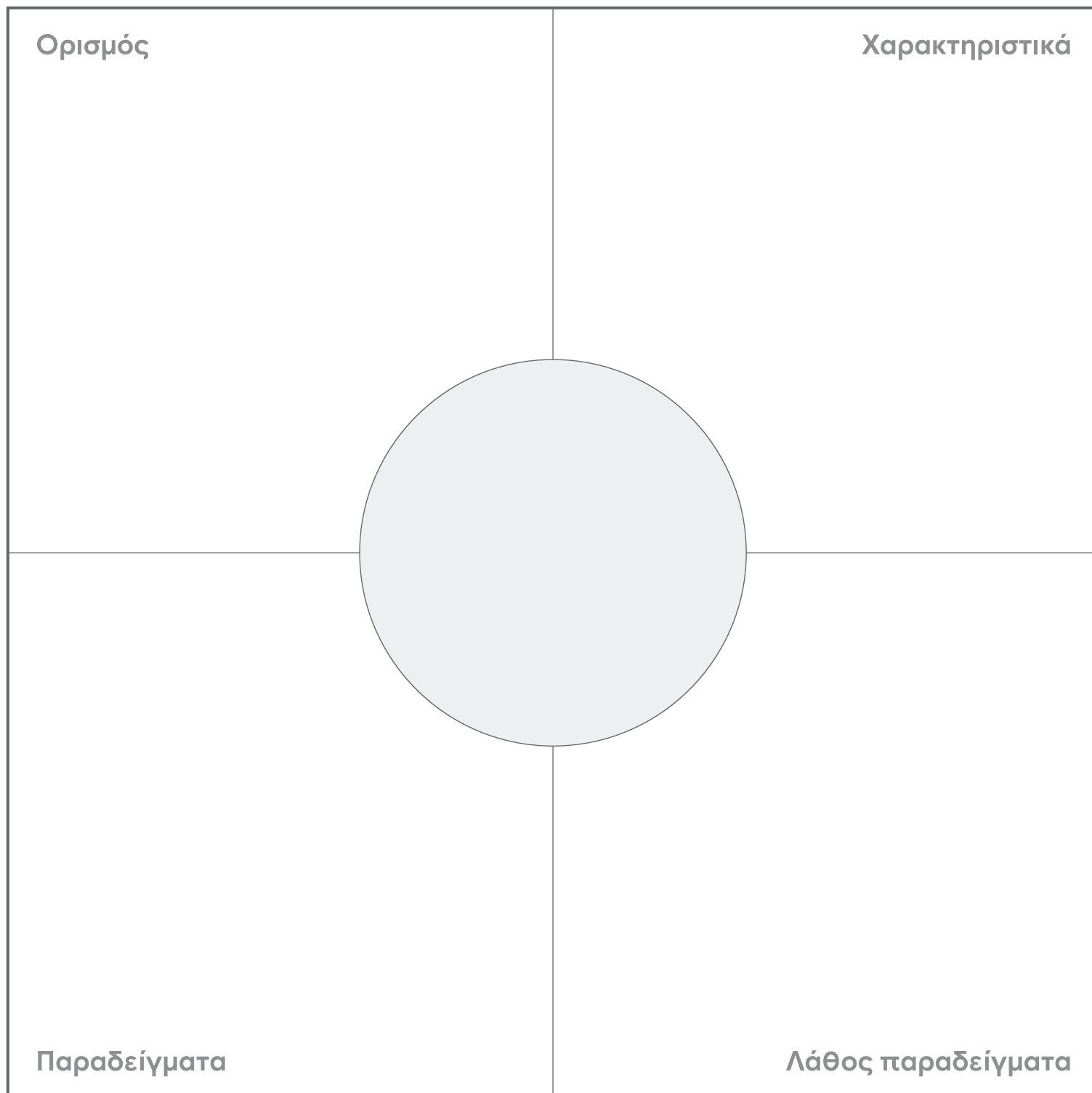
Οδηγίες

1. Κάθε μαθητής/τρια επιλέγει ένα ταίρι.
2. Μοιράστε το φυλλάδιο **Ιστός λέξεων** σε κάθε ομάδα (εναλλακτικά, οι μαθητές/τριες μπορούν να αντιγράψουν το φυλλάδιο Ιστός λέξεων σε ένα χαρτί).
3. Οι μαθητές/τριες γράφουν στον κύκλο του φυλλαδίου μία λέξη. Μπορείτε να εφαρμόσετε αυτό το βήμα με τρεις διαφορετικούς τρόπους:
  - Δώστε την ίδια λέξη σε όλες τις ομάδες.
  - Δώστε διαφορετική λέξη σε κάθε ομάδα.
  - Οι μαθητές/τριες επιλέγουν τη δική τους λέξη από το λεξιλόγιο της διδακτικής ενότητας.
4. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες συνεργάζονται με την ομάδα τους για να συμπληρώσουν το φυλλάδιο.
5. Ακολουθούν κάποιες συστάσεις για το πώς μπορείτε να διευρύνετε αυτήν τη δραστηριότητα, μόλις τελειώσουν οι μαθητές τα παραπάνω βήματα:
  - Οι μαθητές/τριες συμπληρώνουν άλλον έναν Ιστό λέξεων για μια νέα λέξη του λεξιλογίου.
  - Μαζέψτε τα συμπληρωμένα φυλλάδια και εκθέστε τα στην τάξη σε έναν τοίχο λέξεων.
  - Οργανώστε μια ξενάγηση κατά την οποία οι μαθητές/τριες θα βλέπουν τους Ιστούς λέξεων των συμμαθητών/τριών τους.

Κάρτες μπίνγκο Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου (5x5)

Κάρτες μπίνγκο Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου (3x3)

Ιστός λέξεων

Υπόδειγμα εισαγωγικού e-mail ή επιστολής προς τους γονείς

Ακολουθεί ένα υπόδειγμα επιστολής ή e-mail, το οποίο μπορείτε να προσαρμόσετε αναλόγως, προκειμένου να ενημερώσετε τους γονείς ότι εφαρμόζετε το πρόγραμμα Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου για να βοηθήσετε τα παιδιά τους να μάθουν πώς να γίνουν έξυπνοι ψηφιακοί πολίτες και να παραμένουν ασφαλείς.

Αγαπητοί Γονείς,

Όταν τα παιδιά μας είναι μικρά κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τα βοηθήσουμε να αξιοποιήσουν μεν το διαδίκτυο, αλλά και να παραμείνουν ασφαλή στον διαδικτυακό κόσμο. Όταν τα παιδιά αρχίζουν να ωριμάζουν μπαίνοντας στην εφηβεία, ο ρόλος μας αλλάζει· τότε πλέον πρέπει να τα βοηθήσουμε να μάθουν να πλοηγούνται στην ψηφιακή πτυχή της ζωής τους με ασφάλεια και σύνεση.

Εμείς στο [όνομα σχολείου] πιστεύουμε στη συνεργασία με τους γονείς και στην προετοιμασία των μαθητών/τριων της [βαθμίδα] τάξης, ώστε να είναι σε θέση να:

- **Αντιμετωπίζουν με κριτική σκέψη** και να αξιολογούν τις εφαρμογές, τους ιστότοπους και άλλο ψηφιακό περιεχόμενο.
- **Προστατεύουν τον εαυτό τους από διαδικτυακές απειλές, όπως εκφοβισμός (bullying) και απάτες.**
- **Φέρονται έξυπνα όταν μοιράζονται πληροφορίες: τι, πότε, πώς και με ποιον.**
- **Συμπεριφέρονται με ευγένεια και σεβασμό στους/στις διαδικτυακούς/ές συνομιλητές/τριές τους, σεβόμενοι ταυτόχρονα και τη δική τους ιδιωτικότητα.**
- **Ζητούν βοήθεια σε δύσκολες καταστάσεις, είτε από τους γονείς είτε από κάποιον/α άλλον/η ενήλικα που εμπιστεύονται.**

Φέτος, στην προσπάθειά μας αυτή έρχεται να προστεθεί και το Be Internet Awesome, ένα πολύπλευρο πρόγραμμα σχεδιασμένο να διδάξει στα παιδιά τις δεξιότητες που χρειάζονται, ώστε να συμπεριφέρονται έξυπνα και με ασφάλεια στο διαδίκτυο. Ένας από τους πόρους του προγράμματος, το Ίντερλαντ, είναι ένα διαδικτυακό παιχνίδι που λειτουργεί μέσω ενός προγράμματος περιήγησης και κάνει την εκμάθηση των δεξιοτήτων αυτών διαδραστική και διασκεδαστική. Το παιχνίδι είναι προσβάσιμο και από το σπίτι (σε περίπτωση που το παιδί σας θέλει να σας δείξει πώς παίζεται). Προϊόν συνεργασίας της Google με εκπαιδευτικούς, ερευνητές και τους ειδικούς στη διαδικτυακή ασφάλεια του Συνασπισμού για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο και του iKeepSafe.org, το Be Internet Awesome παρέχει διασκεδαστικές μαθησιακές εμπειρίες που είναι προσαρμοσμένες στις ηλικίες των μαθητών/τριων και βασίζονται σε πέντε κύριους άξονες:

• Μην την πατάς με την απάτη

- Κράτα καλά τα μυστικά σου
- Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά
- Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Η έξυπνη και ασφαλής χρήση της τεχνολογίας δίνει τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να παίρνουν πρωτοβουλίες στη μαθησιακή διαδικασία και βοηθά το σχολείο μας να λειτουργήσει καλύτερα. Πιστεύουμε ότι αυτό το πρόγραμμα θα αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς την επίτευξη του στόχου μας να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι μαθητές/τριες μας στο [όνομα σχολείου] είναι σε θέση να αξιοποιούν το διαδίκτυο, είτε στο σχολείο είτε οπουδήποτε αλλού, για να εξερευνήσουν και να μάθουν διάφορα πράγματα, ενώ ταυτόχρονα θα παραμένουν ασφαλείς από τους κινδύνους που αυτό επιφυλάσσει.

Είμαστε στη διάθεσή σας για να σας παράσχουμε περισσότερες πληροφορίες για αυτό το νέο πρόγραμμα, καθώς και να σας παρουσιάσουμε ορισμένους από τους εκπαιδευτικούς πόρους που το παιδί σας θα αρχίσει να χρησιμοποιεί στην τάξη. Επιπλέον, σας προσκαλούμε να δείτε και εσείς τους διαθέσιμους πόρους στην ιστοσελίδα g.co/beinternetawesome/gr. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος στο σχολείο μας, σας ενθαρρύνουμε να ρωτάτε το παιδί σας στο σπίτι σχετικά με το τι μαθαίνει στο σχολείο και να συνεχίζετε τη συζήτηση στο σπίτι. Και ποιος ξέρει, ίσως μάθετε και εσείς κάποια κόλπα διαφύλαξης του απορρήτου των πληροφοριών σας και της ασφάλειάς σας στο διαδίκτυο που δεν γνωρίζατε!

Με εκτίμηση,
[Όνομα]

Συχνές ερωτήσεις

Πρέπει να ολοκληρωθούν όλα τα μαθήματα του κύκλου πριν οι μαθητές/τριες ξεκινήσουν το παιχνίδι Ίντερλαντ;

Δεν είναι απαραίτητο. Ωστόσο, θα βοηθούσε. Το παιχνίδι αποδίδει καλύτερα όταν δρα επικουρικά προς τις θεματικές ενότητες που διδάχτηκαν στον κύκλο μαθημάτων. Είναι, επίσης, πιο διασκεδαστικό όταν οι μαθητές/τριες τις έχουν ήδη συζητήσει μαζί σας και μεταξύ τους και έχουν ανταλλάξει ιδέες υπό την καθοδήγησή σας πριν μπουν στην εμπειρία του παιχνιδιού.

Χρειάζεται να έχει λογαριασμό Google ένας/μία μαθητής/τρια για να συμμετάσχει στο Be Internet Awesome;

Όχι. Το Be Internet Awesome είναι διαθέσιμο σε οποιονδήποτε επισκέπτεται την ιστοσελίδα. Επειδή η Google δεν συλλέγει δεδομένα μαθητών/-τριων, το Be Internet Awesome δεν διαθέτει ή δεν ζητάει στοιχεία σύνδεσης, κωδικούς πρόσβασης ή διευθύνσεις email.

Ποιες συσκευές είναι συμβατές με το παιχνίδι Ίντερλαντ;

Το Ίντερλαντ είναι προσπελάσιμο από κάθε συσκευή που διαθέτει σύνδεση στο διαδίκτυο και ένα πρόγραμμα περιήγησης. Αυτό σημαίνει ότι ο καθένας μπορεί να εφαρμόσει αυτά που έμαθε στο Be Internet Awesome από όπου και αν μπαίνει στο διαδίκτυο: σταθερό ή φορητό υπολογιστή, τάμπλετ ή κινητό τηλέφωνο.

Ποιες είναι οι διευθύνσεις URL για όλες τις ιστοσελίδες του Be Internet Awesome;

- Για την αρχική σελίδα του Be Internet Awesome, επισκεφθείτε τη διεύθυνση **Αρχική σελίδα**.
- Για το παιχνίδι Ίντερλαντ, επισκεφθείτε τη διεύθυνση **Παιχνίδι Ίντερλαντ**.
- Για τον κύκλο μαθημάτων Be Internet Awesome, επισκεφθείτε τη διεύθυνση **Κύκλος μαθημάτων**.
- Για πόρους που προορίζονται για οικογένειες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση **Οικογένειες**.

Χρειάζομαι κάποια ιδιαίτερη εκπαίδευση ή κάποιου είδους εξειδίκευση για να διδάξω αυτόν τον κύκλο μαθημάτων;

- Πρώτον: Κάθε εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να διδάξει αυτό το πρόγραμμα στους/στις μαθητές/τριες του/της. Δεν απαιτείται καμία επιπλέον εκπαίδευση.
- Δεύτερον: Κάθε δάσκαλος/α είναι ιδιαίτερος/η.
- Τρίτον: Τα μαθήματα έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να προσφέρουν ψυχαγωγία και χαλαρό διάλογο ανάμεσα στους/στις δασκάλους/ες και τους/τις μαθητές/τριες, ιδανικά με μια διάθεση ενεργούς ακρόασης χωρίς κριτική εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού.

Για ποιες τάξεις είναι καταλληλότερο το πρόγραμμα Be Internet Awesome;

Το πλήρες πρόγραμμα, που συμπεριλαμβάνει τον κύκλο μαθημάτων, το παιχνίδι και τους πόρους που είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα, έχει σχεδιαστεί για χρήστες ηλικίας 7-12 ετών (β'-στ' τάξη). Ωστόσο, οι θεματικές ενότητες του προγράμματος μπορούν να διδαχθούν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφόσον ο εκπαιδευτικός προσαρμόσει ανάλογα την ύλη.

Με ποιον τρόπο μαθαίνουν τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι;

Το παιχνίδι βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να εμπεδώσουν έννοιες που έχουν διδαχθεί στον κύκλο μαθημάτων, επιτρέποντάς τους να εξερευνηθούν ορθές ψηφιακές πρακτικές παίζοντας και να κατανοήσουν τις ψηφιακές διαδράσεις (και επιπτώσεις) σε ένα ασφαλές εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Μπορεί το κάθε μάθημα να διδαχτεί μέσα από το Google Classroom;

Ναι, ναι και πάλι ναι. Μπορείτε να αναθέσετε το Ίντερλαντ σε συγκεκριμένες τάξεις ή ενότητες, ή να διαθέσετε τους πόρους σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες σας σε μορφή ανακοίνωσης.

Υπάρχει κάποιος κοινόχρηστος φάκελος ή ιστοσελίδα με τα διανεμημένα αντίτυπα των φυλλαδίων με εύκολη πρόσβαση, ώστε να είναι εφικτή η προβολή πάνω σε πίνακα μαρκαδόρου;

Προς το παρόν μόνο στα αγγλικά. Για τις πιο πρόσφατες ενημερώσεις, συνεργαστήκαμε με την Pear Deck, ώστε οι κύκλοι μαθημάτων να οργανωθούν σε διαφάνειες για εύκολη παρουσίαση, διανομή και κοινοποίηση. Μπορείτε να βρείτε τις παρουσιάσεις στη διεύθυνση g.co/BeInternetAwesomeEducators.

Πρέπει να είμαι ειδικός στην ψηφιακή ιθαγένεια για να αξιοποιήσω αυτό το πρόγραμμα;

Όχι, καθόλου μάλιστα. Το πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε κάθε δάσκαλος/-α να μπορεί να το πάρει και να το χρησιμοποιήσει απευθείας στην τάξη του. Επιπλέον, εάν ενδιαφέρεστε να ξεσκονίσετε ή να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας, μπορείτε να παρακολουθήσετε τον διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων για εκπαιδευτικούς στη διεύθυνση g.co/OnlineSafetyEduTraining.

Ανταποκρίνεται το πρόγραμμα Be Internet Awesome στα σχετικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα;

Πολύ εύστοχη ερώτηση. Ασφαλώς. Το πρόγραμμα Be Internet Awesome πληροί τα πρότυπα της Διεθνούς Εταιρείας για την Τεχνολογία στην Εκπαίδευση (International Society of Technology in Education/ISTE) και της Αμερικανικής Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκονόμων (American Association of School Librarians/AASL).

Μπορούν οι μαθητές/τριες μου να αποθηκεύουν την πρόοδό τους στο παιχνίδι Ίντερλαντ;

Όχι στην παρούσα έκδοση και αυτό δεν προβλέπεται να αλλάξει. Το πρόγραμμα Be Internet Awesome δεν παράγει ούτε αποθηκεύει οποιεσδήποτε πληροφορίες ή αρχεία μπορούν να ταυτοποιήσουν συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων και των αρχείων αποθήκευσης. Η επιλογή αυτή είναι απολύτως εσκεμμένη: δεν συλλέγουμε δεδομένα μαθητών/τριων και θέλουμε η εμπειρία αυτή να είναι διαρκώς προσβάσιμη σε όλους/ες, κατά συνέπεια δεν απαιτείται λογαριασμός, σύνδεση ή κωδικός πρόσβασης.

Αυτό είναι θετικό, όμως πολλοί/ές από τους/τις μαθητές/τριες μου υπερηφανεύονται για το γεγονός ότι έχουν ολοκληρώσει το παιχνίδι και για τις γνώσεις που έχουν αποκομίσει.

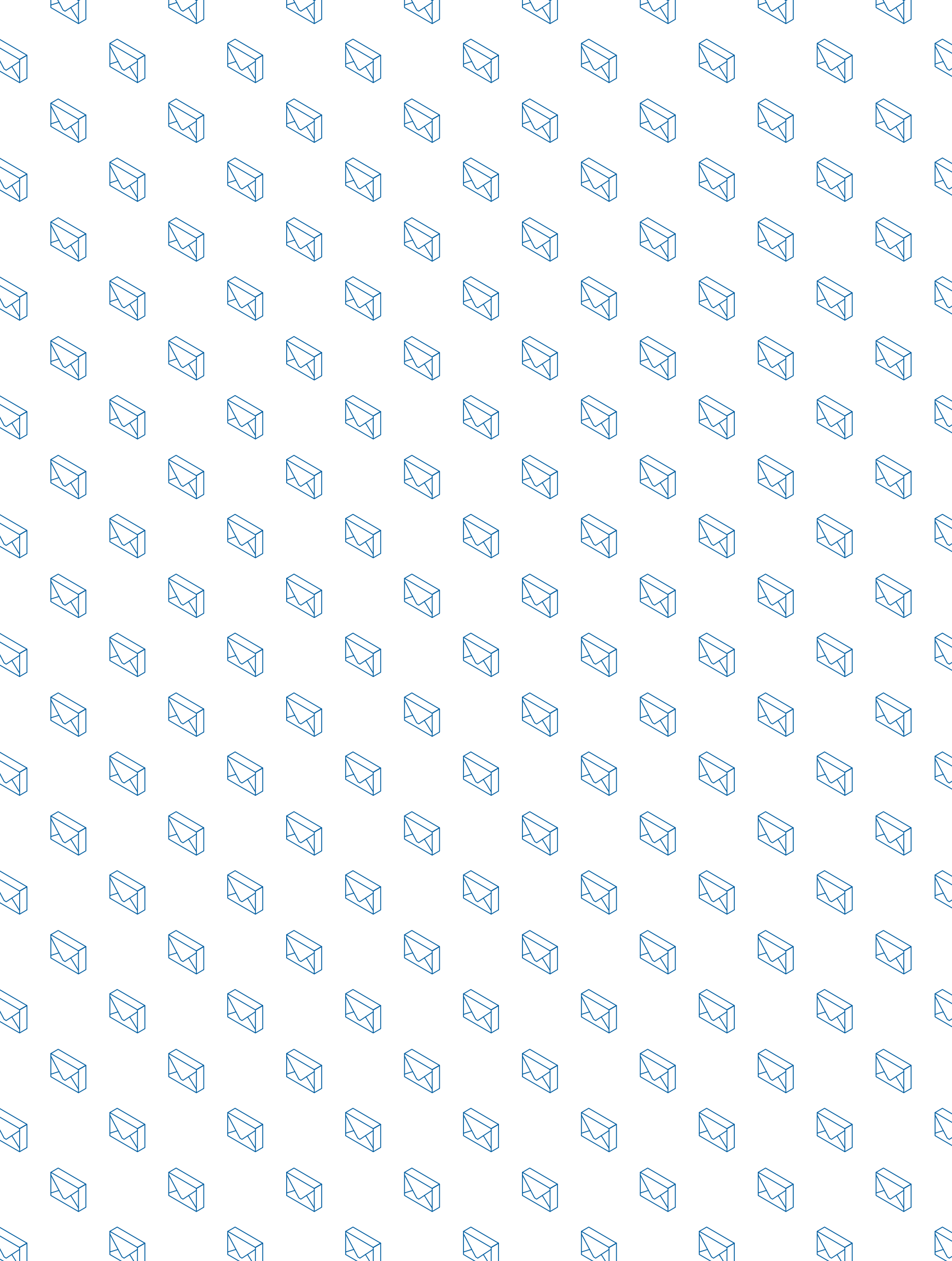
Για αυτόν τον λόγο έχουμε δημιουργήσει ένα προσαρμόσιμο πρότυπο πιστοποιητικού, ώστε να μπορείτε να γράψετε το όνομα του/της μαθητή/τριας και να δημιουργήσετε ένα εκτυπώσιμο, εξατομικευμένο πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του κύκλου μαθημάτων για τους/τις μαθητές/τριες σας.

Πού μπορώ να βρω τους επιπλέον πόρους για εκπαιδευτικούς;

Όλο το υλικό για τους διδάσκοντες του προγράμματος Be Internet Awesome βρίσκεται στη σελίδα πόρων στη διεύθυνση g.co/BeInternetAwesomeEducators.

Υπάρχει κάποια διαδικτυακή κοινότητα στην οποία οι χρήστες/τριες του προγράμματος Be Internet Awesome μπορούν να ανταλλάσσουν ιδέες ή να ζητούν βοήθεια;

Ναι. (Και τη λατρεύουμε.) Συχνά ανταλλάσσουμε ιδέες με τους εκπαιδευτικούς στο Twitter. Ακολουθήστε μας για να μάθετε περισσότερα σχετικά με το Be Internet Awesome και άλλα θέματα στο [@GoogleForEdu](https://twitter.com/GoogleForEdu).

Μοιράσου αλλά φυλάξου

Προστασία εαυτού, δεδομένων και ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο

Επισκόπηση μαθήματος

Μάθημα 1	Πότε δεν κοινοποιούμε	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 2	Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 3	Δεν εννοούσα αυτό!	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 4	Καδράρισε το	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 5	Τελικά ποιος είναι αυτός;	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 6	Πώς μας βλέπουν οι άλλοι στο διαδίκτυο;	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 7	Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης	Τάξεις β' - στ'

Ζητήματα που θίγονται

Δάσκαλοι και γονείς κατανοούν πώς κάποια ψηφιακά λάθη μπορούν να πληγώσουν συναισθήματα, να αμαυρώσουν υπολήψεις και να πλήξουν την ιδιωτική ζωή. Ωστόσο, μπορεί να είναι δυσκολότερο να πείσει κανείς ένα παιδί ότι μια φαινομενικά ακίνδυνη ανάρτηση σήμερα μπορεί να παρερμηνευτεί αύριο ή στο απώτερο μέλλον από άτομα που ούτε καν φαντάζεται ότι θα τη δουν.

Οι δραστηριότητες αυτής της ενότητας αξιοποιούν χειροπιαστά παραδείγματα και συζητήσεις που κεντρίζουν τη σκέψη για να διδάξουν στους/στις νεαρούς/-ες μαθητές/-τριες πώς να διατηρούν μια θετική διαδικτυακή παρουσία και να προστατεύουν τα προσωπικά δεδομένα τους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να οικοδομήσουν και να διαχειριστούν** την καλή τους υπόληψη εντός και εκτός διαδικτύου.
- ✓ **Να σέβονται** τα όρια της ιδιωτικής ζωής των άλλων, ακόμα και αν διαφέρουν από τα δικά τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τις πιθανές επιπτώσεις της κακής διαχείρισης του ψηφιακού τους αποτυπώματος.
- ✓ **Να ζητούν** τη βοήθεια ενός/μιας ενήλικα όταν έρχονται αντιμέτωποι/ες με δύσκολες καταστάσεις.

Ποια πρότυπα πληρούνται

Πρότυπα της ISTE για Εκπαιδευτικούς:

1a, 1b, 2a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 4d, 5a, 6a, 6b, 6d, 7a

Πρότυπα της ISTE για Μαθητές/-τριες: 1c, 1d, 2a, 2b, 2d, 3b, 3d

Εκπαιδευτικά Πρότυπα της AASL: I.a.1, I.b.1, I.c.1, I.d.3, I.d.4, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, d.2., III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3

Μοιράσου αλλά φυλάξου

Λεξιλόγιο

Μάθημα 1 και 2

Διαδικτυακή ιδιωτικότητα/απόρρητο των

πληροφοριών: Ευρύς όρος που συνήθως σημαίνει την ικανότητα να ελέγχεις ποιες πληροφορίες για σένα μοιράζεσαι στο διαδίκτυο και ποιος μπορεί να τις δει και να τις κοινοποιήσει.

Προσωπικά δεδομένα: Πληροφορίες που σε ταυτοποιούν, όπως για παράδειγμα, το όνομά σου, η διεύθυνσή σου, ο αριθμός του τηλεφώνου σου, το ΑΜΚΑ σου, η διεύθυνση e-mail σου κτλ. Οι πληροφορίες αυτές ονομάζονται προσωπικά (ή ευαίσθητα) δεδομένα. Μια καλή πρακτική είναι να θέσεις έναν προσωπικό κανόνα να μην κοινοποιείς αυτά τα στοιχεία στο διαδίκτυο.

Φήμη/υπόληψη: Οι ιδέες, οι απόψεις, οι εντυπώσεις ή πεποιθήσεις που διαμορφώνουν για σένα οι άλλοι. Δεν μπορείς να τις γνωρίζεις με απόλυτη σιγουριά, αλλά συνήθως θέλεις να είναι θετικές ή καλές.

Μάθημα 3

Κωδικός: Μια λέξη ή μια φράση, μια εικόνα (όπως ένα λογότυπο ή ένα emoji) ή κάποιο άλλο σύμβολο ή σύνολο συμβόλων που αντιπροσωπεύουν μια συγκεκριμένη έννοια ή μήνυμα. Κάποιες φορές είναι ένας μυστικός κωδικός που μόνο συγκεκριμένοι άνθρωποι μπορούν να καταλάβουν. Συχνά είναι απλά ένα σύμβολο που σημαίνει κάτι που σχεδόν όλοι/ες κατανοούν.

Περικείμενο: Πληροφορίες που πλαισιώνουν ένα λεκτικό ή οπτικό μήνυμα και μας βοηθούν να κατανοήσουμε αυτό το μήνυμα. Το περικείμενο μπορεί να περιλαμβάνει το σημείο όπου εμφανίζεται το μήνυμα, την ώρα που αυτό εμφανίζεται ή το άτομο από το οποίο προέρχεται.

Ερμηνεία: Ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο αντιλαμβάνεται ένα μήνυμα ή το νόημα που αντλεί από ένα μήνυμα.

Αντιπροσώπηση: Μια εικόνα, ένα σύμβολο ή μια περιγραφή που λέει πολλά (ή εκφράζει μια αλήθεια) για ένα άτομο, σύνολο ατόμων ή πράγμα.

Μάθημα 4

Κάδρο: Όταν τραβάς μια φωτογραφία ή ένα βίντεο ενός τοπίου, ατόμου ή αντικειμένου, το κάδρο ορίζει το τμήμα της εικόνας που μπορεί να δει ο θεατής. Το τμήμα που αποφασίζεις να αφήσεις εκτός κάδρου είναι αυτό που δεν μπορεί να δει ο θεατής.

Μάθημα 5 και 6

Εικασία: Κάτι που εσύ ή οι άλλοι/ες πιστεύουν ότι ισχύει για ένα άτομο ή πράγμα, αλλά δεν υπάρχει απόδειξη για αυτό.

Επιμέλεια: Η απόφαση για το τι θα δημοσιευτεί στο διαδίκτυο (κείμενο, φωτογραφίες, ήχοι, εικόνες ή βίντεο) και στη συνέχεια οργάνωση και παρουσίαση αυτού του περιεχομένου με γνώμονα τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει σε άλλους/ες που θα το δουν ή τι θα τους/τις κάνει να σκεφτούν για σένα.

Ψηφιακό αποτύπωμα (ή ψηφιακή παρουσία): Το ψηφιακό σου αποτύπωμα είναι όλες οι πληροφορίες που υπάρχουν για σένα στο διαδίκτυο. Μπορεί να περιλαμβάνει από φωτογραφίες, ακουστικά αρχεία, βίντεο και κείμενα έως τα «like» και τα σχόλια που αναρτάς σε προφίλ φίλων. Ακριβώς όπως τα βήματά σου αφήνουν αποτυπώματα στο έδαφος όταν περπατάς, έτσι αφήνει ίχνος και ό,τι αναρτάς στο διαδίκτυο.

Γεγονός: Κάτι που μπορεί να πιστοποιηθεί ή να αποδειχτεί αληθινό ή σωστό.

Γνώμη: Κάτι που πιστεύεις εσύ ή άλλοι άνθρωποι σχετικά με έναν άνθρωπο ή πράγμα που δεν είναι απαραίτητα γεγονός, επειδή μια πεποίθηση δεν μπορεί να αποδειχθεί.

Μάθημα 7

Υπερβολική κοινοποίηση (Oversharing): Το να κοινοποιείς υπερβολικά πολλά πράγματα στο διαδίκτυο· αυτό συνήθως αφορά την κοινοποίηση πολλών προσωπικών δεδομένων ή γενικά πολλών πληροφοριών για τον εαυτό σου σε μια συγκεκριμένη διαδικτυακή κατάσταση ή συζήτηση.

Πότε δεν κοινοποιούμε

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια και συγκρίνουν δήθεν μυστικά, ώστε να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τα διάφορα επίπεδα απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Πληροφορίες για αυτό το μάθημα: Αυτό είναι ένα εισαγωγικό μάθημα για την ιδιωτικότητα/απόρρητο των πληροφοριών για άτομα όλων των ηλικιών. Είναι ένα μάθημα για το ότι είναι σχεδόν αδύνατο να ανακαλέσεις ό,τι έχεις κοινοποιήσει, να ελέγξεις ποιος θα το δει και πόσο μακριά στο μέλλον θα φτάσει. Θα σας βοηθούσε ίσως αν ρωτούσατε τους/τις μαθητές/τριες σας ποιες τεχνολογίες χρησιμοποιούν και στη συνέχεια να ανατρέχατε σε αυτά τα μέσα και τις συσκευές κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας. Αν δεν είστε εξοικειωμένοι με αυτές τις εφαρμογές, κανένα πρόβλημα! Όπως γνωρίζετε, το πιθανότερο είναι οι μαθητές/τριες σας να ενθουσιαστούν αν ζητήσετε τη βοήθειά τους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** ποια είδη προσωπικών δεδομένων πρέπει να παραμένουν ιδιωτικά και γιατί.
- ✓ **Να θυμούνται** ότι όλοι οφείλουν να σέβονται τις αποφάσεις ιδιωτικότητας των άλλων.

Ας συζητήσουμε

Γιατί έχει σημασία το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών;

Το διαδίκτυο διευκολύνει την επικοινωνία μας με συγγενείς, φίλους και με όλον τον κόσμο. Στέλνουμε μηνύματα, μοιραζόμαστε φωτογραφίες και συμμετέχουμε σε συζητήσεις και ζωντανές μεταδόσεις, μερικές φορές χωρίς να σκεφτόμαστε ποιος άλλος μπορεί να τα δει, είτε εκείνη τη δεδομένη στιγμή είτε σε εντελώς διαφορετικό χρόνο. Μια φωτογραφία ή μια ανάρτηση που θεωρείς αστεία και ακίνδυνη μπορεί να την παρεξηγήσουν άτομα που δεν φανταζόσουν ποτέ ότι θα την έβλεπαν τώρα ή στο απώτερο μέλλον. Κάποιοι άνθρωποι μπορεί να πληγωθούν. Κάποιος που δεν κατανοεί το αστείο μπορεί να σκεφτεί ότι είσαι κακεντρεχής απλά επειδή δεν σε γνωρίζει. Από τη στιγμή που θα αναρτήσεις κάτι στο διαδίκτυο είναι πολύ δύσκολο να το πάρεις πίσω. Οι άνθρωποι αντιγράφουν, τραβάνε στιγμιότυπα οθόνης και το κοινοποιούν. Να θυμάσαι:

- Ό,τι δημοσιεύεις ή κοινοποιείς μπορεί να το δουν άνθρωποι που δεν έχεις γνωρίσει ποτέ.
- Μόλις αναρτήσεις κάτι ή αναρτηθεί κάτι που σε αφορά στο διαδίκτυο, μπορεί να μείνει εκεί για πάντα. Ακόμα και αν κάποιος απλά τραβάει ένα στιγμιότυπο οθόνης και το κοινοποιεί. Είναι κάτι σαν τον ανεξίτηλο μαρκαδόρο: τα σημάδια που αφήνει είναι πολύ δύσκολο να σβηστούν.
- Το σύνολο αυτών των αποσπασματικών πληροφοριών που είναι δημόσιες και δύσκολα διαγράφονται συνιστούν τη φήμη, δηλαδή τη γνώμη που έχουν οι άλλοι για σένα. Για αυτό θέλεις να έχεις όσο περισσότερο έλεγχο γίνεται για το περιεχόμενο που κοινοποιείς.

Γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό το απόρρητο των προσωπικών σου πληροφοριών. Μπορείς να το προστατεύσεις κάνοντας ιδιωτικές αναρτήσεις ή κοινοποιώντας

μόνο εκείνα τα πράγματα που είσαι σίγουρος/η ότι θέλεις να μοιραστείς με άλλους/ες. Με άλλα λόγια, με το να είσαι προσεκτικός σχετικά με το τι αναρτάς ή κοινοποιείς στο διαδίκτυο.

Επίσης, είναι καλό να γνωρίζεις πότε πρέπει να αποφεύγεις την οποιαδήποτε ανάρτηση, δηλαδή, να μην αντιδράσεις καθόλου σε μια ανάρτηση, φωτογραφία ή σχόλιο κάποιου άλλου ή να μην κοινοποιήσεις κάτι που δεν είναι αλήθεια (ακόμα και αν είναι μόνο ένα αστείο), την υπερβολική κοινοποίηση ή την κοινοποίηση προσωπικών δεδομένων. Όλοι/ες έχουμε ακούσει τη φράση «σκέψου πριν κοινοποιήσεις» και αυτό γιατί είναι μια πραγματικά καλή συμβουλή. Ο τρόπος για να σέβεσαι τόσο το δικό σου απόρρητο όσο και το απόρρητο των άλλων είναι να σκέφτεσαι τι θα ήταν σωστό να αναρτήσεις, ποιος μπορεί να δει την ανάρτησή σου, τι επίδραση μπορεί να έχει αυτό σε σένα ή σε άλλους (αύριο ή όταν όλοι θα είστε 16), αλλά και πότε να μην αναρτήσεις τίποτε απολύτως.

Μερικές ερωτήσεις για περαιτέρω συζήτηση (τις ερωτήσεις αυτές μπορούν οι μαθητές/-τριες να τις πάρουν στο σπίτι για συμπληρωματικές συζητήσεις στο θέμα με την οικογένειά τους):

- Γιατί δεν πρέπει ποτέ να αναρτάμε το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και άλλα προσωπικά δεδομένα στο διαδίκτυο;
- Πότε είναι σωστό να κοινοποιούμε τη φωτογραφία ή το βίντεο κάποιου άλλου;
- Είναι ποτέ σωστό να αποκαλύπτουμε το μυστικό ή τα προσωπικά δεδομένα κάποιου άλλου; Γιατί; Και αν είναι αστείο;
- Και αν κάποιος που νοιάζεσαι αναρτά κάτι απόρρητο που σε κάνει να σκέφτεσαι ότι κινδυνεύει. Θα το κοινοποιήσεις; Αν πιστεύεις ότι αυτό το μυστικό πρέπει να το μοιραστείς, θα πρέπει να ενημερώσεις το αγαπημένο σου πρόσωπο ότι ανησυχείς; Πρέπει να του πεις ότι σκέφτεσαι να μιλήσεις σε έναν/μία ενήλικα που νοιάζεται για αυτόν/την;

Δραστηριότητα

1. Επινόησε ένα δήθεν μυστικό

Φρόντισε να είναι ένα **επινοημένο** μυστικό και **όχι** ένα πραγματικό μυστικό.

2. Πες το στο ταίρι σου

Επινοήσατε τα μυστικά σας; Ωραία. Τώρα ας χωριστούμε σε ζευγάρια και ο καθένας ας μοιραστεί το μυστικό του με το ταίρι του. Έπειτα συζητήστε μεταξύ σας τις εξής τρεις ερωτήσεις:

- Θα μοιραζόσασταν αυτό το μυστικό με κανέναν/μία;
- Με ποιον/αν θα μοιραζόσασταν το μυστικό σας και γιατί;
- Πώς θα νιώθατε αν κάποιος/α ανακοίνωνε το μυστικό σας στους πάντες χωρίς την άδειά σας;

3. Πες το στην τάξη

Στο τέλος κάθε μαθητής/τρια θα πει σε όλη την τάξη το επινοημένο μυστικό του και τι συναισθήματα τους προκάλεσε η διαδικασία της κοινοποίησής του/της. Όλη η τάξη μπορεί να συμμετάσχει σε μια γενικευμένη συζήτηση σχετικά με τις παραπάνω ερωτήσεις.

Δίδαγμα

Τα μυστικά είναι μόνο ένα από τα πολλά είδη προσωπικών πληροφοριών που μπορεί να θέλουμε να κρατήσουμε για τον εαυτό μας στο διαδίκτυο ή να τα μοιραστούμε μόνο με άτομα που εμπιστευόμαστε από τον στενό οικογενειακό ή φιλικό μας κύκλο. Εφόσον πεις ένα μυστικό σε κάποιον/α, δεν ελέγχεις πια το ως πού μπορεί να διαδοθεί. Για αυτό όλοι/ες ορθώς λένε ότι πρέπει πάντα να σκεφτόμαστε πριν κοινοποιήσουμε κάτι. Άλλα είδη πληροφοριών που δεν πρέπει ποτέ να αναρτάς στο διαδίκτυο:

- Τη διεύθυνση του σπιτιού σου και τον αριθμό του τηλεφώνου σου.
- Τη διεύθυνση e-mail σου.
- Τους κωδικούς πρόσβασής σου (password).
- Τα ονοματεπώνυμό σου.
- Τους βαθμούς και τις εργασίες σου.

Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή

Η τάξη εξετάζει τέσσερα γραπτά σενάρια και συζητά σχετικά με το ποια θα ήταν η καλύτερη λύση για την προστασία του προσωπικού απορρήτου για το καθένα από αυτά.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εξετάσουν** πώς προσεγγίζονται τα θέματα απορρήτου/ιδιωτικότητας από την οπτική γωνία διαφορετικών ανθρώπων.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πώς και γιατί διαφορετικά σενάρια απαιτούν διαφορετικά επίπεδα απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Ας συζητήσουμε

Σενάρια απορρήτου/ιδιωτικότητας: Τι πρέπει να κάνεις;
Εξέτασε τα παρακάτω σενάρια για να μάθεις περισσότερα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Περίληψη δασκάλου:
«Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή»

Θα εξετάσουμε πέντε σενάρια και θα μιλήσουμε για το πώς καθένα από αυτά μπορεί να έχει μια διαφορετική λύση όσον αφορά το επιθυμητό επίπεδο απορρήτου/ιδιωτικότητας. Θα χωριστούμε σε τέσσερις ομάδες, καθεμιά από τις οποίες θα συζητήσει ένα σενάριο, και μετά θα επιστρέψουμε για να συζητήσουμε με όλη την τάξη τα ευρήματά μας.

Σενάρια

Σενάριο 1: Κάποιος/α λέει στο Παιδί Α ότι είναι καλό οι κωδικοί πρόσβασης στα τηλέφωνα μας να αλλάζουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Έτσι, το παιδί αποφασίζει να αλλάξει τον κωδικό πρόσβασής του για το αγαπημένο του παιχνίδι. Στον/ην καλύτερο/η φίλο/η του Παιδιού Α, το Παιδί Β, αρέσει επίσης να παίζει παιχνίδια, αλλά δεν έχει στοιχεία πρόσβασης για το παιχνίδι. Έτσι, το Παιδί Β παίζει το παιχνίδι με τα στοιχεία πρόσβασης του Παιδιού Α. Το Παιδί Α ενημερώνει το Παιδί Β για τον νέο κωδικό πρόσβασης.

- Είναι σωστό που το Παιδί Α άλλαξε τον κωδικό πρόσβασής του;
- Είναι σωστό που το Παιδί Α ενημέρωσε το Παιδί Β για την αλλαγή του κωδικού πρόσβασής του; Γιατί;

Αν το Παιδί Α μοιραζόταν με το Παιδί Β και τον κωδικό πρόσβασής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Η απάντηση θα ήταν η ίδια; Η απάντηση θα ήταν η ίδια αν τα παιδιά ήταν στο Λύκειο και είχαν διαφορετικούς φίλους;

Σενάριο 2: Κάποιος/α γράφει κάτι στο ημερολόγιό του. Ανακαλύπτεις ότι ένας/μία φίλος/η το βρήκε όταν κοιμήθηκε στο σπίτι του/της και σκέφτηκε ότι θα είχε πλάκα να αναρτήσει μέρη του στο διαδίκτυο.

- Κάνει λάθος ο /η φίλος/η που αναρτά αυτές τις πληροφορίες στο διαδίκτυο; Είναι αστείο; Γιατί;
- Πώς θα ένιωθες αν κάποιος/α έκανε το ίδιο με κάτι που δεν ήθελες να δει κανένας/μια άλλος/η;

Σενάριο 3: Κάποιος/α αναρτά την ευχή «καλές διακοπές» στη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης ενός/μιας φίλου/ης του/της.

- Είχε ο/η φίλος/η του/της ανακοινώσει δημόσια ότι έφευγε για διακοπές; Ήθελε να το μάθει όλος ο πλανήτης; (Εντάξει, όχι **όλος ο πλανήτης** αλλά ποτέ δεν ξέρεις.)
- Υπάρχουν πιο ιδιωτικοί τρόποι για να μεταδοθεί αυτό το μήνυμα;

Σενάριο 4: Ξέρεις ότι ένας/μια μαθητής/τρια έφτιαξε ένα ψεύτικο προφίλ σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης παριστάνοντας ότι είναι κάποιος άλλος/η μαθητής/τρια και παρουσιάζοντάς τον με αρνητικό τρόπο. Το προφίλ αυτό περιλαμβάνει, επίσης, προσωπικές πληροφορίες.

- Έχει δικαίωμα να το γνωρίζει αυτό ο/η άλλος/η μαθητής/τρια; Θα του το έλεγες;
- Δεν είναι προφανές ποιος/α μαθητής/τρια έφτιαξε το ψεύτικο προφίλ, όμως εσύ ξέρεις ποιος/α το έκανε. Πρέπει να πεις στον/στην πρώτο/η μαθητή/τρια να το κατεβάσει;
- Μήπως πρέπει να το πεις σε έναν/μια δάσκαλο/α ή άλλον/η έμπιστο/η ενήλικα;
- Τι θα μπορούσε να συμβεί αν δεν το έλεγε κανείς/μία;

Σενάριο 5: Τα παιδιά στο σπίτι σου χρησιμοποιούν το τάμπλετ της μαμάς σου με τη σειρά. Έτσι όλοι/ες γνωρίζουν τον κωδικό πρόσβασής της. Ολόκληρη η οικογένειά σου έχει έναν λογαριασμό για ηλεκτρονικές αγορές σε έναν συγκεκριμένο ιστότοπο. Όλα ήταν εντάξει, ώπου μια μέρα ο αδερφός σου κάλεσε έναν φίλο του στο σπίτι. Χρησιμοποιούσαν το τάμπλετ της μαμάς για να χαζέψουν κάποια απίθανα ακουστικά για gamers στον συγκεκριμένο ιστότοπο αγορών. Ο αδερφός σου πήγε στην κουζίνα να πάρει κάτι να φάει και μετά μαζί με τον φίλο του βγήκαν έξω για να παίξουν μπάσκετ. Λίγες μέρες μετά ένα κουτί έφτασε στο σπίτι. Στο κουτί ήταν τα ακουστικά. Ο αδερφός σου είπε ότι δεν τα παρήγγειλε. Εσύ τον πίστεψες.

- Οι γονείς σου θα αναρωτιούνται πώς αυτά τα ακουστικά έφτασαν στο σπίτι. Τι θα αποφασίσετε να κάνετε εσύ κι ο αδερφός σου;
- Τι γίνεται με τον κωδικό πρόσβασης; Σε προβληματίζει το γεγονός ότι όλοι/ες στην οικογένεια χρησιμοποιούν τον ίδιο κωδικό πρόσβασης για τις οικογενειακές συσκευές και λογαριασμούς, αν μπορούν να χρησιμοποιούν αυτές τις συσκευές και τους λογαριασμούς και οι φίλοι; Θα μιλούσες για αυτό στην οικογένειά σου;

Δίδαγμα

Διαφορετικές καταστάσεις απαιτούν διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης εντός και εκτός διαδικτύου. Είναι πάντα σημαντικό να σεβόμαστε τις επιλογές των άλλων σχετικά με την ιδιωτικότητά τους, ακόμα και αν διαφέρουν από τις επιλογές που θα κάναμε οι ίδιοι/ες.

Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή

Σημειώσεις για τους/τις εκπαιδευτικούς: Αυτό το φύλλο θα σας βοηθήσει να συντονίσετε τις συζητήσεις για αυτό το μάθημα. Δεν είναι φυλλάδιο για τους/τις μαθητές/τριες σας. Καταγράψτε τις σωστές και/ή τις καλύτερες απαντήσεις τους στον πίνακα και συζητήστε τις ιδέες τους.

Σενάριο 1

- **Είναι σωστό που το Παιδί Α άλλαξε τον κωδικό πρόσβασής του;**
Ναι, το να υπάρχουν διαφορετικοί κωδικοί πρόσβασης για διαφορετικές συσκευές και υπηρεσίες και το να αλλάζουν οι κωδικοί τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο συνιστά τη βέλτιστη πρακτική σε θέματα ιδιωτικότητας.
- **Είναι σωστό που το Παιδί Α ενημέρωσε το Παιδί Β για την αλλαγή του κωδικού πρόσβασής του; Γιατί;**
Όχι. Γνωρίζουμε ότι τα παιδιά συχνά μοιράζονται τους κωδικούς πρόσβασής τους με τους/τις φίλους/ες τους και ότι πρέπει να μάθουν ότι αυτό δεν συνιστά ασφαλή πρακτική. Εδώ μπορείτε να τους προκαλέσετε λιγάκι και να ρωτήσετε γιατί αυτό δεν είναι καλή πρακτική. Μπορείτε να τους θέσετε την εξής ερώτηση: «Μπορείτε να σκεφτείτε μια κατάσταση όπου δεν θα θέλατε κάποιος/α άλλος/η εκτός από έναν/μία έμπιστο/η ενήλικα να έχει τον κωδικό πρόσβασής σας για πάντα;» Μερικά παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι τα εξής:
  - **Ορισμένες φορές οι φιλίες χαλάνε και οι άνθρωποι θυμώνουν. Θα θέλατε κάποιος/α που σάς έχει θυμώσει να μπορεί να κοινοποιήσει τον κωδικό πρόσβασής σας σε κάποιον άλλον;**
  - **Αν ένας/μία φίλος/η σας είχε τον κωδικό πρόσβασης στο τηλέφωνό σας και συνδεόταν σε αυτό, προσποιούνταν ότι είστε εσείς και έτσι, για πλάκα, έλεγε περίεργα ή άσχημα πράγματα για κάποιον/α που και οι δύο γνωρίζετε; Θα φαινόταν λες και τα λέτε εσείς αυτά.**
  - **Αν μοιραζόσασταν τον κωδικό πρόσβασής σας με κάποιον/α που μετακόμισε, θα θέλατε αυτός ο άνθρωπος να μπορεί να έχει πρόσβαση στους λογαριασμούς και τις προσωπικές σας πληροφορίες για πάντα;**
  - **Αν παίζετε ένα παιχνίδι και κάποιος/α άλλος/η παίκτης/τρια σάς ζητάει τα στοιχεία σύνδεσής σας για να μπορεί να παίξει κι αυτός/η; Θα του/της δίνετε τα στοιχεία σύνδεσης ακόμα κι αν δεν είστε φίλοι; Σκεφτείτε τι μπορείτε να κάνετε σε αυτό το παιχνίδι και πώς θα μπορούσε να κάνει αυτός ο άνθρωπος όλα όσα μπορείτε να κάνετε εσείς στον λογαριασμό σας. Σας φαίνεται εντάξει αυτό; Θα εξακολουθούσε να είναι εντάξει την επόμενη εβδομάδα ή τον επόμενο χρόνο;**
- **Αν το Παιδί Α μοιραζόταν με το Παιδί Β και τον κωδικό πρόσβασής τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Η απάντηση θα ήταν η ίδια; Η απάντηση θα ήταν η ίδια αν τα παιδιά ήταν στο Λύκειο και είχαν διαφορετικούς φίλους;**
  - **Ναι, η απάντηση θα ήταν η ίδια, επειδή δεν είναι σωστό να μοιραζόμαστε τους κωδικούς πρόσβασης για κανένα λογαριασμό με φίλους, ακόμα και με τους κοντινούς μας, επειδή, όπως ακριβώς και στην πρώτη περίπτωση ακριβώς παραπάνω, οι φιλίες αλλάζουν, ορισμένες φορές οι φίλοι γίνονται πρώην φίλοι, και δεν θα θέλατε να διαθέσετε τον λογαριασμό ή το προφίλ σας σε κάποιον που δεν νοιάζεται για εσάς. Επειδή αυτό θα σήμαινε ότι αυτοί οι φίλοι θα μπορούσαν να επεξεργαστούν τα στοιχεία σας, να σας κάνουν να φαίνεστε κακοί, να αναρτήσουν κάτι άσχημο για κάποιον/α άλλον/η κτλ.**

Σενάριο 2

- **Κάνει λάθος ο/η φίλος που αναρτά αυτές τις πληροφορίες στο διαδίκτυο; Είναι αστείο; Γιατί;**
Κάποιοι/ες μαθητές/τριες μπορεί να πουν ότι έχει πλάκα αν αυτό που κοινοποιούν είναι αστείο, οπότε εδώ εμβαθύνετε και θέστε σε αυτά τα παιδιά την επόμενη ερώτηση...
- **Πώς θα ένιωθες αν κάποιος/α έκανε το ίδιο με κάτι που δεν ήθελες να δει κανένας/μια άλλος/η;**

Σενάριο 3

- **Είχε ο/η φίλος/η του ανακοινώσει δημόσια ότι έφευγε για διακοπές;**
Για να ενθαρρύνετε τη συζήτηση, ας υποθέσουμε ότι η απάντηση είναι θετική, τότε ρωτήστε την τάξη...
- **Ήθελε να το μάθει όλος ο πλανήτης;**
Όχι. (Μάλλον)
- **Γιατί όχι;**
Κάποιες καλές απαντήσεις θα μπορούσαν να είναι οι εξής: Επειδή οι οικογένειές τους μπορεί να θέλουν να κρατήσουν τις διακοπές τους μυστικές ή μπορεί να ανησυχούν για την ασφάλεια του σπιτιού τους όταν λείπουν.
- **Υπάρχουν πιο ιδιωτικοί τρόποι για να μεταδοθεί αυτό το μήνυμα;**
Πιθανόν να υπάρξουν καλές απαντήσεις, όπως για παράδειγμα, η αποστολή προσωπικού μηνύματος, ένα SMS, ένα τηλεφώνημα κτλ.

Σενάριο 4

- **Έχει δικαίωμα να το γνωρίζει αυτό ο/η άλλος/η μαθητής/τρια; Θα του/της το έλεγες;**
Θα έχετε τη δική σας απάντηση για το πρώτο σκέλος της ερώτησης, αλλά θα είχε ενδιαφέρον να ακούσετε τις απαντήσεις των μαθητών/τριων και να κάνετε μια συζήτηση επάνω σε αυτό το θέμα, εάν, δηλαδή, θα ενημέρωναν το θύμα και τι θα του έλεγαν.
- **Δεν είναι προφανές ποιος/α μαθητής/τρια έφτιαξε το ψεύτικο προφίλ, όμως εσύ ξέρεις ποιος το έκανε. Πρέπει να πεις στον/στην πρώτο/η μαθητή/τρια να το κατεβάσει;**
Δεν είναι όλοι/ες διατεθειμένοι/ες να αντιμετωπίσουν τον/την επιτιθέμενο/η και αυτό είναι θεμιτό. Ρωτήστε την τάξη αν κάποιος/α θα ένιωθε άνετα να το κάνει με κάποιον τρόπο. Δείτε αν θα επακολουθήσει συζήτηση.
- **Μήπως κάποιος/α θα έπρεπε να το πει σε έναν/μια δάσκαλο/α ή σε κάποιον/α άλλον/η έμπιστο/η ενήλικα;**
Ναι, αν κανείς/μία δεν παροτρύνει τον/την επιτιθέμενο/η να κατεβάσει το προφίλ ή αν κάποιος/α το κάνει και ο λογαριασμός παραμένει ενεργός. Βοηθήστε τους/τις μαθητές/τριες σας να κατανοήσουν ότι το να προστατεύουν κάποιον/α άλλον/η από κάτι κακό, συμπεριλαμβανομένου του εξευτελισμού, του κοινωνικού αποκλεισμού, της κακοποίησης και του εκφοβισμού, είναι πολύ σημαντικό. Και δεν είναι «κάρφωμα». Το σημαντικό σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η πρόθεση να προστατεύσουν κάποιον/α, ώστε να μην βρεθεί σε δύσκολη θέση.
- **Τι θα μπορούσε να συμβεί αν δεν το έλεγε κανείς/μία;**
Το κακό που υφίσταται κάποιος, συνεχίζεται. Αυτό είναι καλή αφορμή για μια ομαδική συζήτηση σχετικά με το ότι πρέπει να νοιαζόμαστε για τους/τις άλλους/ες και γιατί κάτι τέτοιο είναι σημαντικό. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτό το θέμα παρέχονται στην ενότητα Ο Ήρωας του Διαδικτύου είναι ευγενικός.

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

Σενάριο 5

- **Οι γονείς σου θα αναρωτιούνται πώς αυτά τα ακουστικά έφτασαν στο σπίτι. Τι θα αποφασίσετε να κάνετε εσύ κι ο αδερφός σου;**

Οι μαθητές/τριες σας μπορεί ενστικτωδώς να εστιάσουν στο τι είναι ή τι δεν είναι σωστό να κάνουν και να πουν, που είναι δεκτή απάντηση. Κάντε, όμως, μια σύντομη κουβέντα σχετικά με αυτό το θέμα και δείτε αν θα καταλήξουν σε κάποιο συμπέρασμα.

- **Τι γίνεται με τον κωδικό πρόσβασης; Μιλήστε μου για τους κινδύνους που υπάρχουν στο ότι όλοι/ες στην οικογένεια χρησιμοποιούν τον ίδιο κωδικό πρόσβασης για τις οικογενειακές συσκευές και λογαριασμούς.**

Είναι μια πρακτική που συνηθίζουν να έχουν πολλές οικογένειες. Δείτε αν οι μαθητές/τριες θέλουν να μοιραστούν τις σκέψεις τους σχετικά με 1) την προστασία των οικογενειακών κωδικών όταν έρχονται οι φίλοι/ες τους στο σπίτι, 2) το γιατί είναι σημαντικό να μην μοιραζόμαστε τους οικογενειακούς κωδικούς με φίλους/ες και άλλους ανθρώπους εκτός της οικογένειας και 3) το ποια άλλα προβλήματα μπορούν να παρουσιαστούν εκτός του ότι οι φίλοι μπορούν να παραγγείλουν προϊόντα από τους οικογενειακούς λογαριασμούς.

Δεν εννοούσα αυτό!

Χρησιμοποιώντας μόνο emojis, οι μαθητές/τριες δημιουργούν μπλουζάκια που θεωρούν ότι τους/τις αντιπροσωπεύουν. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία μαθαίνουν ότι διαφορετικοί άνθρωποι ενδεχομένως ερμηνεύουν το ίδιο μήνυμα διαφορετικά.

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους εκπαιδευτικούς: Όταν φοράμε μπλουζάκια που απεικονίζουν κάποιο εταιρικό λογότυπο, μια αθλητική ομάδα, ένα σχολείο, κάποιο συγκρότημα, έναν πολιτικό κ.ο.κ., στην ουσία γινόμαστε μια κινούμενη διαφήμιση. Αυτή η δραστηριότητα αποδεικνύει ότι ένα μπλουζάκι είναι ταυτόχρονα μέσο άμεσης και μαζικής επικοινωνίας και βοηθάει τους μαθητές να καταλάβουν ότι οι οθόνες δεν είναι το μόνο μέρος που λειτουργεί ως μέσο μαζικής επικοινωνίας.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να μάθουν** ότι είναι πολύ σημαντικό να αναρωτιούνται: Με ποιον τρόπο μπορεί να εκλάβει κάποιος άλλος αυτό το μήνυμα;
- ✓ **Να αποκτήσουν επίγνωση** των πολλών οπτικών ενδείξεων που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στην επικοινωνία τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι κοινοποιώντας κάτι διαδικτυακά, αλλά και σε ένα μπλουζάκι, παράγουν ένα μέσο μαζικής επικοινωνίας.
- ✓ **Να μάθουν τι σημαίνει** «περικείμενο» και τι «αντιπροσώπηση».

Ας συζητήσουμε

Σου έχει τύχει κάποιος να παρανοήσει κάτι που είπες, έκανες, έγραψες ή ανάρτησες στο διαδίκτυο; Μήπως νευρίασε ή στενοχωρήθηκε κι εσύ αναγκάστηκες να του εξηγήσεις πως δεν εννοούσες αυτό που είχε καταλάβει;

Μερικές φορές, όταν επικοινωνούμε, **εμείς** μπορεί να ξέρουμε τι εννοούμε, όμως οι άνθρωποι με τους οποίους επικοινωνούμε δεν το καταλαβαίνουν, ειδικά αν δε βρισκόμαστε στον ίδιο χώρο. Αυτό συμβαίνει επειδή οι εμπειρίες του καθενός μας επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουμε πράγματα όπως εικόνες ή λέξεις.

Τη σύγχυση αυτή την εντείνει το γεγονός ότι όλοι/ες μας εκπέμπουμε πολλά μηνύματα χωρίς καν να το γνωρίζουμε. Λέμε στους ανθρώπους ποιοι είμαστε και κρίνουμε ποιοι είναι αυτοί χρησιμοποιώντας ενδείξεις όπως τα ρούχα μας, το κούρεμά μας ή τον τρόπο που περπατάμε ή χειρονομούμε. Αυτό ονομάζεται «αντιπροσώπηση», η οποία δηλώνει κάτι για ένα πράγμα, άτομο ή σύνολο ατόμων μέσα από εικόνες, σύμβολα, στυλ και λέξεις.

Για παράδειγμα: Αν είσαι συνδεδεμένος/η στο διαδίκτυο και βλέπεις την εικόνα ενός ατόμου που φοράει μια αθλητική φανέλα με το λογότυπο μιας ομάδας, πιθανότατα συμπεραίνεις, και μάλλον ορθώς, ότι το άτομο αυτό είναι οπαδός της συγκεκριμένης ομάδας. Αυτό συμβαίνει επειδή οι περισσότεροι αναγνωρίζουμε τον συμβολισμό που έχει μια αθλητική φανέλα. Με άλλα λόγια, ξέρουμε πως πρόκειται για έναν αθλητικό «κώδικα». Έτσι, ακόμα κι αν δεν είμαστε σίγουροι ποιας ομάδας είναι η συγκεκριμένη φανέλα, γνωρίζουμε ότι είναι πιθανότατα φανέλα αθλητικής ομάδας.

Τι γίνεται όμως αν δούμε τη φωτογραφία κάποιου/ας με ένα κομμάτι τυρί πάνω στο κεφάλι του; Τι συμπέρασμα θα έβγαζες για αυτό το άτομο; Αν ζεις στο Ουισκόνσιν των ΗΠΑ ή αν είσαι οπαδός του ποδοσφαίρου, ξέρεις ότι «τυροκέφαλος» είναι το παρατσούκλι των οπαδών της ομάδας Green Bay Packers. Το άτομο της συγκεκριμένης φωτογραφίας χρησιμοποιεί το κομμάτι τυριού πάνω στο κεφάλι του ως κάτι που «αντιπροσωπεύει» την προτίμησή του για την ομάδα των Packers.

Αν δεν ήξερες αυτόν τον «κώδικα» των οπαδών των Packers, ίσως θεωρούσες πως η φωτογραφία ήταν αποκριτική ή ότι αυτός ο τύπος είναι απλώς περίεργος. Ίσως μάλιστα και να αναρτούσες σχόλιο για το πόσο περίεργος είναι. Αυτό ίσως ενοχλούσε τους οπαδούς της ομάδας των Packers. Ίσως εκλάμβαναν το σχόλιό σου ως αγενές και έμπαιναν στον πειρασμό να σου απαντήσουν με ένα αγενές σχόλιο. Αυτό με τη σειρά του θα νευρίαζε εσένα και ούτω καθεξής, με πιθανό αποτέλεσμα μια αλυσίδα από αμοιβαία αρνητικά σχόλια και αλληλοπροσβολές.

Πώς, λοιπόν, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι οι άλλοι καταλαβαίνουν τι εννοούμε όταν κάνουμε μια διαδικτυακή ανάρτηση; Ένας τρόπος είναι να δούμε τους εαυτούς μας ως δημιουργούς ενός μέσου μαζικής επικοινωνίας και όχι ως απλούς συνομιλητές ή παίκτες. Κάθε φορά που δημιουργούμε ένα διαδικτυακό προφίλ, στέλνουμε ένα γραπτό μήνυμα, σχολιάζουμε στο τσατ κάποιου παιχνιδιού ή κοινοποιούμε μια εικόνα, ουσιαστικά δημιουργούμε ένα μέσο. Όπως όλοι/ες οι καλοί/ές δημιουργοί μέσων, έτσι κι **εμείς** οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί, θέτοντας στον εαυτό μας το παρακάτω ερώτημα πριν αναρτήσουμε ή κοινοποιήσουμε κάτι στο διαδίκτυο: «Πώς ενδέχεται να ερμηνεύσει το μήνυμά μου κάποιος που είναι διαφορετικός από μένα;»

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο: «Λευκό μπλουζάκι» (ένα ανά μαθητή/τρια)
- Φυλλάδιο: «Υπόδειγμα με emoji» (προβάλλεται ή αναρτάται ώστε να μπορούν να το δουν όλοι/ες)
- Μαρκadόροι, ξυλομπογιές ή κηρομπογιές
- Κολλητική ταινία (ή άλλο μέσο για ανάρτηση των σχεδίων)

1. Περίγραψε τον εαυτό σου με emoji

Προκειμένου να αναλογιστούμε πώς δρα ένας/μία επιδέξιος/α δημιουργός μέσων, θα διακοσμήσουμε από ένα μπλουζάκι ο καθένας. Χρησιμοποιώντας το φυλλάδιο με το περίγραμμα για το λευκό μπλουζάκι που σας μοιράστηκε, σχεδιάστε κάτι αντιπροσωπευτικό του εαυτού σας χρησιμοποιώντας μόνο emoji. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε από ένα ως τρία emoji ο/η καθένας/μία. Μπορείτε να αντιγράψετε emoji από το υπόδειγμα ή να επινοήσετε δικά σας.

2. Δείξτε τα μπλουζάκια και συζητήστε ανά δύο

Χωριστείτε σε ζευγάρια και προσπαθήστε να μαντέψετε τι λένε για το ταίρι σας τα emoji που έχει επιλέξει για το μπλουζάκι του. Συμπίπτουν οι εικασίες σου με τις προθέσεις του/της συμπαίκτη/τριας σου ή αναγκάζεστε να εξηγήσετε ο/η ένας/μία στον/στην άλλον/η τι σημαίνουν τα emoji για τον/την καθένα/μία σας;

3. Γνωριστείτε όλοι/ες καλύτερα

Αναρτήστε τα «μπλουζάκια» στην αίθουσα, ώστε όλοι να μπορούν να δουν όλα τα μπλουζάκια. Μπορείτε να αντιστοιχίσετε με ακρίβεια κάθε μπλουζάκι στον/στην ιδιοκτήτη/τρια του;

4. Συζήτηση στην τάξη

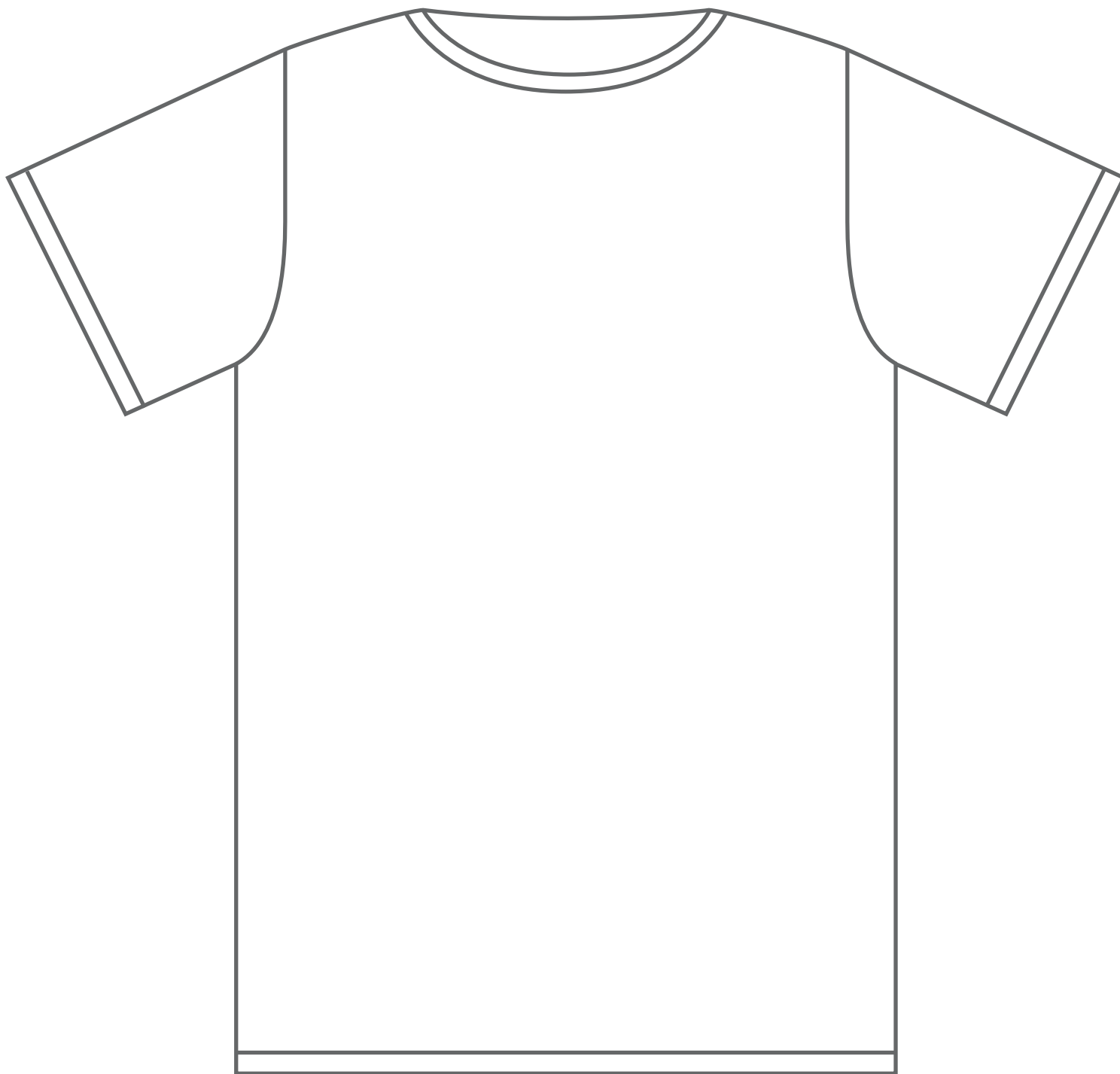
- Τι ήταν αυτό που το έκανε δύσκολο ή εύκολο να βρείτε σε ποιον/α ανήκει το κάθε «μπλουζάκι»; Τι παρατηρήσατε σχετικά με τα σύμβολα στα μπλουζάκια που ήταν εύκολο να εντοπίσει κανείς/μία τον/την ιδιοκτήτη/τρια τους; Χρησιμοποιήθηκαν κάποια emoji από πολλά άτομα; Χρησιμοποιήθηκαν κάποια emoji μόνο από ένα άτομο;
- Συμφώνησαν όλοι/ες ως προς τη σημασία κάθε emoji; Πώς μπορεί το περικείμενο να μεταβάλει τη σημασία ενός emoji; Κοιτάξτε το emoji του χεριού με δύο υψωμένα δάχτυλα. Πώς ξέρετε αν σημαίνει ειρήνη, νίκη ή τον αριθμό 2; Και το emoji της φωτιάς; Σημαίνει κίνδυνο και έκτακτη ανάγκη ή μήπως φλογερά συναισθήματα; Μήπως το νόημα αλλάζει ανάλογα με το πού εμφανίζεται κάθε emoji; (Ένα χαμογελαστό emoji που έχει σημειώσει ο/η δάσκαλός/ά σου κάτω από μια εργασία σου ίσως σημαίνει πως επικροτεί τη δουλειά σου, αλλά το ίδιο emoji σε μήνυμα από έναν/μία φίλο/η σου ίσως σημαίνει ότι είναι χαρούμενος ή ότι αστειεύεται). Μήπως το νόημα αλλάζει ανάλογα με το ποια άλλα emoji εμφανίζονται μαζί του;

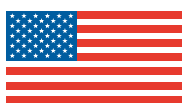
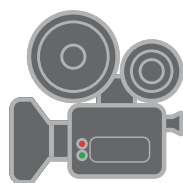
Δίδαγμα

Ως δημιουργοί μέσων μαζικής επικοινωνίας, πριν αναρτήσουμε μηνύματα ή εικόνες στο διαδίκτυο, καλό είναι να σταθούμε και να αναρωτηθούμε: «Πώς θα μπορούσε να ερμηνεύσει το μήνυμα ή την εικόνα κάποιος που είναι διαφορετικός από μένα; Είμαι σίγουρος ότι θα καταλάβει αυτό που εννοώ;» Θα μπορούσε να το παρεξηγήσει; Το ίδιο θα πρέπει να αναρωτιόμαστε και **εμείς πριν σχολιάσουμε αναρτήσεις άλλων.** «Είμαι σίγουρος ότι καταλαβαίνω τι εννοούν; Πώς μπορώ να βεβαιωθώ;»

Λευκό μπλουζάκι

Υπόδειγμα με emoji

Καδράρισέ το

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους εκπαιδευτικούς: Τα μέσα επικοινωνίας δημιουργούνται από άτομα που κάνουν επιλογές. Η βασικότερη αυτών των επιλογών είναι τι να συμπεριλάβουν στο μέσο και τι όχι. Το παρόν μάθημα βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να δουν τον εαυτό τους ως δημιουργό μέσων επικοινωνίας όταν αποφασίζουν τι να κοινοποιήσουν στο διαδίκτυο.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να δουν** τον εαυτό τους ως δημιουργό μέσων μαζικής επικοινωνίας.
- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι οι δημιουργοί μέσων μαζικής επικοινωνίας επιλέγουν τι προβάλλουν και τι αφήνουν εκτός κάδρου.
- ✓ **Να αξιοποιήσουν** την έννοια του καδραρίσματος για να αντιληφθούν τη διαφορά ανάμεσα στο τι να κοινοποιούν και τι να κρατούν ιδιωτικό ή αθέατο.

Ας συζητήσουμε

Οι δημιουργοί οπτικής επικοινωνίας ελέγχουν το ποσοστό των πληροφοριών που θέλουν να μοιραστούν μέσω του **καδραρίσματος**. **Αποφασίζουν τι θα συμπεριλάβουν στο κάδρο** (τι μπορεί να δει ο θεατής) και τι θα μείνει **εκτός κάδρου** (τι δεν είναι ορατό).

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Κάρτες ευρετηρίου και ψαλίδι (ένα ανά μαθητή/τρια)
- Φυλλάδιο: «Τι μπαίνει στο κάδρο;» ή προβολή εικόνων σε οθόνη ή σε διαδραστικό πίνακα

Διατρέξτε κάθε δραστηριότητα όλοι μαζί και στη συνέχεια συζητήστε τα παρακάτω:

1. Καδράρισμα

Κάθε μέσο επικοινωνίας είναι προϊόν μιας σειράς επιλογών του δημιουργού του. Μια σημαντική επιλογή είναι τι να συμπεριληφθεί στο μέσο και τι να παραλειφθεί. Όταν τραβάμε φωτογραφίες ή βίντεο, αυτό που ορίζει τι περιλαμβάνεται και τι μένει εκτός είναι το κάδρο.

Για να δεις πώς γίνεται αυτό, πάρε μια κάρτα ευρετηρίου και κόψε ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο στο κέντρο της για να δημιουργήσεις μια κορνίζα.

Κράτησε την κορνίζα στο μήκος του βραχίονά σου, έπειτα μετακίνησέ την αργά προς το πρόσωπό σου και ύστερα απομάκρυνέ την πάλι (μπορείς να δοκιμάσεις το ίδιο με τη λειτουργία ζουμ μιας κάμερας). Τι παρατηρείς ως προς το τι βλέπεις μέσα στην κορνίζα; Τι παρατηρείς αν τη μετακινήσεις δεξιά κι αριστερά; Υπάρχει τρόπος να κρατήσεις την κορνίζα έτσι ώστε να βλέπεις κάποιους/ες συμμαθητές/τριές σου αλλά όχι κάποιους/ες άλλους/ες; Ή να βλέπεις κάποια πράγματα στον τοίχο αλλά όχι κάποια άλλα;

Όταν ελέγχεις την κορνίζα εσύ, τότε δημιουργείς εσύ το μέσο επικοινωνίας. Έχεις τη δύναμη να αποφασίσεις τι να συμπεριλάβεις και τι όχι. Αυτό που επιλέγεις να αφήσεις εκτός κάδρου συνεχίζει να υφίσταται, αλλά όσοι/ες βλέπουν το μέσο που δημιούργησες δεν μπορούν να το δουν.

2. Το βάζω στο κάδρο ή το αφήνω εκτός;

Πάρε το φυλλάδιο και κοίταξε την εικόνα 1Α. Τι πιστεύεις ότι βλέπεις και πώς το ξέρεις; Τώρα κοίταξε την εικόνα 1Β. Πώς βοηθούν οι πρόσθετες πληροφορίες για να δημιουργήσεις μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για αυτό που βλέπεις;

Δοκίμασε το ίδιο με την εικόνα 2Α. Τι πιστεύεις ότι δημιουργεί τη σκιά; Ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία σου; Η εικόνα 2Β προσθέτει κι άλλες πληροφορίες. Είχες μαντέψει σωστά;

3. Υπερβολικά πολλές πληροφορίες (Too Much Information/TMI);

Οι επιπλέον πληροφορίες δεν είναι πάντα καλοδεχούμενες ή χρήσιμες. Κάποιες φορές αποσπούν την προσοχή μας και μας εμποδίζουν να απολαύσουμε ή να αντιληφθούμε την εικόνα του μικρότερου κάδρου. Κοίταξε το παράδειγμα 3 του φυλλαδίου.

Μερικές φορές έχει πλάκα να βλέπει κανείς/καμία πώς δημιουργούνται κάποια πράγματα. Όμως πώς θα σου φαινόταν αν κάθε φορά που παρακολουθούσες μια ταινία, μια τηλεοπτική σειρά ή ένα βίντεο, δεν έβλεπες μόνο το μικρό καρέ αλλά και όλες τις κάμερες, τα μικρόφωνα, τα μέλη του συνεργείου των γυρισμάτων και τις παρυφές του σκηνοικού; Πιστεύεις ότι θα το απολάμβανες εξίσου;

4. Εσύ αποφασίζεις

Κάθε φορά που κοινοποιείς κάτι στο διαδίκτυο, δημιουργείς ένα μέσο επικοινωνίας. Και ακριβώς όπως κάνουν οι παραγωγοί μιας ταινίας, ενός βίντεο ή μιας τηλεοπτικής σειράς, μπορείς κι εσύ να αποφασίσεις τι θα δουν οι θεατές σου: τι βρίσκεται μέσα στο κάδρο και τι παραμένει αθέατο, εκτός κάδρου.

Δίδαγμα

Ως δημιουργός ενός μέσου επικοινωνίας, τοποθετείς ένα «κάδρο» γύρω από ό,τι μοιράζεσαι στο διαδίκτυο, έτσι ώστε οι άλλοι/ες να βλέπουν μόνο αυτό που θέλεις να δουν.

Τι μπαίνει στο κάδρο;

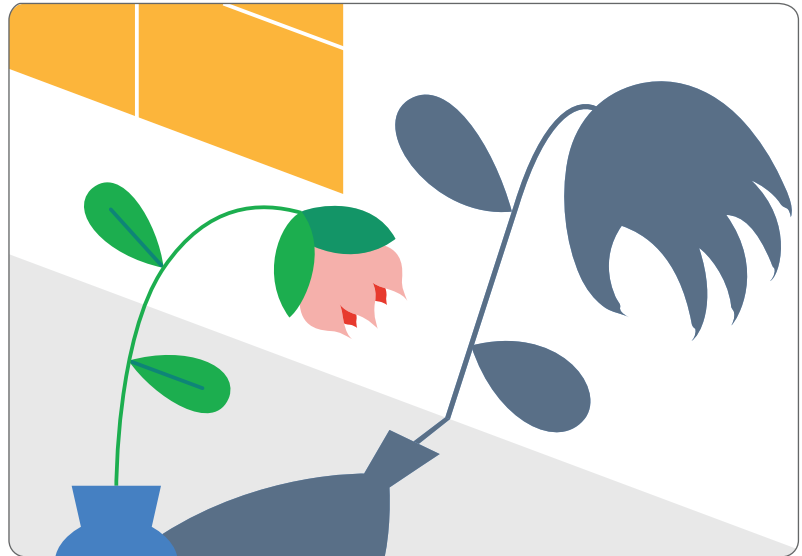
1A

1B

2A

2B

3A

3B

Τελικά ποιος είναι αυτός

Σε αυτό το μάθημα παρέχονται παραδείγματα για το τι είναι στην ουσία ένα «ψηφιακό αποτύπωμα». Οι μαθητές/τριες μελετούν μια σειρά από προσωπικά δεδομένα ενός επινοημένου προσώπου (κάποιο μέρος του αποτυπώματός του) προκειμένου να προσπαθήσουν να βγάλουν συμπεράσματα σχετικά με το άτομο αυτό.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εντοπίσουν** με ποιους τρόπους μπορούν να ανευρεθούν πληροφορίες για ανθρώπους στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να σκεφτούν** πώς κρίνεται ένα άτομο όταν αναρτά κάτι στο διαδίκτυο, το οποίο αποτελεί μέρος του ψηφιακού του αποτυπώματος.
- ✓ **Να αξιολογήσουν** την ακρίβεια των πληροφοριών και να εντοπίσουν τη διαφορά ανάμεσα στην εικασία, την άποψη και το πραγματικό γεγονός.

Ας συζητήσουμε

Πώς ξέρουμε αυτό που (νομίζουμε ότι) ξέρουμε;

Υπάρχει πληθώρα προσωπικών πληροφοριών στο διαδίκτυο. Ορισμένες από αυτές τις πληροφορίες μπορεί να μας κάνουν να σκεφτούμε ή να υποθέσουμε κάτι για κάποιον, το οποίο τελικά να μην ισχύει. Παρακάτω παραθέτουμε τα ερωτήματα που θα διερευνήσουμε:

- Τι μπορούμε να μάθουμε για έναν άνθρωπο από τις προσωπικές πληροφορίες του ή από το περιεχόμενο που δημοσιεύει;
- Τι μπορούμε να μαντέψουμε από τις προσωπικές πληροφορίες, ακόμα κι αν δεν είμαστε σίγουροι;
- Γνωρίζουμε πώς συλλέχθηκαν αυτές οι πληροφορίες εξ αρχής; Πώς θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε την πηγή τους;

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Τελικά ποιος είναι αυτός;» (ένα ανά μαθητή)

Πιθανές τροποποιήσεις για τις τάξεις β'-γ': Αν θεωρείτε ότι τα δευτεράκια ή τα τριτάκια σας είναι σε θέση να συζητήσουν για το «ψηφιακό αποτύπωμα» στα μέσα, σκεφτείτε να εφαρμόσετε τη στρατηγική «Κάνω, Κάνουμε, Κάνεις» (όπου εσείς σχεδιάζετε το πρώτο παράδειγμα στο φύλλο εργασίας, συμπληρώνετε το δεύτερο παράδειγμα μαζί ως τάξη, και δίνετε το τρίτο παράδειγμα να το προσπαθήσουν τα παιδιά μόνα τους ... και μετά το συζητάτε!).

1. Μελέτησε το άτομο

Ζητήστε από όλους/ες να διαβάσουν τις πληροφορίες για τη Χριστίνα, την Τζένη και τον Κώστα, ή για ένα φανταστικό χαρακτήρα που θα επινοήσουν.

2. Γράψε μια περιγραφή

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες, αναθέτοντας έναν χαρακτήρα ανά ομάδα. Η κάθε ομάδα θα γράφει τη δική της σύντομη περιγραφή αυτού του ατόμου, απαντώντας στην ερώτηση: «Ποιος πιστεύετε ότι είναι αυτός ο άνθρωπος;»

3. Διαβάστε την περιγραφή

Κάθε ομάδα διαβάζει την περιγραφή που επινόησε για τον χαρακτήρα της.

4. Αποκαλύψτε την αλήθεια

Ωραία, τώρα ας δούμε ποια είναι η αλήθεια σχετικά με τους/τις ήρωές/ίδες μας. Ας τη συγκρίνουμε με το τι πιστεύετε ότι αποκαλύπτουν για τους/τις ήρωές/ίδες μας οι πληροφορίες που δημοσιεύσατε:

- **Η Χριστίνα** πηγαίνει στην Γ' Λυκείου. Του χρόνου θα πάει στο πανεπιστήμιο για να σπουδάσει χημικός μηχανικός και κάποια στιγμή θέλει να δημιουργήσει τη δική της εταιρεία. Τα κύρια ενδιαφέροντά της είναι: η οικογένεια, ο εθελοντισμός, η ποπ κουλτούρα και η μόδα.
- **Η Τζένη** είναι αρχηγός της ομάδας βόλεϊ του σχολείου της. Είναι 15 χρονών και ζει στην Πάτρα. Έχει μια αδελφή 8 χρονών. Τα χόμπι της είναι να παίζει βόλεϊ, να μελετά τις καλές τέχνες, να παίζει κιθάρα, να κάνει παρέα με τους φίλους της.
- **Ο Κώστας** είναι 14 ετών. Πρόσφατα άρχισε να παίζει ποδόσφαιρο σε μια ομάδα και έχει δύο γάτες. Είναι πολύ καλός στο σχέδιο και του αρέσει να κατασκευάζει ρομπότ τα Σαββατοκύριακα. Τα κύρια ενδιαφέροντά του είναι: η τεχνολογία, η ομάδα ποδοσφαίρου του, τα ζώα και τα δικαιώματά τους.

5. Συζητήστε

Πόσο πλησιάζουν οι περιγραφές των χαρακτήρων στα πραγματικά γεγονότα που τους αφορούν; Γιατί πιστεύετε ότι καταλήξατε στην περιγραφή που καταλήξατε; Είναι η περιγραφή σας έκθεση απόψεων, εικασιών ή πραγματικών γεγονότων; Εξηγήστε γιατί. Τι μάθατε από αυτό το μάθημα;

Δίδαγμα

Βλέποντας ή ακούγοντας τις αναρτήσεις, τα σχόλια, τις φωτογραφίες και τα βίντεο κάποιου, κάνουμε εικασίες για αυτόν που ίσως να μην είναι σωστές, ιδιαίτερα αν δεν τον γνωρίζουμε προσωπικά. Αυτό συμβαίνει επειδή όσα βλέπουμε στο διαδίκτυο, ή σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, είναι μόνο ένα μέρος της συνολικής προσωπικότητας και των ενδιαφερόντων ενός ανθρώπου. Ή θα μπορούσαν να αποτελούν χαρακτηριστικά μιας προσωπικότητας που κάποιος προσποιείται ότι είναι, ή μπορεί να εκφράζουν μόνο τα συναισθήματα ενός ανθρώπου τη συγκεκριμένη στιγμή που κάνει μια ανάρτηση. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ποιος είναι στ' αλήθεια ένας άνθρωπος ή πώς νιώθει πραγματικά αν δεν τον γνωρίσουμε προσωπικά - και αυτό απαιτεί πολύ χρόνο!

Τελικά ποιος είναι αυτός;

Διαβάστε τα επιλεγμένα δείγματα διαδικτυακής δραστηριότητας κάθε ατόμου παρακάτω. Με βάση αυτά που βλέπετε εδώ, γράψτε μια σύντομη περιγραφή κάθε ατόμου, όπως πιστεύετε ότι είναι: Τι του/της αρέσει, τι δεν του/της αρέσει και ποια είναι τα κύρια ενδιαφέροντά του/της.

Χριστίνα

Υποβρύχιες φωτογραφίες από τον χορό! Είστε όλοι/ες κούκλοι/ες!

Ο καλύτερος τρόπος για να καταπολεμήσεις τα μιμπίκια

Ο μικρός μου αδερφός Αλέξης μου τη σπάει ΑΦΑΝΤΑΣΤΑ. Ίσως είναι εξωγήινος.

Κλήση για υπερβολική ταχύτητα

Συνέδριο Νέων Σχεδιαστών στη Σχολή Τεχνών

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΕΙΔΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΤΑΙΝΙΑ SPY WARS. OMG! Κόλλησα!

Τζένη

Κερδίσαμε! Άλλη μια νίκη και παίρνουμε το πρωτάθλημα. Πρέπει να εξασκηθώ κι άλλο στις πάσες.

Μου τη σπάνε οι σχολικοί χοροί. #denthapao

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης Αθήνα

Πάω στην Πάτρα για τα γενέθλιά μου! Ανυπομονώ.

Ψάρεμα το Σάββατο με τον πατέρα μου στον Ψαθόπυργο! Θα είναι τέλεια

La Luna στο κέντρο

Κώστας

Hamburger King

Παραλίγο να βάλω το νικηφόρο γκολ. Ωχ. Τουλάχιστον ισοφάρισамε.

25 φωτογραφίες κουταβιών

Σχολικός Χορός 3ου Γυμνασίου

Η ιστοσελίδα του κολλητού μου! Μεγάλο μέρος του κώδικα το έγραψα εγώ.

Έσπασα το προηγούμενο ρεκόρ μου!! Ναιiiiiiiiiiiii. Φοβερό app το gem jam!!

Πώς μας βλέπουν οι άλλοι;

Οι μαθητές/τριες διερευνούν τι άποψη θα σχημάτιζαν διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων, όπως γονείς, εργοδότες, φίλοι, η αστυνομία, για τους/τις ήρωες/ίδες από την προηγούμενη δραστηριότητα.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** τις οπτικές των άλλων ανθρώπων που βλέπουν αυτά που αποφασίζουμε να αναρτήσουμε ή να κοινοποιήσουμε στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να αναλογιστούν** τις συνέπειες της αποκάλυψης προσωπικών πληροφοριών:
- ✓ **Να αρχίσουν** να σκέφτονται τι σημαίνει να επιμελούνται όσα αναρτούν στο διαδίκτυο και πώς αυτό σχετίζεται με το ψηφιακό αποτύπωμά τους.

Ας συζητήσουμε

Μια νέα οπτική

Οι πληροφορίες που περιλαμβάνει το ψηφιακό αποτύπωμά σου μπορούν να αποκαλύψουν περισσότερα ή απλώς διαφορετικά πράγματα από όσα θα ήθελες να ξέρουν οι άλλοι/ες. Θα εξετάσουμε τις συνέπειες αυτού του γεγονότος.

Ας επιλέξουμε έναν χαρακτήρα, να μπούμε στη θέση του και να υποκριθούμε ότι έχουμε αναρτήσει αυτά τα σχόλια. Θα εξετάσουμε την οπτική του.

- Πιστεύεις ότι ο χαρακτήρας σου θα ήθελε να γνωρίζει ο κόσμος όλες αυτές τις προσωπικές πληροφορίες; Γιατί; Θα ήθελες ή δεν θα ήθελες να βλέπουν αυτές τις πληροφορίες,
- Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να **αντιμετώπιζαν** οι άλλοι άνθρωποι αυτές τις πληροφορίες;
- Πιστεύεις ότι θα μπορούσαν να **χρησιμοποιηθούν** από άλλους ανθρώπους;

Διαφορετικές περιστάσεις απαιτούν διαφορετικά επίπεδα απορρήτου.

Το κλειδί για να ακολουθείς ορθές πρακτικές ως προς το απόρρητο των προσωπικών σου πληροφοριών στο διαδίκτυο είναι να σκέφτεσαι πώς θα δουν οι άλλοι/ες αυτά που αναρτάς.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Τελικά ποιος είναι αυτός;» από το Μάθημα 5 (ένα ανά μαθητή/τρια)

Πιθανές τροποποιήσεις για τις τάξεις β'- γ': Αν θεωρείτε ότι τα δευτεράκια ή τα τριτάκια σας είναι σε θέση να συζητήσουν για την εικόνα τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σκεφτείτε μήπως αφαιρέσετε από το μαθημα τις διαφορετικές οπτικές από την μεριά του γονέα, του φίλου, του αστυνομικού, και τα ίδια τα παιδιά.

1. Δες το από άλλη οπτική

Θα φτιάξουμε τρεις ομάδες στην τάξη, μετρώντας με 1,2,3 όλους τους/τις μαθητές/τριες με τη σειρά. Όσοι/ες έχουν τον αριθμό 1 θα έχουν τη Χριστίνα, το 2 την Τζένη και το 3 τον Κώστα. Έπειτα εγώ (ο/η δάσκαλος/α) θα πάω σε κάθε ομάδα και θα υποκριθώ πως είμαι ένα ή δύο από τα παρακάτω άτομα (διαβάστε τη λίστα). Έπειτα η ομάδα θα συζητήσει πώς νιώθει ο χαρακτήρας τους για τον τρόπο που αντέδρασε στις πληροφορίες σας το άτομο υποδύομαι εγώ ο/η δάσκαλος/α.

Ως δάσκαλος/α θα παίξετε τον ρόλο ενός γονέα, αστυνομικού, συμμαθητή, μαθητή γυμνασίου κτλ. που αντιδρά στις πληροφορίες κάθε χαρακτήρα στο φύλλο εργασίας (επιλέξτε 2-3 ή ζητήστε από τις ομάδες να επιλέξουν ποιοι χαρακτήρες θέλουν να είστε). Σύντομα, όχι περισσότερα από 2 λεπτά ανά ρόλο.

• Γονέας	• Προπονητής	• Διαφημιστής
• Φίλος	• Αστυνομία	• Εργοδότης
• Εσύ σε 10 χρόνια		

2. Ομαδική συζήτηση

Για 5-10 λεπτά κάθε ομάδα θα σχολιάσει τις επιλογές που έκανε ο χαρακτήρας τους, τις αντιδράσεις των ατόμων που υποδύθηκε ο δάσκαλος/α και πώς ένιωσαν οι ίδιοι/ες για αυτές τις γνώμες σχετικά με τη Χριστίνα, την Τζένη και τον Κώστα. Έπειτα, θα ζητήσω από κάθε ομάδα να μιλήσει σε όλους/ες μας για όσα συζητήσαμε και μάθαμε σχετικά με τις επιλογές για την ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο.

3. Συζήτηση στην τάξη

Ποια είναι τα 3 κυριότερα διδάγματα από αυτήν την ομαδική δραστηριότητα; Τα διάφορα άτομα που είδαν τα στοιχεία σας στο διαδίκτυο έβγαλαν σωστά συμπεράσματα για εσάς; Πιστεύετε ότι σχημάτισαν θετική ή αρνητική γνώμη για εσάς; Σας ικανοποίησαν οι απαντήσεις τους; Ποιες πιστεύετε ότι μπορεί να ήταν οι συνέπειες από το να σχηματίσει κάποιος αρνητική γνώμη **για εσάς** βάσει των πληροφοριών που έβρισκαν στο διαδίκτυο; Πώς θα είχατε επιμεληθεί τις πληροφορίες ή την ανάρτησή σας διαφορετικά, γνωρίζοντας ποιος τις είδε;

Δίδαγμα

Διαφορετικοί άνθρωποι που βλέπουν την ίδια πληροφορία μπορεί να αντλήσουν από αυτή διαφορετικά συμπεράσματα. Μην υποθέτετε ότι οι άνθρωποι που βλέπουν αυτά που αναρτάτε στο διαδίκτυο θα σας δουν με τον τρόπο που πιστεύετε ότι θα σας δουν.

Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης

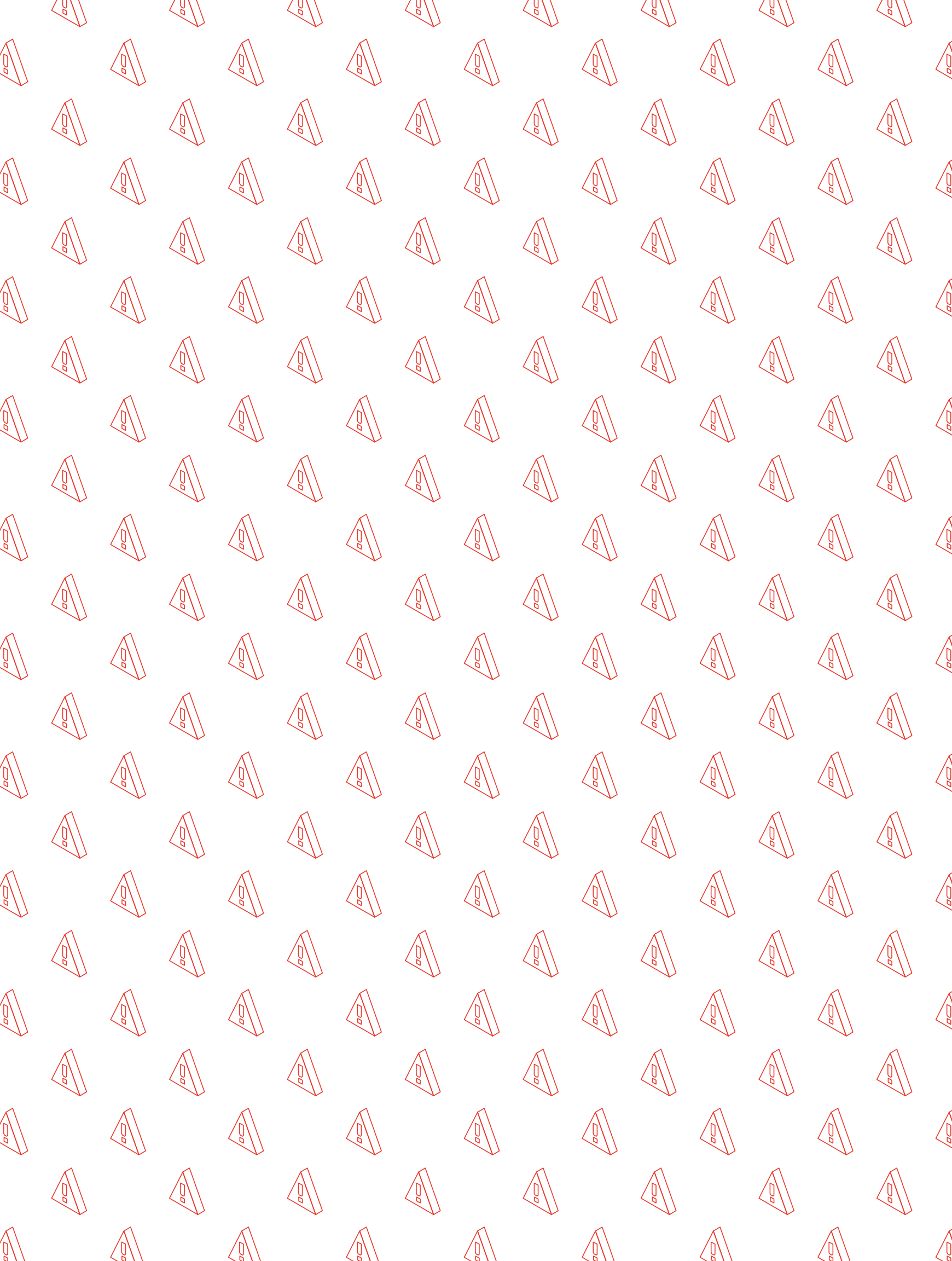
Το ορεινό κέντρο της πολιτείας Ίντερλαντ είναι ένα μέρος όπου συναντιούνται όλοι/ες και διασταυρώνονται οι δρόμοι τους. Όμως θα πρέπει να προσέξεις να μοιράζεσαι μόνο ό,τι θέλεις να μοιραστείς και μόνο με όποιον/α θέλεις να το μοιραστείς. Οι πληροφορίες ταξιδεύουν με την ταχύτητα του φωτός και ανάμεσα στους/στις Ίντερναύτες που γνωρίζεις υπάρχει κι ένας/μία «υπερκοινοποιητής» (oversharer).

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών» με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή και επισκεφθείτε τη διεύθυνση g.co/interland/gr.

Θέματα προς συζήτηση

- Βάλτε τους/τις μαθητές/τριες σας να παίξουν το παιχνίδι Το Βουνό της Επίγνωσης και στη συνέχεια αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να ενθαρρύνετε την περαιτέρω συζήτηση σχετικά με αυτά που έμαθαν από το παιχνίδι. Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο/η καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά εσείς μπορεί να θέλετε να τους/τις βάλετε να παίξουν ανά δύο. Αυτό είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές/τριες μικρότερης ηλικίας.
- Από όλες τις αναρτήσεις που κοινοποίησες στο παιχνίδι, ποιον τύπο ανάρτησης πιστεύεις ότι θα κοινοποιούσες πιο συχνά στην πραγματική ζωή σου; Γιατί;
  - Περίγραψε μια περίπτωση στην οποία ίσως κοινοποίησες κατά λάθος κάτι που δεν έπρεπε.
  - Γιατί πιστεύετε ότι χαρακτηρίζεται «υπερκοινοποιητής» ο κόκκινος χαρακτήρας στο παιχνίδι;
  - Περίγραψε τον κόκκινο χαρακτήρα του παιχνιδιού και το πώς οι πράξεις του επηρεάζουν το παιχνίδι.
  - Παίζοντας Το Βουνό της Επίγνωσης, άλλαξε καθόλου ο τρόπος που θα σκέφτεσαι στο μέλλον τις κοινοποιήσεις που θα κάνεις στο διαδίκτυο;
  - Πες κάτι που θα κάνεις διαφορετικά στο μέλλον, τώρα που παρακολουθείς αυτά τα μαθήματα και παίζεις αυτό το παιχνίδι.
  - Δώσε ένα παράδειγμα μιας πιθανής αρνητικής επίπτωσης της κοινοποίησης μιας πληροφορίας στο ευρύ κοινό και όχι μόνο στους φίλους σου.
  - Ποια βήματα μπορείς να ακολουθήσεις αν κοινοποιήσεις κατά λάθος κάτι προσωπικό; Τι μπορείς να κάνεις αν κάποιος σου κοινοποιήσει κατά λάθος κάτι πολύ προσωπικό του;

Μην την πατάς με την απάτη

Μάθε πώς να αποφεύγεις απατεώνες, ψεύτικα στοιχεία, πληροφορίες που δεν βοηθούν και άλλα πράγματα στο διαδίκτυο που προσπαθούν να σε ξεγελάσουν και μάθε πώς να βρίσκεις τα σωστά πράγματα

Επισκόπηση μαθήματος

Μάθημα 1	Αναδυόμενα παράθυρα, πλαστοπροσωπία (catfishing) και άλλες απάτες	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 2	Ποιος είναι αυτός που μου «μιλάει»;	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 3	Ισχύει πράγματι αυτό;	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 4	Εντοπισμός αναξιόπιστων πληροφοριών στο διαδίκτυο	ΠΜ Τάξεις δ' - στ'
Μάθημα 5	Αν ήμασταν μια μηχανή αναζήτησης	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 6	Εξάσκηση στη διαδικτυακή αναζήτηση	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 7	Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας	Τάξεις β' - στ'

Ζητήματα που θίγονται

Είναι πολύ σημαντικό να καταλάβουν τα παιδιά ότι οι επαφές και το περιεχόμενο που βρίσκουν στο διαδίκτυο δεν είναι απαραίτητα αληθές ή αξιόπιστο, ενώ μπορεί να αποτελεί και κακόβουλη προσπάθεια εξαπάτησης ή υποκλοπής προσωπικών πληροφοριών, ταυτότητας ή ιδιοκτησίας. Οι διαδικτυακές απάτες λειτουργούν ενθαρρύνοντας τους/τις χρήστες/τριες όλων των ηλικιών να ανταποκριθούν σε ψευδείς αναρτήσεις και προτροπές, ορισμένες φορές ακόμα και από άτομα που παριστάνουν ότι είναι κάποιος/α γνωστός/ή τους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι όσα τους λένε οι άλλοι/ες στο διαδίκτυο δεν είναι υποχρεωτικά αλήθεια.
- ✓ **Να μάθουν** πώς λειτουργούν οι απάτες, για ποιον λόγο αποτελούν απειλή και τι μέτρα μπορεί να πάρει κανείς για να τις αποφύγει.
- ✓ **Να αξιολογούν** την εγκυρότητα των πληροφοριών και μηνυμάτων στο διαδίκτυο, έχοντας υπόψη πως ίσως πρόκειται για απόπειρα χειραγώγησης, ατεκμηρίωτους ισχυρισμούς, ψευδείς προσφορές ή βραβεία και άλλες διαδικτυακές απάτες.

Ποια πρότυπα πληρούνται

Πρότυπα της ISTE για Εκπαιδευτικούς: 1a, 2c, 3b, 3c, 4b, 5a, 6a, 6d, 7a
Πρότυπα της ISTE για Μαθητές/τριες 2016: 1c, 1d, 2b, 2d, 3b, 3d, 7b, 7c
Εκπαιδευτικά Πρότυπα της AASL: I.b.1, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2., III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3

Μην την πατάς με την απάτη

Λεξιλόγιο

Μάθημα 1 και 2

Πλαστοπροσωπία (Catfishing): Η δημιουργία ενός ψεύτικου προφίλ ή μιας ψεύτικης ταυτότητας στο διαδίκτυο με στόχο να εξαπατήσει ανθρώπους, ώστε να γίνουν φίλοι/ες ή να μοιραστούν τα προσωπικά τους δεδομένα.

Κακόβουλο: Λόγια ή πράξεις που είναι εσκεμμένα σκληρά, ώστε να πληγώσουν κάποιον ή είναι εν γένει επιζήμια. Η λέξη αναφέρεται επίσης σε λογισμικό που είναι κατασκευασμένο για να προξενήσει βλάβη ή δυσλειτουργία στη συσκευή, τον λογαριασμό ή τα προσωπικά δεδομένα ενός ατόμου.

Ηλεκτρονικό ψάρεμα (Phishing): Απόπειρα να σε εξαπατήσουν ή να σε ξεγελάσουν ώστε να αποκαλύψεις τους κωδικούς σύνδεσης ή άλλες προσωπικές πληροφορίες που χρησιμοποιείς στο διαδίκτυο. Συνήθως γίνεται μέσω e-mail, μέσω κοινωνικής δικτύωσης, μηνυμάτων κειμένων, διαφημίσεων ή ιστοσελίδων που είναι ψεύτικες, αλλά μοιάζουν με ιστοσελίδες που σου είναι οικείες.

Απάτη: Μια ανέντιμη απόπειρα να κερδίσει κάποιος χρήματα εξαπατώντας άλλους, ώστε να αποκαλύψουν τους κωδικούς τους, προσωπικές πληροφορίες, επαφές κτλ. ή εξαπάτηση με στόχο την κλοπή χρημάτων ή άλλων αγαθών.

Ηλεκτρονικό ψάρεμα μέσω SMS (ή Smishing/ SMiShing): Απάτη όπου χρησιμοποιούνται μηνύματα κειμένου με στόχο να κάνεις κάτι, όπως να αποκαλύψεις τα στοιχεία σύνδεσής σου ή άλλα προσωπικά στοιχεία, να κάνεις κλικ σε κάποιον σύνδεσμο που οδηγεί σε κακόβουλο ιστότοπο ή να κατεβάσεις κακόβουλο λογισμικό.

Ηλεκτρονικό «ψαροτούφεκο» (Spearphishing): Απόπειρα ηλεκτρονικού ψαρέματος κατά την οποία ο επιτιθέμενος σε στοχοποιεί με μεγαλύτερη ακρίβεια, χρησιμοποιώντας στοιχεία από τα προσωπικά σου δεδομένα.

Αξιόπιστος: Άτομο που μπορείς να εμπιστευτείς ότι θα πράξει το σωστό ή ο,τι άλλο χρειαστεί.

Μάθημα 3

Έγκυρο: Κάτι που μπορείς να πιστέψεις· κάτι που είναι έγκυρο χρησιμοποιεί αποδεικτικά στοιχεία και έτσι μπορείς να σιγουρευτείς ότι λέει την αλήθεια.

Εμπειρογνωμοσύνη: Ειδικές γνώσεις ή δεξιότητες σε έναν τομέα· οι ειδικοί διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη.

Κίνητρο: Ο λόγος για τον οποίο κάποιος/α κάνει κάτι· πρόθεση, σκοπιμότητα.

Πηγή: Κάποιος/α ή κάτι που παρέχει πληροφορίες.

Βλόγκερ (Vlogger): Άτομο που είναι γνωστό ότι δημοσιεύει τακτικά σύντομα βίντεο σε κάποιο ιστολόγιο ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μάθημα 4

Απατηλό: Πεύτικο, πλαστό· μια ενέργεια ή ένα μήνυμα που έχει στόχο να κοροϊδέψει, να ξεγελάσει ή να πει ψέματα σε κάποιον/α.

Παραπλανητικές ειδήσεις: Ειδήσεις που λένε σκόπιμα ψεύδη ή διαστρεβλώνουν την αλήθεια. Η πιο γνωστή ονομασία τους είναι «ψευδείς ειδήσεις» (fake news).

Παραπληροφόρηση: Ψευδείς πληροφορίες με σκοπό να σας εξαπατήσουν ή να σας παραπλανήσουν.

Αποδεικτικά στοιχεία: Γεγονότα ή παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι κάτι είναι αληθές ή ψευδές.

Παραπληροφόρηση: Ψευδείς πληροφορίες.

Δύσπιστος: Πρόθυμος να αμφισβητήσει ισχυρισμούς που προβάλλονται ως αληθινοί.

Μάθημα 5 και 6

Δόλωμα για κλικάρισμα (Clickbait): Περιεχόμενο που τραβάει την προσοχή και μπορεί να σας πείσει να κάνετε κλικ στον σύνδεσμο για έναν συγκεκριμένο ιστότοπο χρησιμοποιώντας ενδιαφέρουσα μορφοποίηση ή φράσεις που εξάπτουν την περιέργεια.

Λέξη-κλειδί: Μια λέξη που σχετίζεται άμεσα με το θέμα της αναζήτησής σας στο διαδίκτυο, μία από τις λέξεις που πραγματικά χρειάζεστε για την αναζήτησή σας γιατί καμία άλλη λέξη δεν περιγράφει καλύτερα το θέμα.

Ερώτημα: Μία λέξη-κλειδί, ομάδα λέξεων-κλειδιών ή μια ερώτηση που πληκτρολογείτε σε ένα παράθυρο (ή πλαίσιο) αναζήτησης για να βρείτε πληροφορίες στο διαδίκτυο. Ορισμένες φορές σε μια αναζήτηση χρειάζεστε περισσότερα από ένα ερώτημα για να βρείτε αυτό που ψάχνετε.

Μηχανή αναζήτησης/αναζήτηση στο διαδίκτυο:

Ένα λογισμικό ή ένα «εργαλείο» που χρησιμοποιούν οι χρήστες για την εύρεση πληροφοριών, όπως τοποθεσίες, φωτογραφίες και βίντεο στον Ιστό.

Αποτελέσματα αναζήτησης: Μια συλλογή πληροφοριών που βρίσκετε σε μια μηχανή αναζήτησης αφού πληκτρολογήσετε το ερώτημά σας και πατήσετε το κουμπί «Αναζήτηση» ή «Αποστολή».

Αναδυόμενα παράθυρα, πλαστοπροσωπία (catfishing) και άλλες απάτες

Ένα παιχνίδι στο πλαίσιο του οποίου οι μαθητές/-τριες μελετούν διάφορα e-mail και προσωπικά μηνύματα και προσπαθούν να αποφασίσουν ποια από αυτά είναι έγκυρα και ποια είναι απάτες.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να μάθουν** τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την εξαπάτηση άλλων ατόμων στο διαδίκτυο ή σε συσκευές.
- ✓ **Να εξετάσουν** τρόπους πρόληψης και αποφυγής απατών στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να μάθουν** να μιλούν σε έναν/μία έμπιστο/η ενήλικα εάν πιστεύουν ότι έχουν πέσει θύματα διαδικτυακής απάτης.
- ✓ **Να αναγνωρίζουν** τις ενδείξεις απόπειρας εξαπάτησης.
- ✓ **Να είναι προσεκτικοί** ως προς το πώς και με ποιον/α μοιράζονται τα προσωπικά τους δεδομένα.

Ας συζητήσουμε

Τελικά, τι είναι απάτη;

Απάτη είναι όταν κάποιος προσπαθεί να σας παραπλανήσει ώστε να κλέψει κάτι, όπως τα στοιχεία σύνδεσής σας, προσωπικά δεδομένα, χρήματα ή άλλα αγαθά. Οι απατεώνες ορισμένες φορές παριστάνουν ότι είναι κάποιος που εμπιστεύεστε και μπορεί να εμφανίζονται σε αναδυόμενα παράθυρα, ιστοσελίδες, μηνύματα κειμένου ή ακόμα και μέσω μιας ψεύτικης εφαρμογής σε μια διαφήμιση ή στα app store. Τα μηνύματά τους και οι μη ασφαλείς σελίδες που προσπαθούν να σας στείλουν, μπορεί να εγκαταστήσουν ακόμα και ιούς στη συσκευή σας. Κάποιοι χρησιμοποιούν τη λίστα επαφών σας για να στοχεύσουν τους φίλους και τους συγγενείς σας με τον ίδιο τύπο επίθεσης. Άλλου είδους απάτες ίσως προσπαθήσουν να σας ξεγελάσουν ώστε να κατεβάσετε μια κακόβουλη εφαρμογή κάνοντάς τη να εμφανίζεται σαν την πραγματική ή να κατεβάσετε κακόβουλο λογισμικό λέγοντάς σας ότι δήθεν κάτι δεν πάει καλά με τη συσκευή σας.

Να θυμάστε: Κανένα πρόγραμμα ή άτομο που στέλνει μήνυμα κειμένου, κανένας ιστότοπος και καμία διαφήμιση δεν μπορεί να γνωρίζει αν κάτι δεν πάει καλά με τη συσκευή ή με τον υπολογιστή σας! Επομένως, αν λένε ότι κάτι δεν πάει καλά, τότε προσπαθούν να σας εξαπατήσουν. Να θυμάστε επίσης (ίσως να το έχετε ξανακούσει αυτό αλλά δεν πειράζει): Αν λάβετε ένα μήνυμα από κάποιον/α που δεν γνωρίζετε ή ακόμα και από κάποιον/α που νομίζετε ότι **μπορεί** να τον/τη γνωρίζετε και ακούγεται φανταστικό, συναρπαστικό ή παραείναι καλό για να είναι αληθινό, τότε μάλλον αυτό ακριβώς είναι δηλαδή δεν είναι αληθινό.

Σημειώσεις για τον/τη δάσκαλο/α: Μπορείτε να ρωτήσετε την τάξη αν το έχουν ακούσει ποτέ αυτό, να σηκώσουν χέρια και έπειτα να ρωτήσετε αν έχουν δει κάποιο τέτοιο μήνυμα οι ίδιοι/ες ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους. Αν όχι, αυτό είναι ΤΕΛΕΙΟ και αν συμβεί ποτέ στο μέλλον θα ξέρουν πώς να προστατέψουν τους εαυτούς τους, την οικογένειά τους και την περιουσία τους.

Ορισμένες απάτες είναι οφθαλμοφανείς. Άλλες, όμως είναι ύπουλες και πειστικές, όπως π.χ. όταν κάποιος/α σου στέλνει προσωπικό μήνυμα το οποίο περιλαμβάνει κάποια από τα προσωπικά σου στοιχεία. Αυτό ονομάζεται «ηλεκτρονικό ψαροτούφεκο» (spearphishing) και είναι συχνά πολύ δύσκολο να εντοπιστεί, καθώς η χρήση ορισμένων προσωπικών στοιχείων σου μπορεί να σε κάνει να πιστέψεις ότι ο/η αποστολέας είναι κάποιος/α που σε γνωρίζει προσωπικά. Ένας άλλος τύπος που πιθανόν έχεις ακούσει ήδη είναι η πλαστοπροσωπία (catfishing), όπου κάποιος/α δημιουργεί μια ψεύτικη σελίδα ή προφίλ και παριστάνει πως είναι κάποιος/α που ξέρεις ή που είσαι θαυμαστής του, για να σε παραπλανήσει. Έπειτα υπάρχει το ψάρεμα μέσω SMS (smishing) και το ηλεκτρονικό ψάρεμα (phishing, μέσω email).

Επομένως, πριν κάνεις κάτι που θα σου ζητήσουν, όπως να κάνεις κλικ σε έναν σύνδεσμο ή να δώσεις τα στοιχεία σύνδεσής σου, θα ήταν καλό να θέσεις στον εαυτό σου μερικές ερωτήσεις σχετικά με αυτό το μήνυμα. Μερικές από τις ερωτήσεις που μπορείς να θέσεις στον εαυτό σου είναι οι εξής:

- Εάν προέρχεται από επιχείρηση, φαίνεται επαγγελματικό, έχει το κανονικό λογότυπο του προϊόντος ή της εταιρείας και δεν υπάρχουν ορθογραφικά λάθη στο κείμενό του.
- Δεν είναι ποτέ καλή ιδέα να κάνεις κλικ στον ιστότοπο από το μήνυμα, αλλά μπορείς να πας στο πρόγραμμα περιήγησής σου, να αναζητήσεις αυτήν την εταιρεία, να κάνεις κλικ εκεί από την αναζήτηση και έπειτα να θέσεις αυτά τα ερωτήματα στον εαυτό σου: Συμπίπτει η διεύθυνση URL της ιστοσελίδας με το όνομα της εταιρείας ή του προϊόντος για το οποίο αναζητάς κάποια πληροφορία; Μήπως υπάρχουν ανορθογραφίες ή αναγραμματισμοί;
- Το μήνυμα έχει τη μορφή πολύ ενοχλητικού αναδυόμενου παραθύρου (popup) με σπαμ;
- Ξεκινά η διεύθυνση URL με την ένδειξη https:// με ένα μικρό πράσινο λουκέτο στα αριστερά; (Αν ναι, αυτό είναι καλό, σημαίνει ότι η σύνδεση είναι ασφαλής.)
- Τι γράφουν τα ψιλά γράμματα; (Εκεί συνήθως γράφουν τα ύπουλα πράγματα, αν κάνουν τον κόπο και είναι επίσης κακό σημάδι αν **δεν** υπάρχουν ψιλά γράμματα.)
- Το μήνυμα σου προσφέρει κάτι που ακούγεται υπερβολικά καλό για να είναι αληθινό, όπως την ευκαιρία να βγάλεις χρήματα, να πάρεις κάποιον καλύτερο ψηφιακό εξοπλισμό για το άβαταρ ή τον χαρακτήρα σου, να γίνεις διάσημος κτλ.; (Σχεδόν **πάντα** ό,τι παραείναι καλό, απλά δεν είναι αληθινό.)
- Μήπως το μήνυμα ακούγεται λίγο περίεργο; Σαν να λένε ότι σε γνωρίζουν και το θεωρείς κι εσύ πιθανό αλλά δεν είσαι τελείως σίγουρος/η;

Και αν όντως πέσεις θύμα απάτης; Κατ' αρχάς: Μην πανικοβάλλεσαι! Σε πολλούς/ες μπορεί να συμβεί αυτό.

- Πες το αμέσως στους γονείς σου, στον/στη δάσκαλό/α σου ή σε κάποιον/α άλλον/η ενήλικα που εμπιστεύεσαι. Όσο περισσότερο καθυστερείς τόσο χειρότερα μπορεί να γίνουν τα πράγματα.
- Άλλαξε τους κωδικούς πρόσβασής σου στους διαδικτυακούς λογαριασμούς σου.
- Αν πέσεις θύμα απάτης, ενημέρωσε αμέσως τους/τις φίλους/ες σου και τους υπόλοιπους ανθρώπους στις επαφές σου, διότι μπορεί να είναι οι επόμενοι/ες που θα λάβουν αυτό το παραπλανητικό μήνυμα.
- Στείλε μια αναφορά ότι το συγκεκριμένο μήνυμα είναι σπαμ (ανεπιθύμητο), εφόσον αυτό είναι δυνατό.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο: «Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος (Phishing)» (οι απαντήσεις βρίσκονται στη σελίδα 47)

Πιθανές τροποποιήσεις για τις τάξεις β' - γ': Χωρίστε την τάξη σε 5 ομάδες και αναθέστε ένα παράδειγμα από το φύλλο εργασίας σε κάθε ομάδα. Αφού κάθε ομάδα έχει την ευκαιρία να αναλύσει το παράδειγμα, συζητήστε το στην τάξη.

1. Χωρίστε την τάξη σε ομάδες

2. Κάθε ομάδα μελετά παραδείγματα

Ας χωριστούμε σε ομάδες και κάθε ομάδα θα μελετήσει αυτά τα παραδείγματα μηνυμάτων και ιστοσελίδων.

3. Οι μαθητές/τριες δηλώνουν ατομικά τις επιλογές τους

Αποφάσισε αν είναι «αληθές» ή «πλαστό» καθένα από τα παραδείγματα, εξηγώντας από κάτω και τους λόγους.

4. Οι ομάδες συζητούν όλοι μαζί τις επιλογές.

Ποια παραδείγματα σου φάνηκαν αξιόπιστα και ποια ύποπτα; Υπήρξαν απαντήσεις που σε ξάφνιασαν; Για ποιον λόγο;

5. Περαιτέρω συζήτηση

Παρακάτω παρατίθενται μερικές επιπλέον ερωτήσεις που θα πρέπει να θέτεις στον εαυτό σου, όταν αξιολογείς μηνύματα και ιστοσελίδες που βρίσκεις στο διαδίκτυο:

• Φαίνεται εντάξει αυτό το μήνυμα;

Ποιο είναι το πρώτο πράγμα που σου λέει το ένστικτό σου; Μήπως παρατηρείς κάποια αναξιόπιστα σημεία; Μήπως προσφέρεται να διορθώσει κάποιο πρόβλημα που δεν ήξερες καν ότι υπήρχε;

• Αυτή η εφαρμογή φαίνεται εντάξει;

Ορισμένες φορές πλαστές εφαρμογές, που μοιάζουν πολύ με τις πραγματικές, διαφημίζονται σε αναδυόμενα παράθυρα ιστοτόπων ή στα app store. Υπάρχουν πολλά άσχημα πράγματα που μπορούν να κάνουν αν τις κατεβάσεις στο κινητό: να υποκλέψουν τα στοιχεία ή τις επαφές σου, να κατεβάσουν κακόβουλο λογισμικό

Απαντήσεις του φυλλαδίου μαθητών: «Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος»

1. **Αληθές.** Το μήνυμα ζητά από τον χρήστη να μεταβεί ο ίδιος στην ιστοσελίδα της εταιρείας και να συνδεθεί στον λογαριασμό του. Δεν περιλαμβάνει σύνδεσμο στο σώμα του μηνύματος ούτε σου ζητά να στείλεις μέσω e-mail τον κωδικό πρόσβασής σου (οι σύνδεσμοι μπορεί να οδηγήσουν σε κακόβουλους ιστότοπους).
2. **Πλαστό.** Ύποπτη και μη ασφαλής διεύθυνση URL.
3. **Αληθές.** Παρατήρησε το <https://> στη διεύθυνση URL.
4. **Πλαστό.** Ύποπτη προσφορά ως αντάλλαγμα για τραπεζικές πληροφορίες.
5. **Πλαστό.** Μη ασφαλής και ύποπτη διεύθυνση URL.
6. **Πλαστό.** Μη ασφαλής και ύποπτη διεύθυνση URL.
7. **Πλαστό.** Μη ασφαλής και ύποπτη διεύθυνση URL και ύποπτη προσφορά ως αντάλλαγμα για τραπεζικές πληροφορίες.

κτλ. Αναζήτησε ορθογραφικά λάθη, αν υπάρχουν πολύ λίγες κριτικές από χρήστες/τριες ή πρόχειρα (όχι πολύ επαγγελματικά) γραφικά.

• Μήπως αυτό το e-mail σου προσφέρει κάτι δωρεάν;

Οι «δωρεάν προσφορές» συνήθως δεν είναι πραγματικά δωρεάν, αυτοί/ες που τις στέλνουν συχνά προσπαθούν να πάρουν κάτι από σένα.

• Μήπως σου ζητά προσωπικά στοιχεία;

Κάποιοι απατεώνες ζητούν προσωπικά στοιχεία, προκειμένου να μπορέσουν να σου στείλουν κι άλλα απατηλά μηνύματα. Για παράδειγμα, τα κουίζ ή «τεστ προσωπικότητας» μπορεί να συλλέγουν δεδομένα, ώστε να τους είναι εύκολο να μαντέψουν κάποιον κωδικό σου ή άλλα μυστικά προσωπικά δεδομένα. Οι περισσότερες πραγματικές εταιρείες δεν θα σου ζητήσουν προσωπικά στοιχεία μέσω μηνύματος ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, εκτός από τον ιστότοπό τους.

• Πρόκειται για αλυσίδα μηνυμάτων (chain message) ή ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Τα κείμενα και οι αναρτήσεις που ζητούν να τα προωθήσεις ή να τα κοινοποιήσεις σε όλους/ες τους/τις γνωστούς/ές σου μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο εσένα ή άλλους/ες. Μην τα προωθείς εκτός αν είσαι σίγουρος/η για την προέλευση του μηνύματος και βέβαιος/η πως είναι ασφαλές να τα προωθήσεις.

• Υπάρχουν φιλά γράμματα;

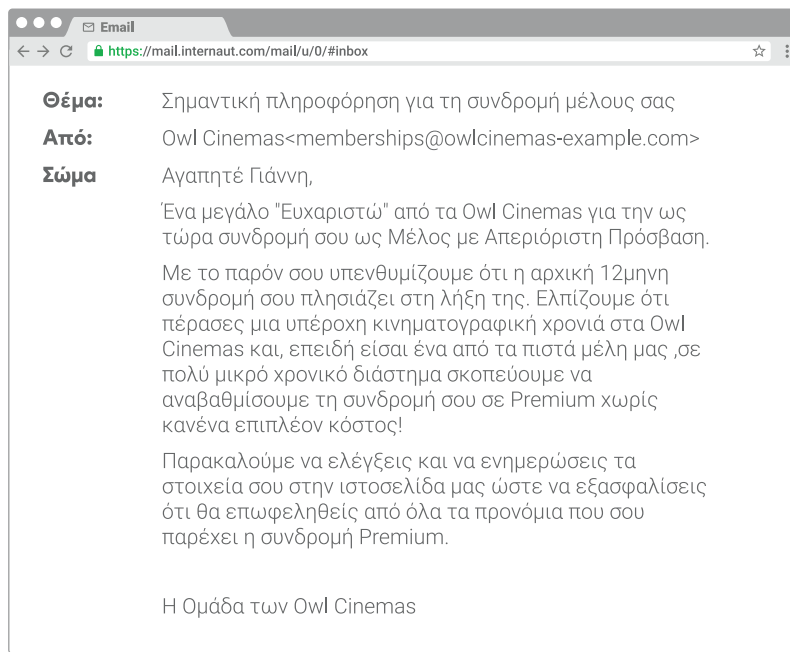
Τα «φιλά γράμματα» βρίσκονται στο κάτω μέρος των περισσότερων εγγράφων. Το κείμενό τους είναι μικροσκοπικό και συχνά περιέχει τις πληροφορίες που ο/η αποστολέας θα προτιμούσε να μην διαβάσεις. Για παράδειγμα, η επικεφαλίδα στο πάνω μέρος μπορεί να λέει πως έχεις κερδίσει ένα δωρεάν κινητό, αλλά στα φιλά γράμματα να γράφει ότι στην πραγματικότητα πρέπει να πληρώνεις στην εταιρεία 200 ευρώ τον μήνα. Ύποπτη μπορεί να είναι και η πλήρης απουσία φιλών γραμμάτων. Αυτό είναι κάτι ακόμα που πρέπει να προσέχουμε.

Σημείωση: Για τους σκοπούς αυτής της άσκησης, υποθέστε ότι η Internaut mail είναι μια πραγματική, αξιόπιστη υπηρεσία.

Δίδαγμα

Όταν είσαι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο να είσαι πάντα σε επαγρύπνηση για τυχόν απάτες σε παιχνίδια, ιστοσελίδες, εφαρμογές και μηνύματα και να ξέρεις ότι όταν κάτι ακούγεται υπέροχο ή ένας τρόπος να πάρεις κάτι δωρεάν, κατά πάσα πιθανότητα είναι πλαστό. Και αν εξαπατηθείς, φρόντισε να το πεις αμέσως σε κάποιον/α ενήλικα που εμπιστεύεσαι.

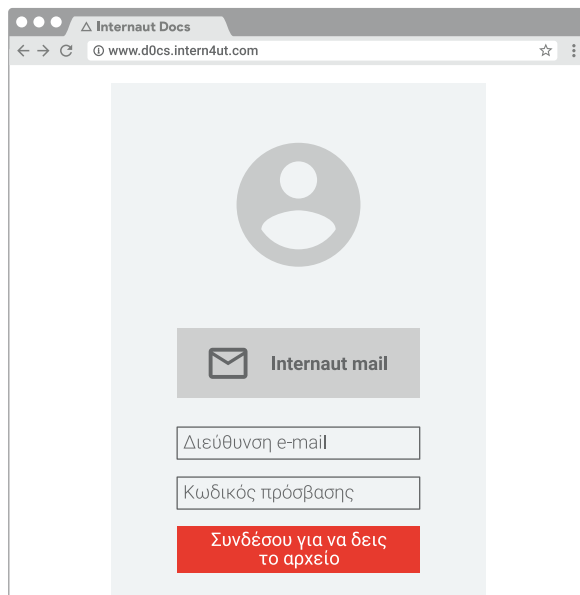
Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος (Phishing)

1. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

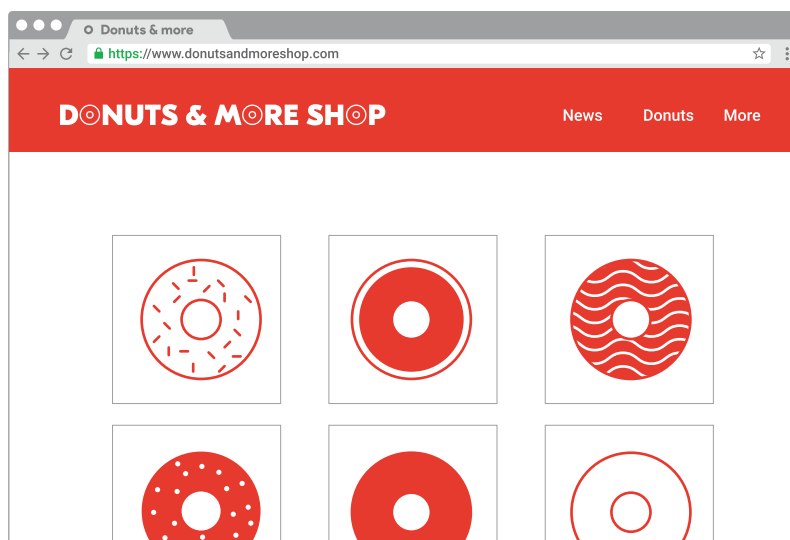
Πλαστό

2. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

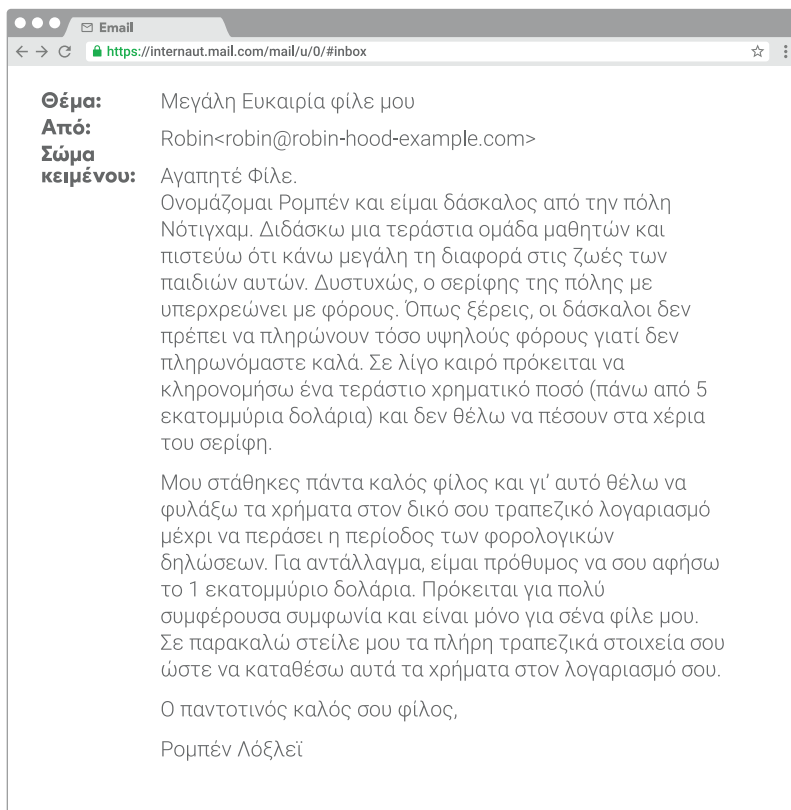
Πλαστό

3. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

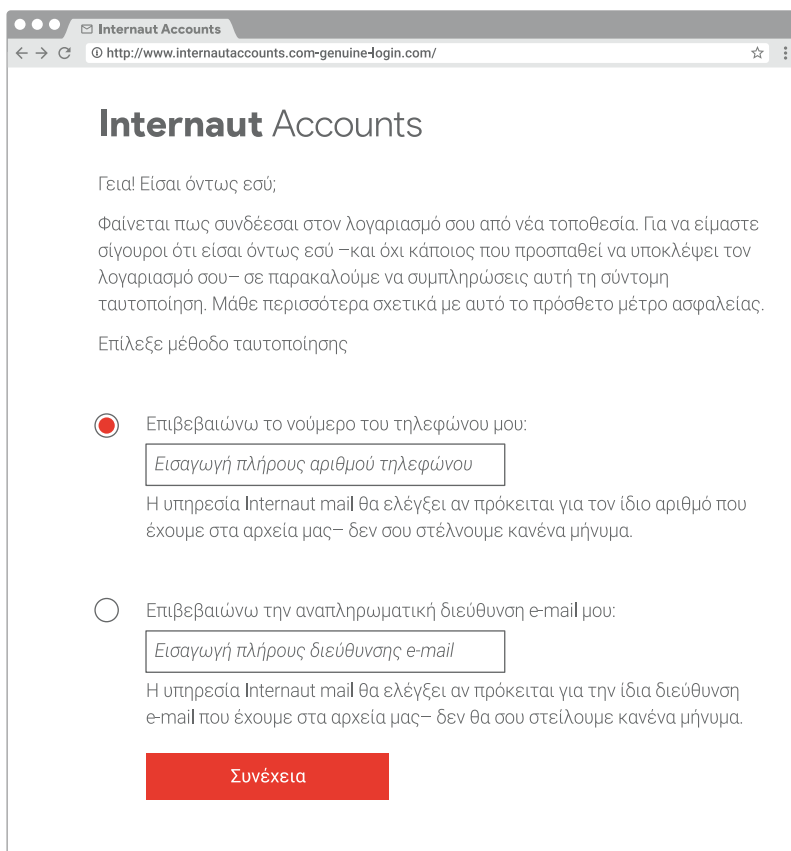
Πλαστό

4. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

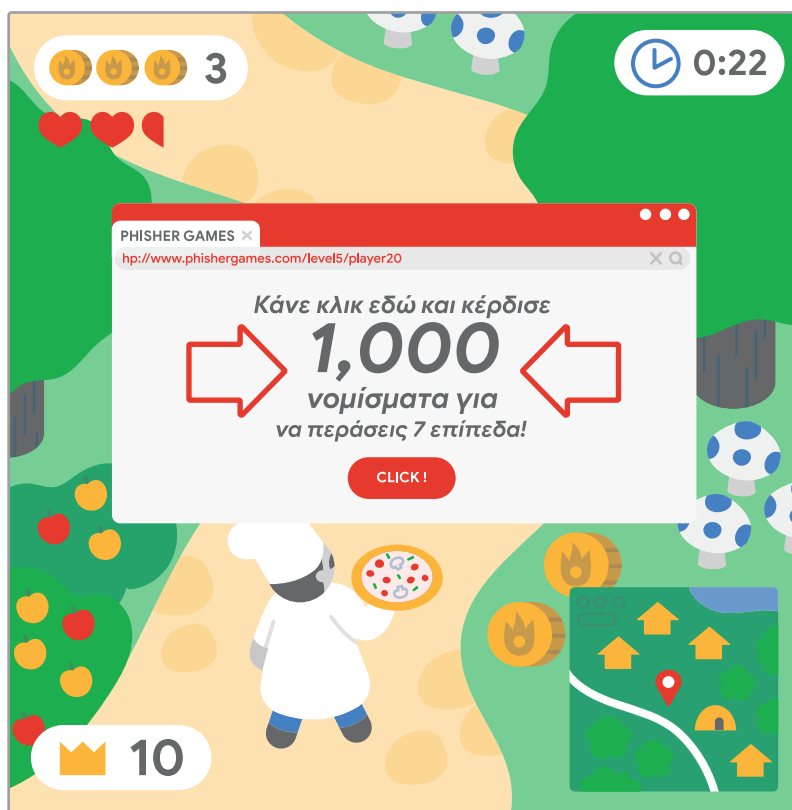
Πλαστό

5. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

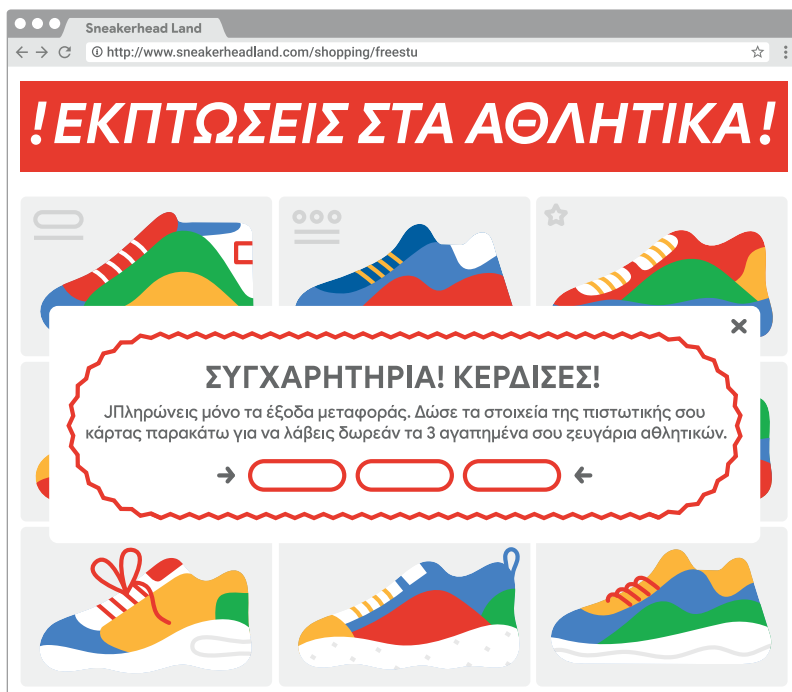
Πλαστό

6. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

Πλαστό

7. Αληθές ή πλαστό;

Αληθές

Πλαστό

Ποιος είναι αυτός που μου «μιλάει»;

Οι μαθητές/τριες εξασκούν τις δεξιότητές τους στην καταπολέμηση της διαδικτυακής απάτης μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων και συζητώντας τις πιθανές αντιδράσεις τους σε ύποπτα διαδικτυακά μηνύματα, αναρτήσεις, αιτήματα φιλίας, εφαρμογές, εικόνες και e-mail.

Πληροφορίες για αυτό το μάθημα: Αυτό το μάθημα, καθώς αφορά την κοινωνική αλληλεπίδραση, φαίνεται να απευθύνεται σε μαθητές/τριες μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού ε' - στ'. Ωστόσο, καθώς όλο και περισσότερα παιδιά ηλικίας 7-9 ετών παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια, μαζί με άλλους παίκτες και όχι ατομικά, αυτό το μάθημα αποτελεί καλή προετοιμασία και για τους/τις μαθητές/τριες των τάξεων β' - γ' δημοτικού. Ελπίζουμε πως οι δάσκαλοι/ες σε αυτές τις τάξεις θα μάθουν αν οι μαθητές/τριες τους παίζουν παιχνίδια και, εάν συμβαίνει αυτό, τι τους αρέσει σε αυτά και εάν τους έχει συμβεί ποτέ κάτι ύποπτο. Για να μεγιστοποιήσετε τη δυνατότητα μάθησης δημιουργήστε ένα χαλαρό περιβάλλον στην τάξη, να είστε δεκτικοί/ες και να μην κατακρίνετε.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι όσοι/ες επικοινωνούν μαζί μας στο διαδίκτυο δεν είναι απαραίτητα αυτοί που ισχυρίζονται ότι είναι.
- ✓ **Να εξακριβώνουν** ότι αυτός που τους στέλνει ένα μήνυμα είναι πράγματι αυτός που ισχυρίζεται ότι είναι πριν απαντήσουν.
- ✓ **Να ρωτούν** ή να ζητούν βοήθεια από κάποιον ενήλικα αν είναι δύσκολο να διακρίνουν ποιο είναι πραγματικά αυτό το άτομο.

Ας συζητήσουμε

Πού το ξέρεις ότι είναι στ' αλήθεια αυτός/η που λέει;

Όταν μιλάς στο τηλέφωνο με έναν/μία φίλο/η σου, ξέρεις ότι είναι αυτός/η από τον ήχο της φωνής του/της, παρότι δεν μπορείς να τον/τη δεις. Ο διαδικτυακός κόσμος είναι λίγο διαφορετικός. Μερικές φορές είναι πιο δύσκολο να είμαστε σίγουροι ότι κάποιος/α είναι πράγματι αυτός που ισχυρίζεται ότι είναι. Σε διάφορες εφαρμογές και παιχνίδια, ορισμένοι άνθρωποι παριστάνουν κάποιον/α άλλον/η, είτε για πλάκα, είτε για να πάρουν κάτι από εσένα, είτε από κακεντρέχεια. Άλλες φορές, κάποιος/ες υποδύονται άλλους ανθρώπους προκειμένου να υποκλέψουν προσωπικά δεδομένα ή ψηφιακή περιουσία, όπως χρήματα σε ένα παιχνίδι ή εμφανίσεις χαρακτήρων παιχνιδιών. Το πιο ασφαλές πράγμα που μπορείς να κάνεις είναι να μην απαντήσεις ή να το πεις στους γονείς σου ή σε κάποιον/α άλλον/η ενήλικα που εμπιστεύεσαι. Αν, όμως, αποφασίσεις ότι θέλεις να απαντήσεις, είναι πολύ χρήσιμο να δεις πρώτα τι μπορείς να ανακαλύψεις για αυτό το άτομο. Έλεγξε τη σελίδα ή το προφίλ του για να δεις ποιοι/ες είναι οι φίλοι του ή αναζήτησε οποιαδήποτε άλλη πληροφορία που να επιβεβαιώνει ότι είναι αυτός/η που λέει ότι είναι.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να επιβεβαιώσεις την ταυτότητα κάποιου ατόμου στο διαδίκτυο. Παρακάτω υπάρχουν κάποια παραδείγματα για να μας βοηθήσουν να ξεκινήσουμε.

Σημειώσεις για τον δάσκαλο: Ίσως προτιμάτε να ξεκινήσετε ζητώντας από όλα τα παιδιά της τάξης να πουν όλες τις απαντήσεις που τους έρχονται στο μυαλό στο ερώτημα «πώς ταυτοποιούμε ένα άτομο στο διαδίκτυο;» και μετά να συνεχίσετε τη συζήτηση θέτοντας τα παρακάτω ερεθίσματα.

- **Αν υπάρχει φωτογραφία του ατόμου που έστειλε το μήνυμα, μήπως είναι λίγο ύποπτη;**

Είναι η φωτογραφία θολή ή δεν φαίνεται καλά; Ή μήπως αντί για φωτογραφία προφίλ υπάρχει κάποιο bitmoji (προσωποποιημένο emoji) ή το πρόσωπο κάποιου ήρωα καρτούν; Κακές φωτογραφίες, bitmoji, φωτογραφίες κατοικίδιων κτλ. διευκολύνουν κάποιους να κρύψουν την πραγματική τους ταυτότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επίσης κοινή πρακτική μεταξύ αυτών που στοχεύουν στην εξαπάτηση είναι να υποκλέπτουν τη φωτογραφία ενός υπαρκτού προσώπου και να δημιουργούν ένα ψεύτικο προφίλ, παριστάνοντας ότι είναι το πρόσωπο της φωτογραφίας που υπέκλεψαν. Αν υπάρχει φωτογραφία, μπορείς να βρεις στο διαδίκτυο περισσότερες φωτογραφίες του ατόμου με αυτό το όνομα;

- **Περιλαμβάνει το όνομα προφίλ τους και το πραγματικό τους όνομα;**

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για παράδειγμα, έλεγξε αν το όνομα που εμφανίζεται στην οθόνη ταυτίζεται με ένα πραγματικό όνομα. (Για παράδειγμα, το προφίλ της Τζένης Τάδε έχει διεύθυνση URL που μοιάζει με αυτήν: [SocialMedia.com/tzeni_tade](https://www.SocialMedia.com/tzeni_tade).)

- **Μήπως η σελίδα του ατόμου περιλαμβάνει πληροφορίες για αυτό;**

Αν ναι, μοιάζει να έχει γραφτεί από υπαρκτό άτομο; Τα ψεύτικα προφίλ μπορεί να μην έχουν πολλές πληροφορίες στην ενότητα «Σχετικά με μένα» ή μπορεί να περιλαμβάνουν ένα σωρό πληροφορίες που έχουν αντιγραφεί ή συναθροιστεί τυχαία για να δημιουργήσουν ένα ψεύτικο προφίλ. Υπάρχει οποιοδήποτε στοιχείο στις πληροφορίες του που μπορείς να επιβεβαιώσεις αν το ψάξεις μαζί με το όνομα του προφίλ;

- **Εδώ και πόσο καιρό είναι ενεργό αυτό το προφίλ; Η δραστηριότητά του σου φαίνεται λογική;**

Η σελίδα ή το προφίλ είναι καινούργια ή εμφανίζει αυξημένη δραστηριότητα εδώ και πολύ καιρό; Έχει αυτό το άτομο κοινούς φίλους με σένα, όπως θα περίμενες; Τα ψεύτικα προφίλ συνήθως δεν έχουν πολύ περιεχόμενο ή ενδείξεις ότι κάποιος/α μπαίνει και κάνει αναρτήσεις σ' αυτά, σχολιάζει και γενικά συναναστρέφεται με άλλους ανθρώπους.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: Κόψτε το φύλλο εργασίας «Ποιος είναι αυτός που μου μιλάει» σε λωρίδες, με ένα σενάριο σε κάθε λωρίδα.
- Ένα μπολ ή δοχείο που μέσα του θα βάλετε τις λωρίδες του χαρτιού (κάθε ομάδα μαθητών/τριων θα πάρει από μία).
- Περίληψη μαθητή/τριας στη σελίδα 55 (μία για κάθε μαθητή/τρια για να παρακολουθεί).

Δίδαγμα

1. Οι ομάδες εξετάζουν τα σενάρια

Λοιπόν, τώρα θα χωριστούμε σε 5 ομάδες. Κάθε ομάδα θα διαλέξει ένα σενάριο από αυτό το κουτί.

2. Οι ομάδες επιλέγουν μία ή περισσότερες αντιδράσεις που θα είχαν αν τους τύχαινε το σενάριο που συζητούν. Συζητούν τους λόγους που διάλεξαν αυτήν την αντίδραση στην προκειμένη περίπτωση. Αν θέλετε γράψτε κι άλλα μηνύματα που θεωρείτε ότι θα ήταν ακόμα πιο παραπλανητικά.

3. Η τάξη συζητά τις επιλογές των ομάδων

Τέλος, ας συζητήσουμε στην τάξη όλα τα σενάρια. Κάθε ομάδα διαβάζει το σενάριό της και λέει στην τάξη την αντίδραση ή αντιδράσεις που διάλεξε και τους λόγους για αυτήν την επιλογή.

Εσύ ελέγχεις με ποιον θέλεις να μιλάς στο διαδίκτυο. Να βεβαιώνεσαι ότι τα άτομα με τα οποία έρχεσαι σε επαφή είναι πράγματι αυτά που λένε ότι είναι.

Ποιος είναι αυτός που μου «μιλάει»;

Σενάριο 1

Λαμβάνεις αίτημα φιλίας από έναν/μία τυχαίο/α παίκτη/τρια σε ένα παιχνίδι:
«Είσαι καλός/ή! Ας παίξουμε μαζί! Θα με προσθέσεις;»

Σενάριο 2

Λαμβάνεις μήνυμα στο κινητό σου από κάποιον/α που δεν αναγνωρίζεις:
«Γεια σου, είμαι η Κορίνα! Με θυμάσαι από πέρσι το καλοκαίρι;»

Σενάριο 3

Λαμβάνεις ένα μήνυμα από κάποιον/α που δεν ακολουθείς (follow): «Γεια! Μου αρέσουν τα ποστ σου, έχεις ΠΟΛΛΗ πλάκα! Δώσε μου το τηλέφωνό σου για να τα πούμε!»

Σενάριο 4

Λαμβάνεις ένα μήνυμα για συνομιλία (chat) από κάποιον/α που δεν γνωρίζεις: «Σε είδα σήμερα στον διάδρομο του σχολείου. ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Πού μένεις; Να περάσω να τα πούμε από κοντά;»

Σενάριο 5

Λαμβάνεις ένα προσωπικό μήνυμα: «Γεια! Μόλις γνώρισα τη φίλη σου τη Σάντυ! Μου μίλησε για σένα, θέλω να γνωριστούμε. Πού μένεις;»

Ποιος είναι αυτός που μου «μιλάει»;

Εδώ έχουμε πέντε σενάρια μηνυμάτων που μπορεί να λάβει οποιοσδήποτε, είτε διαδικτυακά είτε στο κινητό του. Για καθένα από αυτά υπάρχει μια σειρά από διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης, κάποιοι από τους οποίους είναι πολύ καλοί και κάποιοι άλλοι όχι και τόσο. Δες αν μία (ή δύο) αντίδραση ταιριάζει περισσότερο, κατά τη γνώμη σου, ή αν μπορείς να σκεφτείς και άλλες αντιδράσεις. Τώρα, μιλήστε μεταξύ σας και έπειτα θα το συζητήσουμε και στην τάξη.

Προσοχή σε όλους/ες: Αν σου συμβεί στην πραγματικότητα κάποιο από αυτά τα σενάρια και δεν είσαι σίγουρος/η τι να κάνεις, η ευκολότερη αντίδραση είναι να μην απαντήσεις καθόλου. Μπορείς πάντα να αγνοήσεις ή να μπλοκάρεις τον/την αποστολέα. Επίσης, είναι πάντα καλή ιδέα να το συζητήσεις με έναν από τους γονείς σου ή με έναν/μια δάσκαλό/ά σου, ειδικά αν σε ενοχλεί.

Σενάριο 1

Λαμβάνεις αίτημα φιλίας από έναν/μια τυχαίο/α παίκτη/τρια σε ένα παιχνίδι: «Είσαι καλός/ή! Ας παίξουμε μαζί! Θα με προσθέσεις; Τι κάνεις;

- **Τον αγνοείς.** Εφόσον δεν ξέρεις αυτό το άτομο, μπορείς απλά να επιλέξεις να μην το προσθέσεις.
- **Τον μπλοκάρεις.** Δεν θα λάβεις άλλα μηνύματα από αυτό το άτομο και στα περισσότερα παιχνίδια και εφαρμογές δεν θα ξέρει καν ότι το μπλόκαρες.
- **Αλλάζεις τις ρυθμίσεις σου.** Πήγαινε στις ρυθμίσεις του παιχνιδιού για να δεις αν μπορείς να απενεργοποιήσεις τα αιτήματα φιλίας και επέλεξε το αντίστοιχο πεδίο. Με αυτόν τον τρόπο δεν χρειάζεται να αποφασίζεις αν θα δεχθείς ή όχι αιτήματα από τυχαίους/ες παίκτες/τριες.
- **Κάνεις αναζήτηση για αυτό το άτομο στο διαδίκτυο.** Βλέπεις αν έχει κάποια σελίδα ή προφίλ, ώστε να ελέγξεις αν παίζει όντως παιχνίδια. Έχει εμπειρία, έχει ακόλουθους (follower), έχει αναμεταδώσει περιεχόμενο; Ξέρουν οι φίλοι σου αν είναι αυτός/ή που λέει; Μόνο αν φαίνεται σαν να είναι gamer που αγαπάει πολύ αυτό το παιχνίδι θα μπορούσες να σκεφτείς να τον/την κάνεις φίλο/η. Ωστόσο, το καλύτερο για τα παιδιά θα ήταν να παίζουν με τους/τις φίλους/ες που έχουν εκτός διαδικτύου.
- **Προσθέτω αυτό το άτομο στη λίστα φίλων μου.** ΑΝ φαίνεται εντάξει. Αυτό δεν συνιστάται εκτός εάν έχεις επαληθεύσει ποιος/α είναι και έχεις ρωτήσει έναν/μια ενήλικα που εμπιστεύεσαι ή τουλάχιστον τους/τις φίλους σου για να δεις αν ξέρουν ποιο είναι αυτό το άτομο. Αν παίζεις με το άτομο αυτό με μικρόφωνο ή ακουστικά, φρόντισε οι συνομιλίες σας να αφορούν μόνο το παιχνίδι και μην αποκαλύπτεις ποτέ το πλήρες όνομά σου ή άλλα προσωπικά στοιχεία σου.
- **Του δίνεις προσωπικές πληροφορίες σου.** Αποκλείεται. Εσύ ξέρεις ότι: Ποτέ δεν

Σενάριο 2

Λαμβάνεις μήνυμα στο κινητό σου από κάποιον/α που δεν αναγνωρίζεις: «Γεια σου, είμαι η Κορίνα! Με θυμάσαι από πέρσι το καλοκαίρι;» Τι κάνεις;

- **Την μπλοκάρεις.** Αυτό θα φανεί αγενές αν όντως τη γνωρίζεις. Αν όμως είσαι σίγουρος/η ότι δεν γνώρισες καμία Κορίνα πέρσι το καλοκαίρι ή αν σου στέλνει υπερβολικά πολλά μηνύματα και κοινοποιεί υπερβολικά πράγματα για τον εαυτό της, δεν είναι λάθος να την μπλοκάρεις.
- **Την αγνοείς.** Όπως είπαμε και πριν, αν δεν γνωρίζεις κάποιο άτομο, μπορείς απλά να μην απαντήσεις.
- **«Γειά σου, Κορίνα. Γνωριζόμαστε;»** Αυτή είναι μια ασφαλής επιλογή όταν δεν είσαι σίγουρος/η αν την έχεις γνωρίσει και θέλεις να μάθεις λίγες περισσότερες πληροφορίες, προκειμένου να θυμηθείς. Όμως μην πεις στην Κορίνα πού ήσουν πέρσι το καλοκαίρι!
- **«Δεν σε θυμάμαι, αλλά μπορούμε έτσι κι αλλιώς να συναντηθούμε κάποια στιγμή».** Αυτό δεν είναι καθόλου καλή ιδέα. Μην προτείνεις ποτέ να συναντήσεις κάποιον ή κάποια που δεν γνωρίζεις.

Σενάριο 3

Λαμβάνεις προσωπικό μήνυμα από τη @soccergirl12, την οποία δεν ακολουθείς. «Γεια! Μου αρέσουν τα ποστ σου, έχεις ΠΟΛΛΗ πλάκα! Δώσε μου το τηλέφωνό σου για να τα πούμε!» Τι κάνεις;

- **Την αγνοείς.** Δεν χρειάζεται να απαντήσεις αν δεν θέλεις.
- **Την μπλοκάρεις.** Αν θεωρείς τη @soccergirl12 παράξενη και την μπλοκάρεις, δεν θα ξαναλάβεις μήνυμα από αυτήν, εκτός αν φτιάξει νέο ψεύτικο προφίλ και σε ξαναπροσεγγίσει ως κάποιο άλλο υποτιθέμενο άτομο...
- **«Γειά, γνωριζόμαστε;»** Αν έχεις αμφιβολίες, κάνε οπωσδήποτε κάποιες ερωτήσεις πριν μοιραστείς προσωπικές πληροφορίες, όπως τον αριθμό του τηλεφώνου σου.
- **«Εντάξει, το τηλέφωνό μου είναι...»** Όχι! Ακόμα και αν έχεις εξακριβώσει ποιο είναι αυτό το πρόσωπο, δεν είναι καλή ιδέα να δίνεις προσωπικές πληροφορίες σου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Βρες άλλον τρόπο για να έρθετε σε επαφή, μέσω γονέων ή μέσω δασκάλων ή μέσω κάποιου άλλου προσώπου εμπιστοσύνης.

Σενάριο 4

Λαμβάνεις ένα μήνυμα για συνομιλία (chat) από κάποιον/α που δεν ξέρεις: «Σε είδα σήμερα στον διάδρομο του σχολείου. ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Πού μένεις; Να περάσω να τα πούμε από κοντά;» Τι κάνεις;

- **Το αγνοείς.** Πιθανότατα μια πολύ καλή επιλογή.
- **Μπλοκάρεις το συγκεκριμένο άτομο.** Μην διστάσεις να το κάνεις, όταν νιώθεις ότι κάτι δεν πάει καλά.
- **«Ποιος είναι;»** Καλύτερα όχι. Αν το μήνυμα μοιάζει ύποπτο, ίσως είναι προτιμότερο να μην απαντήσεις καθόλου ή να μπλοκάρεις το συγκεκριμένο άτομο.
- **«Εσύ είσαι, Λίζα;» Κι εσύ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Μένω στην οδό Πλατείας 11»** Αυτό δεν είναι καθόλου καλή ιδέα, ακόμα κι αν νομίζεις ότι ξέρεις ποιος είναι. Πριν δώσεις σε κάποια καινούρια επαφή τη διεύθυνσή σου ή κάποια άλλη προσωπική πληροφορία, έλεγξε το άτομο ακόμα και αν νομίζεις ότι το ξέρεις. Ποτέ μην συναντάς αυτοπροσώπως κάποιον/α που γνωρίζεις μόνο από το διαδίκτυο.

Σενάριο 5

Λαμβάνεις το ακόλουθο μήνυμα: «Γεια! Μόλις γνώρισα τη φίλη σου τη Σάντυ! Μου μίλησε για σένα, θέλω να γνωριστούμε. Πού μένεις;» Τι κάνεις;

- **Το αγνοείς.** Αν δεν γνωρίζεις τον/την αποστολέα, αλλά έχεις πράγματι μια φίλη που λέγεται Σάντυ, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να το διασταυρώσεις πρώτα με τη Σάντυ πριν απαντήσεις σ' αυτό το μήνυμα.
- **Μπλοκάρισμα.** Αν δεν γνωρίζεις τον/την αποστολέα και δεν έχεις φίλη που τη λένε Σάντυ, πιθανότατα το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να μπλοκάρεις αυτό το άτομο από τις ρυθμίσεις της εφαρμογής σου, ώστε να μην μπορεί να σε προσεγγίσει ξανά.
- **«Ποιος είναι;»** Μάλλον όχι και τόσο καλή ιδέα. Αν δεν γνωρίζεις τον/την αποστολέα, είναι προτιμότερο να μην απαντήσεις, τουλάχιστον ώσπου να σου απαντήσει η Σάντυ.

Μην την πατάς με την απάτη: Μάθημα 3

Ισχύει πράγματι αυτό;

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους/τις εκπαιδευτικούς:

Πέρα από το να μάθουν οι μαθητές/τριες να χρησιμοποιούν αναλυτικές ερωτήσεις για να αξιολογούν την αξιοπιστία της πηγής μιας πληροφορίας, θέλουμε και να κατανοήσουν ότι οι πληροφορίες προέρχονται από πολλές πηγές (όχι μόνο από τα σχολικά βιβλία). Επομένως, πρέπει να εφαρμόζουν τις δεξιότητές τους για να αναλύουν όλα τα είδη μέσων ενημέρωσης. Όταν το πετύχουν, θα είναι έτοιμοι/ες να προχωρήσουν στην ανάλυση ειδικών κατηγοριών μέσων, όπως οι ειδήσεις ή τα επιστημονικά δεδομένα.

Σημείωση: Αυτό το μάθημα παιδείας στα μέσα είναι χρήσιμο για όλους. Ωστόσο, ίσως, να είναι πιο προχωρημένο σε σχέση με τις δυνατότητες των μαθητών/τριων των τάξεων β'-γ' δημοτικού. Γι' αυτό, δείτε παρακάτω την τροποποιημένη πρόταση με τίτλο «Δραστηριότητα».

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εντοπίσουν** τα εργαλεία που χρησιμοποιούν ήδη για να μάθουν αν μία πληροφορία προέρχεται από **έγκυρη** πηγή.
- ✓ **Να αναλογιστούν** πώς επηρεάζουν την αξιοπιστία πράγματα όπως η **εμπειρογνωμοσύνη** και το **κίνητρο**.
- ✓ **Να μάθουν** 4 ερωτήσεις για την αξιολόγηση της εγκυρότητας μιας πηγής.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πως μια πηγή που θεωρείται έγκυρη σε σχέση με το αντικείμενο δεν είναι απαραίτητα έγκυρη και σε άλλα θέματα.
- ✓ **Να μάθουν** ότι συχνά μπορούμε να δούμε αν μια πληροφορία είναι έγκυρη ανατρέχοντας σε πολλές διαφορετικές πηγές.

Ας συζητήσουμε

Τι καθιστά κάτι ή κάποιον/α έγκυρο/η ή αξιόπιστο/η;

Καθημερινά αποφασίζεις τι να πιστέψεις και τι όχι. Ήταν αυτό το βίντεο που είδες έγκυρο; Προσπαθούσε να σε πείσει για κάτι; Σου λέει αλήθεια ο μεγαλύτερος αδελφός σου ή σου κάνει πλάκα; Ισχύει εκείνη η φήμη που άκουσες για τον/την τάδε φίλο/η σου;

Τι κάνεις για να αποφασίσεις αν κάποιος/α λέει την αλήθεια; Μήπως χρησιμοποιείς ήδη τις παρακάτω ενδείξεις;

• Αυτά που ξέρεις για κάποιον/α

Για παράδειγμα, ξέρεις αν ένας/μια συμμαθητής/τρια σου είναι πολύ καλός/η σε κάτι ή αν στο παρελθόν έχει αποδειχτεί ότι λέει την αλήθεια ή ότι του/της αρέσει να κάνει φάρσες ή να λέει κακίες, κι έτσι συνήθως καταλαβαίνεις τότε σοβαρολογεί, τότε αστειεύεται ή πότε λέει ψέματα.

• Αυτά που ξέρει κάποιος/α για σένα

Για παράδειγμα, οι γονείς σου ξέρουν ποια φαγητά σε πειράζουν στο στομάχι, οι διαφημίσεις στην τηλεόραση δεν το ξέρουν, οπότε ακολουθείς τις συμβουλές των γονιών σου για το τι θα φας. Ο/Η βιβλιοθηκάριος του σχολείου ξέρει τα ενδιαφέροντά σου και τι είδους βιβλία σου αρέσουν, κι έτσι εμπιστεύεται τις συστάσεις του/της για βιβλία.

• Τόνος φωνής και έκφραση προσώπου

Για παράδειγμα, ξέρεις ότι ένας/μία φίλος/η σου εννοεί το αντίθετο από αυτό που λέει αν το πει με σαρκαστικό τόνο και έκφραση προσώπου, όπως για παράδειγμα ότι πέρασε **χάλια** στο καινούργιο πάρκο σκέιτμπορντ.

• Οι περιστάσεις

Για παράδειγμα, όταν αστειεύεσαι με τους/τις φίλους/ες σου και κάποιος/α σε πειράζει για το καινούριο σου κούρεμα, ξέρεις ότι το λέει για πλάκα. Αν, όμως, κάποιος/α στο σχολείο πει ακριβώς τα ίδια λόγια για να σε φέρει σε δύσκολη θέση μπροστά σε ολόκληρη την τάξη, τότε αυτό είναι προσβολή.

Όταν μαθαίνουμε πράγματα από μια πηγή, όπως ένα βίντεο, ένα πρόσωπο στην τηλεόραση ή μια ιστοσελίδα, εμείς δεν γνωρίζουμε προσωπικά αυτήν την πηγή και η πηγή δεν γνωρίζει εμάς. Συνεπώς, ίσως δεν είμαστε σίγουροι/ες αν πρέπει να τα πιστέψουμε.

Ακόμα και όταν κάποιος/α που ξέρουμε μας στέλνει ένα γραπτό μήνυμα, δεν έχουμε ενδείξεις για την έκφραση του προσώπου του/της ή τον τόνο της φωνής του/της και επομένως μπορεί να μην είμαστε σίγουροι/ες τι εννοεί. Τότε πρέπει να θέσουμε κάποιες ερωτήσεις...

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο: «Αποφασίζοντας τι είναι έγκυρο» (ένα ανά μαθητή/τρια)

Συνιστώμενη τροποποίηση για τις τάξεις β' - γ': Αν κρίνετε ότι οι μαθητές/τριες σας είναι έτοιμοι/ες να συζητήσουν αν μια πηγή είναι έγκυρη ή όχι, ολοκληρώστε μόνο τα βήματα 1 και 2.

1. Αξιολόγηση πηγών

Αν ήθελες να σου προτείνει κάποιος/α ένα καλό καινούριο βιντεοπαιχνίδι, θα ρωτούσες τη γιαγιά σου; Με άλλα λόγια, είναι η γιαγιά σου **έγκυρη** πηγή πληροφόρησης για βιντεοπαιχνίδια; **Έγκυρη** πηγή είναι αυτή που μπορούμε να εμπιστευτούμε για να μας παράσχει ακριβείς **και** συναφείς πληροφορίες.

Δημιούργησε έναν κατάλογο με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα (υπέρ/κατά) του να ζητήσεις συμβουλή για βιντεοπαιχνίδια από τη γιαγιά σου.

Ο κατάλογός σου ήταν κάπως έτσι;

ΥΠΕΡ	ΚΑΤΑ
Η γιαγιά μου με αγαπάει και θέλει να είμαι ευτυχισμένος/η.	Η γιαγιά μου δεν παίζει βιντεοπαιχνίδια και δεν ξέρει πολλά γι' αυτά.
Η γιαγιά μου είναι πολύ καλή στο να βρίσκει πληροφορίες για κάτι όταν δε γνωρίζει η ίδια την απάντηση.	Η γιαγιά μου δεν ξέρει ποια παιχνίδια έχω ήδη ή τι είδους παιχνίδια μου αρέσουν.

Αν ο κατάλογός σου μοιάζει με τον παραπάνω, μόλις χρησιμοποίησες δύο από τα πιο συνηθισμένα εργαλεία που έχουμε στη διάθεσή μας για να αποφασίσουμε αν μια πηγή είναι έγκυρη: **κίνητρο** και **εμπειρία**. Η «εμπειρογνωμοσύνη» είναι η ειδική γνώση ή δεξιότητα σε έναν συγκεκριμένο τομέα· εμπειρογνωμοσύνη διαθέτουν οι ειδικοί. «Κίνητρο» είναι η πρόθεση κάποιου/ας, ο λόγος που λέει ή κάνει κάτι.

Ποιο στοιχείο του καταλόγου σου δίνει πληροφορίες σχετικά με τα κίνητρα της γιαγιάς σου; Ποια στοιχεία μιλούν για την εμπειρογνωμοσύνη της; Επομένως, είναι η γιαγιά σε αυτόν τον κατάλογο υπέρ/κατά μία έγκυρη πηγή πληροφόρησης σχετικά με το ποιο καινούριο βιντεοπαιχνίδι να αγοράσεις; Δεν θα σου έλεγε ψέματα, αλλά μάλλον θα ήταν προτιμότερο να ρωτήσεις κάποιον που σε νοιάζεται **και** παράλληλα έχει κάποιες γνώσεις σχετικά με τα βιντεοπαιχνίδια και τις προτιμήσεις σου.

Επιπλέον, μπορεί να ξέρουμε ότι ο μπαμπάς μας μαγειρεύει πολύ καλά, αλλά δεν γνωρίζει τίποτα σχετικά με τη μόδα, ότι ο προπονητής μας ξέρει μπάσκετ αλλά όχι ενόργανη γυμναστική ή ότι η γιαγιά μας μπορεί να επισκευάσει σχεδόν κάθε παιχνίδι, αλλά δεν γνωρίζει τίποτα σχετικά με τα βιντεοπαιχνίδια. **Το γεγονός ότι κάποιος/α είναι ειδικός/η σε έναν τομέα δεν σημαίνει ότι είναι ειδικός/η στα πάντα.**

2. Δημιούργησε τον δικό σου κατάλογο υπέρ/κατά

Αν αυτή είναι η πρώτη φορά που σκέφτεσαι πώς να χρησιμοποιείς το **κίνητρο** και την **εμπειρογνωμοσύνη** ως ενδείξεις για να αποφασίσεις ποιες πηγές πληροφόρησης είναι έγκυρες, καλό θα είναι να εξασκηθείς κι άλλο.

Ας υποθέσουμε ότι θέλεις να μάθεις πώς να γίνεις καλύτερος στο ποδόσφαιρο. Δημιούργησε καταλόγους υπέρ/κατά για τις παρακάτω επιλογές, ώστε να μπορείς να αποφασίσεις αν είναι έγκυρες πηγές:

- η γιαγιά σου
- το ιστολόγιο ενός επιτυχημένου σχολικού προπονητή μπάσκετ
- ο/η καλύτερος/η παίκτης/τρια στην ομάδα σου
- μια ιστοσελίδα που πουλάει παπούτσια ποδοσφαίρου και παρέχει συμβουλές
- βίντεο που διδάσκουν τεχνικές προπόνησης ποδοσφαίρου.

Τι παρατηρείς σχετικά με τα υπέρ και τα κατά κάθε πηγής;

- Υπάρχει κάποιος/α που ξέρει να διδάσκει, αλλά ίσως δεν ξέρει τις εξειδικευμένες τεχνικές του ποδοσφαίρου;
- Υπάρχει κάποιος/α που είναι ειδικός σε θέματα ποδοσφαίρου, αλλά ίσως δεν ξέρει να διδάσκει;
- Υπάρχει κάποιος/α που δίνει συμβουλές, αλλά προσπαθεί σχεδόν πάντα να σου πουλήσει κάτι σε αντάλλαγμα;
- Υπάρχει κάποιος/α που ξέρει από ποδόσφαιρο, αλλά δεν ξέρει εσένα ή σε ποιες δεξιότητες χρειάζεσαι εξάσκηση;

Συζητήστε: Ποιος θα ήταν καλή πηγή για να αποταθείς και γιατί το πιστεύεις αυτό;

Η εγκυρότητα πολύ σπάνια είναι ζήτημα «άσπρου ή μαύρου». Οι περισσότερες πηγές έχουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Για τον λόγο αυτό, **οι καλύτερες απαντήσεις διαμορφώνονται ρωτώντας πολλές πηγές** και συγκρίνοντας τις απαντήσεις τους.

3. Βήματα που πρέπει να έχεις υπόψη

Η εγκυρότητα δεν αφορά μόνο το **ποιον** πιστεύουμε. Αφορά και το **τι** πιστεύουμε. Ιδέες για τον κόσμο αντλούμε από κάθε λογής πηγή, όχι μόνο απευθείας από ανθρώπους. Μια ταινία για ένα τσουνάμι απεικονίζει ένα γιγάντιο κύμα, ψηλότερο από ουρανοξύστη, που κατευθύνεται προς τους ανθρώπους στην ακτή. Κάπως έτσι είναι **στην πραγματικότητα** τα τσουνάμι; Μια διαφήμιση υποδηλώνει ότι οι περισσότεροι επιστήμονες είναι αναμαλλιασμένοι άντρες με χοντρά γυαλιά και λευκές ποδιές εργαστηρίου. Ισχύει αυτό;

Μπορούμε να ελέγξουμε οποιαδήποτε πηγή χρησιμοποιώντας τα 3 βήματα που αναγράφονται στο φυλλάδιο **Αποφασίζοντας τι είναι έγκυρο**. Τα βήματα αυτά σχετίζονται με όσα γνωρίζουμε ήδη για το κίνητρο και την εμπειρογνωμοσύνη.

Βήμα 1: Χρησιμοποίησε την κοινή λογική

Αναρωτήσου: Είναι λογικό; Βγάζει νόημα; Αν αυτό που βλέπεις α) δεν βγάζει νόημα ή β) ξέρεις από προσωπική πείρα ότι δεν είναι αλήθεια ή γ) έρχεται σε αντίθεση με δεδομένα που ήδη γνωρίζεις, δεν χρειάζεται να προχωρήσεις στα επόμενα βήματα. Βλέπεις μια πηγή που δεν είναι έγκυρη.

Βήμα 2: Θέσε ερωτήσεις

Όχι οποιεσδήποτε ερωτήσεις, αλλά τις εξής τέσσερις:

Εμπειρογνωμοσύνη

α) Με ξέρει ή με νοιάζεται αυτή η πηγή;

Η απάντηση σε αυτήν την ερώτηση εξαρτάται από τις πληροφορίες που αναζητάς. Αν αναζητάς πληροφορίες σχετικά με τα πλαστικά μπουκάλια νερού που μολύνουν τους ωκεανούς, δεν έχει σημασία αν η πηγή σε ξέρει ή όχι. Αν, όμως, μια ιστοσελίδα υπόσχεται ότι θα λατρέψεις το καινούριο παιχνίδι της, θα έπρεπε να ξέρει τι είδους παιχνίδια ή δραστηριότητες σου αρέσουν για να είναι έγκυρη η υπόσχεσή της.

β) Είναι γνώστης/τρια του θέματος αυτή η πηγή; Από πού έμαθε αυτά που ξέρει;

Κάποιοι/ες θεωρούν ότι ο ευκολότερος τρόπος για να βρουν έγκυρες πληροφορίες είναι να ρωτήσουν έναν φωνητικό ψηφιακό βοηθό. Οι ψηφιακοί βοηθοί μοιάζει να ξέρουν τα πάντα! Αναρωτήθηκαν ποτέ πώς γίνεται να ξέρουν όλες αυτές τις απαντήσεις; Χρησιμοποιούν μαθηματικούς υπολογισμούς (που ονομάζονται «αλγόριθμοι») για να βρουν απαντήσεις.

Για απλές ερωτήσεις που έχουν μόνο μία πιθανή απάντηση (όπως τι θερμοκρασία έχει έξω ή πώς λέγεται η τραγουδίστρια που τραγούδησε το τάδε ποπ τραγούδι),

οι ψηφιακοί βοηθοί αποτελούν συνήθως έγκυρη πηγή. Όμως, αν η ερώτηση είναι περίπλοκη, είναι προτιμότερο να ξεκινήσει κανείς αναζητώντας άτομα ή ομάδες που έχουν μεγάλη πείρα ή έχουν βραβευτεί ή έχουν εκπονήσει διδακτορικά στο συγκεκριμένο ζήτημα. **Στη συνέχεια**, μπορείς να χρησιμοποιήσεις έναν φωνητικό βοηθό για να επιβεβαιώσεις τις πληροφορίες (βλ. Βήμα 3).

Κίνητρο γ) Τι θέλει αυτή η πηγή να κάνω ή να πιστέψω και για ποιον λόγο θέλει να το κάνω

ή να το πιστέψω;

Βγάζει χρήματα η πηγή αν ακολουθήσεις τις συμβουλές της; Για παράδειγμα, πιστεύεις ότι ένας επηρεαστής (influencer) εισπράττει αμοιβή αν αγοράσεις το προϊόν που φορά ή για το οποίο μιλάει; Ένας επαγγελματίας αθλητής φοράει μια συγκεκριμένη μάρκα παπουτσιού ή φανέλας απλά επειδή αυτή η μάρκα του αρέσει ή επειδή πληρώνεται για να την προβάλλει;

Ο λόγος που βλέπεις ένα λογότυπο ή μία μάρκα σε ένα βίντεο ή μια διαφήμιση είναι συχνά οικονομικός· αυτό ενδεχομένως επηρεάζει τι λέει (και τι **δεν** λέει) ο επηρεαστής ή ο αθλητής. Δεν επιδιώκουν να σε βλάψουν, αλλά πιθανότατα τα χρήματα είναι πιο σημαντικά γι' αυτούς από το να σου παραθέσουν όλη την αλήθεια ή να σου πουν τι είναι καλό για σένα.

δ) Ποιος/α ωφελείται και ποιος/α ενδεχομένως ζημιώνεται αν πιστέψουμε αυτή την πηγή;

Αυτό δεν είναι πάντα εύκολο να το διακρίνει κανείς. Για παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι βλέπεις μια διαφήμιση για μια εφαρμογή που υπόσχεται να σε κάνει καλύτερο/η μαθητή/τρια.

- Ποια είναι τα πιθανά οφέλη; Ο/Η δημιουργός της εφαρμογής θα ωφεληθεί αν αγοράσεις την εφαρμογή, επειδή θα βγάλει χρήματα. Ίσως, όμως, ωφεληθείς κι εσύ αν η εφαρμογή σε βοηθήσει πραγματικά.
- Ποιος/α ενδέχεται να ζημιωθεί αν πιστέψεις τη διαφήμιση; Ενδέχεται η εφαρμογή να μην αξίζει τα λεφτά της και να σπαταλήσεις χρήματα αν την αγοράσεις. Επίσης, ενδέχεται να σπαταλήσεις χρόνο κάνοντας λάθος πράγματα και κατά συνέπεια να χειροτερέψει η επίδοσή σου στο σχολείο. Ή μπορεί να βασιστείς στην εφαρμογή, η οποία μπορεί να κάνει μόνο εικασίες για το τι χρειάζεσαι, αντί να αναζητήσεις τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας σου, ο/η οποίος/α γνωρίζει πραγματικά τι χρειάζεσαι.

Βήμα 3: Επιβεβαίωση

Αναρωτήσου: Υπάρχουν άλλες **έγκυρες** πηγές που να επιβεβαιώνουν αυτά που λέει αυτή η πηγή; Σκοπός δεν είναι απλώς να ελέγξεις **κι άλλες** πηγές. Είναι να αναζητήσεις μια ποικιλία διαφορετικών πηγών. Αν δεν μπορείς να βρεις μια ποικιλία έγκυρων πηγών που να συμφωνούν με την πηγή που ελέγχεις, δεν θα πρέπει να πιστέψεις αυτήν την πηγή.

4. Έλεγξε τις πηγές σου

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

στο σχολείο ή κάτι που έχετε δει στο διαδίκτυο. Βρείτε μια πηγή που να απαντά σε αυτήν την ερώτηση και, αφού χωριστείτε σε μικρές ομάδες, χρησιμοποιήστε τις ερωτήσεις του φυλλαδίου για να αποφασίσετε αν είναι έγκυρη η πηγή.

Αν χρειάζεστε ιδέες δείτε παρακάτω:

- Ψάχνεις ιδέες για δώρο γενεθλίων για έναν/μια φίλο/η σου. Μια διαφήμιση ενός τοπικού καταστήματος ισχυρίζεται πως το εργαλείο αναζήτησης στην ιστοσελίδα του, η οποία περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα που διαθέτει το κατάστημα, μπορεί να σε βοηθήσει να βρεις δώρα για όλους τους ανθρώπους στη λίστα δώρων σου. Σε καλύπτει αυτό;
- Διαβάζεις διαδικτυακές αξιολογήσεις για μια καινούρια πιτσαρία και παρατηρείς ότι τρεις από τις έξι αξιολογήσεις που δίνουν στο εστιατόριο 5 αστέρια προέρχονται από άτομα με επώνυμο ίδιο με του καταστηματούχου. Δύο άλλες αξιολογήσεις λένε πως έχει την καλύτερη πίτσα στον κόσμο και μια άλλη λέει πως δεν ήταν άσχημο το φαγητό για τόσο χαμηλή τιμή. Υπάρχουν και δεκατέσσερα αρνητικά σχόλια. Θα σε έπειθαν οι θετικές αξιολογήσεις να δοκιμάσεις την πίτσα του καταστήματος;
- Μια αναδυόμενη διαφήμιση λέει πως έχεις επιλεγεί ανάμεσα σε ελάχιστους τυχερούς για να δοκιμάσεις ένα θαυματουργό «φαροχάπι» που θα σου επιτρέψει να αναπνέεις κάτω από την επιφάνεια του νερού χωρίς μπουκάλα δύτη. Το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να πληρώσεις 9,99 € για τα έξοδα αποστολής. Θα το έκανες;
- Σου αρέσουν πολλά από τα βίντεο που αναρτά ένας/μια δημοφιλής βλόγκερ, γιατί είναι αστεία, όμως λένε και άσχημα πράγματα που δεν σου αρέσουν για διάφορες ομάδες ανθρώπων. Πιστεύεις το περιεχόμενο των βίντεο επειδή είναι αστεία και δημοφιλή; Πιστεύεις ότι επηρεάζουν κόσμο;

Δίδαγμα

Οι ερωτήσεις είναι φίλοι μας. Όταν θέτεις εύστοχες ερωτήσεις σχετικά με τις πηγές **και** τις πληροφορίες που αυτές παρέχουν, θα εξασφαλίζεις πολύ καλύτερες πληροφορίες. Όσο περισσότερες πηγές χρησιμοποιείς, τόσο το καλύτερο. Και να θυμάσαι ότι μια εξαιρετική πηγή πληροφοριών για ένα θέμα δεν σημαίνει ότι είναι ιδανική πηγή για όλα τα θέματα.

Αποφασίζοντας τι είναι έγκυρο

Χρήσιμα βήματα για να ξεχωρίζεις τις έγκυρες από τις μη έγκυρες πηγές.

Βήμα 1

Χρησιμοποίησε την κοινή λογική

Είναι λογικό;

Βήμα 2

Θέσε ερωτήσεις

Όχι οποιεσδήποτε ερωτήσεις, αλλά τις εξής τέσσερις:

Εμπειρογνωμοσύνη

- Με ξέρει ή με νοιάζεται αυτή η πηγή (εφόσον έχει σημασία αυτό);
- Είναι γνώστης/τρια του θέματος αυτή η πηγή; Από πού έμαθε αυτά που ξέρει;

Κίνητρο

- Τι θέλει αυτή η πηγή να κάνω ή να πιστέψω και για ποιον λόγο θέλει να το κάνω ή να το πιστέψω;
- Ποιος/α ωφελείται και ποιος/α ενδεχομένως ζημιώνεται αν πιστέψω αυτήν την πηγή;

Βήμα 3

Επιβεβαιώσε

Υπάρχουν άλλες **έγκυρες** πηγές που να επιβεβαιώνουν αυτά που λέει αυτή η πηγή; Κάνε μια διαδικτυακή αναζήτηση ή ζήτησε τη βοήθεια κάποιου/ας ειδικού από τη σχολική σου βιβλιοθήκη, για να βρεις άλλες πηγές πληροφοριών σχετικά με το θέμα σου (οι πηγές μπορεί να είναι έντυπα ή διαδικτυακά βιβλία, άρθρα εφημερίδων ή περιοδικών). Ακολούθησε και για αυτά τα παραπάνω βήματα 1 και 2· θέσε τις ίδιες ερωτήσεις και για αυτές τις πηγές. Αν σου δίνουν τις ίδιες πληροφορίες για το θέμα σου, είναι πολύ πιθανό να επιβεβαιώνουν ότι η πηγή σου είναι έγκυρη.

Εντοπισμός αναξιόπιστων πληροφοριών στο διαδίκτυο

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους εκπαιδευτικούς: Οι ερωτήσεις και οι τεχνικές παρατήρησης της Παιδείας στα Μέσα στα μέσα παρέχουν στους/στις μαθητές/τριες χρήσιμα εργαλεία για να μπορούν να αποφεύγουν την παραπληροφόρηση χωρίς να εμπλέκονται σε αντιπαραθέσεις ή να διαταράσσουν τις σχέσεις τους με φίλους και συγγενείς. Ωστόσο, επιβάλλεται να θέτουν ερωτήσεις και να συνηθίσουν να εξετάζουν με κριτική διάθεση τις πληροφορίες που βλέπουν ή ακούν.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εντοπίζουν** τις ενδείξεις που μαρτυρούν ότι μια πηγή ειδήσεων ή πληροφοριών ίσως είναι παραπλανητική.
- ✓ **Να μετέρχονται** αναλυτικές ερωτήσεις και προσεκτική παρατήρηση προκειμένου να αξιολογούν την εγκυρότητα μιας πηγής.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πόσο σημαντικό είναι να ελέγχουν την εγκυρότητα μιας πηγής πριν κοινοποιήσουν ένα μήνυμα.
- ✓ **Να αποκτήσουν** τη συνήθεια να αναλύουν **όλες** τις ειδήσεις και τις πληροφορίες και όχι μόνο τις ιστορίες που θεωρούν ύποπτες.

Ας συζητήσουμε

Έχεις παίξει ποτέ ένα από εκείνα τα παιχνίδια όπου αναζητάς κρυμμένα σφάλματα σε μια εικόνα; Μερικές φορές, κάπως έτσι είναι και η ανάγνωση ειδήσεων. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι και ομάδες ανθρώπων που είναι τόσο προσκολλημένοι με αυτό που πιστεύουν ώστε να διαστρεβλώνουν την αλήθεια για να μας κάνουν να συμφωνήσουμε μαζί τους. Όταν οι διαστρεβλωμένες πληροφορίες συγκαλύπτονται ως ειδησεογραφικό άρθρο, αυτό λέγεται παραπληροφόρηση.

Κάποιοι άνθρωποι δεν ξέρουν να εντοπίζουν τις ψευδείς πληροφορίες και τις κοινοποιούν άκριτα. Έτσι η παραπληροφόρηση διαδίδεται. Και όταν οι άνθρωποι προβαίνουν σε επιλογές για το τι κάνουν ή πιστεύουν βάσει αυτής της παραπληροφόρησης, συχνά εξανεμίζεται η ικανότητά τους να συζητούν ήρεμα μεταξύ τους, να διαφωνούν με αμοιβαίο σεβασμό, να κατανοούν καλύτερα ο/η ένας/μία τον/την άλλον/η και να επιλύουν τυχόν διαφορές.

Όταν, λοιπόν, κάτι μοιάζει ή ακούγεται σαν είδηση, πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν είναι αληθινό και έγκυρο και όχι ψεύτικο ή παραπλανητικό; Υπάρχουν ενδείξεις που μπορούμε να μάθουμε να εντοπίζουμε, δηλαδή τεχνάσματα που χρησιμοποιούν τα άτομα που προσπαθούν να σε παραπλανήσουν. Και υπάρχουν ερωτήσεις που μπορούμε να θέσουμε, οι οποίες μας βοηθούν να εντοπίσουμε κείμενα που δεν βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Εικόνα: «Τι πρόβλημα υπάρχει σε αυτήν την εικόνα;»
- Φυλλάδιο: «Αποφασίζοντας τι είναι έγκυρο» από το Μάθημα 3 (σελίδα 64)
- Φύλλο εργασίας: «Εντοπισμός πλαστών διευθύνσεων URL»

Απαντήσεις για το φύλλο εργασίας: «Εντοπισμός πλαστών διευθύνσεων URL»

Αληθινή:

abcnews.go.com
bbc.com/news
nbcnews.com
nytimes.com
washingtonpost.com
usatoday.com

Πλαστή:

abcnews.com.co
abcnews-us.com
nbc.com.co
nytimesofficial.com
bbc1.site/business-news
washingtonpost.com
washingtonpost.com.co
usatosday.com

1. Τι πρόβλημα υπάρχει σε αυτήν την εικόνα;

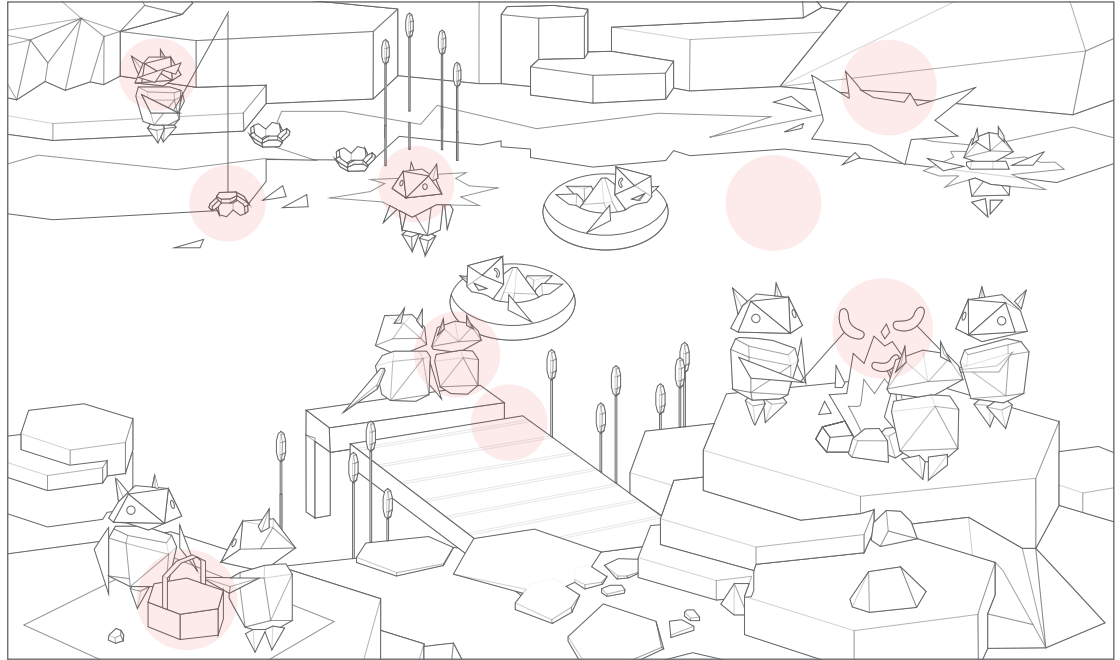
Ρίξε μια ματιά στις παρακάτω εικόνες. Κοίτα τις προσεκτικά. Μπορείς να εντοπίσεις τις διαφορές μεταξύ των δύο εικόνων;

Αν σου έλεγε κάποιος/α πού να κοιτάξεις; Θα σε διευκόλυνε αυτό;

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

Υπάρχουν 9 διαφορές. Τις εντόπισες όλες;

Το να προσπαθεί κανείς/μια να διακρίνει αν ένα κείμενο λέει αλήθεια ή ψέματα μοιάζει λίγο με αυτό το παιχνίδι εικόνων. Κοιτώντας πολύ προσεκτικά μπορείς να εντοπίσεις σημαντικές πληροφορίες. Και αυτό είναι πολύ πιο εύκολο αν ξέρεις τι ψάχνεις.

Ιδού, λοιπόν, ορισμένες ενδείξεις για να εντοπίζεις την παραπληροφόρηση. Αν τις εντοπίζεις, το κείμενο που κοιτάς είναι πιθανότατα παραπλανητικό.

Φυλλάδιο «Εντοπισμός ψεύτικων διευθύνσεων URL»

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κοιτάτε είναι η διαδικτυακή διεύθυνση URL της ιστοσελίδας όπου είναι δημοσιευμένο ένα κείμενο. Ορισμένες παραπλανητικές ιστοσελίδες προσπαθούν να σε ξεγελάσουν με ονομασίες-απομιμήσεις αυθεντικών ιστοσελίδων, ωστόσο υπάρχουν μικρές διαφορές. Οι περισσότερες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν σύντομες διευθύνσεις URL, ώστε να είναι ευκολότερο να τις θυμόμαστε και να τις πληκτρολογούμε. Συνεπώς, διευθύνσεις URL με πρόσθετα, περιττά γράμματα είναι συχνά πλαστές διευθύνσεις με ψευδείς πληροφορίες.

Κοιτάξτε το φυλλάδιο:

- Σημειώστε όλες τις διευθύνσεις URL που πιστεύετε ότι είναι αυθεντικές.
- Όταν τελειώσετε όλοι, κοιτάξτε τις λύσεις. Τις εντοπίσατε όλες σωστά;

Πώς μπορείτε να ελέγξετε αν μια διεύθυνση URL ανήκει σε μια αυθεντική ειδησεογραφική ιστοσελίδα; Ένας τρόπος είναι να αναζητήσετε στο διαδίκτυο το όνομα του ειδησεογραφικού οργανισμού ή τη συγκεκριμένη διεύθυνση URL. Εάν είναι έγκυρος ο οργανισμός, σε πολλές πλατφόρμες στο δεξί μέρος των αποτελεσμάτων αναζήτησης θα εμφανιστεί ένα πλαίσιο με την περιγραφή του οργανισμού, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής διεύθυνσής του. Εάν η διεύθυνση URL δεν

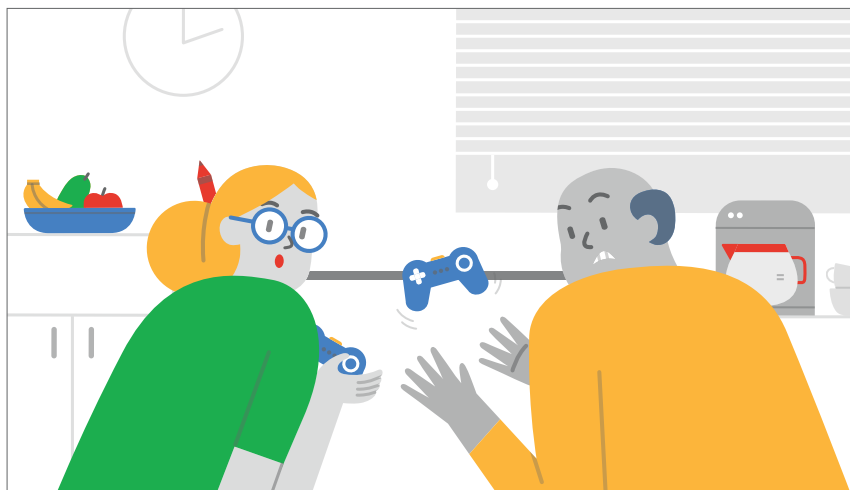
είναι αξιόπιστη, συχνά θα μπορείτε, σκρολάροντας προς τα κάτω, να δείτε αναφορές όπου η συγκεκριμένη ιστοσελίδα καταγγέλλεται ως πλαστή ή θα ανακαλύψετε πως η ιστοσελίδα δεν είναι πια διαθέσιμη.

2. Προσεκτική εξέταση επικεφαλίδων

Μερικές φορές κάποιος κοινοποιεί ένα άρθρο χωρίς διεύθυνση URL. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, οι ενδείξεις που μπορείτε να αναζητήσετε είναι οι εξής:

- α) Ένα άρθρο ξεκινά με μια εικόνα που μας τραβά το ενδιαφέρον, όπως π.χ. ενός χαριτωμένου σκύλου, κάποιου διάσημου ή ενός ασυνήθιστου ανδραγαθήματος. Όμως, όταν κάνουμε κλικ, το κείμενο που βλέπουμε έχει ελάχιστη ή και καμία σχέση με την εικόνα.
- β) Αντί να σας αφήσουν να αποφασίσετε μόνοι/ες σας, τα άτομα που προσπαθούν να σας πείσουν να συμφωνήσετε μαζί τους χρησιμοποιούν κάποιες φορές τεχνάσματα όπως **έντονη γραμματοσειρά** ΚΕΦΑΛΑΙΑ, υπογράμμιση, ή θαυμαστικά για να σας κάνουν να νομίζετε ότι αυτό που βλέπετε είναι σημαντικό και να κάνετε κλικ εκεί. Αυτό είναι γνωστό ως δόλωμα για κλικάρισμα (clickbait). Οι πραγματικοί δημοσιογράφοι δεν χρησιμοποιούν τέτοιες τεχνικές.
- γ) Για να σας δελεάσουν να διαβάσετε το άρθρο, ορισμένοι περιλαμβάνουν στην επικεφαλίδα του λέξεις όπως «συγκλονιστικό» ή «εξοργιστικό» ή «απροσδόκητο». Ξέρουν πως τέτοιου είδους λέξεις εξάπτουν την περιέργειά μας. Όμως οι **πραγματικοί/ες** δημοσιογράφοι αφήνουν την είδηση να μιλήσει από μόνη της. Αφηγούνται την ιστορία και μας αφήνουν να αποφασίσουμε εμείς αν είναι συγκλονιστική ή απροσδόκητη.

Για παράδειγμα, κοιτάξτε αυτήν την εικόνα και την επικεφαλίδα του κειμένου από κάτω:

Η σοκαριστική αλήθεια για το τι κάνουν οι εκπαιδευτικοί μετά το σχολείο

Χωρίς να διαβάσετε το κείμενο, τι φαντάζεστε ότι θα γράφει το άρθρο; Γιατί το πιστεύετε αυτό; Ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία σας;

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

Το άρθρο έχει ως εξής:

«Μια πρόσφατη έρευνα του Πολιτειακού Πανεπιστημίου διαπίστωσε ότι το 86% των εκπαιδευτικών κάνουν ό,τι κάνουν και όλοι οι άλλοι άνθρωποι μετά την εργασία τους. Κάνουν τα ψώνια τους, ετοιμάζουν το δείπνο τους, περνούν χρόνο με την οικογένειά τους, κάνουν δουλειές του σπιτιού και ετοιμάζονται για την επόμενη μέρα. Πρόσφατα, ωστόσο, πολλοί/ες εκπαιδευτικοί κάνουν κάτι απροσδόκητο.

Πριν από μία δεκαετία, πολλές πολιτείες προχώρησαν σε περικοπή του προϋπολογισμού τους για την εκπαίδευση εξαιτίας οικονομικών προβλημάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να μην δουν αύξηση στους μισθούς τους για πολλά χρόνια. Ανήμποροι/ες να καλύψουν τα βασικά έξοδά τους, λόγω των χαμηλών μισθών, πολλοί/ες εκπαιδευτικοί κάνουν πια και κάποια δεύτερη δουλειά. Μάλιστα, σε κάποιες πολιτείες, οι εκπαιδευτικοί έχουν κατεβεί και σε απεργίες διεκδικώντας αύξηση του μισθού τους, ώστε να μπορούν να σταματήσουν τη δεύτερη δουλειά τους και να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στους/στις μαθητές/τριες τους».

Είναι το άρθρο αυτό που περιμένετε; Πιστεύετε ότι η εικόνα και η επικεφαλίδα ήταν ακριβείς ή παραπλανητικές; Ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία σας;

3. Προσεκτική εξέταση πηγών

Όταν αναλύουμε τα νέα, ορισμένες ενδείξεις μπορεί να είναι χρήσιμες, αλλά δεν είναι πάντα αρκετές. Κάποιες φορές αυθεντικά άρθρα χρησιμοποιούν τεχνάσματα για να τραβήξουν την προσοχή μας και αυτό μπορεί να τα κάνει να μοιάζουν πλαστά. Άλλες φορές πάλι, ορισμένες πηγές ψευδών ειδήσεων είναι τόσο καλές στην απομίμηση του αυθεντικού που είναι δύσκολο να καταλάβουμε πως είναι πλαστές. Είναι δύσκολο να τις ξεχωρίσουμε. Για παράδειγμα...

Πιστεύετε ότι τα παρακάτω είναι πραγματικοί ειδησεογραφικοί οργανισμοί;

	Ημερήσια Αναφορά Διεθνών Ειδήσεων
Εθνική Ανασκόπηση	Εβδομαδιαίες Διεθνείς Ειδήσεις
Ειδησεογραφικός Εξεταστής	NewsWatch33

Στην πραγματικότητα, μόνο η *Εθνική Ανασκόπηση* είναι πραγματικός ειδησεογραφικός οργανισμός. Πώς θα μπορούσατε να το ανακαλύψετε αυτό; Θα μπορούσατε να ξεκινήσετε με μια διαδικτυακή αναζήτηση του ονόματος του οργανισμού. Δείτε πού αλλού εμφανίζεται αυτό το όνομα, εκτός από την ιστοσελίδα του οργανισμού. Αν εμφανίζεται στη Wikipedia ή σε κάποιο άρθρο άλλης εφημερίδας ή περιοδικού, πρόκειται πιθανότατα για έγκυρο οργανισμό. Δείτε, όμως, και τι λένε γι' αυτόν τον οργανισμό αυτά τα άρθρα. Υπάρχει πιθανότητα όλα να λένε πως πρόκειται για απάτη. Βρείτε ένα άρθρο για το σχολείο σας, για τη γειτονιά σας, για κάποια πρόσφατη διατροφική μόδα ή οτιδήποτε άλλο σας ενδιαφέρει. Ακολουθήστε τα 3 βήματα του φυλλαδίου **Αποφασίζοντας τι είναι έγκυρο**, καθώς και τις νέες ενδείξεις που μάθατε, για να αποφασίσετε αν το άρθρο είναι αληθινό ή παραπλανητικό.

Βήμα 1: Χρησιμοποίησε την κοινή λογική

Αναρωτήσου: Είναι λογικό; Βγάζει νόημα;

Μερικές φορές η απάντηση είναι προφανής. Αν δεις μια επικεφαλίδα όπως:

ΔΙΑΣΗΜΗ ΕΚΑΝΕ ΚΡΥΦΑ ΜΩΡΟ ΜΕ ΕΞΩΓΗΙΝΟ, η λογική πιθανώς θα σου υποδείξει ότι αυτό δεν είναι αλήθεια.

Άλλες φορές δεν είναι τόσο προφανής. Αν:

- α) αυτό που βλέπεις δεν βγάζει νόημα
- β) ξέρεις από προσωπική πείρα ότι δεν είναι αλήθεια ή
- γ) έρχεται σε αντίθεση με γεγονότα που ήδη γνωρίζεις, τότε βλέπεις μια πηγή που δημοσιοποιεί ή αναπαράγει πιθανότατα ψευδείς ειδήσεις.

Βήμα 2: Θέσε τις ερωτήσεις του κινήτρου και της εμπειρογνωμοσύνης

(βλ. σελ. 61 και 62).

Βήμα 3: Επιβεβαίωσε

Αναρωτήσου: Υπάρχουν άλλες **έγκυρες** πηγές που να επιβεβαιώνουν αυτά που λέει αυτή η πηγή;

Ποιος/α άλλος/η έχει γράψει άρθρο για το ίδιο θέμα; (Μια αναζήτηση στο διαδίκτυο μπορείς να σου δείξει αν άλλες ειδησεογραφικές πηγές έχουν καλύψει το ίδιο θέμα) Ποια άλλα άρθρα περιλαμβάνει η ιστοσελίδα; Είναι όλα τα άρθρα γραμμένα από την ίδια σκοπιά ή εκπροσωπούνται πολλές διαφορετικές απόψεις; Αν δεν μπορείς να βρεις διάφορες αξιόπιστες πηγές που να καλύπτουν το ίδιο περιστατικό, θα πρέπει να δεις αυτήν την πηγή με δυσπιστία.

Δίδαγμα

Τώρα που ξέρεις πώς να αξιοποιείς ενδείξεις και ερωτήσεις για να εντοπίζεις την παραπληροφόρηση, μπορείς να θέτεις έξυπνες ερωτήσεις και να κάνεις την προσεκτική παρατήρηση και διερεύνηση μέρος της καθημερινότητάς σου και με τον καιρό θα γίνεις ειδικός/η στο να εντοπίζεις οτιδήποτε ψεύτικο στο διαδίκτυο. Τώρα ξέρεις πώς να αναλύεις τις πληροφορίες που βρίσκεις στο διαδίκτυο. Αυτό ονομάζεται κριτική σκέψη και είναι μια υπερδύναμη για όσους/ες χρησιμοποιούν τα μέσα.

Εντοπισμός πλαστών διευθύνσεων URL

Αληθινή ή πλαστή;

Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.

usatoday.com

Αληθινή

Πλαστή

abcnews.com.co

Αληθινή

Πλαστή

washingtonpost.com

Αληθινή

Πλαστή

abcnews-us.com

Αληθινή

Πλαστή

bbc.com/news

Αληθινή

Πλαστή

abcnews.go.com

Αληθινή

Πλαστή

nytimesofficial.com

Αληθινή

Πλαστή

nbc.com.co

Αληθινή

Πλαστή

washingtonpost.com

Αληθινή

Πλαστή

nytimes.com

Αληθινή

Πλαστή

washingtonpost.com.co

Αληθινή

Πλαστή

bbc1.site/business-news

Αληθινή

Πλαστή

nbcnews.com

Αληθινή

Πλαστή

usatosday.com

Αληθινή

Πλαστή

Αν ήμασταν μια μηχανή αναζήτησης

Χωρίς να χρησιμοποιήσουν κανένα εργαλείο της τεχνολογίας (θα το κάνουμε αυτό στην επόμενη δραστηριότητα), οι μαθητές/τριες δημιουργούν «αποτελέσματα αναζήτησης» μαζί για να αρχίσουν να μαθαίνουν πώς λειτουργεί η διαδικτυακή αναζήτηση εκ των έσω.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να μάθουν** τα βασικά της διαδικτυακής αναζήτησης.
- ✓ **Να αναζητήσουν** πληροφορίες για ένα θέμα.
- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι τα αποτελέσματα αναζήτησης αποτελούν συλλογή πληροφοριών που συνήθως δεν περιλαμβάνουν απαντήσεις σε μια ερώτηση.

Ας συζητήσουμε

Τι είναι η αναζήτηση;

Το διαδίκτυο είναι ένας τόπος με άπειρα (βασικά δισεκατομμύρια επί δισεκατομμυρίων) τμήματα πληροφοριών. Η διαδικτυακή αναζήτηση, γνωστή και ως μηχανή αναζήτησης, μας επιτρέπει να περιορίζουμε αυτήν την τρελή ποσότητα πληροφοριών που προέρχεται από όλον τον κόσμο. Είναι ένα λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εύρεση πληροφοριών σε διάφορα θέματα.

Ίσως γνωρίζεις ήδη πώς να χρησιμοποιήσεις αυτό το εργαλείο, πληκτρολογείς ορισμένες λέξεις-κλειδιά για ένα θέμα για το οποίο θέλεις να μάθεις περισσότερα στη γραμμή αναζήτησης (το κενό πλαίσιο σε μια σελίδα μηχανής αναζήτησης) ή στο παράθυρο του προγράμματος περιήγησης (όπου επίσης πληκτρολογείς διαδικτυακές διευθύνσεις). Έπειτα, όταν είσαι έτοιμος, πατάς το πλήκτρο Enter ή Return ή το κουμπί «Αναζήτηση» και, ορίστε, η μηχανή αναζήτησης κάνει τα μαγικά της (σε περίπου μισό δευτερόλεπτο) και σου δίνει τα αποτελέσματα της αναζήτησής σου. Εντάξει, δεν είναι **πράγματι** μαγικά. Για τη διαδικτυακή αναζήτηση χρησιμοποιούνται αλγόριθμοι, το οποίο είναι ένας περίπλοκος τρόπος να πούμε ότι οι άνθρωποι στην εταιρεία της μηχανής αναζήτησης έχουν διδάξει το λογισμικό πώς να βρίσκει και να εμφανίζει τις πληροφορίες σε σένα. Μην ανησυχείς προς το παρόν για το πώς λειτουργούν οι αλγόριθμοι. Αρκεί να ξέρεις ότι η Αναζήτηση κάνει το «ψάξιμο» για εσένα.

Είναι, επίσης, καλό να γνωρίζεις ότι τα αποτελέσματα αναζήτησης δεν είναι υποχρεωτικά και απαντήσεις σε κάποια ερώτηση. Είναι απλά συλλογές πληροφοριών για τις οποίες ενδιαφέρεσαι ή αναζητάς. Αν έχεις μια ερώτηση και την πληκτρολογήσεις σε μια μηχανή αναζήτησης, συχνά μπορεί να βρεις μια απάντηση στα αποτελέσματα αναζήτησής σου, όμως μερικές φορές μπορεί να χρειαστούν αρκετά ερωτήματα για να βρεις την απάντηση που ψάχνεις. Αυτό αποκαλείται «βελτιστοποίηση» της αναζήτησής σου.

Ας δούμε πώς η αναζήτηση λειτουργεί στην πράξη παριστάνοντας όλοι/ες μαζί ότι είμαστε μια μηχανή αναζήτησης...

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας:
«Αν ήμασταν μια μηχανή αναζήτησης» (ένα ανά μαθητή/-τρια)

1. Χωρίστε τους/τις μαθητές/τριες σε δυάδες.

2. Δώστε ένα αντίτυπο του φύλλου εργασίας σε κάθε μαθητή/τρια.

3. Αναφέρετε ένα θέμα αναζήτησης στην τάξη. Ακολουθούν ορισμένα πιθανά

θέματα:

• πίτσα	• ηλιακό σύστημα	• ηφαίστεια	• μπάσκετ
• ντομάτα	• αγρότης	• μαγειρική	• οδοντίατρος
• αεροπλάνο	• ποδόσφαιρο	• καρχαρίες	• κατασκευές

4. Οι μαθητές/τριες συνεργάζονται με τα ταίρια τους για να δημιουργήσουν πιθανά «αποτελέσματα αναζήτησης» σε κάθε κατηγορία του φυλλαδίου: «Ιστότοπος», «Εικόνα», «Χάρτης» και «Βίντεο». Τα αποτελέσματά τους μπορούν να έχουν τη μορφή λέξεων ή σκίτσων, ανάλογα με το τι είναι πιο κατάλληλο.

Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/τριες να είναι δημιουργικοί/ες και βεβαιωθείτε ότι ξέρουν πως δεν υπάρχουν λάθος απαντήσεις. Για παράδειγμα, αν το θέμα είναι «καρχαρίες», οι μαθητές/τριες μπορεί να σκεφτούν τα παρακάτω αποτελέσματα αναζήτησης:

- Ιστότοπος: πληροφορίες για τα διαφορετικά είδη καρχαριών
- Εικόνα: ζωγραφιά ενός καρχαρία
- Βίντεο: καρχαρίες που κολυμπούν στον ωκεανό
- Χάρτης: η τοποθεσία μιας παραλίας όπου κάποιοι είδαν καρχαρία

5. Όταν οι μαθητές/τριες τελειώσουν με τις τέσσερις κατηγορίες αποτελεσμάτων αναζήτησης για το θέμα που τους δόθηκε, επιλέξτε για ποια κατηγορία (ιστότοπος, εικόνα, βίντεο ή χάρτης) θα συζητήσετε στην τάξη.

6. Ζητήστε από έναν/μία μαθητή/τρια σε κάθε ζευγάρι να πει το παράδειγμά τους για ένα από τα αποτελέσματα αναζήτησης.

Για παράδειγμα, έστω ότι το θέμα είναι «πίτσα». Μπορείτε να αποφασίσετε ότι κάθε ομάδα θα αποκαλύψει τα αποτελέσματα αναζήτησης εικόνων που έφτιαξαν για τη λέξη-κλειδί «πίτσα». Οι μαθητές/τριες μπορούν να κρατήσουν ψηλά τη ζωγραφιά τους και να πουν τι έχουν δημιουργήσει. Αυτό επιτρέπει στους/στις μαθητές/τριες να βλέπουν όλα τα διαφορετικά αποτελέσματα αναζήτησης που μπορούν να δημιουργηθούν από ένα ερώτημα.

7. Αφού οι μαθητές/τριες κοινοποιήσουν περισσότερα παραδείγματα, θέστε στην τάξη τις παρακάτω ερωτήσεις για συζήτηση:

- Περίπου πόσα διαφορετικά αποτελέσματα αναζήτησης είχαμε;
- Περίπου πόσα αποτελέσματα ήταν παρόμοια;

- Αν άλλαζα το θέμα μου σε _____ πώς πιστεύετε ότι αυτό θα άλλαζε τα αποτελέσματά σας; Για παράδειγμα, αν το θέμα αναζήτησης ήταν «πίτσα», πώς θα άλλαζαν τα αποτελέσματα αν άλλαζα το ερώτημά αναζήτησής μου σε «πίτσα με πεπερόνι»;

Πρόταση: Ολοκληρώστε συνολικά 4 γύρους...

- Επιλέξτε διαφορετικό θέμα για κάθε γύρο και επαναλάβετε τα βήματα που αναφέρονται παραπάνω.
- Ολοκληρώστε 4 γύρους, ώστε να συζητήσετε τους 4 κύριους τύπους αποτελεσμάτων αναζήτησης.

Δίδαγμα

Η διαδικτυακή αναζήτηση είναι ένα εργαλείο που μπορείς να χρησιμοποιήσεις για να βρεις πληροφορίες στο διαδίκτυο. Οι πληροφορίες μπορεί να έχουν τη μορφή κειμένου, βίντεο, εικόνων, χαρτών και άλλων. Οι λέξεις-κλειδιά που πληκτρολογείς σε μια μηχανή αναζήτησης καθορίζουν τα αποτελέσματα που θα έχεις.

Αν ήμασταν μια μηχανή αναζήτησης

Θέμα αναζήτησης

Ιστότοπος

Εικόνα | Βίντεο | Χάρτης

Εξάσκηση στη διαδικτυακή αναζήτηση

Χρησιμοποιώντας σύνδεση στο διαδίκτυο, οι μαθητές/τριες εξερευνούν τη χρήση μηχανής αναζήτησης και εξασκούνται στη δημιουργία πιο αποτελεσματικών ερωτημάτων αναζήτησης.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εξερευνήσουν** μια μηχανή αναζήτησης.
- ✓ **Να εξασκηθούν** στην αναζήτηση πληροφοριών για ένα θέμα.
- ✓ **Να δημιουργήσουν** ερωτήματα αναζήτησης.
- ✓ **Να αλλάξουν** λέξεις-κλειδιά και να παρατηρήσουν τις διαφορές στα αποτελέσματα αναζήτησης.

Ας συζητήσουμε

Η αναζήτηση είναι ένα εργαλείο που σας βοηθάει να βρείτε πληροφορίες στο διαδίκτυο. Για να χρησιμοποιήσετε την αναζήτηση μπορείτε να μεταβείτε σε μια μηχανή αναζήτησης και να πληκτρολογήσετε ένα ερώτημα, δηλαδή μια ερώτηση ή λέξεις-κλειδιά, στη γραμμή αναζήτησης για να βρείτε πληροφορίες σχετικά με ένα θέμα για το οποίο θέλετε να μάθετε περισσότερα. Ορισμένες φορές οι λέξεις-κλειδιά λειτουργούν καλύτερα από τις ερωτήσεις. Αυτό συμβαίνει επειδή, πρώτον, **οι λέξεις που χρησιμοποιείτε** στο ερώτημά σας και, δεύτερον, **η σειρά με την οποία τις βάζετε** έχουν πολύ μεγάλη σημασία. Αν απλώς κάνετε μια ερώτηση μπορεί να μην περιλαμβάνει τις λέξεις και τη σειρά που θα βοηθήσει τη μηχανή αναζήτησης να βρει τα αποτελέσματα που ψάχνετε. Όμως μην ανησυχείτε, είναι εντάξει να αρχίσετε με μια ερώτηση αν θέλετε.

Το σημαντικό είναι απλώς να ξεκινήσετε καθώς πολλές φορές μπορεί να χρειαστούν περισσότερες από μία ερωτήσεις για να βρείτε τις πληροφορίες που θέλετε. Επομένως, πληκτρολογήστε την ερώτησή σας στη μηχανή αναζήτησης, δείτε τα αποτελέσματα αναζήτησης και αν δεν είναι αρκετά καλά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτά τα αποτελέσματα για να σας καθοδηγήσουν, ώστε να δημιουργήσετε ένα καλύτερο ερώτημα και να φτάσετε ακόμα πιο κοντά σε αυτό που ψάχνετε.

Για παράδειγμα: Έστω ότι θέλετε να φτιάξετε έναν κήπο. Θέλω να φυτέψω λαχανικά για να τα χρησιμοποιώ στο μαγείρεμα.

- Δεν έχω ιδέα πώς να το κάνω αυτό, οπότε θα κάνω μια διαδικτυακή αναζήτηση για να το μάθω. Πάω στη μηχανή αναζήτησης και πληκτρολογώ την ερώτηση «πώς να φτιάξω έναν κήπο;» *Δείξτε την οθόνη του υπολογιστή σας, ώστε οι μαθητές/τριες να βλέπουν την αναζήτησή σας.*
- Ας δούμε αυτά τα αποτελέσματα. *Αναλύστε τα αποτελέσματα με την τάξη. Φροντίστε να επισημάνετε ότι υπάρχουν ιστότοποι, εικόνες, βίντεο και άλλοι τύποι αποτελεσμάτων. Επισημάνετε, επίσης, τα αποτελέσματα αναζήτησης που δεν σχετίζονται με τη δημιουργία ενός κήπου λαχανικών και μυρωδικών που χρησιμοποιούνται στο μαγείρεμα.*
- Παρατηρώ ότι πολλά από αυτά τα αποτελέσματα αφορούν κήπους διαφόρων ειδών, όμως εγώ θέλω πληροφορίες για να φτιάξω έναν κήπο στο σπίτι, στην αυλή μου. Επίσης, θέλω να φυτέψω μόνο πράγματα που τρώγονται. Θα ήταν καλό να

προσθέσω μια λέξη-κλειδί για τα λαχανικά, σωστά;

Ας δοκιμάσουμε αυτήν την αναζήτηση: «κήπος με λαχανικά στο σπίτι». Δείξτε την οθόνη του υπολογιστή σας, ώστε οι μαθητές/τριες να βλέπουν την αναζήτησή σας.

- Κοιτάξτε αυτά τα αποτελέσματα. Τι παρατηρείτε; Αφήστε τους/τις μαθητές/τριες να πουν τι παρατηρούν στα αποτελέσματα αναζήτησης.

Και οι δύο ομάδες αποτελεσμάτων αναζήτησης μου έδωσαν πληροφορίες για το πώς να φτιάξω έναν κήπο, σωστά; Όμως η πρώτη ομάδα αφορούσε κάθε είδους κήπου. Μου έδειξε ότι έπρεπε να προσθέσω μερικές σημαντικές λέξεις-κλειδιά στο αρχικό ερώτημά μου, για να έχω τα αποτελέσματα αναζήτησης που χρειάζομαι για να μάθω πώς να φτιάξω έναν κήπο για υλικά που θα χρησιμοποιώ όταν μαγειρεύω (αλήθεια, ξέρατε ότι αυτού του είδους οι κήποι αποκαλούνται «κήποι κουζίνας»!).

Όσο περισσότερο εξασκείστε στη δημιουργία ερωτημάτων αναζήτησης, τόσο πιο εύκολη γίνεται η αναζήτηση. Μπορείτε πάντοτε να ξεκινάτε με μια ερώτηση και αν δεν βρείτε τα αποτελέσματα που θέλετε, τα αποτελέσματα αναζήτησης θα σας δώσουν λέξεις-κλειδιά που μπορείτε να δοκιμάσετε για να προσεγγίσετε αυτό που θέλετε να μάθετε. Αν θέλετε να ξεκινήσετε με λέξεις-κλειδιά και δεν είστε σίγουροι ποιες να χρησιμοποιήσετε, να ξέρετε ότι δεν υπάρχουν λάθος λέξεις-κλειδιά. Απλώς δοκιμάστε κάποιες! Μπορείτε να δοκιμάσετε ένα άλλο ερώτημα αν δεν βρίσκετε τα αποτελέσματα που θέλατε. Ας το δοκιμάσουμε...

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Εξάσκηση στη διαδικτυακή αναζήτηση» (ένα ανά μαθητή/τρια)
- Συσκευή με σύνδεση στο διαδίκτυο

1. Δημιούργησε το πρώτο ερώτημα αναζήτησης

Εξηγήστε στους/στις μαθητές/τριες ότι θα εξερευνήσουν τη χρήση μιας μηχανής αναζήτησης και θα εξασκηθούν στη δημιουργία ερωτημάτων αναζήτησης. Στο φυλλάδιο θα βρουν τέσσερις διαφορετικούς χαρακτήρες όπου ο κάθε χαρακτήρας σκέφτεται (σε ένα συννεφάκι σκέψης) κάτι για το οποίο θα ήθελε να μάθει περισσότερα. Έπειτα ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες σας...

- Να πληκτρολογήσουν το αρχικό ερώτημα αναζήτησης (που περιλαμβάνεται στο φυλλάδιο) στη μηχανή αναζήτησης και να εξερευνήσουν τα αποτελέσματα αναζήτησης.
- Να καταγράψουν 4-5 αποτελέσματα αναζήτησης στο φυλλάδιό τους.

2. Να δημιουργήσουν το δικό τους (δεύτερο) ερώτημα αναζήτησης

Πείτε στους/στις μαθητές/τριες σας να ξανακοιτάξουν αυτό που θέλει να μάθει ο χαρακτήρας (στο συννεφάκι σκέψης του). Ρωτήστε τους/τις μαθητές/τριες αν βρήκαν στα αρχικά αποτελέσματα αναζήτησης αρκετές πληροφορίες που σχετίζονται με αυτό το θέμα.

- Καθοδηγήστε τους/τις μαθητές/τριες να αλλάξουν το αρχικό ερώτημα, ώστε να περιλαμβάνει λέξεις-κλειδιά με τις οποίες θα βρουν πιο χρήσιμα αποτελέσματα αναζήτησης. Βοήθεια: Οι μαθητές/τριες μπορούν να αναζητήσουν λέξεις-κλειδιά που βρήκαν στα πρώτα αποτελέσματα αναζήτησης ή στο συννεφάκι σκέψης του χαρακτήρα.

- Έπειτα, πείτε τους να πληκτρολογήσουν αυτό το δεύτερο ερώτημα αναζήτησης στη μηχανή αναζήτησης και να εξερευνήσουν τα αποτελέσματα αναζήτησης.
- Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να καταγράψουν 4-5 αποτελέσματα στο φυλλάδιό τους.

3. Συζητήστε

Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να χωριστούν σε ζευγάρια και να περιγράψουν στα ταίρια τους πώς άλλαξαν το αρχικό ερώτημα αναζήτησης και τους τύπους αποτελεσμάτων που είχαν μετά το αναθεωρημένο ερώτημα αναζήτησής τους. Ζητήστε τους/τις να αναφέρουν τι ανακάλυψαν σε μια σύντομη συζήτηση στην τάξη.

Δίδαγμα

Όσο περισσότερο εξασκείσαι στη δημιουργία ερωτημάτων αναζήτησης, τόσο πιο εύκολα θα μπορείς να βρεις τις πληροφορίες που αναζητάς σε μια μηχανή αναζήτησης.

Εξάσκηση στη διαδικτυακή αναζήτηση

Ψάχνω κάποιο βιβλίο να διαβάσω. Λατρεύω τα βιβλία μυστηρίου! Μου αρέσουν επίσης τα βιβλία με φανταστικούς χαρακτήρες που ζουν στο μέλλον. Νομίζω η δασκάλα μου τα αποκαλεί επιστημονικής φαντασίας.

Αρχικό ερώτημα αναζήτησης

Βιβλία για φανταστικούς χαρακτήρες και μυστήριο

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Αναθεωρημένο ερώτημα αναζήτησης

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Θέλω να φτιάξω μια τούρτα για τα γενέθλια της αδερφής μου. Δεν της αρέσει η σοκολάτα, αλλά λατρεύει τα φρούτα. Αναρωτιέμαι τι είδους τούρτα μπορώ να φτιάξω.

Αρχικό ερώτημα αναζήτησης

Τούρτα με φρούτα χωρίς σοκολάτα

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Αναθεωρημένο ερώτημα αναζήτησης

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Αρχικό ερώτημα αναζήτησης

Δουλειές σε βιντεοπαιχνίδια

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Αναθεωρημένο ερώτημα αναζήτησης

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Λατρεύω τα βιντεοπαιχνίδια. Αναρωτιέμαι πώς θα ήταν να δουλεύω σε εταιρεία που φτιάχνει βιντεοπαιχνίδια όταν μεγαλώσω. Θα ήταν τέλειο να γίνει αυτή η δουλειά μου κάποια μέρα!

Αρχικό ερώτημα αναζήτησης

Τι χρειάζομαι για να πάω για ψάρεμα;

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Αναθεωρημένο ερώτημα αναζήτησης

Αποτελέσματα αναζήτησης:

Ο ξάδερφός μου με κάλεσε να πάμε για ψάρεμα. Δεν έχω ψαρέψει ποτέ και δεν ξέρω τι εξοπλισμό πρέπει να έχω μαζί μου.

Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας

Το ποτάμι που διατρέχει την Ίντερλαντ κουβαλάει στα νερά του πραγματικά και πλασματικά στοιχεία. Τα πράγματα δεν είναι πάντα όπως φαίνονται. Για να διασχίσεις τα ορμητικά ρεύματα πρέπει να χρησιμοποιήσεις την κριτική σου ικανότητα και να μην τσιμπήσεις τα δολώματα που θα σου πετάει ο ηλεκτρονικός ψαράς που παραμονεύει σε αυτά τα νερά.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών» με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή και επισκεφθείτε τη διεύθυνση

g.co/PotamitisAlitheias.

Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους/τις μαθητές/τριες σας να παίξουν Το Ποτάμι της Αλήθειας και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να ενθαρρύνετε την περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι. Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο/η καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά εσείς μπορεί να θέλετε να τους/τις βάλετε να παίξουν ανά δύο. Αυτό είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές/τριες μικρότερης ηλικίας.

- Περίγραψε μια περίπτωση στην οποία χρειάστηκε να αποφασίσεις αν κάτι που συνάντησες διαδικτυακά ήταν αληθινό ή ψεύτικο. Ποιες ενδείξεις παρατήρησες;
- Τι είναι ο ηλεκτρονικός ψαράς (phisher); Περίγραψε τις συμπεριφορές του και πώς επηρεάζει το παιχνίδι.
- Παίζοντας Το Ποτάμι της Αλήθειας, άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο θα αξιολογείς πράγματα και πρόσωπα στο διαδίκτυο στο μέλλον; Αν ναι, πώς;
- Πες ένα πράγμα που πιστεύεις ότι θα κάνεις διαφορετικά στο μέλλον, τώρα που παρακολουθείς αυτά τα μαθήματα και παίζεις αυτό το παιχνίδι.
- Πες κάποια από τα χαρακτηριστικά στοιχεία που θα μπορούσαν να σου μαρτυρήσουν ότι κάτι είναι ύποπτο ή ότι κάτι δεν πάει καλά σε κάποια διαδικτυακή κατάσταση.
- Πώς νιώθεις όταν συναντάς κάτι ύποπτο στο διαδίκτυο;
- Τι πρέπει να κάνεις όταν δεν είσαι απόλυτα σίγουρος/η αν κάτι είναι αληθινό;

Κράτα καλά τα μυστικά σου

Πώς να διασφαλίσεις το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών σου και την ασφάλειά σου.

Επισκόπηση μαθήματος	Μάθημα 1	Μα δεν ήμουν εγώ!	Τάξεις β'-στ'
	Μάθημα 2	Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης	Τάξεις β'-στ'
	Μάθημα 3	Μην το πεις σε κανέναν	Τάξεις β'-στ'
	Μάθημα 4	Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού	Τάξεις β'-στ'
Ζητήματα που θίγονται	Οποιοσδήποτε χρησιμοποιεί μια συσκευή που είναι συνδεδεμένη στο διαδίκτυο, ένα παιχνίδι, τηλέφωνο, ψηφιακό βοηθό ή υπολογιστή κτλ. χρειάζεται να ξέρει τα βασικά για το απόρρητο και την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Η προστασία αυτών των συσκευών και των προσωπικών σου πληροφοριών σε αυτές, οι οποίες αφορούν εσένα, την οικογένειά σου και τους φίλους σου, προϋποθέτει ότι σκέφτεσαι τι εισέρχεται και εξέρχεται από αυτές και να προσέχεις με τους κωδικούς πρόσβασης.		
Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να μάθουν για ποιο λόγο το απόρρητο και η ασφάλεια είναι σημαντικά και πώς σχετίζονται μεταξύ τους. ✓ Να εξασκηθούν στη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης και να μάθουν πώς να τους κρατούν για τον εαυτό τους (και για τους ενήλικες που νοιάζονται για αυτούς). ✓ Να εξοικειωθούν με τα εργαλεία και τις ρυθμίσεις που παρέχουν προστασία ενάντια στους χάκερ και σε άλλες απειλές.		
Ποια πρότυπα πληρούνται	<p>Πρότυπα της ISTE για Εκπαιδευτικούς: 1a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 6a, 6d, 7a</p> <p>Πρότυπα της ISTE για Μαθητές/τριες 2016: 1c, 1d, 2b, 2d, 3d, 6a</p> <p>Εκπαιδευτικά Πρότυπα της AASL: I.b.2, I.c.1, I.c.3, II.c.1, III.a.2, III.b.1, III.c.1, III.d.1, III.d.2, IV.b.3, V.d.3, VI.a.1, VI.d.1</p>		

Μα δεν ήμουν εγώ!

Οι μαθητές/τριες εξερευνούν τι μπορεί να συμβεί αν αποκαλύψουν τους κωδικούς πρόσβασής τους και το αποτέλεσμα αυτών των πράξεων.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να μάθουν** ότι η αποκάλυψη των κωδικών πρόσβασής τους δίνει σε άλλους/ες τον έλεγχο του ψηφιακού αποτυπώματος του/της μαθητή/τριας.
- ✓ **Να σκεφτούν** τι μπορεί να συμβεί αν κάποιος/α συνδεθεί με τη δική τους ταυτότητα.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πώς οι πράξεις ενός άλλου ατόμου μπορούν να επηρεάσουν το δικό μας ψηφιακό αποτύπωμα... και **εμάς τους/τις ίδιους/ες!**

Ας συζητήσουμε

Τι συμβαίνει όταν κάποιος αποκαλύπτει τον κωδικό πρόσβασής του;

Σκέψου κάποιον κωδικό πρόσβασης που έχεις δημιουργήσει για μια εφαρμογή ή συσκευή που χρησιμοποιείς. Ίσως ήταν ένας κωδικός πρόσβασης για να ξεκλειδώσεις το τηλέφωνό σου ή για να συνδεθείς στην αγαπημένη σου εφαρμογή παιχνιδιών ή βίντεο. Έχεις δώσει ποτέ τον κωδικό πρόσβασής σου σε κάποιον/α άλλο/η; Ας είμαστε ειλικρινείς, πολλοί/ες το έχουμε κάνει. Όμως υπάρχει ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο δεν θα πρέπει να αποκαλύπτεις τους κωδικούς πρόσβασής σου...

Έχεις κάτι που αποκαλείται ψηφιακό αποτύπωμα. Το ψηφιακό αποτύπωμά σου είναι αυτό που σε εκπροσωπεί διαδικτυακά. Αποτελείται από όλα τα πράγματα που έχεις αφήσει στο διαδίκτυο, like, σχόλια, το όνομα χρήστη σου, φωτογραφίες, μηνύματα, βίντεο κτλ. τα οποία δίνουν στους άλλους μια ιδέα για το πώς είσαι στην πραγματικότητα. Επηρεάζει τη φήμη σου, όσα σκέφτονται οι άλλοι για σένα. Οι άλλοι/ες κάνουν εικασίες και υποθέσεις για σένα με βάση το ψηφιακό αποτύπωμα που αφήνεις. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα που πρέπει να έχεις στο μυαλό σου όταν είσαι στο διαδίκτυο.

Κάτι άλλο πολύ σημαντικό που πρέπει να γνωρίζεις είναι ότι, όταν αποκαλύπτεις τον κωδικό πρόσβασής σου, δίνεις σε κάποιον άλλον τον έλεγχο του ψηφιακού σου αποτυπώματος και στην πραγματικότητα του επιτρέπεις να βοηθήσει στη δημιουργία και στη διαμόρφωση του τρόπου που σε βλέπουν οι άλλοι. Τρομακτικό δεν είναι; Καθώς είναι το δικό σου αποτύπωμα όλοι νομίζουν ότι εσύ το δημιουργείς. Επομένως, αν κάποιος/α με τον κωδικό πρόσβασής σου κάνει κάτι που δεν σου αρέσει, οι άλλοι/ες θα νομίζουν ότι το έκανες εσύ! Για αυτόν τον λόγο είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην δίνεις σε άλλους/ες τους κωδικούς πρόσβασής σου.

Για παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι δίνεις τον κωδικό πρόσβασή σου για ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης σε έναν/μια φίλο/η σου. Ενώ είναι συνδεδεμένος/η στο δικό σου προφίλ, ο/η φίλος σου στέλνει μήνυμα σε ένα άλλο άτομο στην τάξη σου όπου λέει «Μπορείς να μου στείλεις τι έγραψες στις ασκήσεις για το σπίτι;» Την άλλη μέρα ο/η άλλος/η μαθητής/τρια θα πάει στον/στη δάσκαλο/α και θα πει ότι προσπάθησες να βρεις έτοιμες τις απαντήσεις για τις ασκήσεις για το σπίτι. Έπειτα θα δείξει στον/στη δάσκαλο/α το μήνυμα που έστειλε ο/η φίλος/η σου από τον δικό σου λογαριασμό.

Ποιον/α νομίζεις ότι θα πιστέψει ο/η δάσκαλος/α; Πώς επηρεάζει αυτό τη φήμη σου; Τι άλλο μπορεί να συμβεί;

Σκεφτείτε με την τάξη τα πιθανά αποτελέσματα. Παραδείγματα: Ο/Η δάσκαλος θα πάρει τηλέφωνο στο σπίτι σου. Δεν θα βαθμολογηθείς σε αυτήν την εργασία. Το ψηφιακό σου αποτύπωμα θα δείχνει ότι προσπάθησες να αντιγράψεις στο σχολείο. Θα μαλώσεις με τον/τη φίλο/η σου που έστειλε το μήνυμα.

Να θυμάσαι ότι το ψηφιακό αποτύπωμά σου είναι αυτό που σε εκπροσωπεί διαδικτυακά. Κάθε φορά που δίνεις τον κωδικό πρόσβασής σου σε κάποιον/α άλλο/η, του/της παρέχεις και τον έλεγχο του ψηφιακού αποτυπώματός σου, το οποίο μπορεί να επηρεάσει το πώς σε βλέπουν οι άλλοι/ες στο διαδίκτυο και αλλού. Ας εξερευνήσουμε μαζί αυτήν την ιδέα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Μα δεν ήμουν εγώ!» (Ένα για κάθε ζευγάρι μαθητών/-τριων.)

1. Βοηθήστε τους/τις μαθητές/τριες να χωριστούν σε ζευγάρια.

2. Διαλέξτε έναν λογαριασμό.

Οι μαθητές/τριες διαλέγουν τον τύπο λογαριασμού για τον οποίο αποκαλύπτουν τον κωδικό πρόσβασής τους και τον συμπληρώνουν στο επάνω μέρος του φύλλου εργασίας: λογαριασμός σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, λογαριασμός σε πλατφόρμα παιχνιδιών, τηλέφωνο, τάμπλετ/υπολογιστής ή υπηρεσία streaming.

3. Επιλέξτε μια ενέργεια.

Τα ζευγάρια συμπληρώνουν στο πρώτο πλαίσιο μια ενέργεια που θα επιλέξουν από τις παρακάτω επιλογές ή που θα σκεφτούν μόνοι τους. Αυτή είναι μια ενέργεια που θα κάνει κάποιος/α στον οποίο έχουν δώσει τον κωδικό πρόσβασης του λογαριασμού τους. Μπορούν να σχεδιάσουν ή να γράψουν αυτά που έχουν σκεφτεί ή να επιλέξουν από αυτές τις πιθανές ενέργειες:

- Αφήνει like σε όλες τις πρόσφατες αναρτήσεις του ατόμου που σου αρέσει.
- Αγοράζει ρούχα αξίας 100 €.
- Στέλνει ένα μήνυμα όπου γράφει «Δεν νομίζεις ότι η Κάτια είναι πολύ εκνευριστική;»
- Παίζει το αγαπημένο σου παιχνίδι και χάνει βαθμούς.
- Κατεβάζει νέες εφαρμογές.
- Κοινοποιεί στη σελίδα του μέσου κοινωνικής δικτύωσής σου μια φωτογραφία που σε ντροπιάζει.
- Διαβάζει όλα τα μηνύματά σου και τα κοινοποιεί και σε κάποιον άλλο.
- Βλέπει επεισόδια μιας ακατάλληλης τηλεοπτικής σειράς.

4. Δημιουργήστε ένα αποτέλεσμα

Στο δεύτερο πλαίσιο, οι μαθητές/τριες δημιουργούν ένα πιθανό αποτέλεσμα της ενέργειας που επέλεξαν ή που δημιούργησαν.

5. Συζητήστε

Σαν τάξη, ζητήστε από μερικούς/ες μαθητές/τριες να αναφέρουν την ενέργεια και τα αποτελέσματα που έχουν δημιουργήσει. Ακολουθούν μερικές ερωτήσεις που μπορεί να κάνετε στα ζευγάρια αφού μιλήσουν:

- Γιατί επιλέξατε (ή δημιουργήσατε) αυτήν την ενέργεια;
- Πώς αποφασίσατε για το αποτέλεσμα;
- Αν γνωρίζατε ότι αυτό θα ήταν το αποτέλεσμα, πώς θα αλλάζατε την ενέργειά σας;

6. Ψηφιακό αποτύπωμα:

Στο τελευταίο πλαίσιο, οι μαθητές/τριες γράφουν μία πρόταση για τον τρόπο που αυτή η ενέργεια επηρέασε τα συναισθήματά τους, τη ζωή τους ή το ψηφιακό τους αποτύπωμα. Ένα ή και όλα από αυτά. Καθοδηγήστε τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν πώς αυτό επηρεάζει τη φήμη τους ή τον τρόπο που τους βλέπουν οι άλλοι/ες. Ζητήστε εθελοντές/τριες ή επιλέξτε ζευγάρια μαθητών/τριων για να συζητήσετε τι έχουν ζωγραφίσει ή γράψει και τι πιστεύουν για την ιστορία που έχουν δημιουργήσει.

Δίδαγμα

Όταν δίνεις τον κωδικό πρόσβασή σου σε κάποιον/α άλλον/η, δίνεις σε αυτό το άτομο τον έλεγχο του ψηφιακού αποτυπώματός σου, ωστόσο εσύ παραμένεις υπόλογος/η για όσα κάνει το άλλο άτομο. Αν θέλεις να έχεις τον έλεγχο του τρόπου που σε βλέπουν οι άλλοι/ες στο διαδίκτυο, μην αποκαλύπτεις τους κωδικούς πρόσβασής σου σε κανέναν/μис με εξαίρεση τους γονείς σου ή κάποιον/α άλλον/η ενήλικα που εμπιστεύεσαι απόλυτα.

Μα δεν ήμουν εγώ!

Έδωσα τον κωδικό πρόσβασής μου στον/στην:

☐ λογαριασμός μέσου κοινωνικής δικτύωσης

☐ λογαριασμός σε πλατφόρμα παιχνιδιών

☐ τηλέφωνο

☐ τάμπλετ/υπολογιστής

☐ υπηρεσία streaming

☐ _____

Ενέργεια

Αποτέλεσμα

Επιπτώσεις ψηφιακού αποτυπώματος

Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν πώς να δημιουργούν έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης και πώς να διασφαλίζουν ότι θα παραμείνει μυστικός μετά τη δημιουργία του.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναγνωρίσουν** πόσο σημαντικό είναι να μην μοιράζονται ποτέ τους κωδικούς τους παρά μόνο με τους γονείς ή κηδεμόνες τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τη σπουδαιότητα του κλειδώματος οθόνης που προστατεύει τις συσκευές.
- ✓ **Να μάθουν** πώς να δημιουργούν κωδικούς πρόσβασης που είναι δύσκολο να τους μαντέψει κάποιος τρίτος αλλά εύκολο να τους θυμούνται οι ίδιοι/ες.
- ✓ **Να επιλέξουν** το σωστό επίπεδο ασφάλειας για τις ρυθμίσεις εισόδου τους, συμπεριλαμβανομένης και της επαλήθευσης δύο παραγόντων.

Ας συζητήσουμε

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Μία συσκευή συνδεδεμένη στο διαδίκτυο ανά μαθητή/-τρια ή ομάδα μαθητών/-τριων
- Ένας πίνακας μαρκαδόρου ή μια οθόνη προβολής
- Φυλλάδιο: «Οδηγίες για τη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης»

Να μια ιδέα για να φτιάξεις έναν σούπερ ασφαλή κωδικό πρόσβασης:

- Σκέψου μια αγαπημένη φράση που δεν θα την ξεχάσεις. Μπορεί να είναι από τους στίχους του αγαπημένου σου τραγουδιού ή ένας τίτλος βιβλίου ή μια ατάκα από κάποια ταινία κτλ.
- Διάλεξε το πρώτο γράμμα ή τα δύο πρώτα γράμματα κάθε λέξης από αυτήν τη φράση.
- Αντικατάστησε ορισμένα γράμματα με σύμβολα ή αριθμούς.
- Κάνε κάποια από τα γράμματα κεφαλαία και κάποια άλλα πεζά.

Ας εξασκηθούμε στις νέες μας δεξιότητες παίζοντας το παιχνίδι του κωδικού πρόσβασης.

1. Δημιουργήστε κωδικούς

Θα χωριστούμε σε ομάδες των δύο ατόμων. Κάθε ομάδα θα έχει 60 δευτερόλεπτα για να δημιουργήσει έναν κωδικό πρόσβασης. **Προαιρετική πρόκληση:** Οι ομάδες δίνουν στην τάξη μερικά στοιχεία για να δουν πόσες πληροφορίες χρειάζεται η τάξη πριν μαντέψει με ακρίβεια τον κωδικό τους.

2. Συγκρίνετε τους κωδικούς

Δύο ομάδες τη φορά γράφουν ταυτόχρονα τους κωδικούς τους στον πίνακα.

3. Ψηφίστε!

Για κάθε ζευγάρι κωδικών, ψηφίζουμε όλοι και συζητάμε για να αποφασίσουμε ποιος από τους δύο κωδικούς είναι ο ισχυρότερος.

Δίδαγμα

Είναι πολύ σημαντικό αλλά και **διασκεδαστικό** να δημιουργείς δυνατούς κωδικούς πρόσβασης.

Οδηγίες για τη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης

Εδώ θα βρεις μερικές συμβουλές για τη δημιουργία κωδικών που θα κρατήσουν τις πληροφορίες σου ασφαλείς.

Οι δυνατοί κωδικοί πρόσβασης βασίζονται σε μια περιγραφική φράση ή πρόταση που είναι εύκολο να τη θυμάσαι εσύ, αλλά δύσκολο να τη μαντέψει κάποιος/α άλλος/η, όπως π.χ. τα πρώτα γράμματα των λέξεων που σχηματίζουν τον τίτλο ενός αγαπημένου τραγουδιού ή ταινίας, τα πρώτα γράμματα των λέξεων μιας φράσης που περιγράφει κάτι που έκανες και περιλαμβάνουν έναν συνδυασμό γραμμάτων, αριθμών και συμβόλων. Για παράδειγμα, η φράση «Πηγαίνω στην 3η τάξη του 6ου Δημοτικού Σχολείου» θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να φτιαχτεί ένας κωδικός όπως: Ps3Tt6D\$.

Μέτριοι κωδικοί είναι αυτοί που είναι δύσκολο να τους μαντέψει ένα κακόβουλο λογισμικό αλλά που θα μπορούσε να τους μαντέψει κάποιος που σε γνωρίζει (ένας τέτοιος κωδικός από το παραπάνω παράδειγμα θα ήταν: PigainoSto6oDimotiko).

Αδύναμοι κωδικοί είναι συνήθως αυτοί που χρησιμοποιούν προσωπικές πληροφορίες, όπως το όνομα ενός κατοικίδιου και είναι εύκολο να τους μαντέψει κανείς, ιδίως κάποιος που σε ξέρει προσωπικά (για παράδειγμα: «AgapoTiLara» ή «LatrevoSokolata»).

Τι ΠΡΕΠΕΙ να κάνεις

- Φτιάξε διαφορετικό κωδικό για κάθε σημαντικό σου λογαριασμό.
- Αξιοποίησε τουλάχιστον οκτώ χαρακτήρες για κάθε κωδικό. Όσο πιο μακρύς είναι ο κωδικός τόσο το καλύτερο (αρκεί να τον θυμάσαι!).
- Χρησιμοποίησε συνδυασμούς γραμμάτων (κεφαλαίων και πεζών), αριθμών **και** συμβόλων.
- Φτιάξε κωδικούς που θα θυμάσαι χωρίς να χρειάζεται να τους γράφεις κάπου, καθώς αυτό θα ήταν επικίνδυνο.
- Άλλαξε αμέσως τον κωδικό πρόσβασής σου αν νομίζεις ότι τον έχει κάποιος/α άλλος/η (εκτός από τον γονέα ή κηδεμόνα σου).
- Άλλαζε τους κωδικούς πρόσβασής σου κατά καιρούς.
- Να χρησιμοποιείς πάντα ισχυρό κλείδωμα οθόνης στις συσκευές σου. Ρύθμισε τις συσκευές σου ώστε να κλειδώνουν αυτόματα σε περίπτωση που πέσουν σε λάθος χέρια.
- Σκέψου μήπως θέλεις να αξιοποιήσεις έναν διαχειριστή κωδικών, όπως π.χ. κάποιον που είναι ενσωματωμένος στο πρόγραμμα περιήγησής σου, προκειμένου να θυμάσαι τους κωδικούς σου. Έτσι θα μπορείς να χρησιμοποιείς έναν μοναδικό κωδικό για κάθε λογαριασμό σου χωρίς να χρειάζεται να τους θυμάσαι όλους.

Τι ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να κάνεις

- Μη χρησιμοποιείς προσωπικές πληροφορίες (όνομα, διεύθυνση, e-mail, αριθμό τηλεφώνου, το πατρικό επώνυμο της μητέρας σου, ημερομηνίες γενεθλίων ή ακόμα και το όνομα του κατοικιδίου σου κτλ.) στον κωδικό σου.
- Μην χρησιμοποιείς έναν κωδικό που είναι εύκολο να τον μαντέψει κάποιος/α, όπως π.χ. το υποκοριστικό σου, τη λέξη «σοκολάτα», το όνομα του σχολείου σου, την αγαπημένη σου ομάδα, μια σειρά διαδοχικών αριθμών (όπως 123456) κτλ. Και σε καμία περίπτωση μην χρησιμοποιείς τη λέξη «password» ή «kodikos»!
- Μην λες τους κωδικούς σου σε κανέναν/α, παρά μόνο στους γονείς ή στο/στην κηδεμόνα σου.
- Ποτέ μην γράφεις τους κωδικούς σου κάπου που μπορεί να τους βρει κάποιος τρίτος.

Μην το πεις σε κανέναν

Ο/η δάσκαλος/α χρησιμοποιεί μια συσκευή του σχολείου για να δείξει στους/στις μαθητές/τριες πού να ψάξουν και τι να αναζητήσουν προκειμένου να αλλάξουν τις ρυθμίσεις απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εξατομικεύσουν** τις ρυθμίσεις ασφαλείας στις διαδικτυακές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν.
- ✓ **Να πάρουν αποφάσεις** σχετικά με τις πληροφορίες που μοιράζονται στις ιστοσελίδες και τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούν.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τι σημαίνει επαλήθευση δύο παραγόντων ή έλεγχος ταυτότητας δύο βημάτων και πότε να τα χρησιμοποιούν.

Ας συζητήσουμε

Ιδιωτικότητα και ασφάλεια

Στο διαδίκτυο, η ιδιωτικότητα πάει χέρι-χέρι με την ασφάλεια. Οι περισσότερες εφαρμογές και τα περισσότερα λογισμικά προσφέρουν τρόπους για να ελέγχουμε τι πληροφορίες κοινοποιούμε σε άλλους και με ποιον τρόπο.

Όταν χρησιμοποιείς μια εφαρμογή ή μια ιστοσελίδα, αναζητήσε μια επιλογή που λέγεται «Ο Λογαριασμός μου» (My Account) ή «Ρυθμίσεις» (Settings). Εκεί θα βρεις ρυθμίσεις ιδιωτικότητας και ασφαλείας που θα σου επιτρέψουν να αποφασίσεις:

- Ποιες πληροφορίες θα είναι ορατές στη σελίδα ή στο προφίλ σου
- Ποιος μπορεί να δει τις αναρτήσεις σου, τα βίντεό σου ή άλλο περιεχόμενο που κοινοποιείς

Εφόσον μάθεις να χρησιμοποιείς αυτές τις ρυθμίσεις για την προστασία της ιδιωτικότητάς σου (ρυθμίσεις σχετικά με το απόρρητο των πληροφοριών σου) και θυμάσαι να τις κρατάς επικαιροποιημένες, αυτό θα σε βοηθήσει να διαχειρίζεσαι την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και την προστασία σου.

Πέρα από τις ρυθμίσεις, ένα πολύ σημαντικό θέμα να σκεφτείς είναι ποιος μπορεί να σε κάνει φίλο ή να σε ακολουθήσει (αυτό ενδέχεται να βρίσκεται στις «Ρυθμίσεις»). Η πιο ασφαλής επιλογή είναι να σε ακολουθούν ή να είναι φίλοι σου μόνο οι φίλοι σου στην πραγματική ζωή και η οικογένειά σου. Αν επιτρέπεις και σε άλλα άτομα να σε ακολουθούν, μην ξεχνάς πως οτιδήποτε μοιράζεσαι μπορεί να το βλέπουν και άτομα που δεν γνωρίζεις. Αυτό μπορεί να επιφέρει ύποπτες συμπεριφορές και ορισμένοι γονείς δεν το επιτρέπουν καθόλου. Συζητήσέ το με έναν/μία ενήλικα που εμπιστεύεσαι για να ανακαλύψεις τι θα ήταν καλύτερο για σένα, τι σε κρατά ασφαλή και σου παρέχει τη μεγαλύτερη ηρεμία.

Είναι σημαντικό να θυμάσαι ότι οι γονείς ή ο/η κηδεμόνας σου θα πρέπει **πάντα** να συμμετέχει στη λήψη αυτών των αποφάσεων μαζί σου. Επιπλέον, μπορεί να έχει ενδιαφέρον να δείτε μαζί τις ρυθμίσεις ασφαλείας (για να τους/τις εντυπωσιάσεις με όλα αυτά που έχεις μάθει!).

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Μια συσκευή του σχολείου συνδεδεμένη με έναν προβολέα, όπου θα μπορεί να προβληθεί ένα παράδειγμα λογαριασμού που έχει κριθεί κατάλληλος για προβολή στην τάξη (π.χ. ένας προσωρινός λογαριασμός e-mail ή λογαριασμός της τάξης)

Μελετάμε τις επιλογές

Έχω συνδέσει τη συσκευή με την οθόνη προβολής. Ας πάμε να βρούμε τη σελίδα των ρυθμίσεων αυτής της εφαρμογής όπου μπορούμε να δούμε ποιες είναι οι επιλογές μας. Πείτε μου εσείς πώς μπορείτε [να ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/τριες σας να σας βοηθήσουν]...

- Να αλλάξετε τον κωδικό πρόσβασής σας.
- Να κάνετε το διαδικτυακό προφίλ σας, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφιών και των βίντεο, δημόσιο ή ιδιωτικό (δηλ. ορατό μόνο στα μέλη της οικογένειάς σας και στους φίλους που θα επιλέξετε εσείς).
- Να δείτε τις ρυθμίσεις σας σχετικά με τον γεωγραφικό εντοπισμό και άλλες λειτουργίες και να αποφασίσετε ποιες είναι οι πλέον κατάλληλες για σας;.
- Να λαμβάνετε ειδοποιήσεις αν κάποιος/α προσπαθήσει να συνδεθεί στον λογαριασμό σας από άγνωστη συσκευή.
- Να λαμβάνετε ειδοποίηση όταν κάποιος/α σας προσθέσει με ετικέτα (tag).
- Να ενεργοποιήσετε την επαλήθευση δύο βημάτων.
- Να ορίσετε πληροφορίες ανάκτησης για την περίπτωση που κλειδωθεί ο λογαριασμός σας.
- Αναφορά προβλημάτων.

Το ποιες ρυθμίσεις ιδιωτικότητας και ασφάλειας είναι οι κατάλληλες για σένα είναι κάτι που θα πρέπει να συζητήσεις με έναν γονιό ή τον/την κηδεμόνα σου. Όμως να θυμάσαι: η πιο σημαντική ρύθμιση ασφαλείας είναι μέσα στο μυαλό σου. Καθώς μεγαλώνεις, όλο και περισσότερο θα παίρνεις μόνος/η σου τις αποφάσεις σχετικά με το πόσες προσωπικές πληροφορίες κοινοποιείς, τότε και σε ποιον. Επομένως, είναι σημαντικό να συνηθίσεις να παίρνεις αυτές τις αποφάσεις από τώρα.

Δίδαγμα

Η επιλογή ενός δυνατού, μοναδικού κωδικού πρόσβασης για καθέναν από τους σημαντικούς λογαριασμούς σου είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα. Στη συνέχεια θα πρέπει να θυμάσαι τους κωδικούς σου και να τους κρατάς μυστικούς.

Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού

Προσοχή, Μικρέ/ή Ίντερναύτη! Ο Πύργος του Θησαυρού είναι ξεκλείδωτος και βρίσκονται σε κίνδυνο πολύτιμες πληροφορίες σου, όπως ο αριθμός του τηλεφώνου σου ή τα προσωπικά μηνύματά σου. Τρέξε πιο γρήγορα από τον/τη χάκερ και χτίσε ένα φρούριο με πανίσχυρους κωδικούς για να προστατέψεις τα μυστικά σου μια και καλή.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών» με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή και επισκεφθείτε τη διεύθυνση g.co/interland.gr.

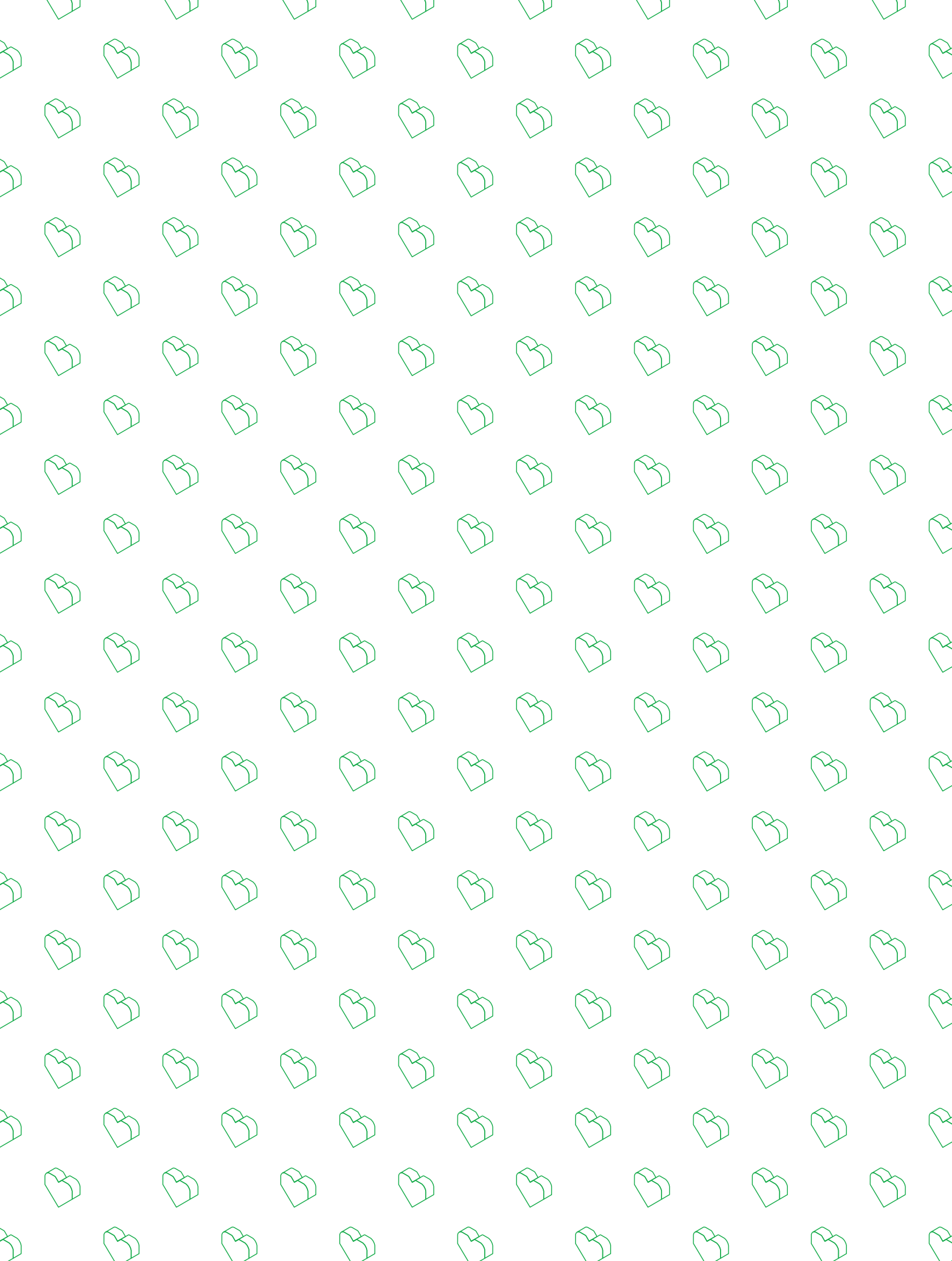
Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους/τις μαθητές/τριες σας να παίξουν το παιχνίδι Ο Πύργος του Θησαυρού και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να ενθαρρύνετε την περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι.

Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο/η καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά εσείς μπορεί να θέλετε να τους/τις βάλετε να παίξουν ανά δύο. Αυτό είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές/τριες μικρότερης ηλικίας.

- Ποια είναι τα συστατικά ενός πανίσχυρου κωδικού πρόσβασης;
- Σε ποιες περιπτώσεις στην πραγματική ζωή είναι σημαντικό να δημιουργούμε δυνατούς κωδικούς πρόσβασης; Τι κόλπα έχετε μάθει που θα σας βοηθήσουν να το κάνετε αυτό;
- Τι είναι ένας χάκερ; Περιγράψτε τις συμπεριφορές του χάκερ στον Πύργο του Θησαυρού και πώς αυτές επηρεάζουν το παιχνίδι.
- Παίζοντας τον Πύργο του Θησαυρού, άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο σκοπεύετε να προστατεύετε τις πληροφορίες σας στο μέλλον;
- Πείτε ένα πράγμα που θα κάνετε διαφορετικά μετά την παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων και την εμπειρία αυτού του παιχνιδιού.
- Σκαρφιστείτε τρεις κωδικούς εξάσκησης που περνούν το τεστ «πανίσχυρου κωδικού».
- Δώστε μερικά παραδείγματα ευαίσθητων πληροφοριών που θα πρέπει να είναι προστατευμένες με κωδικό.

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά

Μαθαίνουμε και εξασκούμε τη δύναμη της καλοσύνης στο διαδίκτυο

Επισκόπηση μαθήματος

Μάθημα 1.1	Να παρατηρείς τα συναισθήματα	ΚΣΑ	Τάξεις	γ' - δ'
Μάθημα 1.2	Να εξασκείσαι στην ενσυναίσθηση	ΚΣΑ	Τάξεις	β' - ε'
Μάθημα 2.1	Η καρτέλα της καλοσύνης σου	ΚΣΑ	Τάξεις	γ' - δ'
Μάθημα 2.2	Τρόποι να δείξεις την καλοσύνη σου	ΚΣΑ	Τάξεις	β' - ε'
Μάθημα 3	Απλά πες το ευγενικά	ΚΣΑ	Τάξεις	β' - στ'
Μάθημα 4	Πρόσεχε τον τόνο της φωνής σου		Τάξεις	α' - στ'
Μάθημα 5	Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα	ΠΜ	Τάξεις	α' - στ'
Μάθημα 6	Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας	ΚΣΑ	Τάξεις	α' - στ'

Ζητήματα που θίγονται

Ο ψηφιακός κόσμος δημιουργεί νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, τόσο για τα παιδιά όσο και για όλους μας. Στις διαδικτυακές συνομιλίες ίσως είναι δυσκολότερο να διακρίνει κανείς τις κοινωνικές διαστάσεις ενός υπαινιγμού, η διαρκής «σύνδεση» μπορεί να δημιουργήσει μια αίσθηση άνεσης αλλά και άγχους, ενώ η ανωνυμία μπορεί να ευνοήσει τη γέννηση ενός ειδυλλίου ή την ανταλλαγή κομπλιμέντων, αλλά και να κάνει κακό σε μας ή στους άλλους.

Είναι περίπλοκο, ωστόσο, ξέρουμε ότι το διαδίκτυο μπορεί να εντείνει και την ευγένεια και την αρνητικότητα. Το να μάθουμε να εκφράζουμε ευγένεια και ενσυναίσθηση, όπως και το πώς να αντιδρούμε στην αρνητικότητα και την παρενόχληση, είναι ουσιώδους σημασίας για το χτίσιμο υγιών σχέσεων, τη μείωση του εκφοβισμού (bullying), της κατάθλιψης, τις δυσκολίες στο σχολείο και άλλα προβλήματα.

Έρευνες έχουν δείξει ότι αντί απλώς να λέμε στα παιδιά να μην έχουν αρνητική συμπεριφορά στο διαδίκτυο, υπάρχουν δύο είδη διδασκαλίας που μπορούν να βοηθήσουν να αντιμετωπιστούν τα γενεσιουργά αίτια αρνητικών συμπεριφορών: η κοινωνικοσυναισθηματική αγωγή (ΚΣΑ) και η πρόληψη του εκφοβισμού. Αυτές οι δραστηριότητες δεν αντικαθιστούν τα τεκμηριωμένα προγράμματα. Θέτουν ισχυρά θεμέλια ενθαρρύνοντας τους/τις μαθητές/τριες να αλληλεπιδρούν εξ αρχής θετικά και τους διδάσκουν πώς να διαχειρίζονται την αρνητικότητα.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να προσδιορίσουν** τι σημαίνει να έχει κανείς θετική στάση και πώς αυτή εκφράζεται εντός **και** εκτός διαδικτύου.
- ✓ **Να βάλουν** θετική ενέργεια στις διαδικτυακές επικοινωνίες τους.
- ✓ **Να αναγνωρίσουν** τις περιπτώσεις όπου είναι απαραίτητη η συμβουλή ενός/μιας έμπιστου/ης ενήλικα.

Ποια πρότυπα πληρούνται

Πρότυπα της ISTE για Εκπαιδευτικούς: 1a, 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a

Πρότυπα της ISTE για Μαθητές/τριες 2016: 1c, 2b, 3d, 4d, 7a, 7b, 7c

Εκπαιδευτικά Πρότυπα της AASL: I.a.1, I.a.2, I.b.1, I.b.2, I.b.3, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.b.2, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.b.2, IV.b.3, IV.d.2, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.d.1, VI.d.3

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά

Λεξιλόγιο

Μάθημα 1

Ενσυναίσθηση: Η προσπάθεια να αισθανθούμε ή να κατανοήσουμε αυτό που νιώθει κάποιος/ας άλλος/η. Η «προσπάθεια» αποτελεί σημαντική λέξη στον ορισμό, διότι το να κατανοήσουμε πραγματικά τα συναισθήματα των άλλων είναι πολύ δύσκολο. Απλώς βελτιωνόμαστε όλο και περισσότερο αποκτώντας μεγαλύτερη δεξιότητα σε αυτό μέσα από την προσπάθεια.

Μάθημα 4

Σύγκρουση: Διαπληκτισμός ή διαφωνία που μπορεί να συμβεί και μόνο μία φορά.

Μάθημα 5

Εκφοβισμός (Bullying): Εσκεμμένα κακή συμπεριφορά, συνήθως επαναλαμβανόμενη. Το άτομο που στοχοποιείται συχνά δυσκολεύεται πολύ να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Διαδικτυακός Εκφοβισμός (Cyberbullying): Εκφοβισμός (bullying) που συμβαίνει στο διαδίκτυο ή με τη χρήση ψηφιακών συσκευών.

Παρενόχληση: Ευρύτερος όρος από τον εκφοβισμό (bullying) που μπορεί να πάρει πολλές μορφές, όπως φορτικότητα, ενόχληση, πειθαναγκασμό, ταπείνωση, κτλ. και μπορεί να συμβεί και διαδικτυακά.

Μάθημα 6

Λεζάντα: Κείμενο που συνοδεύει μια εικόνα και παρέχει πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της εικόνας.

Περικείμενο: Πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με μια φωτογραφία ή άλλες πληροφορίες που μας βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα αυτό που βλέπουμε. Το περικείμενο μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες, όπως το μέρος όπου τραβήχτηκε μια φωτογραφία, η ώρα αποστολής ενός κειμένου, η κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο αποστολέας του κτλ.

Μάθημα 7

Μπλοκάρισμα: Ένας τρόπος να βάλεις τέλος σε κάθε αλληλεπίδραση με κάποιο άτομο στο διαδίκτυο, εμποδίζοντας την πρόσβασή του στο προφίλ σου, τη δυνατότητά του να σου στέλνει μηνύματα, να βλέπει τις αναρτήσεις σου κτλ., χωρίς να ειδοποιείται το άτομο που μπλοκάρεται (δεν ενδείκνυται πάντα σε καταστάσεις εκφοβισμού, όπου ο στόχος θέλει να γνωρίζει τι λέει ο επιτιθέμενος ή πότε ο επιτιθέμενος έχει σταματήσει τον εκφοβισμό).

Αποσιώπηση (Mute): Λιγότερο οριστική από το μπλοκάρισμα, η αποσιώπηση είναι ένας τρόπος να σταματήσετε να βλέπετε τις αναρτήσεις, τα σχόλια κτλ. ενός ατόμου στις ενημερώσεις σας όταν αυτή η επικοινωνία γίνεται ενοχλητική χωρίς το άτομο αυτό να ενημερωθεί ότι το έχετε αποσιωπήσει και χωρίς να αποσιωπούνται και οι δικές σας αναρτήσεις από τις δικές του ενημερώσεις (η ενέργεια αυτή συχνά δεν βοηθάει σε περιπτώσεις εκφοβισμού). Σε αντίθεση με το μπλοκάρισμα, μπορείς ακόμα να πας στο προφίλ του ατόμου και να δεις τις αναρτήσεις τους και σε ορισμένες εφαρμογές μπορεί ακόμη να αλληλεπιδράσει μαζί σου με προσωπικά μηνύματα.

Να παρατηρείς τα συναισθήματα

Οι μαθητές/τριες εξασκούνται δείχνοντας ενσυναίσθηση απέναντι σε άτομα που βλέπουν στην τηλεόραση, σε βίντεο και σε παιχνίδια, θέτοντας τις βάσεις για περισσότερους τύπους ψηφιακών κοινωνικών εμπειριών στο μέλλον.

Σημείωση για τον δάσκαλο: Αφού ολοκληρώσετε αυτό το μάθημα, αναζητήστε ευκαιρίες να επιστρέψετε σε αυτό κατά τη διάρκεια των σχολικών μαθημάτων. Αφιερώστε λίγο χρόνο για να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/τριες σας να εξασκηθούν δείχνοντας ενσυναίσθηση απέναντι στους χαρακτήρες κάθε φορά που διαβάσετε μια ιστορία ή παρακολουθείτε ένα βίντεο στην τάξη. Στην ενότητα «Ας συζητήσουμε» θα δείτε παρενθετικές προτάσεις. Είναι προτάσεις για τις πιθανές απαντήσεις των μαθητών/τριων. Αν δεν μπορούν να σκεφτούν κάποια απάντηση, χρησιμοποιήστε αυτά τα παραδείγματα για να τους προτρέψετε να απαντήσουν.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** τι είναι η ενσυναίσθηση.
- ✓ **Να εξασκηθούν** δείχνοντας ενσυναίσθηση για άτομα που εμφανίζονται στα μέσα.

Ας συζητήσουμε

Σήμερα όλοι/ες σας θα γίνετε ερευνητές/τριες για να προσπαθήσετε να ανακαλύψετε τι νιώθουν οι άλλοι άνθρωποι. Θα πρέπει να αναζητήσετε στοιχεία, όπως τι συμβαίνει εκείνη τη στιγμή ή πώς φέρεται κάποιος.

Ο/Η δάσκαλος/α διαβάζει τη λίστα λέξεων για τα συναισθήματα στο φυλλάδιο.

Θυμηθείτε, λοιπόν, κάποια στιγμή που νιώσατε αυτά τα συναισθήματα. Σκεφτείτε τι είχε συμβεί και πώς νιώθατε σωματικά. Δώστε τους χρόνο για σκέψη και μετά επιλέξτε έναν/μία μαθητή/τρια για να αναπαραστήσει την κατάσταση που θυμήθηκε. Μπορεί να χρησιμοποιήσει ήχους αλλά όχι λέξεις.

- Ποιο συναίσθημα πιστεύετε ότι μόλις είδατε; Ποια στοιχεία είδατε; (Διάφορες απαντήσεις.) Παρατηρήστε πώς είδαμε διαφορετικά σημάδια και καταλήξαμε με διαφορετικές απαντήσεις. Ζητήστε από τον/την μαθητή/-τρια να πει την ιστορία που σχετίζεται με το συναίσθημα που έδειξε.
- Τώρα που ξέρουμε τι συνέβαινε είναι πιο εύκολο να μαντέψουμε το συναίσθημα; («Ναι.»)
- Γιατί; («Μπορείτε να σκεφτείτε πώς θα νιώθατε εσείς σε αυτήν την κατάσταση.»)

Η προσπάθεια να κατανοήσουμε τι μπορεί να νιώθει κάποιος άλλος αποκαλείται ενσυναίσθηση. Δεν χρειάζεται να το ξέρετε. Απλώς βοηθάει πολύ να προσπαθήσετε. Με την ενσυναίσθηση κάνουμε φίλους και αποφεύγουμε να στεναχωρούμε τους άλλους. Δεν είναι πάντα εύκολο να δείχνουμε ενσυναίσθηση. Χρειάζεται εξάσκηση. Είναι ακόμα δυσκολότερο να έχουμε ενσυναίσθηση για κάποιον για τον οποίο διαβάσαμε σε ένα βιβλίο ή τον είδαμε σε ένα βίντεο.

- Γιατί νομίζετε ότι είναι πιο δύσκολο αυτό; ('Δεν μπορείτε να τους δείτε', 'Δεν γνωρίζετε όλα όσα συμβαίνουν').
- Γιατί πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να αρχίσουμε να κάνουμε εξάσκηση δείχνοντας ενσυναίσθηση για άτομα για τα οποία διαβάζουμε σε ένα βιβλίο ή τα βλέπουμε στην οθόνη; ('Βοηθάει να απολαύσουμε περισσότερο τα βιβλία ή ό,τι παρακολουθούμε στην οθόνη', 'Συμπαθείς περισσότερο τους ανθρώπους αυτούς', 'Μπορείς να καταλάβεις καλύτερα την πλοκή', 'Είναι καλή εξάσκηση για να δείχνετε ενσυναίσθηση στα άτομα στο διαδίκτυο ή εδώ στο σχολείο').

Τώρα θα κάνουμε μια δραστηριότητα που θα σας βοηθήσει να σκεφτείτε πώς νιώθουν τα άτομα στα βιβλία και σε άλλα μέσα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Να παρατηρείς τα συναισθήματα» (ένα ανά ομάδα 3-4 ατόμων)
- Φυλλάδιο: «Λέξεις κοινών συναισθημάτων»

1. Προβάλετε τις Λέξεις κοινών συναισθημάτων στην τάξη.

2. Χωρίστε την τάξη σε ομάδες 3-4 ατόμων.

3. Ζητήστε από τους μαθητές να δουλέψουν σε μικρές ομάδες για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας.

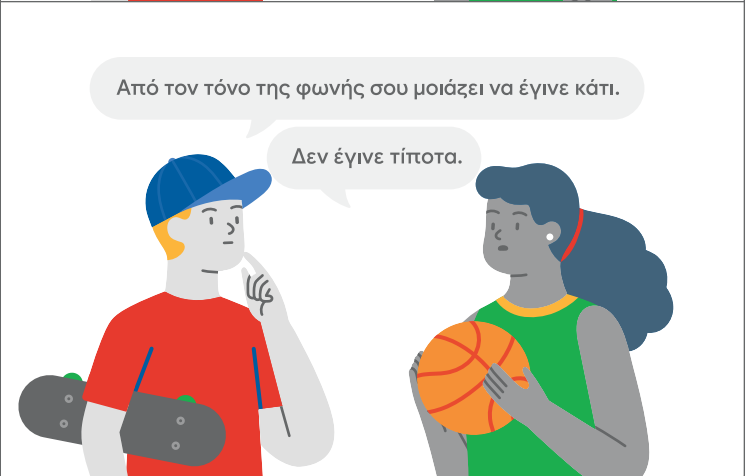
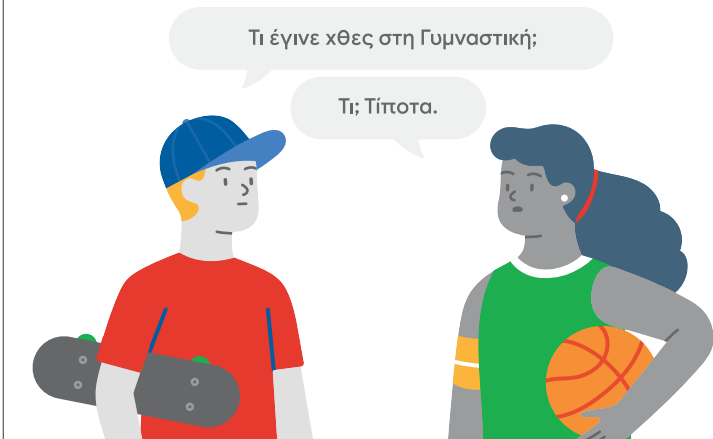
4. Ζητήστε από τις ομάδες να πουν στην τάξη τι έχουν γράψει.

Δίδαγμα

Η ενσυναίσθηση απέναντι σε άτομα για τα οποία διαβάζουμε σε βιβλία ή τα βλέπουμε στην οθόνη είναι σημαντική. Βοηθάει να απολαύσουμε περισσότερο τα βιβλία ή ό,τι παρακολουθούμε στην οθόνη και είναι καλή εξάσκηση για όταν βρίσκεστε με **πραγματικούς** ανθρώπους εντός και εκτός διαδικτύου. Καθώς μεγαλώνετε θα έχετε όλο και περισσότερες συζητήσεις ψηφιακά, στο τηλέφωνο ή σε υπολογιστή. Όσο περισσότερο εξασκείτε την ενσυναίσθησή σας στα μηνύματα κειμένου, τα παιχνίδια και τα βίντεο τόσο καλύτερα θα περνάτε στις διαδικτυακές κοινωνικές επαφές σας.

Να παρατηρείς τα συναισθήματα

Τάκης και Αθηνά

Σενάριο 1

Ποια είναι δύο από τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει η Αθηνά;

Ποιες ενδείξεις υποστηρίζουν την ιδέα σας;

Ποια είναι δύο από τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει ο Τάκης;

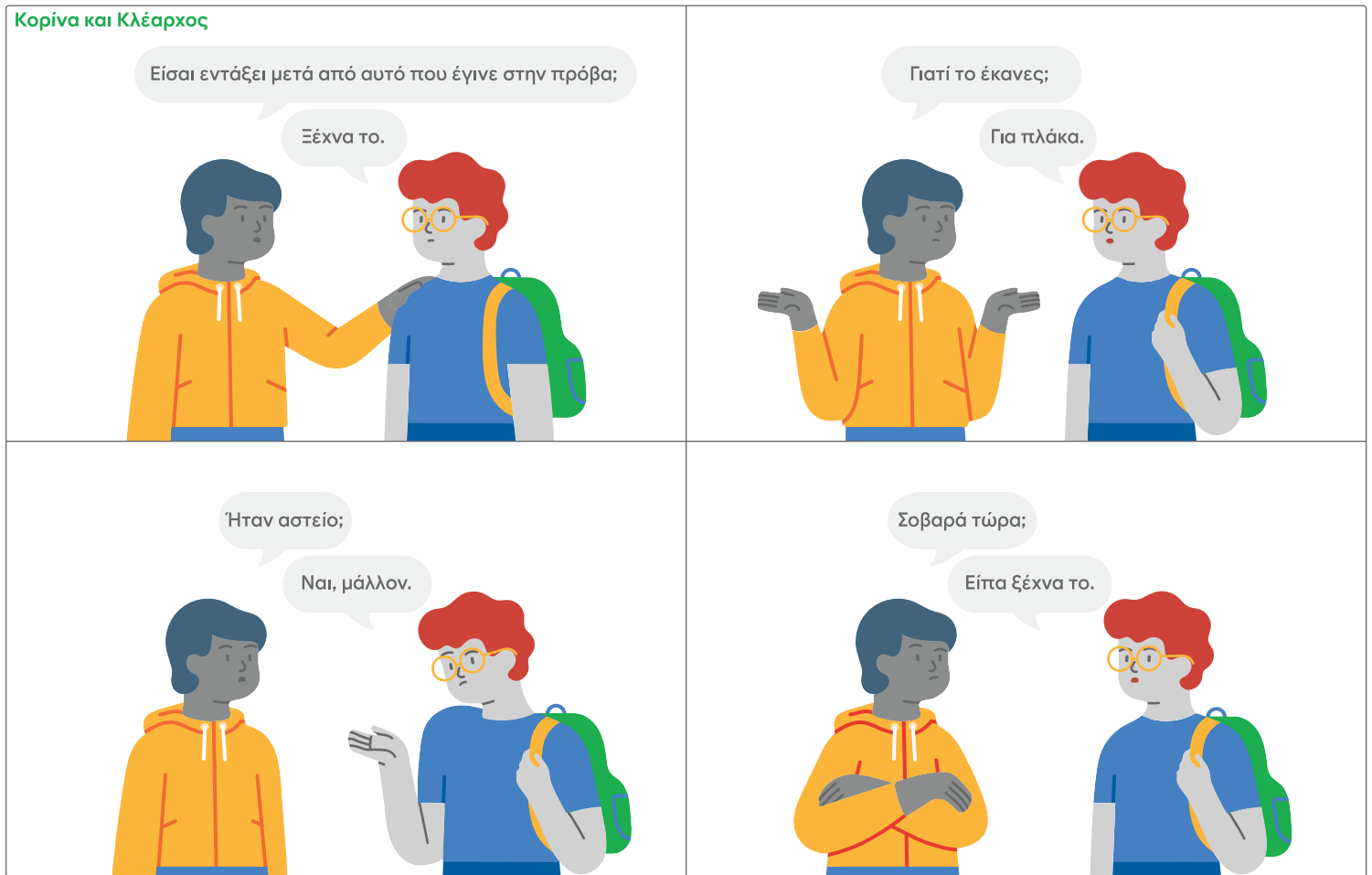

Ποιες ενδείξεις υποστηρίζουν την ιδέα σας;

Να παρατηρείς τα συναισθήματα

Σενάριο 2

Ποια είναι δύο από τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει ο Κλέαρχος;

Ποιες ενδείξεις υποστηρίζουν την ιδέα σας;

Ποια είναι δύο από τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει η Κορίνα;

Ποιες ενδείξεις υποστηρίζουν την ιδέα σας;

Λέξεις κοινών συναισθημάτων

Χαρούμενος/-η

Εκνευρισμένος/-η

Λυπημένος/-η

Ανήσυχος/-η

Έκπληκτος/-η

Απογοητευμένος/-η

Φοβισμένος/-η

Ενθουσιασμένος/-η

Θυμωμένος/-η

Ήρεμος/-η

Η καλή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Μάθημα 1.2

Να εξασκείσαι στην ενσυναίσθηση

Η τάξη εξασκείται στην αναγνώριση των συναισθημάτων τους κατά τις ψηφιακές κοινωνικές επαφές.

Συμπληρωματικές πληροφορίες για τους δασκάλους σχετικά με την Κοινωνικοσυναισθηματική αγωγή:

Η ενσυναίσθηση αποτελεί κρίσιμης σημασίας βάση για τις υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις. Έχει αποδειχθεί ότι ενισχύει την καλή σχολική απόδοση και μειώνει τις προβληματικές συμπεριφορές. Ο ορισμός της ενσυναίσθησης είναι «η προσπάθεια να αισθανθούμε ή να κατανοήσουμε αυτό που νιώθει κάποιος/α άλλος/η» και όχι η δυνατότητα να το κάνουμε. Αυτή η διάκριση είναι σημαντική, καθώς είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αναγνωρίσουμε σωστά τα συναισθήματα των άλλων (ακόμα και οι περισσότεροι ενήλικες δυσκολεύονται με αυτό). Έτσι κι αλλιώς, δεν είναι αυτό το κύριο μέλημά μας. Απλά, η προσπάθεια βοηθά εμάς και τους/τις μαθητές/τριες μας να αισθανόμαστε συμπόνια για τους άλλους και μας οδηγεί σε καλές συμπεριφορές. Αυτό είναι κάτι που τα παιδιά μας αξίζει να γνωρίζουν. Αν οι μαθητές/τριες επικεντρωθούν στο να βρουν τη «σωστή» απάντηση, θυμίστε τους ότι ο καλύτερος τρόπος για να μάθουμε πώς πραγματικά νιώθει κάποιος/α είναι να τον/την ρωτήσουμε.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** τι είναι η ενσυναίσθηση.
- ✓ **Να εξασκηθούν** για το πώς να δείχνουν ενσυναίσθηση στα άτομα που συναντούν στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να αναγνωρίζουν** γιατί είναι σημαντικό να δείχνουν ενσυναίσθηση.

Ας συζητήσουμε

Σκεφτείτε κάποια στιγμή που μιλούσατε με κάποιον διαδικτυακά σε μια εφαρμογή, σε ένα παιχνίδι ή με μηνύματα. Μπορούσατε να καταλάβετε πώς νιώθει; («Ναι», «Όχι») Τι συναισθήματα μπορεί να νιώθουν; («Χαρά», «Θυμό», «Ενθουσιασμό». «Απογοήτευση».)

Η προσπάθεια να αισθανθούμε ή να κατανοήσουμε τι μπορεί να νιώθει κάποιος άλλος αποκαλείται ενσυναίσθηση.

- Γιατί είναι καλό να δείχνουμε ενσυναίσθηση; («Για να ξέρουμε πότε οι άλλοι χρειάζονται βοήθεια». «Γιατί βοηθάει να είμαστε καλοί φίλοι». «Για να αποφεύγουμε να κάνουμε τους άλλους να θυμώνουν».)
- Πώς μπορεί η ενσυναίσθηση για τους/τις άλλους/ες να βοηθήσει όταν αλληλεπιδράτε με κάποιο άτομο στο διαδίκτυο; («Μας βοηθάει να καταλάβουμε τι σκέφτεται». «Μας βοηθάει να μην πληγώσουμε το άλλο άτομο». «Αποφεύγουμε τυχόν εντάσεις. Είναι πιο εύκολο να συνεργαστούμε και να παίξουμε μαζί».)
- Πώς μπορείτε να καταλάβετε πώς μπορεί να νιώθει ένα άλλο άτομο; (Αναγνωρίζοντας όσα συμβαίνουν γύρω του». «Από αυτά που λένε ή κάνουν». «Από τον τρόπο που στέκονται». «Εκφράσεις του προσώπου». «Τόνος της φωνής».)

Ο/Η δάσκαλος/α χρησιμοποιεί το δικό τους πρόσωπο, σώμα ή και λέξεις για να δείξει ένα συναίσθημα, όπως ενθουσιασμό ή χαρά.

- Τι πιστεύετε ότι μόλις ένιωσα; (Διάφορες απαντήσεις)

Για να μάθετε να αναγνωρίζετε τα συναισθήματα των άλλων χρειάζεται εξάσκηση και είναι δύσκολο ακόμα και για τους/τις ενήλικες. Όταν αλληλεπιδράτε με άλλους/ες στο διαδίκτυο είναι ακόμα πιο δύσκολο.

- Γιατί είναι δύσκολο να έχουμε ενσυναίσθηση στον ψηφιακό κόσμο; («Ορισμένες φορές δεν μπορώ να δω τα πρόσωπα ή το σώμα των άλλων». «Όταν δεν μπορείς να ακούσεις τη φωνή τους». «Όταν δεν μπορείς να δεις τι γίνεται γύρω τους».)
- Ποιες είναι κάποιες ενδείξεις που μπορούμε να ακολουθήσουμε για να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε τα συναισθήματα των άλλων στο διαδίκτυο; («Εμοji». «Φωτογραφίες». «Η χρήση ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ». «Το ιστορικό της αλληλεπίδρασής μας μαζί τους».)

Σήμερα θα κάνουμε μια δραστηριότητα που θα σας βοηθήσει να αναγνωρίσετε πώς νιώθουν τα άτομα με τα οποία αλληλεπιδράτε.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας:
«Να εξασκείσαι στην ενσυναίσθηση» (ένα ανά μαθητή/τρια)

1. Μοιράστε ένα αντίγραφο του φύλλου εργασίας σε κάθε μαθητή/τρια ή προβάλετέ το για να το δουν όλοι/ες στην τάξη.

2. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να δουλέψουν ατομικά για να μαντέψουν πώς νιώθουν τα άτομα σε κάθε σενάριο.

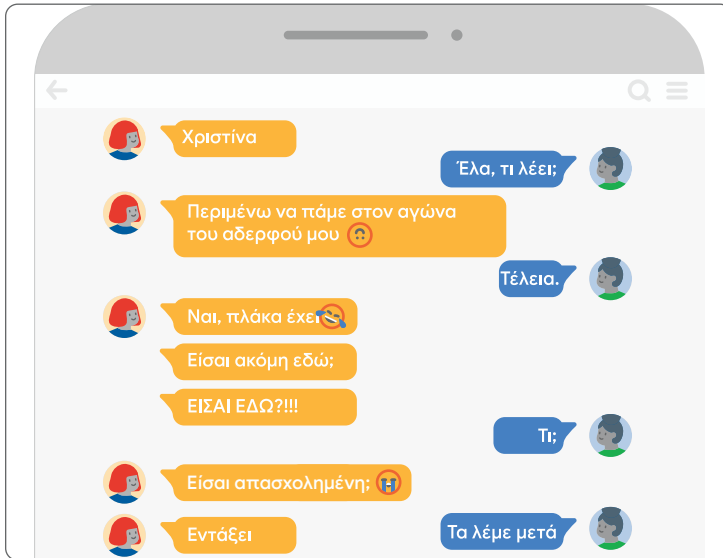
3. Πείτε στα παιδιά να χωριστούν σε ζευγάρια και να συγκρίνουν τις απαντήσεις τους συζητώντας πώς κατέληξε το κάθε άτομο στην απάντησή του.

4. Καλέστε τα ζευγάρια να πουν στην τάξη για τα σενάρια στα οποία διαφώνησαν για τις απαντήσεις τους και ποια στοιχεία αυτών των σεναρίων τα έκανε πιο δύσκολα να ερμηνευθούν.

Δίδαγμα

Είναι πολύ δύσκολο να μαντέψεις σωστά τα συναισθήματα των άλλων, ενίοτε ακόμα περισσότερο στο διαδίκτυο, όμως η ενσυναίσθηση δεν αφορά το να βρεις τη σωστή απάντηση. Το βασικό είναι να **προσπαθήσεις** να το κάνεις. Και μόνο με την προσπάθειά σου να κατανοήσεις πώς μπορεί να νιώθει κάποιος/α άλλος/η, είναι πιο πιθανό να μπορέσεις να έχεις καλή σχέση μαζί του και έχεις λιγότερες πιθανότητες να τον στεναχωρήσεις. Ωραίο δεν είναι αυτό; Και καθώς συνεχίζεις να προσπαθείς, συμβάλλεις στη δημιουργία μιας πιο ευγενικής και υπέροχης διαδικτυακής εμπειρίας για εσένα και για τους/τις άλλους/ες.

Να εξασκείσαι στην ενσυναίσθηση

Πώς νομίζεις ότι μπορεί να νιώθει η Χριστίνα;

Γιατί;

Πώς νομίζεις ότι μπορεί να νιώθει η Χαρά;

Γιατί;

Πώς νομίζεις ότι μπορεί να νιώθει ο Σίμος;

Γιατί;

Η καρτέλα καλοσύνης σου

Η τάξη εξερευνά τι σημαίνει να δείχνει κανείς καλοσύνη.

Σημείωση για τον/την δάσκαλο/α: Στην προετοιμασία της ενότητας «Ας συζητήσουμε», σκεφτείτε ένα παράδειγμα όπου κάποιος σας έδειξε καλοσύνη και πώς σας έκανε να νιώσετε. Στη συνέχεια, μοιραστείτε ένα παράδειγμα όπου εσείς δείξατε καλοσύνη σε κάποιον άλλον και πώς σας έκανε να νιώσετε. Σε αυτό το μάθημα θα σας ζητηθεί να χρησιμοποιήσετε αυτές τις εμπειρίες για να γράψετε τη δική σας «Καρτέλα καλοσύνης» (δείτε το φύλλο εργασίας) και να τη μοιραστείτε με τους/τις μαθητές/τριες σας ως παράδειγμα.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να ορίσουν** τι είναι η καλοσύνη.
- ✓ **Να αναγνωρίσουν** πώς η καλοσύνη μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα των άλλων.
- ✓ **Να εντοπίσουν** τρόπους για να δείξουν καλοσύνη.

Ας συζητήσουμε

Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να χωριστούν σε ζευγάρια.

Τι σημαίνει καλοσύνη; Περιγράψτε το στο ταίρι σας. (Διάφορες απαντήσεις.) Δώστε στους/στις μαθητές/τριες τον χρόνο να συζητήσουν με το ταίρι τους, έπειτα ζητήστε εθελοντές/τριες που θα περιγράψουν τον τρόπο σκέψης τους.

Η καλοσύνη είναι να κάνουμε ή να λέμε κάτι ευγενικό στους άλλους, σωστά; Θέλω όλοι σας να σκεφτείτε ένα παράδειγμα όπου κάποιος σας φέρθηκε με καλοσύνη. Για να σας βοηθήσω να ξεκινήσετε, θα σας δώσω ένα παράδειγμα από τη δική μου εμπειρία. Αναφέρετε ως παράδειγμα μια περίπτωση όπου κάποιος σας φέρθηκε με καλοσύνη και πώς σας έκανε αυτό να νιώσετε.

Εντάξει, τώρα σκεφτείτε μια στιγμή όπου κάποιος φέρθηκε με καλοσύνη σε **εσάς**. Πώς σας έκανε να αισθανθείτε αυτό; Πείτε το στο ταίρι σας. (Διάφορες απαντήσεις.) Δώστε στους/στις μαθητές/τριες τον χρόνο να συζητήσουν με το ταίρι τους, έπειτα ζητήστε εθελοντές/τριες που θα περιγράψουν τον τρόπο σκέψης τους.

Όταν κάποιος/α μας φέρεται με καλοσύνη, αυτό μπορεί να μας κάνει να νιώσουμε καλύτερα, όταν είμαστε λυπημένοι/ες ή ταραγμένοι/ες. Όταν φερόμαστε με καλοσύνη μπορεί και **εμείς** οι ίδιοι/ες να νιώσουμε καλά. Θα σας περιγράψω ένα περιστατικό στη ζωή μου όπου φέρθηκα με καλοσύνη σε κάποιο άλλο άτομο. Αναφέρετε ως παράδειγμα μια περίπτωση όπου δείξατε εσείς καλοσύνη σε κάποιο άλλο άτομο και περιγράψτε στην τάξη σας πώς σας έκανε αυτό να νιώσετε.

Τώρα είναι η σειρά σας.

- Σκεφτείτε μια περίπτωση όπου **εσείς** δείξατε καλοσύνη σε ένα άλλο άτομο. Δώστε τους χρόνο να σκεφτούν.

- Πείτε στο ταίρι σας τι κάνατε και πώς σας έκανε να νιώσετε. (Διάφορες απαντήσεις.) Δώστε στους/στις μαθητές/τριες τον χρόνο να συζητήσουν με το ταίρι τους, έπειτα ζητήστε εθελοντές/τριες που θα περιγράψουν τον τρόπο σκέψης τους.

Ας εξασκηθούμε στην καλοσύνη εξετάζοντας μερικά παραδείγματα. [Παραπέμψτε την τάξη στην 1η όψη του φυλλαδίου.]

- **Η Ισμήνη** αισθάνεται ότι όλοι την αγνοούν στο διάλειμμα και κάθεται μόνη της. Πώς νομίζετε ότι νιώθει; («Λύπη». «Μοναξιά».) Πώς θα της φερόσασταν με καλοσύνη; (Θα καθόμουν μαζί της». «Θα της έλεγα να παίξουμε μαζί».) Πώς νομίζετε ότι θα νιώσει η Ισμήνη όταν κάποιος της φερθεί με καλοσύνη; («Χαρά». «Αποδοχή».)
- **Του Χάρη** του γλίστρησε το φαγητό από τα χέρια και έπεσε κάτω. Πώς νομίζετε ότι νιώθει; («Ντροπή». «Αναστάτωση».) Πώς θα του φερόσασταν με καλοσύνη; («Θα τον βοηθούσα να μαζέψει το φαγητό του». «Θα του έλεγα κάτι ευγενικό».) Πώς νομίζετε ότι θα νιώσει ο Χάρης όταν κάποιος/α του φερθεί με καλοσύνη; («Καλύτερα».)

Όταν δείχνουμε καλοσύνη, εξασκούμε στην ενσυναίσθηση. Ενσυναίσθηση είναι η προσπάθεια να αισθανθούμε ή να κατανοήσουμε αυτό που νιώθει κάποιος/α άλλος/η. Η καλοσύνη είναι η ενσυναίσθηση στην πράξη! Όταν εξασκούμε στην ενσυναίσθηση δείχνοντας καλοσύνη, μπορούμε να κάνουμε τον κόσμο καλύτερο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Ενσυναίσθηση στο σχολείο» όπου «Η καρτέλα καλοσύνης σου» βρίσκεται στη 2η όψη (ένα ανά μαθητή/-τρια)

Γυρίστε το φύλλο εργασίας στη δεύτερη όψη όπου γράφει **Η καρτέλα καλοσύνης σου** στο επάνω μέρος. Τώρα σκεφτείτε κάποιον/α στη ζωή σας, ίσως έναν/μία φίλο/η, δάσκαλο/α ή ένα μέλος της οικογένειάς σας, στον/στην οποίοι θα θέλατε να δείξετε καλοσύνη. Έπειτα, συμπληρώστε την καρτέλα καλοσύνης σας για σχεδιάσετε τι θα κάνετε.

Οι μαθητές/τριες επιλέγουν ένα άτομο (ή περισσότερα) στο οποίο θέλουν να δείξουν καλοσύνη και συμπληρώνουν τουλάχιστον μία καρτέλα καλοσύνης.

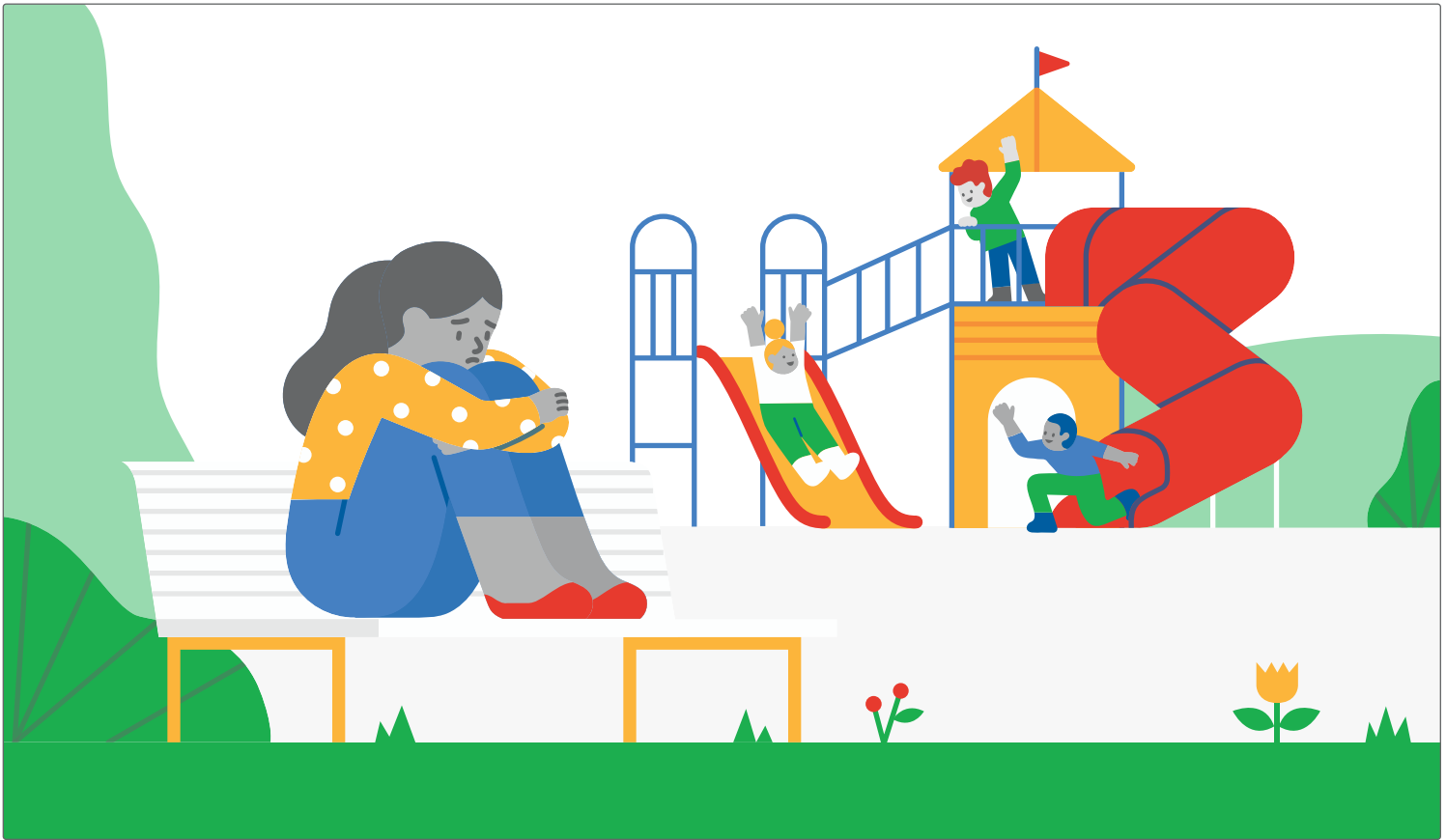
1. Πείτε στους/στις μαθητές/τριες να δουλέψουν ατομικά.
2. Έπειτα, ζητήστε από κάθε μαθητή/τρια να διαλέξει ένα ταίρι για να δείξει την καρτέλα καλοσύνης του.

Τώρα που συμπληρώσατε την καρτέλα καλοσύνης σας, σκεφτείτε πώς μπορείτε να θέσετε τα σχέδιά σας σε εφαρμογή. Δώστε στους/στις μαθητές/τριες χρόνο να σκεφτούν και ζητήστε από μερικούς/ες να περιγράψουν στην τάξη τη δική τους καρτέλα καλοσύνης όπως και το πότε σχεδιάζουν να τη θέσουν σε εφαρμογή.

Δίδαγμα

Η καλοσύνη είναι να κάνουμε ή να λέμε κάτι ευγενικό στους άλλους. Δείχνοντας καλοσύνη μπορούμε να βοηθήσουμε τους/τις άλλους/ες να νιώσουν καλύτερα όταν είναι λυπημένοι/ες ή ταραγμένοι/ες. Μπορούμε να δείξουμε καλοσύνη με πολλούς τρόπους και σε πολλούς χώρους, εντός και εκτός τους διαδικτύου, το οποίο είναι πολύ καλό, έτσι δεν είναι;

Ενσυναίσθηση στο σχολείο

Η καρτέλα καλοσύνης σου

**Θα δείξω
καλοσύνη
στον/στην**

το άτομο στο οποίο θέλεις να δείξεις καλοσύνη

**Θα δείξω
καλοσύνη με
τον εξής τρόπο:**

το πράγμα που θα κάνεις ή που θα πεις το οποίο δείχνει καλοσύνη

**Πού θα κάνω
αυτήν την καλή
πράξη:**

για παράδειγμα στο σπίτι, στο κυλικείο, στην προπόνηση ποδοσφαίρου,
με ένα μήνυμα, σε ένα ψηφιακό παιχνίδι που παίζω με κάποιον κτλ.

Τρόποι για να δείχνουμε καλοσύνη

Η τάξη εξερευνά τι σημαίνει να δείχνει κανείς καλοσύνη στο διαδίκτυο.

Σημείωση για τον/τη δάσκαλο/α: Πριν ξεκινήσετε το μάθημα, σκεφτείτε μια περίσταση όπου κάποιος/α σας φέρθηκε με καλοσύνη στο διαδίκτυο και πώς σας έκανε αυτό να νιώσετε. Σε αυτό το μάθημα θα σας ζητηθεί να περιγράψετε το περιστατικό στην τάξη στο τέλος της ενότητας «Ας συζητήσουμε».

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** την έννοια της καλοσύνης.
- ✓ **Να αναγνωρίσουν** τις μορφές που μπορεί να έχει η καλοσύνη στο διαδίκτυο.

Ας συζητήσουμε

Ο/Η δάσκαλος/α γράφει τη λέξη «Καλοσύνη» στον πίνακα.

Σκεφτείτε:

- Ποιος είναι ο ορισμός της καλοσύνης; Δώστε τους χρόνο να σκεφτούν.
- Πες στον/στη διπλανό/ή σου τι νομίζεις. Δώστε στους/στις μαθητές/τριες χρόνο να μιλήσουν με το ταίρι τους και έπειτα ζητήστε από μερικούς να πουν στην τάξη τι σκέφτηκαν. Δώστε τους την ευκαιρία να σκεφτούν αρκετές διαφορετικές απαντήσεις.

Όταν έχουμε ενσυναίσθηση για τους/τις άλλους/ες αυτό μας βοηθάει να δείχνουμε καλοσύνη. Με βάση όσα μάθαμε στη Δραστηριότητα 1, τι είναι η ενσυναίσθηση; («Η προσπάθεια να αισθανθούμε ή να κατανοήσουμε αυτό που νιώθει κάποιος άλλος.»)

- Πώς μπορεί να σας βοηθήσει το να δείξετε καλοσύνη; («Παρατηρώ αν κάποιος είναι αναστατωμένος ή λυπημένος». «Ξέρω πώς μπορώ να κάνω κάποιον άλλον να νιώσει καλύτερα».)

- Γιατί είναι σημαντικό να φερόμαστε στους/στις άλλους/ες με καλοσύνη; («Δημιουργεί φιλίες». «Βοηθάει τους άλλους να νιώθουν ασφαλείς και ευπρόσδεκτοι». «Για να είναι και οι άλλοι καλοί μαζί μου».)
- Ποιοι είναι κάποιοι τρόποι με τους οποίους μπορείτε να δείξετε καλοσύνη στους άλλους; («Να κάνω κάτι ευγενικό». «Να τους βοηθήσω να νιώσουν καλύτερα». «Να πω κάτι θετικό». «Να τους πω ότι νοιάζομαι για αυτούς».)

Είναι σημαντικό να δείχνουμε καλοσύνη παντού, όμως σήμερα θα μιλήσουμε για την καλοσύνη που δείχνουμε **στο διαδίκτυο**.

- Τι μπορεί να μας δυσκολέψει όταν θέλουμε να δείξουμε καλοσύνη σε κάποιον/α άλλον/η στο διαδίκτυο; («Είναι δυσκολότερο να καταλάβουμε αν κάποιος έχει θυμώσει». «Μπορεί να μην ξέρουμε ποιο είναι αυτό το άτομο». «Δεν είμαι σίγουρος πώς μπορώ να δείξω καλοσύνη όταν κάτι γίνεται στο διαδίκτυο». «Είναι πολύ δημόσια όλα και μπορεί να νιώσω ντροπή».) Το να δείχνεις καλοσύνη σε κάποιον στο διαδίκτυο μπορεί να έχει πολύ μεγάλη δύναμη. Όταν οι άλλοι/ες σε βλέπουν

φέρεισαι με καλοσύνη στο διαδίκτυο αυτό τους/τις ενθαρρύνει να δείχνουν και εκείνοι καλοσύνη. Αναφέρετε ως παράδειγμα μια περίπτωση όπου κάποιος/α σας φέρθηκε με καλοσύνη στο διαδίκτυο και πώς σας έκανε αυτό να νιώσετε.

- Πώς θα μπορούσες **εσύ** να δείξεις καλοσύνη στο διαδίκτυο σε κάποιον άλλον που μπορεί να είναι στεναχωρημένος; (Διάφορες απαντήσεις.)... που μπορεί να έχει αναστατωθεί; (Διάφορες απαντήσεις.)... που μπορεί να έχει θυμώσει; (Διάφορες απαντήσεις.)

Τώρα, θα εξασκηθούμε στο πώς να δείχνουμε καλοσύνη στο διαδίκτυο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Τρόποι για να δείχνουμε καλοσύνη» (ένα ανά ομάδα 3-4 ατόμων)

1. Χωρίστε την τάξη σε ομάδες 3-4 ατόμων.

2. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα φύλλο εργασίας.

3. Ζητήστε από τα μέλη κάθε ομάδας να συνεργαστούν για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας.

4. Για κάθε σενάριο, ζητήστε από μια ομάδα να πει στην τάξη πώς θα έδειχνε καλοσύνη. Αν διατίθενται, ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να αναπαραστήσουν το σενάριο στην τάξη.

Δίδαγμα

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να δείχνουμε καλοσύνη στο διαδίκτυο. Αν φερόμαστε με καλοσύνη στο διαδίκτυο αυτό συμβάλλει στη δημιουργία ενός διαδικτυακού κόσμου πιο ευγενικού και φιλόξενου για όλους/ες. Επίσης, όταν δείχνουμε καλοσύνη νιώθουμε καλά. Την επόμενη φορά που δείξεις καλοσύνη σε κάποιον/α αφιέρωσε λίγο χρόνο για να παρατηρήσεις πώς σε κάνει να νιώθεις.

Τρόποι για να δείχνουμε καλοσύνη

1. Διαβάστε κάθε σενάριο.
2. Συζητήστε ως ομάδα τους τρόπους που μπορείτε να δείξετε καλοσύνη σε κάθε σενάριο και γράψτε τις καλύτερες ιδέες σας.
3. Προετοιμαστείτε να πείτε στην τάξη τι σκέφτηκε η ομάδα σας.

Σενάριο 1

Κάποια άτομα αφήνουν προσβλητικά σχόλια σε μια σέλφι που έχει αναρτήσει μια φίλη σας.

Ένας τρόπος για να δείξετε καλοσύνη είναι να _____

_____

Ένας άλλος τρόπος είναι να _____

_____

_____

Σενάριο 2

Παίζετε ένα διαδικτυακό παιχνίδι και ένας παίκτης προσβάλλει και μιλάει άσχημα για έναν/μια άλλον/η παίκτη/τρια.

Ένας τρόπος για να δείξετε καλοσύνη είναι να _____

_____

Ένας άλλος τρόπος είναι να _____

_____

_____

Σενάριο 3

Αρκετοί από τους/τις φίλους σας λένε κακοπροαίρετα αστεία για έναν/μια άλλο/η μαθητή/τρια σε μια ιδιωτική ομαδική συνομιλία.

Ένας τρόπος για να δείξετε καλοσύνη είναι να _____

_____

Ένας άλλος τρόπος είναι να _____

_____

_____

Απλά πες το ευγενικά!

Σε αυτήν τη δραστηριότητα οι μαθητές/τριες συνεργάζονται σε μια προσπάθεια να αναδιατυπώσουν αρνητικά σχόλια, προκειμένου να μάθουν πώς να μετατρέπουν τις αρνητικές αλληλεπιδράσεις σε θετικές.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να εκφράζουν** συναισθήματα και γνώμες με θετικούς, αποτελεσματικούς τρόπους
- ✓ **Να απαντούν** στην αρνητικότητα με εποικοδομητικούς και πολιτισμένους τρόπους.

Ας συζητήσουμε

Μετατρέποντας το αρνητικό σε θετικό

Τα παιδιά της ηλικίας σας εκτίθενται σε κάθε είδους διαδικτυακά περιεχόμενα, κάποια από τα οποία περιλαμβάνουν αρνητικά μηνύματα που προάγουν την κακή συμπεριφορά. Μπορείτε όμως να αρχίσετε να το αλλάζετε αυτό.

- Έχεις δει (εσύ προσωπικά ή κάποιος που γνωρίζεις) κάποιον να έχει αρνητική συμπεριφορά στο διαδίκτυο; Πώς σε έκανε να νιώσεις αυτό;
- Έχεις βιώσει (εσύ προσωπικά ή κάποιος που γνωρίζεις) μια απρόσμενη πράξη καλοσύνης στο διαδίκτυο; Πώς σε έκανε να αισθανθείς αυτό;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να μετατρέψουμε τις αρνητικές αλληλεπιδράσεις σε θετικές;

Μπορούμε να απαντήσουμε σε αρνητικά συναισθήματα με εποικοδομητικούς τρόπους αναδιατυπώνοντας τα μη φιλικά σχόλια σε ευγενικά και αποκτώντας μεγαλύτερη επίγνωση του «τόνου της φωνής» που χρησιμοποιούμε στη διαδικτυακή επικοινωνία μας.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένας πίνακας μαρκαδόρου ή μια οθόνη προβολής
- Φυλλάδιο: «...αλλά πες το ευγενικά!» (ένα ανά ομάδα)
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων ή συσκευές για τους/τις μαθητές/τριες

1. Διαβάστε τα σχόλια

Όλοι διαβάζουμε τα αρνητικά σχόλια.

2. Αναδιατυπώστε

Τώρα ας χωριστούμε σε ομάδες τριών ατόμων και ας επεξεργαστούμε αυτά τα σχόλια με δύο τρόπους:

- Πώς θα μπορούσατε να έχετε πει τα ίδια ή παρόμοια πράγματα με πιο θετικό και εποικοδομητικό τρόπο;
- Αν είχε κάνει τέτοια σχόλια ένας από τους/τις συμμαθητές/τριές σας, πώς θα μπορούσατε να απαντήσετε, ώστε να κάνετε τη συνομιλία πιο θετική;

Σημειώσεις για τον/τη δάσκαλο/α: Αν κάνετε ένα παράδειγμα όλοι/ες μαζί στην τάξη, ίσως βοηθήσει την τάξη να εξοικειωθεί καλύτερα με τη δραστηριότητα.

3. Παρουσιάστε τις απαντήσεις σας

Τώρα κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τις απαντήσεις της και για τις δύο περιπτώσεις.

Δίδαγμα

Η αντίδραση σε κάτι αρνητικό με κάτι θετικό μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ευχάριστη και ενδιαφέρουσα συζήτηση— πράγμα πολύ καλύτερο από το να προσπαθείς να διορθώσεις το μπέρδεμα που προκλήθηκε από ένα αγενές σχόλιο.

Απλά πες το ευγενικά!

Διαβάστε τα παρακάτω σχόλια. Μετά από κάθε σχόλιο συζητήστε:

1. Πώς θα μπορούσατε να έχετε πει το ίδιο πράγμα ή κάτι παρόμοιο με πιο θετικό και εποικοδομητικό τρόπο;
2. Αν είχε κάνει τέτοια σχόλια ένας από τους συμμαθητές σας, πώς θα μπορούσατε να απαντήσετε, ώστε να κάνετε τη συνομιλία πιο θετική;

Χρησιμοποιήστε τον χώρο κάτω από κάθε σχόλιο για να γράψετε τις ιδέες σας.

LOL! Ο Κώστας είναι ο μόνος στην τάξη που δεν θα έρθει στην εκδρομή αυτό το Σαββατοκύριακο.

Αύριο φορέστε όλοι μοβ αλλά μην το πείτε στη Λίλλη.

Λυπάμαι, δεν νομίζω ότι μπορείς να έρθεις στο πάρτι μου. Θα κοστίσει πολύ ακριβά.

Συγγνώμη, αλλά ο γραφικός σου χαρακτήρας είναι χάλια, οπότε καλύτερα να πας σε άλλη ομάδα για αυτήν την εργασία.

Ανατριχιαστικό! Ποιος της είπε ότι ξέρει να τραγουδάει;

Μπορείς να μπεις στην ομάδα μας μόνο αν μου δώσεις τα στοιχεία πρόσβασης στον λογαριασμό σου.

Μόνο εμένα μου φαίνεται ότι η Άννα μοιάζει με μικρό πράσινο εξωγήινο;

Πρόσεχε τον τόνο της φωνής σου

Οι μαθητές/τριες ερμηνεύουν τα συναισθήματα που κρύβουν τα μηνύματα κειμένου, προκειμένου να εξασκηθούν στην κριτική σκέψη και στην αποφυγή παρανοήσεων και συγκρούσεων στους διαδικτυακούς διαλόγους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις** όταν επιλέγουν πώς και τι θα επικοινωνήσουν — και αν θα επικοινωνήσουν καν.
- ✓ **Να εντοπίζουν** καταστάσεις στις οποίες είναι προτιμότερο να περιμένουν, ώσπου να επικοινωνήσουν αυτοπροσώπως παρά απαντώντας αμέσως με γραπτό μήνυμα.

Ας συζητήσουμε

Είναι εύκολο να γίνει παρεξήγηση

Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν διαφορετικούς τύπους επικοινωνίας για διαφορετικά είδη αλληλεπίδρασης, όμως τα κείμενα που στέλνονται σε προσωπικό μήνυμα ή σε διαδικτυακή συνομιλία (chat) μπορεί να ερμηνευτούν διαφορετικά από ό,τι θα ερμηνεύονταν σε μια τηλεφωνική ή δια ζώσης συνομιλία.

- Έχει παρεξηγήσει κανείς ποτέ κάποιο γραπτό σου μήνυμα; Για παράδειγμα, έστειλες ποτέ κάτι αστείο, όμως ο/η παραλήπτης/τρια πίστεψε ότι σοβαρολογούσες ή ακόμα και ότι «του την έλεγες»;
- Έχεις παρεξηγήσει ποτέ εσύ κάποιον/α που σου έστειλε προσωπικό μήνυμα ή σου είπε κάτι σε διαδικτυακή συνομιλία (chat); Τι έκανες για να ξεκαθαριστεί η κατάσταση; Τι θα μπορούσες να είχες κάνει διαφορετικά;

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Παραδείγματα μηνυμάτων γραμμένα στον πίνακα ή προβαλλόμενα σε οθόνη

1. Εξετάστε τα μηνύματα

Ας δούμε λίγο αυτά τα παραδείγματα μηνυμάτων στον πίνακα. Πιθανότατα και η τάξη να έχει πολύ καλά παραδείγματα να συνεισφέρει, οπότε ας γράψουμε μερικά ακόμα στον πίνακα για να τα συζητήσουμε.

- «Πολύ κουλ»
- «ΠΑΡΕ ΜΕ ΤΗΛ ΤΩΡΑ»
- «Ό,τι να 'ναι»
- «Καλά εντάξει»
- «Είμαι έξαλλη μαζί σου»

2. Διαβάστε τα μηνύματα δυνατά

Τώρα θα ζητήσουμε από ένα άτομο κάθε φορά να διαβάσει από ένα μήνυμα με έναν συγκεκριμένο τόνο φωνής (π.χ. με θυμό, σαρκαστικά, φιλικά).

Τι παρατηρείτε; Πώς μπορεί εκληφθεί κάθε φορά το μήνυμα; Πώς θα μπορούσε ο αποστολέας του μηνύματος να εκφράσει καλύτερα αυτό που πραγματικά θέλει να πει;

Δίδαγμα

Διαβάζοντας ένα γραπτό μήνυμα, ίσως είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς αισθανόταν πραγματικά αυτός που το έγραψε. Φροντίστε να επιλέξετε το σωστό εργαλείο για την επόμενη επικοινωνία σας και φροντίστε να μην βγάξετε περισσότερα συμπεράσματα απ' όσα θα έπρεπε, όταν διαβάζετε αυτά που σας γράφουν οι άλλοι/ες στο διαδίκτυο. Αν δεν είστε σίγουροι για το τι εννοούσε ο άλλος, φροντίστε να το μάθετε μιλώντας μαζί του, είτε από κοντά είτε από το τηλέφωνο.

Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν ολόκληρη την εικόνα

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους/τις εκπαιδευτικούς: Αυτό το μάθημα εφοδιάζει τους/τις μαθητές/-τριες με τις απαραίτητες βάσεις, ζητώντας τους να εξετάσουν απλές λεζάντες για μεμονωμένα άτομα. Το παρόν μάθημα καλύπτει, με τους ενδεδειγμένους τρόπους από αναπτυξιακής άποψης, τους ακόλουθους στόχους ως προς τον γραμματισμό στα μέσα:

1. Απόκτηση επίγνωσης ότι όλα τα μέσα επικοινωνίας είναι «κατασκευασμένα», δηλαδή ότι τα έχουν δημιουργήσει άτομα που κάνουν επιλογές σχετικά με το τι να συμπεριλάβουν και πώς να το παρουσιάσουν.
2. Απόκτηση της συνήθειας να διερωτώνται πάντα: «Ποιος το δημιούργησε αυτό και γιατί;»
3. Απόκτηση της συνήθειας, όταν δημιουργούν μέσα επικοινωνίας οι ίδιοι, να αναλογίζονται: «Πώς μπορεί να επηρεάσει τους άλλους αυτό το μήνυμα;»

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να μάθουν** ότι δημιουργούμε νόημα μέσω του **συνδυασμού** εικόνων και λέξεων.
- ✓ **Να κατανοήσουν** με ποιον τρόπο μπορεί μια λεζάντα να αλλάξει αυτό που πιστεύουμε ότι εκφράζει μια εικόνα.
- ✓ **Να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται** τη δύναμη των λέξεών τους, ειδικά όταν αυτές συνδυάζονται με εικόνες στις αναρτήσεις τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πώς μπορούν να δημιουργούν υπεύθυνα μέσα επικοινωνίας.
- ✓ **Να αποκτήσουν τη συνήθεια** να αναρωτιούνται: «Ποιος το ανάρτησε αυτό και γιατί;»

Ας συζητήσουμε

Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα;!

Οι εικόνες που συνδυάζονται με λέξεις είναι ένας πολύ «ισχυρός» τρόπος επικοινωνίας. Φανταστείτε την εικόνα ενός φλεγόμενου σπιτιού στις ειδήσεις. Η λεζάντα γράφει: «Η οικογένεια χάνει το σπίτι της, αλλά όλοι βγαίνουν έξω σώοι, συμπεριλαμβανομένου του σκύλου». Τα συναισθήματα που θα μας προκαλούσε θα ήταν ίσως ανακούφιση που σώθηκαν ή θλίψη για την απώλειά τους ή και φόβος. Αν, όμως, η λεζάντα έγραφε: «Πυροσβέστες βάζουν φωτιά σε ακατοίκητο σπίτι για να εξασκηθούν στη χρήση νέων εργαλείων πυρόσβεσης»; Η εικόνα δεν έχει αλλάξει, βλέπουμε πάντα ένα φλεγόμενο σπίτι, όμως η αίσθηση που μας προκαλεί είναι πολύ διαφορετική. Ίσως μάλιστα μας γεννά ένα αίσθημα ασφάλειας αντί για φόβο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Δείτε την επόμενη σελίδα

Χωρίστε την τάξη σε μικρές ομάδες. Χωρίς να αποκαλύψετε στους/στις μαθητές/-τριες ότι τους μοιράζετε διαφορετικά φυλλάδια, δώστε στις μισές ομάδες τα κομμάτια από το φύλλο εργασίας με τη θετική λεζάντα και στις άλλες μισές τα κομμάτια με την αρνητική λεζάντα.

1. Εικόνες και λέξεις

Κοιτάξτε την εικόνα. Μαζί με την ομάδα σας, περιγράψτε το άτομο στην εικόνα. Τι είδους άτομο πιστεύετε ότι είναι; Θα θέλατε να κάνετε παρέα μαζί του ή να είστε συμπαίκτης του στην ίδια ομάδα; Γιατί;

Απαιτούμενα υλικά:

- Φωτογραφίες καθηγητών ή διοικητικού προσωπικού του σχολείου σας την ώρα της εργασίας τους. Δύο με τρεις εβδομάδες πριν τη δραστηριότητα, καλό είναι να συγκεντρώσετε μερικές ψηφιακές φωτογραφίες ή να αναθέσετε στους/στις μαθητές/τριες να τις συγκεντρώσουν, χωρίς να τους αποκαλύψετε τον ρόλο των φωτογραφιών σε αυτήν τη δραστηριότητα (φυσικά, πάντα με την άδεια των φωτογραφιζομένων).
- Αν αυτό δεν είναι δυνατό, μπορείτε να συλλέξετε φωτογραφίες κατάλληλες για την ηλικία των μαθητών/τριων από περιοδικά ή ειδησεογραφικά μέσα.
- **Προαιρετικά:** Ζητήστε μία φωτογραφία από κάθε μαθητή/τρια της τάξης.
- Φυλλάδιο: «Αθλητικά στιγμιότυπα» (κόβετε το φύλλο στα τέσσερα, ώστε κάθε κομμάτι χαρτί να περιέχει μία φωτογραφία με τη λεζάντα της).
- Φυλλάδιο: «Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα».

Πολύ σύντομα τα στοιχεία θα αποκαλύψουν ότι οι ομάδες κοιτούσαν εικόνες με διαφορετικές λεζάντες. Ζητήστε από κάθε ομάδα να δείξει την εικόνα με τη λεζάντα από το φύλλο εργασίας της, ώστε να δουν όλοι τη διαφορά.

Τέλος, συζητήστε εν συντομία το εξής: Τι αποδεικνύει αυτό σχετικά με τη δύναμη που έχουν οι λέξεις ως προς τη διαμόρφωση των αντιλήψεών μας;

2. Εξακολουθείτε να μην είστε σίγουροι;

Δείτε μερικά ακόμα παραδείγματα (βλ. Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα)...

Σκεφτείτε πώς θα νιώθατε αν λαμβάνατε ή βλέπατε ένα μήνυμα που περιείχε μία από τις εικονιζόμενες φωτογραφίες με την αρνητική εκδοχή της λεζάντας. Όταν βλέπουμε ή ακούμε αρνητικά μηνύματα, δεν πλήττεται μόνο το άτομο που αφορούν. Τα αρνητικά μηνύματα μπορούν να φέρουν σε δύσκολη θέση και τους παραλήπτες τους.

Τι κάνετε όταν λαμβάνετε ένα τέτοιο μήνυμα ή μια τέτοια φωτογραφία; Έχετε πάντα επιλογή. Μπορείτε να...

- επιλέξετε να μην κοινοποιήσετε τη φωτογραφία ή να...
- πείτε στον αποστολέα ότι θα προτιμούσατε να μην σας στέλνει μηνύματα που μπορεί να πληγώσουν κάποιον ή...
- υποστηρίξετε το άτομο στη φωτογραφία, ενημερώνοντάς το ότι γνωρίζετε πως η εικόνα δεν είναι αληθινή ή...
- κάνετε όλα τα παραπάνω.

Μπορείτε επίσης να στείλετε ένα θετικό μήνυμα. Δηλαδή, να μην απαντήσετε στο αρχικό μήνυμα, αλλά να αναρτήσετε ένα δικό σας θετικό μήνυμα. Τα οπτικά ή ακουστικά θετικά μηνύματα στηρίζουν το άτομο στη φωτογραφία και ίσως κάνουν και άλλους να νιώσουν καλά και να αποφασίσουν να δημοσιεύσουν και εκείνοι τα δικά τους θετικά μηνύματα.

3. Κάποιος/α από το σχολείο μας

Ο/Η δάσκαλος/α επιλέγει στην τύχη τη φωτογραφία κάποιου μέλους του προσωπικού του σχολείου.

Εξασκηθείτε στη δημιουργία διαφορετικών ειδών λεζαντών. Αρχικά, δημιουργήστε μερικές λεζάντες που θα κάνουν το εικονιζόμενο άτομο να νιώσει χαρούμενο ή περήφανο. Πόσες διαφορετικές λεζάντες μπορείτε να σκεφτείτε;

Ας μιλήσουμε τώρα για τις αστείες λεζάντες. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο τι είναι αστείο για εσάς και τι μπορεί να θεωρεί αστείο το άτομο που εικονίζεται στη φωτογραφία; Υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε ένα αστείο που είναι καλοπροαίρετο και το βρίσκουν **όλοι/ες** αστείο και σε ένα αστείο που λοιδορεί έναν άνθρωπο και το βρίσκουν «αστείο» μόνο λίγοι/ες;

Γράψτε μερικές λεζάντες ως παραδείγματα των όσων συζητήσαμε. Στη συνέχεια, ας επιλέξουμε όλοι/ες από μια λεζάντα για κάθε φωτογραφία που να είναι και αστεία και ευγενική, τουτέστιν να μην προσβάλλει το άτομο στη φωτογραφία.

Συνεχίστε την εξάσκηση χρησιμοποιώντας φωτογραφίες άλλων ατόμων από το σχολείο μας. Σας ήρθαν νέες ιδέες για ευγενικά σχόλια από τις λεζάντες που έγραψαν οι συμμαθητές/τριές σας;

4. Κολάζ τάξης

Δημιουργήστε ένα κολάζ από φωτογραφίες όλων των μαθητών/τριων της τάξης, με μια θετική λεζάντα σε κάθε φωτογραφία.

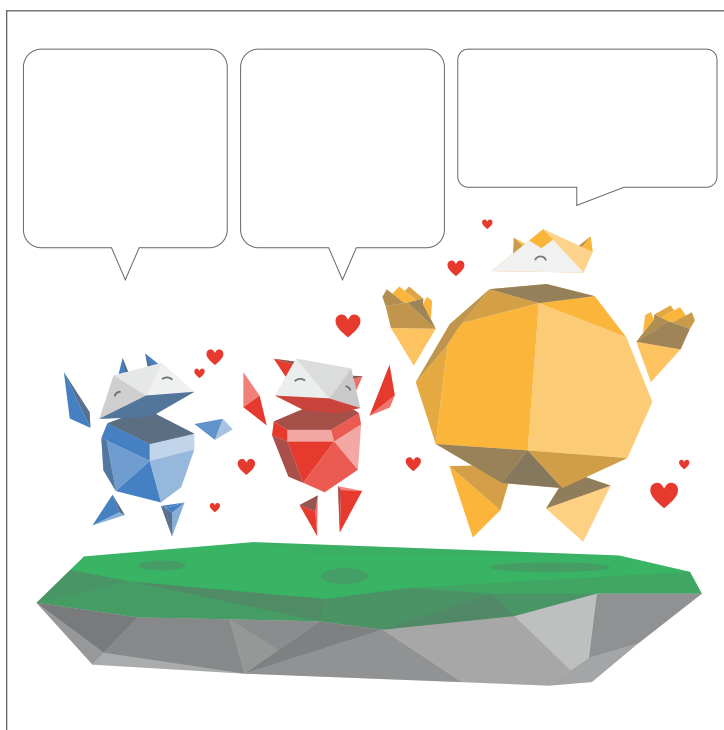
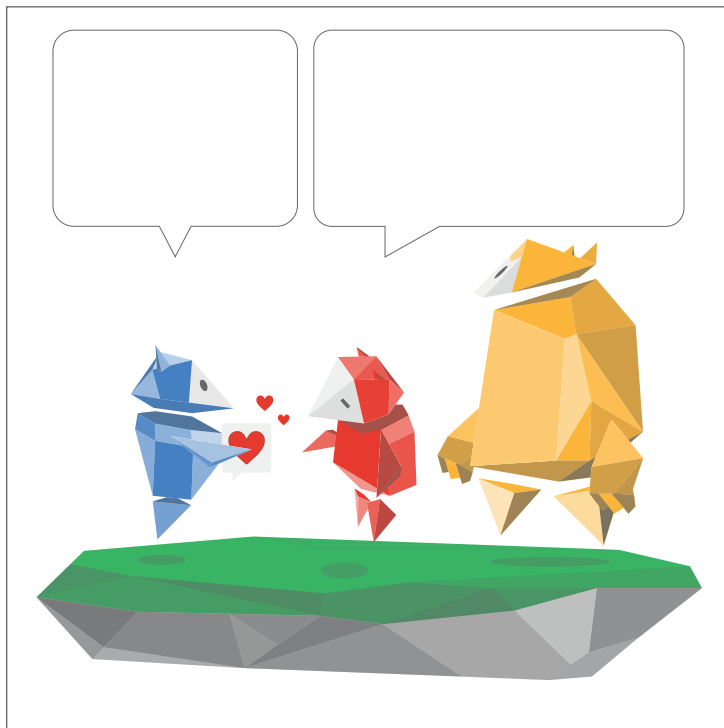
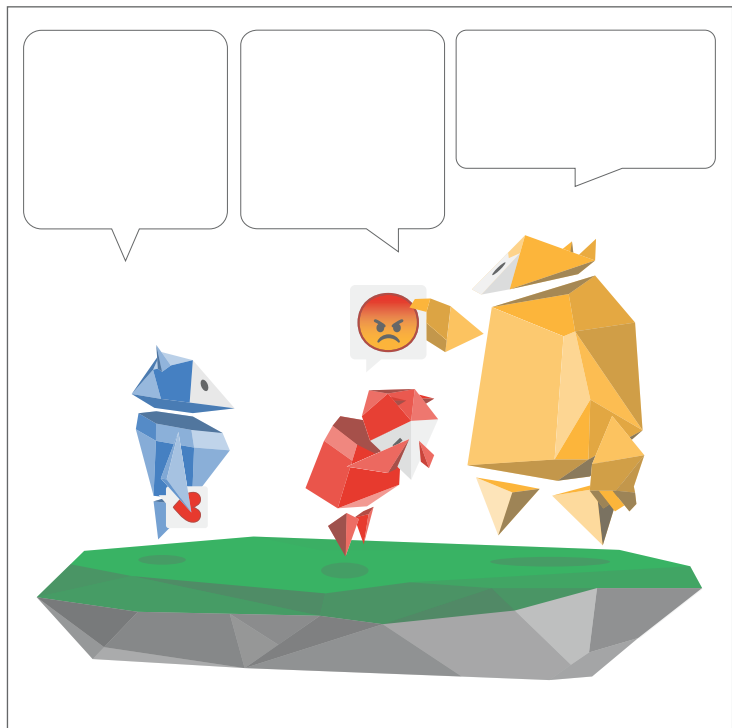

Δίδαγμα

Οι λεζάντες μπορούν να αλλάξουν την εντύπωση και την αίσθηση που μας δίνει μια εικόνα, καθώς και τα μηνύματα που πιστεύουμε ότι εκπέμπει. Πριν δημοσιεύσετε φωτογραφίες με λεζάντες, σταθείτε και σκεφτείτε πώς μπορεί να νιώσουν οι άλλοι/ες για όλο αυτό. Και πριν αποδεχτείτε φωτογραφίες και λεζάντες που αναρτούν άλλοι/ες, αναρωτηθείτε πάντα «ποιος το ανάρτησε αυτό και γιατί;»

Πρόσθετη δραστηριότητα

Δοκιμάστε αυτό το πείραμα. Διανείμετε αυτό το σύντομο κόμικ, από το οποίο έχουν διαγραφεί όλα τα λόγια. Στη συνέχεια, ζητήστε από κάθε μαθητή/τρια να συμπληρώσει τα συννεφάκια σκέψης/διαλόγου για να αφηγηθεί την ιστορία που βλέπει. Συγκρίνετε τα αποτελέσματα. Είδαν όλοι/ες την ίδια ιστορία ή έγραψαν όλοι/ες τα ίδια λόγια; Γιατί όχι; Τι δείχνει το πείραμα σχετικά με το πώς χρησιμοποιούμε τις λέξεις για να δημιουργήσουμε ένα εννοιολογικό πλαίσιο ή να κατανοήσουμε τι μας λέει μια εικόνα;

Αθλητικά στιγμιότυπα

Τέλεια!

Φιγουρατζού!

Τέλειος!

Φιγουρατζής!

Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα

Πρωτότυπο έργο τέχνης
κερδίζει το πρώτο βραβείο.

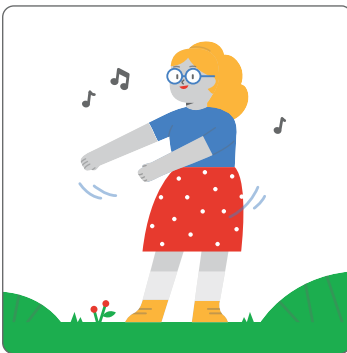
Μαύρο χάλι.

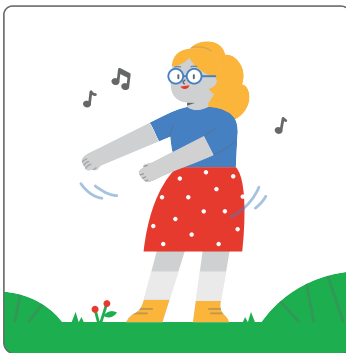
Ανακάλυψα ένα νέο είδος
του ζωικού βασιλείου!

Μμμ, φαί!

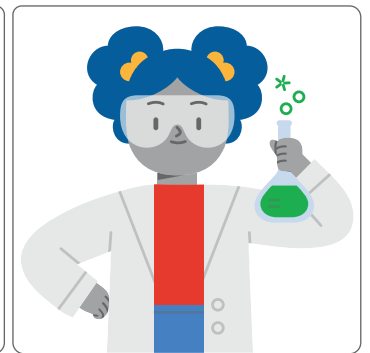
Επαγγελματικό φλος.

Για κλάματα - ούτε καν!

Η νεότερη επιστήμονας
στον κόσμο!

Σπασικλάκι. #λούζερ

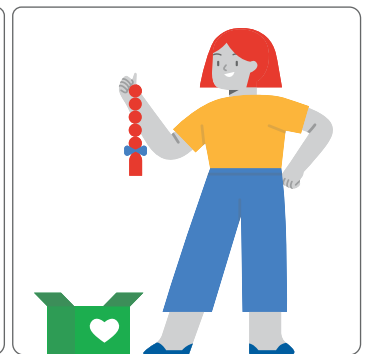
Επιτέλους, δικό μου
τηλέφωνο!

Κληρονόμησα τη σακαράκα
της μαμάς μου. :/

Μάκρυνα τα μαλλιά μου
και τα δώρισα σε μια
καρκινοπαθή. <3

ΤΟ. ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ.
ΚΟΥΡΕΜΑ. ΕΒΕΡ!

Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας

Ευτυχώς ή δυστυχώς, κάθε είδους διαθέσεις και συμπεριφορές είναι μεταδοτικές. Στην πιο ηλιόλουστη γωνιά της πολιτείας, οι επιτιθέμενοι/ες δρουν ανεξέλεγκτα, σκορπώντας παντού αρνητικότητα. Μπλοκάρετε και καταγγείτε τους/τις επιτιθέμενους/ες για να μην τους επιτρέψετε να πάρουν τον έλεγχο και φερθείτε ευγενικά στους/στις άλλους/ες Ίντερναύτες για να αποκαταστήσετε τον γαλήνιο χαρακτήρα αυτού του τόπου.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών» με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή και επισκεφθείτε τη διεύθυνση g.co/interland.gr.

Θέματα προς συζήτηση

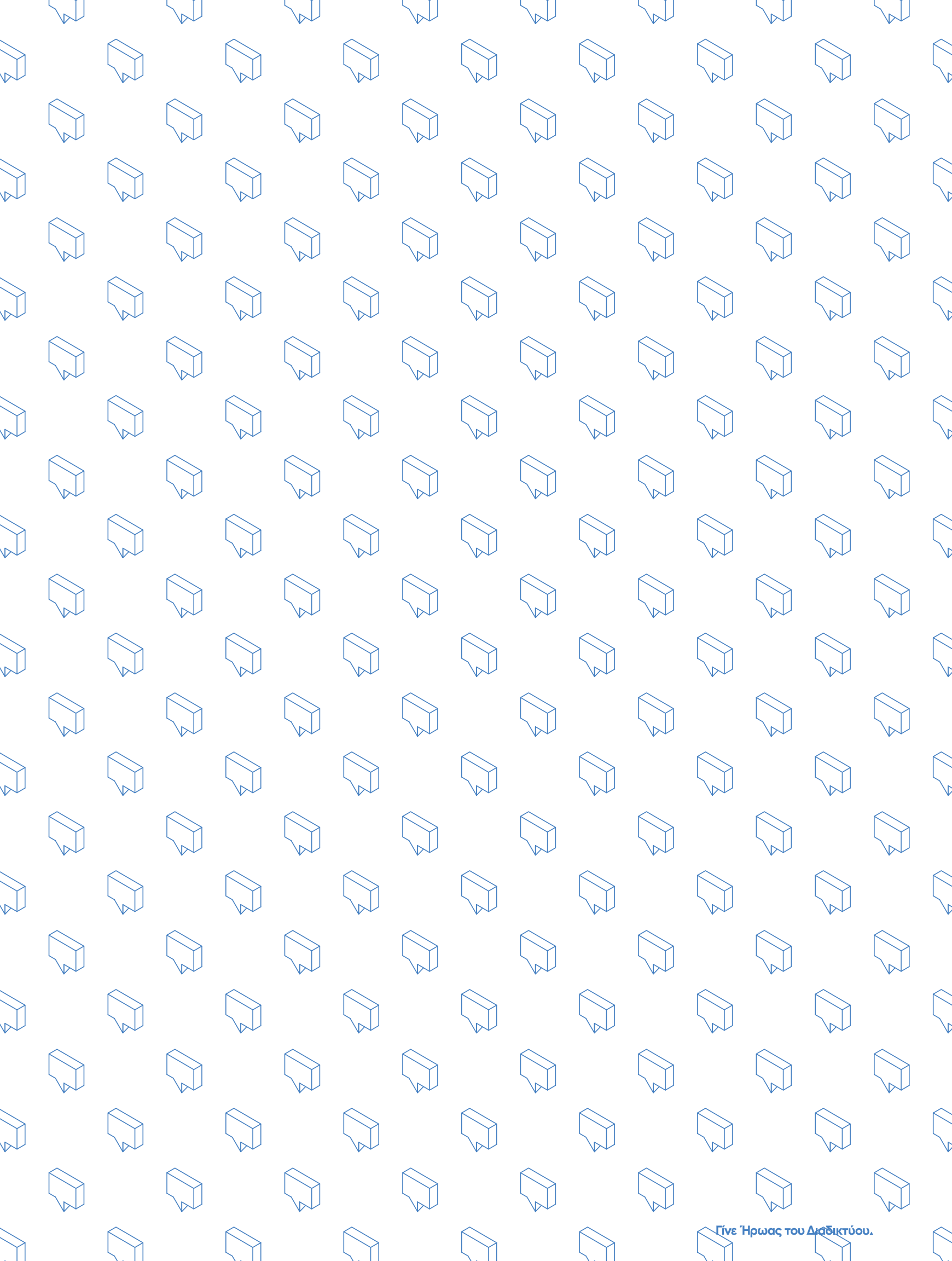

Βάλτε τους/τις μαθητές/τριες σας να παίξουν Το Βασίλειο της Ευγένειας και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να ενθαρρύνεται την περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι. Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο/η καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά εσείς μπορεί να θέλετε να τους/τις βάλετε να παίξουν ανά δύο. Αυτό είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές/τριες μικρότερης ηλικίας.

- Ποιο σενάριο στο Βασίλειο της Ευγένειας αισθάνεστε ότι σας αφορά περισσότερο και γιατί;
- Περιγράψτε μία φορά που αναλάβετε δράση διαδικτυακά προκειμένου να μεταδώσετε ευγένεια και καλοσύνη σε άλλου/ες.
- Σε ποια περίπτωση θα άρμοζε να μπλοκάρετε κάποιον/α στο διαδίκτυο;
- Σε ποια περίπτωση θα άρμοζε να κάνετε αναφορά (καταγγελία) για τη συμπεριφορά κάποιου;
- Γιατί πιστεύετε ότι ο πορτοκαλί χαρακτήρας στο Βασίλειο της Ευγένειας αποκαλείται επιτιθέμενος; Περιγράψτε τα χαρακτηριστικά του και πώς οι πράξεις του επηρεάζουν το παιχνίδι.
- Με αυτό το παιχνίδι άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο σκοπεύετε να συμπεριφέρεστε προς τους/τις άλλους/ες; Αν ναι, πώς;

[illegible]

Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Ορίζοντας και ενθαρρύνοντας τη θαρραλέα διαδικτυακή συμπεριφορά.

Επισκόπηση μαθήματος

Μάθημα 1	Τι σημαίνει θάρρος	ΠΜ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 2	Από θεατής, υπερασπιστής	ΚΣΑ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 3	Οι υπερασπιστές έχουν επιλογές!	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 4.1	Βλέπεις πράγματα που σε αναστατώνουν; Τι κάνεις;	ΚΣΑ Τάξεις β' - γ'
Μάθημα 4.2	Βλέπεις πράγματα στο διαδίκτυο που σε αναστατώνουν; Τι κάνεις;	ΚΣΑ Τάξεις δ' - στ'
Μάθημα 5.1	Τι μπορείς να κάνεις όταν βλέπεις κάτι κακόβουλο στην οθόνη σου;	ΚΣΑ Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 5.2	Πώς μπορείς να διαχειρίζεσαι την κακόβουλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο;	ΚΣΑ Τάξεις δ' - στ'
Μάθημα 6	Πότε πρέπει να ζητήσεις βοήθεια	Τάξεις β' - στ'
Μάθημα 7	Κάνε και διαδικτυακή αναφορά	Τάξεις β' - στ'

Ζητήματα που θίγονται

Είναι σημαντικό τα παιδιά να κατανοήσουν ότι δεν είναι μόνο τους σε περίπτωση που δουν διαδικτυακό περιεχόμενο που τα κάνει να νιώθουν άβολα, ιδίως όταν αυτό μπορεί να κάνει κακό στα ίδια ή σε κάποιον άλλον. Πρώτον, δεν θα πρέπει ποτέ να διστάζουν να ζητήσουν βοήθεια από κάποιον που εμπιστεύονται. Δεύτερον, είναι καλό να ξέρουν ότι έχουν επιλογές: Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να δείξουν θάρρος και να κάνουν κάτι.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να κατανοήσουν** ποιες κατηγορίες καταστάσεων απαιτούν να ζητήσουν βοήθεια ή να μιλήσουν με κάποιον ενήλικα που εμπιστεύονται.
- ✓ **Να αναλογιστούν** με πόσους διαφορετικούς τρόπους μπορούν να επιδείξουν θάρρος και για ποιον λόγο είναι σημαντικό να εμπλακούν ενήλικες στη συζήτηση.

Ποια πρότυπα πληρούνται

Πρότυπα της ISTE για Εκπαιδευτικούς: 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a
Πρότυπα της ISTE για Μαθητές/τριες 2016: 1c, 2b, 3d, 4d, 6a, 7a, 7b, 7c
Εκπαιδευτικά Πρότυπα της AASL: I.a.1, I.b.1, I.b.2, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3, VI.d.1, VI.d.3

Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Λεξιλόγιο

Μάθημα 1

Μέσα: Ένα εργαλείο ή ένα μέσο έκφρασης (μιας ιδέας, μιας έννοιας, ενός μηνύματος, μιας πληροφορίας κτλ.). Παραδείγματα μέσων μαζικής επικοινωνίας: τηλεόραση, βιβλία, εφημερίδες, το διαδίκτυο, διαφήμιση σε ένα φορητό ή ένα μπλουζάκι, οτιδήποτε περιλαμβάνει κάποια πληροφορία, έστω και αν αυτή η πληροφορία είναι απλά ένα λογότυπο.

Μάθημα 2

Επιτιθέμενος: Το άτομο που διαπράττει την παρενόχληση ή τον εκφοβισμό· παρότι μερικές φορές αποκαλείται «νταής» (bully), οι ειδικοί στην πρόληψη του εκφοβισμού συμβουλεύουν να μην χαρακτηρίζουμε ποτέ έτσι τους ανθρώπους.

Εκφοβισμός (Bullying): Κακή ή βάνουση επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά με πρόθεση να βλάψει κάποιον (σωματικά, ψυχικά ή κοινωνικά) που είναι πιο ευάλωτος από τον επιτιθέμενο. Ο κυβερνοεκφοβισμός αποτελεί την ψηφιακή μορφή της παραπάνω συμπεριφοράς.

Θεατής: Κάποιος που γίνεται μάρτυρας παρενόχλησης ή εκφοβισμού και, ενώ αναγνωρίζει την κατάσταση, επιλέγει να μην επέμβει.

Παρενόχληση: Πρόκειται για έναν πιο γενικό όρο για πολλά είδη επιθετικής ή κακής συμπεριφοράς. Διαχωρίζεται από τον «εκφοβισμό» καθώς αυτή η συμπεριφορά δεν χαρακτηρίζεται απαραίτητα από επανάληψη ή δεν στρέφεται κατά κάποιου πιο ευάλωτου.

Άτομο-στόχος: Το άτομο που εκφοβίζεται ή θυματοποιείται.

Μάθημα 4

Δεξιότητες άρνησης: Δεξιότητες που διδάσκονται στα παιδιά προκειμένου να τα βοηθήσουν να αποφεύγουν τις μη ασφαλείς διαδικτυακές επαφές ή συμπεριφορές και να κατανοούν ότι η επιλογή να αρνηθούν κάτι που τα κάνει να αισθάνονται άβολα είναι μια μορφή αυτοπροστασίας.

Μάθημα 2 και 4

Εμπιστοσύνη: Ισχυρή πεποίθηση ότι κάτι ή κάποιος είναι αξιόπιστος, ειλικρινής ή ικανός.

Μαθήματα 2, 4, 6 και 7

Αναφορά καταχρηστικής συμπεριφοράς: Η χρήση των διαδικτυακών εργαλείων ή συστημάτων ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης για αναφορά περιπτώσεων παρενόχλησης, εκφοβισμού, απειλών και άλλου επιβλαβούς περιεχομένου που κατά κανόνα παραβιάζει τους Όρους χρήσης της υπηρεσίας ή τα Πρότυπα συμπεριφοράς της κοινότητας.

Μάθημα 6

Θαρραλέος: Γενναίος· αυτό, όμως, δεν σημαίνει άφοβος ή ατρόμητος, καθώς οι άνθρωποι γίνονται ιδιαίτερα γενναίοι, όταν αισθάνονται μεν φόβο ή νευρικότητα, αλλά προβαίνουν σε θετική δράση έτσι κι αλλιώς.

Μαθητική δραστηριοποίηση: Ένα βήμα παραπάνω από τη λεκτική υπεράσπιση, η μαθητική δραστηριοποίηση δίνει τη δυνατότητα να επιφέρεις αλλαγές μέσα από τη συλλογική δράση· περιλαμβάνει την προστασία ή την υπεράσπιση του εαυτού σου και των άλλων. Συχνά θεωρείται απαραίτητο συστατικό της ιδιότητας του πολίτη.

Τι σημαίνει θάρρος;

Αναλογιζόμενοι πώς μας επηρεάζουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας: Οι μαθητές/τριες κατονομάζουν κάποιον/α που θεωρούν ότι έχει κάνει κάτι θαρραλέο. Εξετάζοντας αναλυτικότερα την επιλογή τους, τους ζητείται να αναλογιστούν από πού εκπορεύονται οι απόψεις τους περί θάρρους και να το συζητήσουν μεταξύ τους.

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την Παιδεία στα Μέσα για τους εκπαιδευτικούς:: Όλοι/ες γνωρίζουμε ότι η σκέψη των ανθρώπων μπορεί να επηρεαστεί από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Κάτι που μπορεί να βοηθήσει πραγματικά τους/τις μαθητές/τριες να το συνειδητοποιήσουν αυτό είναι η διεξοδική συζήτηση πάνω στο θέμα και η εξωτερίκευση των σκέψεών τους σχετικά με το πώς συμβαίνει αυτό. Μερικά σημαντικά πράγματα που πρέπει να θυμάστε κατά τη διδασκαλία είναι τα εξής:

- Οι απόψεις μας διαμορφώνονται από όλα όσα βλέπουμε, ακούμε και διαβάζουμε.
- Ερμηνεύουμε ό,τι βλέπουμε μέσα από το πρίσμα των προσωπικών μας εμπειριών. Κατά συνέπεια, διαφορετικοί άνθρωποι μπορεί να αντλήσουν πολύ διαφορετικά μηνύματα από το ίδιο μέσο επικοινωνίας.
- Μαθαίνουμε εξίσου (ενίοτε και περισσότερα) από τις εικόνες και από τις λέξεις.
- Η Παιδεία στα Μέσα συμβάλλει στην καταπολέμηση των στερεοτύπων, βοηθώντας μας να συνειδητοποιήσουμε (και να αμφισβητήσουμε) συγκεκριμένα μοτίβα, κυρίως αυτά που συναντάμε κατ' επανάληψη. Για παράδειγμα, αν όλοι οι ήρωες που βλέπουμε στα μέσα είναι άντρες, ίσως σχηματίσουμε την ιδέα ότι οι άντρες είναι πιο πιθανό να αναδειχτούν ήρωες απ' ό,τι οι γυναίκες. Ακόμα και αν κανείς δεν μας λέει ποτέ ρητά πως οι γυναίκες δεν μπορούν να αναδειχτούν ηρωίδες (η απουσία πληροφοριών είναι κάτι που επίσης πρέπει να προσέχουμε).

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναλογιστούν** τι σημαίνει να επιδεικνύει κάποιος θάρρος, συμπεριλαμβανομένου του θάρρους στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να αντιληφθούν** από πού προέρχονται οι αντιλήψεις τους σχετικά με το τι σημαίνει να είναι κανείς θαρραλέος.
- ✓ **Να αποκτήσουν τη συνήθεια** να αναρωτιούνται: «Τι έχει παραλειφθεί;»

Ας συζητήσουμε

Όταν σκέφτεστε κάποιον θαρραλέο, πιθανώς να σας έρχονται κατά νου κινηματογραφικοί υπερήρωες ή πυροσβέστες. Αυτά είναι πολύ καλά παραδείγματα, όμως είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι κι **εμείς** μπορούμε να δείξουμε θάρρος.

Δραστηριότητα

Πριν ξεκινήσετε, αναρτήστε την κάθε πινακίδα σε 3 διαφορετικές γωνίες ή περιοχές της αίθουσας διδασκαλίας.

1. Σήμερα θα μιλήσουμε για το θάρρος

Σκεφτείτε για λίγο και γράψτε σε μια κόλλα χαρτί το όνομα (ή το επάγγελμα, αν δεν ξέρετε το όνομα) κάποιου προσώπου, υπαρκτού ή φανταστικού, από το παρόν ή από την Ιστορία που έχει κάνει κάτι που θεωρείτε θαρραλέο. Μη δείξετε σε κανέναν τι έχετε γράψει ακόμη.

Απαιτούμενα υλικά:

- Μια κόλλα χαρτί και γραφική ύλη για κάθε μαθητή.
- Ένας πίνακας μαρκαδόρου ή άλλα μέσα για την καταγραφή μιας λίστας, ώστε να μπορούν να τη δουν όλοι.
- 3 μεγάλες πινακίδες με έντονα γράμματα, ώστε να τις βλέπουν οι μαθητές/τριες από 2-3 μέτρα μακριά, μία για καθεμιά από τις εξής κατηγορίες: «Ήρωας/ηρωίδα σε κάποιο μέσο επικοινωνίας» (όχι πραγματικό πρόσωπο), «Κάποιος/α που γνωρίζω προσωπικά», «Κάποιος/α που έχω **ακουστά**» (από την ιστορία ή από τις ειδήσεις)

2. Σας ήταν εύκολο ή δύσκολο να σκεφτείτε κάποιον;

Όποιος πιστεύει ότι ήταν εύκολο, να σηκώσει το χέρι. Όσοι το βρήκατε δύσκολο, γιατί το βρήκατε δύσκολο; Μιλάμε συχνά περί θάρρους ή όχι και τόσο; Πού βλέπετε ή ακούτε συνήθως για ανθρώπους που κάνουν θαρραλέα πράγματα;

3. Η μεγάλη αποκάλυψη

Τώρα μπορείτε να αποκαλύψετε το πρόσωπο, υπαρκτό ή πλασματικό, που επιλέξατε, μεταβαίνοντας στο σημείο με την πινακίδα που ταιριάζει στο είδος του ατόμου που επιλέξατε.

Ας συζητήσουμε. Δείτε πόσοι από εσάς κατονομάσατε κάποιον φανταστικό ήρωα από κάποιο μέσο επικοινωνίας (π.χ. από ένα βιβλίο ή μια ταινία) ή κάποιο υπαρκτό πρόσωπο, το οποίο όμως γνωρίζετε μόνο μέσα από κάποιο μέσο (π.χ. ταινία ή σειρά). Τι σας λέει αυτό σχετικά με την προέλευση των απόψεών σας για το τι σημαίνει να είναι κανείς θαρραλέος;

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας επιδιώκουν να βγάλουν χρήματα και αυτό σημαίνει ότι θέλουν να ελκύουν την προσοχή όσο το δυνατό **περισσότερων** από εμάς.

Έτσι, μας παρουσιάζουν **τις** πιο θεαματικές μορφές θάρρους, δηλαδή αυτές που πλαισιώνονται από μια ιστορία δράσης. Βλέπουμε, λοιπόν, πολλούς υπερήρωες, στρατιώτες ή διασώστες. Αυτά τα πρόσωπα αποτελούν καλά παραδείγματα, αλλά ασφαλώς το θάρρος δεν εξαντλείται σε αυτά, έτσι δεν είναι; Το σωστό είναι να αναρωτηθούμε: «**Τι έχει παραλειφθεί;**»

Έτσι λοιπόν, ποια άλλα παραδείγματα θάρρους υπάρχουν; Από πού αλλού έχουμε μάθει τι σημαίνει γενναιότητα;

4. Αποκαλύπτοντας κι άλλα

Παραμένοντας στις ομάδες που είστε χωρισμένοι τώρα, συζητήστε τους λόγους των επιλογών σας: Τι ήταν αυτό που καθιστούσε το πρόσωπο που επιλέξατε θαρραλέο; Υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στις θαρραλέες πράξεις που έκαναν οι υπαρκτοί άνθρωποι και σε εκείνες που έκαναν ήρωες κάποιου μέσου επικοινωνίας; Αν ναι, ποιες διαφορές υπήρχαν;

Μετά από λίγα λεπτά ομαδικής συζήτησης, επανενώστε όλη την τάξη και κρατήστε σημειώσεις στον πίνακα...

Ας το σκεφτούμε λίγο:

- Κατονόμασε κανείς κάποιον που έσωσε ανθρώπους από φυσικό κίνδυνο; (Σηκώστε το χέρι όταν η απάντησή σας σε κάποια ερώτηση είναι «ναι».)
- Κατονόμασε κανείς κάποιον που υπερασπίστηκε έναν άνθρωπο που είχε πέσει θύμα εκφοβισμού (bullying); Οι περισσότεροι/ες θα συμφωνούσαν ότι το να σώσεις κάποιον/α από σωματικό τραυματισμό, ειδικά αν τραυματιστείς ο/η ίδιος/α, είναι μια θαρραλέα πράξη.

- Είναι θαρραλέο και το να σώσεις κάποιον/α από το να πληγωθεί συναισθηματικά ή να τον/την παρηγορήσεις και να τον/την υποστηρίξεις αν **έχει** ήδη πληγωθεί; Είναι θαρραλέο αυτό;
- Και όταν αναφέρετε κάτι που είδατε και σας κάνει να αισθάνεστε ιδιαίτερα άβολα, όταν μάλιστα δεν είστε σίγουροι/ες πώς θα αντιδράσει ο/η ενήλικας στον οποίον θα το αναφέρετε; Το θεωρείτε κι αυτό θαρραλέο;

Σηκώστε το χέρι σας αν μπορείτε να κατονομάσετε κάποιον που έχει επιδείξει αυτού του είδους το θάρρος ή αν σκεφτήκατε και κάποιο άλλο είδος θάρρους. Θα ήθελα να ακούσω τη γνώμη σας για αυτό το θέμα.

Προαιρετικά: Χωρίστε και πάλι την τάξη σε τρεις ομάδες, αυτήν τη φορά αναθέστε μία από τις παρακάτω κατηγορίες σε κάθε ομάδα:

- α) Το πρόσωπο στην κόλλα μου είναι γυναίκα.
- β) Το πρόσωπο στην κόλλα μου είναι άντρας.
- γ) ο πρόσωπο στην κόλλα μου δεν αυτοπροσδιορίζεται ως αρσενικού ή θηλυκού φύλου.

Όταν ακούτε τη λέξη «θάρρος», ο νους σας πάει σε κάποιον άντρα ή αγόρι; Ή σε κάποια γυναίκα ή κορίτσι; Πώς θεωρείτε ότι μοιάζει το θάρρος των γυναικών/κοριτσιών; Είναι διαφορετικό από το θάρρος των αντρών/αγοριών; Γιατί το πιστεύετε αυτό;

5. Συζητήστε ποια είναι τα χαρακτηριστικά του θάρρους

Κοιτάξτε προσεκτικά τη λίστα που δημιουργήσατε και αναλογιστείτε τι σημαίνει να είναι κανείς θαρραλέος. Συζητήστε:

- Μπορείτε να φανταστείτε τον εαυτό σας να κάνει κάποιο από τα πράγματα σε αυτήν τη λίστα;
- Μπορείτε να σκεφτείτε μια κατάσταση, στην οποία θάρρος είναι να δείξεις καλοσύνη;
- Μπορείτε να σκεφτείτε τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να δείξετε θάρρος στο **διαδίκτυο** (ή στο τηλέφωνο);

Δίδαγμα

Θάρρος σημαίνει τολμώ να βοηθήσω κάποιον άλλον άνθρωπο, με οποιονδήποτε τρόπο, μικρό ή μεγάλο. Τα μέσα επικοινωνίας μπορεί να διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε πράγματα όπως το θάρρος, αλλά δεν παρουσιάζουν όλες τις πτυχές και όλες τις πιθανότητες. Γι' αυτό, ίσως βοηθά να αναρωτηθούμε: «Τι έχει παραλειφθεί;» Όταν είμαστε συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο, καλό είναι να τολμούμε για να σώσουμε κάποιους ανθρώπους από το να πληγωθούν συναισθηματικά. Όλοι έχουμε την επιλογή να επιδείξουμε θάρρος με **πολλούς** τρόπους.

Από Θεατής, υπερασπιστής

Οι μαθητές/τριες εξασκούνται να εντοπίζουν τους τέσσερις ρόλους σε μια περίπτωση εκφοβισμού (το άτομο που ασκεί τον εκφοβισμό, τον στόχο του εκφοβισμού, τον αμέτοχο θεατή και τον υπερασπιστή) και μαθαίνουν τι πρέπει να κάνουν αν γίνουν μάρτυρες ή στόχοι εκφοβισμού.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να εντοπίζουν** περιπτώσεις διαδικτυακής παρενόχλησης ή εκφοβισμού.
- ✓ **Να αξιολογούν** τι σημαίνει να είσαι αμέτοχος θεατής ή υπερασπιστής.
- ✓ **Να μάθουν** συγκεκριμένους τρόπους αντίδρασης στον εκφοβισμό όταν τον εντοπίζουν.
- ✓ **Να ξέρουν** πώς να συμπεριφερθούν αν υποστούν παρενόχληση.

Ας συζητήσουμε

Γιατί είναι σημαντική η ευγένεια;

Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι πίσω από κάθε όνομα που βλέπετε στην οθόνη και πίσω από κάθε διαδικτυακό χαρακτήρα, ακόμα και ένα avatar, υπάρχει ένας αληθινός άνθρωπος με πραγματικά συναισθήματα και είναι σημαντικό για εμάς, για εκείνους και για τον καθένα να τους αντιμετωπίζουμε ακριβώς όπως θα θέλαμε να αντιμετωπίζουν και εμάς. Σε περίπτωση εκφοβισμού, υπάρχουν συνήθως τέσσερις αντιδράσεις που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίον τον αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι που τον υφίστανται.

- Υπάρχει ο/η **επιτιθέμενος/η**, δηλαδή το άτομο (ή τα άτομα) που διαπράττει τον εκφοβισμό.
- Υπάρχει αυτός/η που **δέχεται** τον εκφοβισμό, τουτέστιν ο **στόχος**.
- Υπάρχουν μάρτυρες του γεγονότος, που συνήθως αποκαλούνται **θεατές**.
- Υπάρχουν και μάρτυρες των συμβάντων, οι οποίοι/ες προσπαθούν να βοηθήσουν το άτομο-στόχο ή να ανατρέψουν την αρνητική κατάσταση. Και **εσείς** γνωρίζετε πώς ονομάζονται: **υπερασπιστές**, σωστά;

Αν γίνεις στόχος εκφοβισμού ή άλλων άσχημων συμπεριφορών, κάποια πράγματα που μπορείς να κάνεις είναι τα εξής:

Αν είμαι εγώ ο στόχος, μπορώ να...

- Μην αντιδράσω.
- Μπλοκάρω το άτομο.
- Υπερασπιστώ τον εαυτό μου (αλλά δεν αντεπιτίθεμαι, γιατί αυτό παρατείνει την αρνητικότητα).
- Αναφέρω το άτομο ή τα άτομα, δηλαδή να μιλήσω στους γονείς μου, τον δάσκαλο ή τη δασκάλα μου, τα αδέρφια μου ή κάποιο άλλο άτομο που εμπιστεύομαι, και να χρησιμοποιήσω τα εργαλεία αναφοράς της εφαρμογής ή της υπηρεσίας που χρησιμοποιώ για να αναφέρω την ανάρτηση, σχόλιο ή φωτογραφία.

Αν βρεθείτε στη θέση του μάρτυρα μιας συμπεριφοράς παρενόχλησης ή εκφοβισμού, έχετε τη δύναμη να παρέμβετε και να αναφέρετε τη βάνουση συμπεριφορά, εντός και εκτός διαδικτύου. Κάποιες φορές οι θεατές δεν προσπαθούν να διακόψουν

τον εκφοβισμό ή να βοηθήσουν το άτομο-στόχο. Μπορείτε να επιλέξετε να υποστηρίξετε το άτομο-στόχο και να ταχθείτε υπέρ της καλοσύνης, της θετικής στάσης, είτε ιδιωτικά είτε δημόσια.

Αν είμαι θεατής, μπορώ να γίνω υπερασπιστής...

- Βρίσκοντας έναν τρόπο να φερθώ ευγενικά ή να στηρίξω το άτομο-στόχο ιδιωτικά, μέσω τηλεφώνου ή γραπτού μηνύματος στο κινητό ή σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.
- Υπερασπίζοντας δημόσια ένα άτομο-στόχο λέγοντας κάτι καλό για αυτό ως απάντηση σε ένα κακό σχόλιο ή ανάρτηση.
- Σε μια άλλη μορφή δημόσιας στήριξης, σε συνεργασία με διάφορους φίλους, μπορούμε να δημιουργήσουμε μια σειρά θετικών σχολίων για το άτομο που έχει γίνει στόχος (αλλά κανένα κακό σχόλιο για τον επιτιθέμενο, διότι ο στόχος είναι να παραδειγματίσουμε, όχι να εκδικηθούμε).
- Επικρίνοντας την κακή συμπεριφορά σε ένα σχόλιο ή μια απάντηση λέγοντας ότι «Αυτό δεν είναι καθόλου ωραίο» (να θυμάσαι ότι επικρίνεις τη συμπεριφορά, όχι το άτομο, αν αισθάνεσαι άνετα με αυτό και κρίνεις ότι είναι ασφαλές να το κάνεις).
- Αποφασίζοντας να μην διαδώσω το τραυματικό γεγονός μέσω κοινοποιήσεων ή συζητώντας το κακεντρεχές σχόλιο με άλλους.
- Καταγγέλλοντας την παρενόχληση. Μιλήστε σε κάποιον που μπορεί να βοηθήσει, όπως έναν γονιό, δάσκαλο ή σχολικό σύμβουλο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Από θεατής, υπερασπιστής» (ένα για κάθε μαθητή/-τρια)

Απαντήσεις για κάθε σενάριο στο φύλλο εργασίας:

Σενάριο 1: Θ, Υ, Θ (γιατί δεν βοηθά την κατάσταση), Υ, Υ

Σενάριο 2: Υ, Θ, Υ, Υ

Σενάριο 3: Υ, Υ, Θ, Θ, Υ

Σενάριο 4: Οι απαντήσεις είναι δικές σας!

Πιθανές τροποποιήσεις για τις τάξεις 2-3: Τα σενάρια στο φύλλο εργασίας μπορεί να σημαίνει αρκετή μελέτη για τους/τις μαθητές/τριες σας, είτε σε προσωπικό είτε σε ομαδικό επίπεδο. Έτσι, μπορείτε να διαβάσετε τα σενάρια σε όλα τα παιδιά της τάξης και να κάνετε μια συζήτηση όλοι μαζί. Δείτε αν τα παιδιά της τάξης απαντήσουν σωστά (παρακάτω), πριν τους πείτε τις απαντήσεις. (Και θυμηθείτε ότι αν οι μαθητές/τριες της δεύτερης και τρίτης τάξης δεν έχουν τις εμπειρίες που περιγράφονται εδώ, μπορεί να έχουν αδέρφια που έχουν βιώσει παρόμοιες εμπειρίες και θα ήθελαν να το συζητήσουν με τα παιδιά της τάξης).

1. Θεατής ή υπερασπιστής;

Αφού συζητήσετε για τους ρόλους που περιγράφονται παραπάνω, μοιράστε το φύλλο εργασίας και δώστε στους/στις μαθητές/τριες 15 λεπτά για να διαβάσουν τα τρία σενάρια. Κατηγοριοποιήστε την κάθε απάντηση (αν υπάρχει χρόνος, ζητήστε τους να δημιουργήσουν ένα τέταρτο σενάριο όλοι μαζί).

2. Υπερασπιστές στο σχολείο και στο διαδίκτυο

Συζητήστε τις παραπάνω απαντήσεις. Πριν ή στο τέλος της συζήτησης, ρωτήστε τους/τις μαθητές/τριες αν μπορούν να σας πουν ορισμένους λόγους για τους οποίους είναι καλό να υπάρχουν υπερασπιστές/τριες, τόσο στον χώρο του σχολείου όσο και στο διαδίκτυο.

3. Συζητήστε

Αν υπάρχει χρόνος, ρωτήστε τους/τις μαθητές/τριες σας αν κάποιες από τις αντιδράσεις ήταν δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν και γιατί. Συζητήστε για τις αντιδράσεις που ήταν δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν.

Δίδαγμα

Είτε υπερασπίζεσαι τους άλλους αναφέροντας κάποια επιθετική συμπεριφορά είτε την αγνοείς προκειμένου να μην διαδοθεί περαιτέρω, έχεις διάφορες πιθανές αντιδράσεις από τις οποίες μπορείς να διαλέξεις ανάλογα με την περίπτωση. Με λίγη ευγένεια και καλοσύνη, καθένας/μία μας μπορεί να κάνει τεράστια διαφορά στη μεταστροφή μιας άσχημης κατάστασης.

Από Θεατής, υπερασπιστής

Τώρα, λοιπόν, ξέρετε πως ένας θεατής μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις του για καλό και να βοηθήσει κάποιον που υφίσταται εκφοβισμό (bullying). Παρακάτω παρατίθενται τρία παραδείγματα διαδικτυακού εκφοβισμού ή παρενόχλησης. Σε κάθε παράδειγμα υπάρχουν τρεις απαντήσεις. Εξυπακούεται ότι δεν υπάρχει μόνο ένας σωστός τρόπος (μερικές φορές, η επιλογή περισσότερων του ενός μπορεί να αποτελέσει **ουσιαστική** βοήθεια), αλλά η κάθε μία από τις παρακάτω επιλογές αποτελεί μια συμπεριφορά που θα επέλεγε ένας υπερασπιστής. Διαβάστε το κάθε παράδειγμα και αποφασίστε σε ποια κατηγορία εντάσσεται. Στη συνέχεια, επισημάνετε το με το γράμμα «Θ» που σημαίνει «θεατής» ή «Υ» που σημαίνει «υπερασπιστής» στο κενό που υπάρχει δίπλα στην απάντηση.

Αν υπάρχει χρόνος, κάντε μια συζήτηση μέσα στην τάξη σχετικά με τις αντιδράσεις για τις οποίες ήταν δυσκολότερο να αποφασίσετε και τους λόγους που σας δυσκόλεψαν. Άλλη επιλογή: Οι μαθητές/τριες μπορεί να σκεφτούν το τέταρτο σενάριο. Αυτό μπορεί να είναι κάτι που έχει συμβεί στο σχολείο σας. Σαν τάξη, μπορείτε να σκεφτείτε απαντήσεις που καταδεικνύουν μια βοηθητική συμπεριφορά ή απλά παρατήρηση ως μάρτυρας.

Σενάριο 1

Μιας φίλης σου της έπεσε το κινητό δίπλα στις βρύσες στο γήπεδο μπάσκετ του σχολείου. Κάποιος το βρήκε και έστειλε ένα ιδιαίτερα κακόβουλο μήνυμα για κάποια άλλη μαθήτριά σε μια σειρά από συμπαίκτριες της φίλης σου παριστάνοντας ότι το κακόβουλο μήνυμα στάλθηκε από τη φίλη σου. Γνωρίζετε τι σημαίνει «παριστάνω κάποιον άλλον», σωστά; Το άτομο που βρήκε το κινητό της φίλης σου και έστειλε το μήνυμα, παρίστανε ότι ήταν η φίλη σου, και το άτομο το οποίο στόχευε με το μήνυμα είπε στην φίλη σου ότι είναι ότι ένας πολύ κακός άνθρωπος, παρότι δεν ήταν αυτή που έστειλε το κακόβουλο μήνυμα. Κανείς δεν ξέρει ποιος έστειλε το κακόβουλο μήνυμα. Εσύ...

- ☐ νιώθεις άσχημα για τη φίλη σου αλλά δεν κάνεις τίποτα, γιατί κανείς δεν ξέρει ποιος της έκανε αυτό το απαίσιο πράγμα.
- ☐ βρίσκεις το κορίτσι που στόχευε το κακόβουλο μήνυμα και του λες ότι το μήνυμα δεν στάλθηκε από τη φίλη σου και το ρωτάς πώς αισθάνεται κι αν μπορείς να τη βοηθήσεις.
- ☐ διαδίδεις το τραυματικό γεγονός κοινοποιώντας το κακόβουλο μήνυμα και σε άλλους φίλους.

Σημειώσεις για τον/τη δάσκαλο/α: Οι μαθητές/τριες μπορεί να δυσκολευτούν σε αυτό το σημείο. Αυτό σημαίνει ότι είναι έξυπνοι, γιατί είναι όντως μία δύσκολη κατάσταση. Κάτι τέτοιο δεν συνιστά αμιγώς συμπεριφορά θεατή ή υπερασπιστή, γιατί μπορεί να κάνει τα πράγματα χειρότερα. Και αυτό αξίζει να συζητηθεί.

- ☐ μαζί με τη φίλη σου ζητάτε από όλες τις συμπαίκτριάς σας να αναρτήσουν κολακευτικά σχόλια για το άτομο που στοχοποιήθηκε.
- ☐ μαζί με τη φίλη σου κάνετε μια ανώνυμη αναφορά του περιστατικού στη διευθύντρια του σχολείου, προτείνοντας επιπλέον να γίνει μια ενημέρωση προς όλους τους/τις μαθητές/τριες του σχολείου σχετικά με την ασφάλεια και το κλείδωμα των κινητών τηλεφώνων. Ακόμα, ζητάτε αυτή η ανακοίνωση να ενταχθεί ενδεχομένως στις πρωινές ανακοινώσεις!

Σενάριο 2

Η δασκάλα σου έφτιαξε ένα μπλογκ σχετικά με τη γλώσσα, δίνοντας τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες της να γράφουν, να επεξεργάζονται και να αναρτούν σχόλια. Την επόμενη μέρα η δασκάλα έλειπε γιατί ήταν άρρωστη και ο αναπληρωτής δάσκαλος που την αντικαθιστούσε δεν παρατήρησε ότι κάτι δεν πάει καθόλου καλά στο μπλογκ της τάξης· κάποιος ανάρτησε πάρα πολύ άσχημα σχόλια για έναν μαθητή της τάξης. Εσύ...

- ☐ σχολιάζεις τα σχόλια λέγοντας πράγματα όπως «Αυτό δεν είναι καθόλου ωραίο» ή «Είμαι φίλος του _____ και αυτό δεν αληθεύει».
- ☐ αγνοείς το ζήτημα μέχρι να επιστρέψει η δασκάλα σας.
- ☐ ζητάς από άλλους/ες συμμαθητές σας να επικρίνουν τα αρνητικά σχόλια ή να γράφουν θετικά σχόλια και φιλοφρονήσεις για τον μαθητή που στοχοποιήθηκε.
- ☐ ενημερώνεις τον αναπληρωτή δάσκαλο για την άσχημη συμπεριφορά που παρατηρείται στο μπλογκ της τάξης, ώστε να ενημερώσει κι εκείνος με τη σειρά του τη δασκάλα σας.

Σενάριο 3

Υπάρχει ένα διαδικτυακό παιχνίδι που παίζουν αρκετοί από τους φίλους σου. Στον χώρο συνομιλίας (chat) του παιχνιδιού συνήθως συζητιέται ό,τι γίνεται πραγματικά μέσα στο παιχνίδι. Κάποιες φορές τα πράγματα αγριεύουν λίγο, όμως αυτό είναι συνήθως άμιλλα μεταξύ φίλων παρά κάτι πραγματικά κακό. Αυτήν τη φορά, όμως, ένας παίκτης αρχίζει να λέει πραγματικά άσχημα πράγματα για έναν από τους φίλους σου που παίζει κι αυτός το παιχνίδι και δεν σταματά. Μάλιστα συνεχίζει και την επόμενη μέρα. Εσύ...

- ☐ τηλεφωνείς στον φίλο που έχει στοχοποιηθεί, του λες πως ούτε εσένα δεν σου αρέσει αυτό που γίνεται και τον ρωτάς τι πιστεύει ότι πρέπει να κάνετε οι δυο σας
- ☐ τηλεφωνείς σε όλους τους γνωστούς σου που παίζουν κι αυτοί το παιχνίδι (έχοντας ενημερώσει τον φίλο σου ότι το κάνεις) για να δεις αν θα συμφωνήσουν όλοι ότι είναι ώρα να επικρίνετε δημόσια αυτήν την κακή συμπεριφορά
- ☐ αποφασίζεις να περιμένεις μήπως το παιδί που το κάνει σταματήσει από μόνο του, διαφορετικά ίσως κάνεις κάτι
- ☐ αποσύρσαι για κάποια διάστημα από το παιχνίδι
- ☐ ψάχνεις και βρίσκεις τους κανονισμούς της κοινότητας του παιχνιδιού και, εφόσον αυτοί απαγορεύουν τον εκφοβισμό (bullying), καταγγέλλεις την κακή συμπεριφορά χρησιμοποιώντας το σύστημα αναφορών του παιχνιδιού.

Σενάριο 4

Δημιουργήστε ένα σενάριο στην τάξη βασισμένο σε αληθινή ιστορία που κάποιος/α από εσάς έχει ακούσει. Ύστερα καταγράψτε τις πιθανές αντιδράσεις ενός/μιας θεατή αλλά και ενός/μιας υπερασπιστή/τριας, ώστε να αποδείξετε ότι τώρα ξέρετε πραγματικά περί τίνος πρόκειται.

Οι υπερασπιστές έχουν επιλογές!

Συχνά, οι μαθητές/τριες θέλουν να βοηθήσουν το άτομο που δέχεται εκφοβισμό, αλλά δεν ξέρουν τι να κάνουν. Αυτή η δραστηριότητα τούς δείχνει ότι έχουν διάφορες επιλογές. Προσφέρει διάφορα παραδείγματα και δίνει την ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να δημιουργήσουν δικές τους θετικές αντιδράσεις.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να δουν** ότι το να είσαι υπερασπιστής/τρια αποτελεί επιλογή.
- ✓ **Να μάθουν** ότι υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να παρέμβει κανείς/καμία και να δράσει ως υπερασπιστής/τρια σε μια συγκεκριμένη περίπτωση.
- ✓ **Να επιλέγουν** την αντίδρασή τους ανάμεσα σε διάφορες εναλλακτικές, τις οποίες θεωρούν οι ίδιοι/ες ασφαλείς και κατάλληλες.
- ✓ **Να διαμορφώνουν** τη δική τους αντίδραση στην κατάσταση.

Ας συζητήσουμε

Όταν βλέπεις κάποιον να φέρεται άσχημα σε κάποιον/α άλλον/η στο διαδίκτυο, να φέρνει κάποιον σε δύσκολη θέση, να τον κάνει να αισθάνεται ντροπή ή απόρριψη, να τον κοροϊδεύει, να μην τον σέβεται, να πληγώνει τα αισθήματά του κτλ., έχεις πάντα επιλογές. Πρώτον, μπορείς να επιλέξεις να γίνεις υπερασπιστής/τρια αντί για θεατής, βοηθώντας το άτομο-στόχο. Δεύτερον, αν επιλέξεις να είσαι υπερασπιστής/τρια, έχεις επιλογές ως προς το είδος της δράσης που θα αναλάβεις.

Το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να ξέρεις είναι ότι το στοχοποιημένο άτομο μπορεί να βοηθηθεί απλώς και μόνο επειδή θα μπορέσει να ακουστεί αν νιώθει άσχημα και επειδή θα ξέρει ότι κάποιος νοιάζεται.

Βέβαια, δεν νιώθουν όλοι άνετα να υπερασπίζονται άλλους **δημόσια**, είτε στο διαδίκτυο είτε στο προαύλιο του σχολείου. Αν εσύ νιώθεις άνετα με αυτό, επιχείρησέ το! Μπορείς να...

- κατακρίνεις την κακή συμπεριφορά (όχι το άτομο) τη στιγμή που συμβαίνει λέγοντας ότι αυτό δεν είναι ωραίο.
- πεις κάτι καλό για το άτομο-στόχο αργότερα σε μία ανάρτηση ή σε ένα σχόλιο.
- κινητοποιήσεις φίλους να πουν καλά λόγια για το άτομο-στόχο στο διαδίκτυο.
- εκτός διαδικτύου, μπορείς να προσκαλέσεις το στοχοποιημένο άτομο για να κάνετε παρέα στο προαύλιο ή και σε άλλους σχολικούς χώρους και δραστηριότητες.

Αν δεν νιώθεις άνετα να βοηθάς κάποιον/α δημόσια, δεν πειράζει. Μπορείς να βοηθήσεις το άτομο-στόχο **ιδιωτικά**. Μπορείς να...

- ρωτήσεις πώς αισθάνεται με ένα προσωπικό μήνυμα.
- πεις κάτι καλό ή κολακευτικό με μία ανώνυμη δημοσίευση, σχόλιο ή μήνυμα (εφόσον χρησιμοποιείς κάποιο μέσο που σου επιτρέπει να παραμείνεις ανώνυμος).
- να μιλήσεις με το άτομο-στόχο ήσυχα στον διάδρομο ή να του/της πεις ότι είσαι πρόθυμος/η να του συμπαρασταθείς αν θέλει να μιλήσει σε κάποιον/α μετά το σχολείο.
- να του/της πεις ότι θεωρείς την κακόβουλη συμπεριφορά που δέχεται λάθος και να τον ρωτήσεις αν τυχόν θέλει να μιλήσει για αυτό που συνέβη.

Με όποιο τρόπο κι αν αποφασίσεις να είσαι υπερασπιστής/τρια, έχεις τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές επιλογές για να **καταγγείλεις** αυτό που είδες. Αυτό σημαίνει ότι καταγγέλλεις μια εκφοβιστική συμπεριφορά μέσω μιας ιστοσελίδας ή εφαρμογής. Μπορεί, επίσης, να σημαίνει ότι επιλέγεις να μιλήσεις σε έναν/μία ενήλικα που ξέρεις ότι θα εξομαλύνει την κατάσταση, και ειδικά για το άτομο που υφίσταται μια τέτοια συμπεριφορά.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένας πίνακας μαρκαδόρου, όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να κολλούν αυτοκόλλητα σημειώματα.
- Φυλλάδιο: «Οι υπερασπιστές έχουν επιλογές!» (ένα ανά μαθητή/τρια ή τουλάχιστον ένα ανά ομάδα).
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων για κάθε ομάδα μαθητών/τριων.

Πιθανές τροποποιήσεις για τις τάξεις 2-3: Τα σενάρια στο φύλλο εργασίας μπορεί να σημαίνει αρκετή μελέτη για τους/τις μαθητές/τριες σας, είτε σε προσωπικό είτε σε ομαδικό επίπεδο. Έτσι, μπορείτε να διαβάσετε τα σενάρια σε όλα τα παιδιά της τάξης και μετά να αφήσετε τις ομάδες να δημιουργήσουν τις απαντήσεις τους.

Σε αυτήν τη δραστηριότητα, θα προσπαθήσουμε να δούμε πώς είναι να είσαι υπερασπιστής, γι' αυτό ας υποθέσουμε ότι ολόκληρη η τάξη μας έχει επιλέξει να βοηθήσει το άτομο-στόχο.

1. Χωριστείτε σε ομάδες των πέντε ατόμων

Κάθε ομάδα πρέπει να επιλέξει τον/την αναγνώστη/τρια και τον/τη γραμματέα της.

2. Οι ομάδες διαβάζουν και συζητούν τις οδυνηρές καταστάσεις

Οι τρεις καταστάσεις περιέχονται στο φύλλο εργασιών στην επόμενη σελίδα.

Όσο συζητούν οι ομάδες, ο/η δάσκαλος/α χωρίζει τον πίνακα μαρκαδόρου σε δύο μεγάλα μέρη με επικεφαλίδες «Δημόσια υποστήριξη» και «Ιδιωτική υποστήριξη».

3. Οι ομάδες επιλέγουν ή δημιουργούν τις δικές τους αντιδράσεις και για τα δύο είδη υποστήριξης για κάθε περίπτωση

Οι μαθητές/τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παραδείγματα αντιδράσεων που αναφέρονται παραπάνω στην ενότητα «Ας συζητήσουμε» ή να φτιάξουν τις δικές τους αντιδράσεις.

4. Οι μαθητές/τριες αναρτούν τις επιλογές τους στον πίνακα και διαβάζουν το περιεχόμενό τους δυνατά σε όλη την τάξη

Στη συνέχεια ο/η δάσκαλος/α μπορεί να συντονίσει μια συζήτηση μέσα στην τάξη βάσει των επιλογών που έκαναν οι μαθητές/τριες.

Δίδαγμα

Πολλές φορές, όταν βλέπεις κάποιον να πληγώνεται ή να παρενοχλείται, θέλεις να βοηθήσεις, αλλά δεν ξέρεις πάντα τι να κάνεις. Τώρα ξέρεις πολλούς τρόπους με τους οποίους μπορείς να βοηθήσει ένα άτομο-στόχο. Και ξέρεις, επίσης, ότι έχεις επιλογές ώστε να βοηθήσεις αυτά τα άτομα με όποιο τρόπο υποστήριξης αισθάνεσαι άνετα να το κάνεις εσύ. Έχεις τη δύναμη να βοηθήσεις τους ανθρώπους με όποιο τρόπο σου ταιριάζει!

Οι υπερασπιστές/τριες έχουν

Τώρα που είστε χωρισμένοι σε ομάδες, κάθε ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει **με ποιον τρόπο** θέλει να δράσει ως υπερασπιστής/τρια. Ζητήστε από ένα άτομο της ομάδας σας να γράφει (στα αυτοκόλλητα χαρτάκια) και έναν άλλον να είναι ο αναγνώστης. Ο/Η αναγνώστης/τρια θα διαβάσει δυνατά την εκφώνηση της πρώτης περίπτωσης και μετά η ομάδα θα αφιερώνει πέντε λεπτά για να συζητήσει το περιστατικό και να αποφασίσει πώς θα μπορούσε να βοηθήσει το άτομο-στόχο δημόσια και πώς ιδιωτικά. Το μέλος που διαλέξατε θα γράφει τις αποφάσεις σας σε δύο αυτοκόλλητα χαρτάκια και θα τα κολλήσει στον πίνακα μαρκαδόρου, το ένα στη στήλη «Δημόσια Υποστήριξη» και το άλλο στη στήλη «Ιδιωτική Υποστήριξη». Για να πάρετε τις αποφάσεις σας, μπορείτε είτε να χρησιμοποιήσετε τις ιδέες που συζητήσαμε πριν λίγο στην τάξη είτε να επινοήσετε τους δικούς σας τρόπους να βοηθήσετε το άτομο-στόχο. Στη συνέχεια, επαναλάβετε τη διαδικασία για τις περιπτώσεις 2 και 3.

Σημείωση: Δεν υπάρχει ένας μόνο σωστός τρόπος για να βοηθήσετε το άτομο-στόχο, καθώς κάθε άνθρωπος (είτε στόχος είτε υπερασπιστής) είναι διαφορετικός και κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Απλά δοκιμάζουμε τις διάφορες επιλογές που έχει ο/η υπερασπιστής/τρια.

Περίπτωση 1

Μια συμμαθήτριά σας αναρτά βίντεο στο οποίο εμφανίζεται η ίδια να τραγουδάει ένα τραγούδι κάποιου δημοφιλούς ποπ καλλιτέχνη. Άλλοι μαθητές αρχίζουν να δημοσιεύουν κακεντρεχή σχόλια κάτω από το βίντεο. Τι κάνετε για να βοηθήσετε τη μαθήτριά που ανάρτησε το βίντεο; Αξιοποιήστε κάποιες από τις ιδέες που συζητήθηκαν στην προηγούμενη σελίδα ή καταλήξτε σε μια δική σας αντίδραση για την ομάδα σας.

Περίπτωση 2

Μια συμμαθήτριά σας στέλνει σε έναν συμμαθητή σας ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot) που απεικονίζει ένα σχόλιο που δημοσίευσε ένας φίλος σας, κάνοντάς ένα άσχημο αστείο γι' αυτό. Το στιγμιότυπο κοινοποιείται ξανά και ξανά και γίνεται viral στο σχολείο. Τι θα κάνετε για να στηρίξετε τον μαθητή που είχε κάνει το αρχικό σχόλιο που κυκλοφόρησε σε στιγμιότυπο οθόνης; Διαλέξτε μία από τις ιδέες που συζητήσαμε όλοι/ες μαζί στην τάξη ή αποφασίστε μια δική σας αντίδραση.

Περίπτωση 3

Ανακαλύπτετε ότι ένας συμμαθητής σας δημιούργησε ένα ψεύτικο προφίλ σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιώντας το όνομα ενός άλλου μαθητή και δημοσιεύει φωτογραφίες και μιμίδια (memes) που λένε άσχημα πράγματα για άλλους μαθητές, για δασκάλους και για το σχολείο. Τι αποφασίζετε να κάνετε για να στηρίξετε τον μαθητή που έχει πέσει θύμα πλαστοπροσωπίας με τόσο άσχημο τρόπο; Σκεφτείτε τις ιδέες που συζητήσαμε στην προηγούμενη σελίδα ή καταλήξτε σε μια δική σας αντίδραση.

Βλέπεις πράγματα που σε αναστατώνουν; Τι κάνεις;

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν ότι αν δουν εικόνες ή βίντεο που τους αναστατώνουν, πρέπει να ακούν τα συναισθήματά τους, να αρνούνται να παρακολουθήσουν περισσότερο παρόμοιο περιεχόμενο και να μιλήσουν για αυτό που είδαν σε έναν/μία ενήλικα που εμπιστεύονται.

Ειδικό σημείωμα για τους εκπαιδευτικούς: Καθώς τα παιδιά στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου συνήθως περνούν λιγότερο χρόνο στο διαδίκτυο από τα μεγαλύτερα παιδιά, αυτή η δραστηριότητα θα βοηθήσει τα μικρότερα παιδιά να διαχειρίζονται ενοχλητικές εικόνες ή μηνύματα που ενδέχεται να συναντήσουν οπουδήποτε. Αν το παιδί συναντήσει ενοχλητικό περιεχόμενο ή διαδικτυακή συζήτηση και σας το αναφέρει σε μεταγενέστερο χρόνο, ακολουθήστε τα παρακάτω βήματα:

1. Ευχαριστήστε το για την ενημέρωση που σας κάνει και διαβεβαιώστε το ότι ορθώς το μοιράστηκε με εσάς.
2. Ακούστε την καταγγελία του και πιστέψτε ό,τι σας λέει. Αν αισθάνεστε άνετα, μπορείτε να του ζητήσετε ευγενικά περισσότερες λεπτομέρειες, αλλά μην το πιέσετε. Σε αυτήν την περίπτωση, η δουλειά σας είναι να το ακούσετε κι όχι να αναλάβετε τον ρόλο του ερευνητή.
3. Αν το παιδί υποδείξει ότι το περιεχόμενο έχει κοινοποιηθεί από έναν ενήλικα ή αν εμπλέκεται οποιοδήποτε ακατάλληλο άτομο, αναφέρετε ό,τι ακούσατε στη διεύθυνση, κατανοώντας την ευαίσθητη φύση αυτών των πληροφοριών και την πρωταρχική σημασία της προστασίας του παιδιού.
4. Βεβαιωθείτε ότι η διεύθυνση ερευνά το γεγονός.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναγνωρίζουν** το ενοχλητικό περιεχόμενο.
- ✓ **Να κατανοούν** τι πρέπει να κάνουν όταν το συναντήσουν.
- ✓ **Να καταρτίζονται ένα σχέδιο** ώστε να μιλάνε για ό,τι τους/τις αναστατώνει με έναν/μία έμπιστο ενήλικα.

Ας συζητήσουμε

Είναι διασκεδαστικό να κοιτάζεις φωτογραφίες ή να παρακολουθείς βίντεο στο κινητό, το τάμπλετ ή τον υπολογιστή. Ακουμπήστε το κεφάλι σας αν ποτέ κοιτάξατε εικόνες ή βίντεο στο τηλέφωνο, το τάμπλετ ή τον υπολογιστή. [Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που ακούμπησαν το κεφάλι τους.]

- Μαζί με ποιον/α βλέπετε αυτά τα πράγματα; («Οικογένεια». «Φίλοι». «Συμμαθητές»).
- Τι σας αρέσει να παρακολουθείτε περισσότερο; (Διάφορες απαντήσεις.)
- Πώς αισθάνεστε όταν τα παρακολουθείτε; («Ενθουσιασμό». «Χαρά». «Χαλάρωση»).

Οι φωτογραφίες και τα βίντεο δεν είναι **πάντα** διασκεδαστικά. Χτυπήστε τα δάχτυλά σας αν ποτέ είδατε κάτι βαρετό. Ή κάτι που προκάλεσε σύγχυση. Ή κάτι που προκάλεσε φόβο. [Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που χτύπησαν τα δάχτυλά τους.]

Σκεφτείτε μια φορά που ενοχληθήκατε πολύ από κάτι: δεν μιλάμε για περιεχόμενο σε ένα τάμπλετ ή την τηλεόραση, αλλά απλά **οποιαδήποτε** στιγμή στη ζωή σας όταν κάτι σας αναστάτωσε. Δεν χρειάζεται να πείτε τι σάς συνέβη. Θα σας δώσω ορισμένα παραδείγματα σχετικά με το πώς αντιδρά το σώμα όταν οι άνθρωποι αναστατώνονται. Σηκώστε το χέρι σας όταν ακούσετε μια περιγραφή που ταιριάζει

με το πώς αντέδρασε το **δικό σας** σώμα όταν εσείς αναστατωθήκατε. *[Κάντε μια παύση μετά από κάθε εκφώνηση της σωματικής αντίδρασης...]* Έξαψη στο πρόσωπο. Ταχυκαρδία. Ιδρωμένες παλάμες. Ανακάτεμα στο στομάχι. Γρήγορη αναπνοή. Έχετε νιώσει αυτές τις αντιδράσεις στο σώμα σας, έτσι δεν είναι;

Τώρα χτυπήστε τα δάχτυλά σας αν είδατε ποτέ μια εικόνα ή ένα βίντεο που σας αναστάτωση. *[Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που χτύπησαν τα δάχτυλά τους.]* Αυτή η δραστηριότητα θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε τι πρέπει να κάνετε αν δείτε μια εικόνα ή ένα βίντεο που σας αναστατώνει.

Αν κάποιος/α σας δείξει μια εικόνα ή ένα βίντεο που σας αναστατώνει, μπορείτε να αρνηθείτε να τα δείτε. Αυτό ονομάζεται «ανάπτυξη των δεξιοτήτων άρνησης» και είναι σημαντικό.

Ποιες λοιπόν είναι οι λέξεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να αρνηθείτε μια άβολη εικόνα ή βίντεο; («Σταμάτα, σε παρακαλώ». «Δεν μου αρέσει αυτό που βλέπω». «Δεν θέλω να το παρακολουθήσω»). *[Καταγράψτε τις ιδέες των μαθητών/-τριων στον πίνακα.]*

- Στραφείτε στον διπλανό σας και προσπαθήστε να πείτε μία από αυτές τις φράσεις. Φροντίστε η φωνή σας να είναι δυνατή και να εκφράζει σεβασμό. Δώστε στους/στις μαθητές/τριες την ευκαιρία να εξασκηθούν χρησιμοποιώντας δύο ή τρεις διαφορετικές φράσεις.
- Τι μπορεί να σας δυσκολέψει στην άρνηση; («Αν το άλλο άτομο δεν ακούει». «Αν εξακολουθεί να δείχνει παρόμοιο περιεχόμενο». «Αν φοβάστε ή ντρέπεστε να αρνηθείτε». «Αν το άλλο άτομο είναι μεγαλύτερο»).

Αυτός είναι ένας εξαιρετικά σημαντικός τρόπος με τον οποίον μπορείτε να επιδείξετε θάρρος (αναφερθείτε στο πρώτο μάθημα).

Ορισμένες φορές, μπορεί κατά λάθος να δείτε κάτι που σας αναστατώνει όταν χρησιμοποιείτε κινητό τάμπλετ ή υπολογιστή μόνοι σας. Ακουμπήστε το κεφάλι σας αν κάτι τέτοιο σας συνέβη κάποτε. *[Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που ακούμπησαν το κεφάλι τους.]*

- Τι πρέπει να κάνετε αν κατά λάθος δείτε κάτι τέτοιο; («Να το κλείσω». «Να απενεργοποιήσω τη συσκευή».)
- Τι πρέπει να κάνετε αν σας το έδειξε κάποιος; («Δεν θέλω να το παρακολουθήσω». «Αυτό με κάνει να αισθάνομαι άσχημα».)

Αν δεν μπορείτε ή δεν θέλετε να αρνηθείτε, μπορείτε να αναφέρετε τι συνέβη σε έναν ενήλικα που εμπιστεύεστε. Οι ενήλικες μπορούν να σας φροντίσουν και να σας προσφέρουν ασφάλεια. Ποιοι/ες είναι οι ενήλικες που εμπιστεύεστε; (Διάφορες απαντήσεις.) Όταν μιλάτε σε έναν ενήλικα αναφέροντας το περιστατικό, να θυμάστε να είστε αποφασιστικοί. Πείτε τους τι συνέβη και φροντίστε η φωνή σας να είναι δυνατή και να εκφράζει σεβασμό.

Τώρα, θα εξασκηθούμε στο πώς μιλάμε σε έναν/μία ενήλικα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ήρεμη μουσική
- Σενάρια

Μουσική αναφορά

1. Εξηγήστε στην τάξη τους κανόνες:

- A. «Θα σας διαβάσω ένα σενάριο».
- B. «Θα παίξω ένα μουσικό κομμάτι για 30 δευτ.».
- Γ. «Όσο παίζει το κομμάτι, περπατήστε και σκεφτείτε τι θα λέγατε σε έναν ενήλικα αν του αναφέρατε το περιστατικό που περιγράφεται στο σενάριο».
- Δ. «Όταν σταματήσει το κομμάτι, βρείτε ένα ταίρι και εξασκηθείτε στο να του αναφέρετε το περιστατικό».

2. Επιλέξτε ένα σενάριο και βάλτε τη μουσική.

3. Σταματήστε τη μουσική.

4. Ακούστε τους/τις μαθητές/τριες να εξασκούνται. Επιλέξτε ένα ζευγάρι παιδιών να παρουσιάσουν στην τάξη τι είπαν.

5. Ζητήστε κι από άλλα παιδιά με τυχαία σειρά να παρουσιάσουν στην τάξη τι θα έκαναν σε μια τέτοια περίπτωση.

6. Επαναλάβετε τα βήματα 2-5 για τα υπόλοιπα σενάρια, όσο το επιτρέπει ο χρόνος.

Σενάρια

Σενάριο 1: Κάποιος/α σου δείχνει κομμάτια από μια κωμική εκπομπή που πιστεύει ότι είναι αστεία, αλλά εσύ δεν αισθάνεσαι άνετα.

Σενάριο 2: Ο αδερφός ή η αδερφή σου σου δείχνει βιντεάκια από αυτοκινητικά δυστυχήματα. Το βρίσκει αστείο να σε ακούει να λες «σταμάτα».

Σενάριο 3: Κάποιος/α από την οικογένειά σου παίζει πάντα παιχνίδια που έχουν πολλούς πυροβολισμούς. Αυτό σου άρεσε στην αρχή, αλλά αρχίζει να σε ενοχλεί.

Σενάριο 4: Παίζεις ένα παιχνίδι με δύο άλλα παιδιά, και βλέπεις ότι ένα από τα παιδιά αρχίζει να λέει πολύ άσχημα πράγματα στον άλλον παίκτη.

Σενάριο 5: Ο ξάδερφος ή η ξαδέρφη σου έχει έρθει στο σπίτι σου και παρακολουθείτε μαζί βιντεάκια. Τα ξαδέρφια σου αρχίζουν να παρακολουθούν βιντεάκια με γυμνούς ανθρώπους.

Δίδαγμα

Στη ζωή σου μπορεί να δεις πράγματα, εντός ή εκτός διαδικτύου, που σε κάνουν να αισθάνεσαι άβολα. Αν δεν αισθάνεσαι καλά για κάτι, προσπάθησε με δικά σου λόγια να αρνηθείς. Επίσης, πάντα να καταγγέλλεις αυτό που είδες σε έναν/μία ενήλικα, ώστε να φροντίσει να είναι όλοι/ες ασφαλείς.

Βλέπεις πράγματα στο διαδίκτυο που σε αναστατώνουν; Τι κάνεις;

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν ακατάλληλο περιεχόμενο στο διαδίκτυο και διδάσκονται τις στρατηγικές να το αρνούνται. Μαθαίνουν, επίσης, να αναφέρουν τυχόν περιεχόμενο που υπονοεί ότι κάποιος/α έχει ήδη ή σκοπεύει να βλάψει τον εαυτό του ή τους/τις άλλους/ες.

Ειδικό σημείωμα για τους/τις εκπαιδευτικούς: Αν κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας ένας/μία μαθητής/τρια σάς μιλήσει για μια περίπτωση εκφοβισμού, παρενόχλησης, κακοποίησης, απειλών βίας ή ακόμα και αυτοκτονικού ιδεασμού, αυτό είναι συνήθως δείγμα εμπιστοσύνης και είναι πολύ σημαντικό να αξιοποιήσετε αυτήν την εμπιστοσύνη. Έρευνες δείχνουν ότι οι μαθητές/τριες συχνά αναφέρουν ευαίσθητες πληροφορίες σε κάποιον ενήλικα μόνο μία φορά. Αν αυτή η πρώτη αναφορά δεν κάνει τα παιδιά να αισθανθούν ότι βοηθούνται, δεν πρόκειται να προσπαθήσουν ξανά.

Αν το παιδί σάς αναφέρει κάτι σοβαρό, ακολουθήστε τα παρακάτω βήματα:

1. Ευχαριστήστε το για το κουράγιο του και πείτε του ότι θα μιλήσετε κατ' ιδίαν μαζί του το συντομότερο δυνατό.
2. Όταν συναντηθείτε μαζί του κατ' ιδίαν, ευχαριστήστε το ξανά και διαβεβαιώστε το ότι θα μείνει ασφαλές ή, αν αναφέρει κάποιο περιστατικό για κάποιον άλλον, διαβεβαιώστε το ότι το συγκεκριμένο άτομο θα λάβει τη βοήθεια που χρειάζεται.
3. Ακούστε την καταγγελία του και πιστέψτε ό,τι σας λέει. Αν αισθάνεστε άνετα, μπορείτε να του ζητήσετε ευγενικά περισσότερες λεπτομέρειες, αλλά μην το πιέσετε. Η δουλειά σας είναι να το ακούσετε κι όχι να αναλάβετε τον ρόλο του/της ερευνητή/τριας. Αν η αναφορά είναι σοβαρή, αναφέρετε ό,τι ακούσατε στη διεύθυνση και βεβαιωθείτε ότι ερευνά το γεγονός.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναγνωρίζουν** το ενοχλητικό περιεχόμενο.
- ✓ **Να κατανοούν** ότι μπορούν να αρνηθούν να το παρακολουθήσουν ή να εμπλακούν σε αυτό.
- ✓ **Να μάθουν** κάποιες στρατηγικές άρνησής του.
- ✓ **Να εξασκήσουν** τις στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένης της αναφοράς σε έναν/μία ενήλικα.

Ας συζητήσουμε

Μέσα από αυτήν τη δραστηριότητα θα μάθετε να διαχειρίζεστε καταστάσεις κατά τις οποίες κάποιοι άνθρωποι κάνουν, λένε ή δείχνουν πράγματα στο διαδίκτυο που σας αναστατώνουν ή σας τρομάζουν.

Σηκώστε το χέρι σας αν είδατε ποτέ περιεχόμενο, σχόλια ή συμπεριφορές στο διαδίκτυο που σας αναστάτωσαν: αυτό θα μπορούσε να είναι ένα κείμενο, φωτογραφίες ή βίντεο. [Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που σήκωσαν το χέρι τους.]

Γράψτε αυτήν την πρόταση στον πίνακα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες σας να την αντιγράψουν και να συμπληρώσουν το κενό: «Κάτι που με αναστάτωσε στο διαδίκτυο ήταν _____». Σε μια κολλά χαρτί, γράψτε ορισμένα παραδείγματα που θα μπορούσαν να συμπληρώσουν το κενό της πρότασης στον πίνακα. ορισμένα παραδείγματα που θα μπορούσαν να συμπληρώσουν το κενό της πρότασης.

Καθώς γράφουν οι μαθητές/τριες, περάστε να δείτε τις απαντήσεις τους. Ρωτήστε κάποιους/ες μαθητές/τριες αν θα ήθελαν να μοιραστούν τις απαντήσεις τους με την τάξη.

Έχετε το δικαίωμα να νιώθετε στο διαδίκτυο την ίδια ασφάλεια και άνεση που νιώθετε εδώ στο σχολείο. Εσείς αποφασίζετε τι βλέπετε και με ποιους μιλάτε στο διαδίκτυο. Μπορείτε να αρνηθείτε να δείτε οτιδήποτε σας αναστατώνει. Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να αναπτύξετε τις δεξιότητες άρνησης. Αυτές οι δεξιότητες είναι κάτι που πρέπει να έχουμε όλοι/ες.

Έτσι λοιπόν, ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσατε να αρνηθείτε τα ενοχλητικά για εσάς πράγματα; Δείτε αν τα παιδιά θα σκεφτούν κάποια από τα παρακάτω παραδείγματα: «Απενεργοποιώ τη συσκευή μου». «Διαγράφω αυτά που μου στέλνουν». «Μπλοκάρω ή διαγράφω τους αποστολείς». «Τους λέω ότι δεν μου αρέσει ό,τι κι αν είναι αυτό».

Βεβαιωθείτε ότι έχουν ακούσει όλες αυτές τις επιλογές. Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/τριες να μοιραστούν συγκεκριμένα παραδείγματα του πώς μπορούν να αρνηθούν να δουν περιεχόμενο σε διάφορες πλατφόρμες. Αυτό θα μπορούσε να είναι μια ευκαιρία για εσάς να μάθετε περισσότερα για την εμπειρία των μαθητών/-τριων σας στο διαδίκτυο και να λειτουργήσει ως βάση για σχετικές συζητήσεις στο μέλλον. Για να ενισχύσετε την εμπιστοσύνη και την επικοινωνία, προσπαθήστε να μην κρίνετε.

Κάποιες φορές κάποιοι άνθρωποι συνεχίζουν να κάνουν πράγματα που σας αναστατώνουν ή εσείς συνεχίζετε να νιώθετε άσχημα για κάποια πράγματα ακόμα κι αν αυτά έχουν πάψει να υπάρχουν. Κάποιες φορές μπορεί να μην γνωρίζετε πώς να αντιμετωπίσετε μια κατάσταση. Πολλοί/ες **ενήλικες** δεν γνωρίζουν πώς να αντιμετωπίσουν κάποιες καταστάσεις. Τι μπορείτε να κάνετε σε αυτές τις καταστάσεις; Δείτε αν οι μαθητές/τριες μπορούν να σκεφτούν αυτές τις λύσεις μόνοι τους: «Να ζητήσουμε βοήθεια από έναν/μία ενήλικα που εμπιστευόμαστε».

Να θυμάστε ότι επειδή αρνηθήκατε δεν σημαίνει ότι δεν μπορείτε και να αναφέρετε το περιεχόμενο ή τη συμπεριφορά. Μπορείτε οπωσδήποτε να κάνετε και τα δύο.

Αν χρειάζεστε βοήθεια και αναφέρετε τι έχει συμβεί σε έναν/μία ενήλικα, αλλά ο ενήλικας αρνείται να σας βοηθήσει, τι πρέπει να κάνετε; («Να βρούμε άλλον/η ενήλικα και να το αναφέρουμε».) Το ξέρω ότι το να αναφέρεις κάτι δεν είναι πάντα εύκολο. Οι ειδικοί λένε ότι οι μαθητές/τριες συχνά αναφέρουν γεγονότα μόνο μία φορά. Έτσι, θέλω να σας πω ότι: Πρέπει να συνεχίζετε να αναφέρετε γεγονότα μέχρι να βρείτε κάποιον/α ενήλικα που θέλει πραγματικά να σας βοηθήσει.

Ποιους ενήλικες εδώ στο σχολείο εμπιστεύεστε και πιστεύετε ότι θα σας βοηθήσουν; (Διάφορες απαντήσεις.) Υπάρχουν πολλοί/ες ενήλικες εδώ στους/στις οποίους/ες μπορείτε να μιλήσετε σε περίπτωση που χρειαστείτε βοήθεια.

Τώρα θα εξασκηθούμε στο να αρνούμαστε πράγματα και να αναφέρουμε ανεπιθύμητα, ενοχλητικά ή τρομακτικά πράγματα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Σενάρια
- Μία κόλλα χαρτί με τη λέξη «Άρνηση».
- Μία κόλλα χαρτί με τη λέξη «Αναφορά».

---

1. Τοποθετήστε τις δύο κόλλες χαρτί σε αντίθετες πλευρές της αίθουσας.

2. Επιλέξτε ένα σενάριο από τη λίστα και διαβάστε το στην τάξη ή δημιουργήστε ένα κατάλληλο σενάριο μόνοι σας.

3. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν εάν θα αρνούνταν το σενάριο μόνοι τους ή θα ανέφεραν το γεγονός σε έναν/μία ενήλικα και θα ζητούσαν βοήθεια.

4. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να μεταφερθούν στην πλευρά της αίθουσας που ανταποκρίνεται στο τι θα έκαναν.

5. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να συζητήσει τι θα έλεγε ή τι θα έκανε αν αρνούνταν, ή αν θα ανέφερε το γεγονός και γιατί.

6. Ζητήστε από έναν/μία μαθητή/τρια κάθε ομάδας να παρουσιάσει την αναφορά και την άρνηση.

7. Επαναλάβετε τη διαδικασία με άλλο σενάριο, όσο το επιτρέπει ο χρόνος.

Σενάρια

Σενάριο 1: Ένας/μία φίλος/η σου χρησιμοποιεί συχνά άσεμνες εκφράσεις στην τάξη.

Σενάριο 2: Βλέπεις τακτικά σεξιστικές δηλώσεις σε σχόλια.

Σενάριο 3: Κάποιος/α κοροϊδεύει μια φωτογραφία στην οποία είσαι και εσύ. **Σενάριο**

4: Κάποιος/-α λέει κάτι πολύ ρατσιστικό εις βάρος σου.

Σενάριο 5: Κάποιος/α σου ζητάει να του στείλεις μια γυμνή φωτογραφία σου.

Σενάριο 6: Βλέπεις μια ανάρτηση που ενημερώνει ότι κάποιος/α πρόκειται να φέρει όπλο στο σχολείο.

Δίδαγμα

Μπορεί να δείτε πράγματα στο διαδίκτυο που είναι κατάφωρα τρομακτικά, όπως το να λέει κάποιος/α ότι πρόκειται να κάνει κάτι που θα βλάψει τον/την ίδιο/α ή κάποιους/ες άλλους/ες. Σε αυτές τις καταστάσεις, ενημερώνετε έναν/μία ενήλικα αμέσως ώστε να φροντίσει να παραμείνουν όλοι/ες ασφαλείς.

Τι μπορείς να κάνεις όταν βλέπεις κάτι κακόβουλο στην οθόνη σου;

Οι μαθητές/τριες εξασκούνται στο τι πρέπει να κάνουν την επόμενη φορά που θα δουν ή θα ακούσουν κάτι που τους αναστατώνει σε ένα βίντεο, σε ένα διαδικτυακό παιχνίδι ή σε μια τηλεοπτική εκπομπή.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/-τριες

- ✓ **Να κατανοούν** ότι είναι λογικό να φοβούνται ή να αισθάνονται λυπημένοι/ες όταν βλέπουν κάτι που τους/τις αναστατώνει εντός και εκτός οθόνης.
- ✓ **Να γνωρίζουν** ότι μπορούν να αρνηθούν να δουν ενοχλητικά πράγματα σε μια εκπομπή, ένα παιχνίδι ή ένα βίντεο.
- ✓ **Να κατανοούν** πώς να αρνούνται ενοχλητικό περιεχόμενο.
- ✓ **Να αναγνωρίζουν** σε ποιους/ες μπορούν να μιλήσουν αν δουν κάτι ανησυχητικό.

Ας συζητήσουμε

Ποιες είναι κάποιες από τις αγαπημένες σας τηλεοπτικές εκπομπές ή διαδικτυακά παιχνίδια; [Ζητήστε από κάποιους/ες εθελοντές/τριες να μοιραστούν τις προτιμήσεις τους.] Γιατί σας αρέσουν αυτές οι εκπομπές; («Είναι αστείες». «Έχουν πολλή δράση, περιπέτεια κτλ.».) Τι συναισθήματα βιώνετε όταν τις παρακολουθείτε; («Χαρά». «Ενθουσιασμό».)

Συνήθως, μας **αρέσει** να παρακολουθούμε τηλεοπτικές εκπομπές ή βίντεο επειδή είναι ψυχαγωγικά, σωστά; Ποιος ξέρει τι σημαίνει «ψυχαγωγικός»; [Ζητήστε από κάποιους/ες εθελοντές/τριες να πουν τη γνώμη τους.]

Όταν μια εκπομπή είναι ψυχαγωγική, μας κάνει να αισθανόμαστε όμορφα και απολαμβάνουμε να την παρακολουθούμε. Μπορεί να σε κάνει να γελάς ή απλά να χαλαρώνεις, ή μπορεί να είναι ενδιαφέρουσα γιατί μαθαίνεις κάτι καινούργιο. Επίσης, μπορεί να σε κρατάει σε αγωνία και να ανυπομονείς να τη δεις για να μάθεις τι θα συμβεί παρακάτω.

Ορισμένες φορές, όμως, η εκπομπή μπορεί να **μην** είναι ψυχαγωγική, επειδή παρουσιάζει ανθρώπους ή ζώα να τραυματίζονται βαριά, κάποιος είναι ιδιαίτερα κακός ή τρομακτικός ή κάτι σε κάνει να αισθάνεστε νευρικότητα ή λύπη. Μπορεί να μου πει κανείς/καμία για ένα βίντεο ή εκπομπή που δεν πιστεύει ότι ήταν ψυχαγωγικό και γιατί; [Ζητήστε από κάποιους εθελοντές να πουν τη γνώμη τους.]

Σήμερα θα εξασκηθούμε στο τι μπορείτε να κάνετε την επόμενη φορά που θα δείτε ή θα ακούσετε κάτι που σας αναστατώνει στην τηλεόραση ή στο διαδίκτυο.

- Αν παρακολουθείτε κάποια τηλεοπτική εκπομπή ή βίντεο μόνοι/ες σας και δείτε ή ακούσετε κάτι που σας αναστατώνει, μπορείτε να το κλείσετε. [Γράψτε στον πίνακα «Το κλείνω».]
- Αν, ακόμα και αφού το κλείσετε, νιώθετε άσχημα, βρείτε έναν/μία ενήλικα που εμπιστεύεστε και μιλήστε του για αυτό που είδατε και για το πώς σας έκανε να αισθανθείτε. [Γράψτε στον πίνακα «Μιλάω σε έναν/μία έμπιστο/η ενήλικα».]

- Ποιος/α είναι ένας/μία ενήλικας που εμπιστεύεστε και στον/στην οποίο/α μπορείτε να μιλήσετε; [Γράψτε στον πίνακα τις ιδέες των μαθητών/τριων κάτω από τη φράση «έμπιστος/η ενήλικας».] (Πιθανές απαντήσεις: μαμά, μπαμπάς, φροντιστής, δάσκαλος κτλ.).
- Αν παρακολουθείτε μια τηλεοπτική εκπομπή ή ένα διαδικτυακό βίντεο με φίλους ή την οικογένειά σας και βλέπετε ή ακούτε κάτι που σας αναστατώνει, μπορείτε να μιλήσετε και να πείτε πώς αισθάνεστε. [Γράψτε στον πίνακα «Μιλάω».]
- Για παράδειγμα, μπορείτε να πείτε: «Αυτή η εκπομπή είναι τρομακτική. Ας δούμε κάτι άλλο». Τι θα μπορούσατε να πείτε; [Γράψτε στον πίνακα τις ιδέες των μαθητών/τριων κάτω από τη φράση «Μιλάω».] (Πιθανές απαντήσεις: «Δεν θέλω να το παρακολουθήσω γιατί με αναστατώνει», «Ας δούμε κάτι άλλο που θα αρέσει και στους/στις δύο».)

Αν, αφού μιλήσετε, κάποιος εξακολουθεί να σας δείχνει πράγματα που δεν σας αρέσουν, μπορείτε πάντα να φύγετε από το δωμάτιο και να το πείτε σε έναν/μία έμπιστο/η ενήλικα.

Δραστηριότητα

Ας εξασκηθούμε στο να μιλάμε όταν βλέπουμε ή ακούμε κάτι που μας αναστατώνει στην τηλεόραση ή σε ένα παιχνίδι ή βίντεο και να μιλάμε σε έναν/μία ενήλικα που εμπιστευόμαστε. [Βοηθήστε τους/τις μαθητές/-τριες να χωριστούν σε ζευγάρια.]

Θα σας διαβάσω ένα σενάριο και εσείς μαζί με το ταίρι σας θα αλλάζετε ρόλους εξασκούμενοι/ες στο τι πρέπει να κάνετε στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ας κάνουμε το πρώτο σενάριο μαζί.

Επιλέξτε ένα σενάριο από την παρακάτω λίστα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/-τριες να συνεργαστούν με τα ταίρια τους για να αποφασίσουν πώς θα απαντήσουν. Μετά από λίγα λεπτά, ζητήστε από κάποιους/ες εθελοντές/τριες να πουν τη γνώμη τους. Συνεχίστε με τα επόμενα σενάρια, όσο το επιτρέπει ο χρόνος.

Σενάρια

Σενάριο 1: Παρακολουθείς ένα διαδικτυακό βίντεο με κάποιο μέλος της οικογένειάς σου. Το άτομο σε αυτό το βίντεο χρησιμοποιεί υβριστικά λόγια και λέει κακά πράγματα που σε αναστατώνουν. Αποφασίζεις να μιλήσεις. Τι λες; [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του τι θα έλεγες.]

Σενάριο 2: Παρακολουθείς μια τηλεοπτική εκπομπή μόνος σου. Είσαι στη μέση του πρώτου επεισοδίου όταν συμβαίνει κάτι πολύ τρομακτικό. Ωχ! Δεν μπορείς να σταματήσεις να το σκέφτεσαι σε βαθμό που πιστεύεις ότι αυτό μπορεί να συμβεί και σε εσένα. Αποφασίζεις να κλείσεις την εκπομπή και να μιλήσεις σε έναν ενήλικα που εμπιστεύεσαι. [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του σε ποιον θα το έλεγες και τι θα του/της έλεγες.]

Σενάριο 3: Παρακολουθείς κάποια διαδικτυακά βίντεο με τους/τις φίλους σου. Ένας/μία φίλος/η δείχνει ένα βίντεο με γυμνούς ανθρώπους. Αυτό σε αναστατώνει.

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

Δεν ξέρεις πώς αισθάνονται οι φίλοι/ες σου, αλλά εσύ δεν θέλεις να συνεχίσεις να παρακολουθείς αυτό το βίντεο. Αποφασίζεις να μιλήσεις. [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του τι θα έλεγες.]

Σενάριο 4: Παίζεις ένα διαδικτυακό παιχνίδι με πολλούς/ες παίκτες/τριες όταν βλέπεις ότι ένας/μία παίκτης/τρια εσκεμμένα χαλάει ό,τι φτιάχνουν οι υπόλοιποι/ες παίκτες/τριες. Κάποιος/α του ζητάει να σταματήσει κι αυτός/η απλά γελάει. [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του/της τι θα έλεγες.]

Σενάριο 5: Τα ξαδέρφια σου παίζουν ένα βιντεοπαιχνίδι που έχει πολλούς πυροβολισμούς. Πολλοί άνθρωποι τραυματίζονται. Τους ζητάς να παίξουν κάτι άλλο, αλλά σε αγνοούν. [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του/της τι θα έκανες.]

Σενάριο 6: Είσαι στο σπίτι ενός/μιας φίλου/ης και ακούς ένα δελτίο ειδήσεων στην τηλεόραση που σε λυπεί πολύ. Όταν φτάνεις σπίτι, αποφασίζεις να μιλήσεις σε έναν/μία ενήλικα που εμπιστεύεσαι. [Γύρισε στο ταίρι σου και πες του/της σε ποιον/α θα το έλεγες και τι θα του/της έλεγες.]

Δίδαγμα

Αν ένα παιχνίδι, βίντεο ή τηλεοπτική εκπομπή σας αναστατώνει, είναι αποδεκτό να μην το παρακολουθείτε. Τώρα πια ξέρετε πώς:

- Αν είστε μόνοι/ες, το κλείνετε.
- Αν εξακολουθείτε να αισθάνεστε αναστατωμένοι/ες, μιλάτε σε έναν/μία ενήλικα που εμπιστεύεστε.
- Αν σας το δείχνει κάποιος/α άλλος/η, μιλάτε και λέτε πώς αισθάνεστε.
- Αν μιλάτε και ο άλλος/η εξακολουθεί να σας το δείχνει, φεύγετε και μιλάτε σε κάποιον/α που εμπιστεύεστε εφόσον το θέλετε.

Πώς μπορείς να διαχειρίζεσαι την κακόβουλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο;

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν πως η συμπεριφορά είναι καλή ή κακή, είτε εκφράζεται στο διαδίκτυο είτε εκτός αυτού. Εξερευνούν τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπίζουν την κακή συμπεριφορά, ώστε να μην συμβάλλουν σε τυχόν εντάσεις και κλιμακωση μιας κατάστασης.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναγνωρίζουν** πως η κακή συμπεριφορά στο διαδίκτυο μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση στο σχολείο.
- ✓ **Να βρίσκουν** τρόπους να αποφεύγουν την κλιμάκωση της σύγκρουσης στο διαδίκτυο.

Ας συζητήσουμε

Ποιοι είναι οι λόγοι που οι άνθρωποι επιλέγουν να φέρονται με κακία ο/η ένας/μία στον/στην άλλον/η στο διαδίκτυο; («Κουτσομπολιό». «Ασέβεια». «Παρεξηγήσεις». «Κακία»).

Οι άνθρωποι συγκρούονται διαδικτυακά για πολλούς και διάφορους λόγους. Μπορούμε να αποφύγουμε πολλή κακία απλά προσπαθώντας να δείξουμε καλοσύνη στους/στις άλλους/ες ή απλά με το να μην εμπλεκόμαστε οι ίδιοι/ες. Κάποιες φορές είναι απόρροια από κάτι που συνέβη στο σχολείο. Άλλες φορές, όμως, οι άνθρωποι απλά λένε ή κάνουν κακά πράγματα χωρίς κανένα λόγο. Χτυπήστε τα δάχτυλά σας αν ποτέ είδατε ή ακούσατε κάποιον/α να κάνει κάποια από αυτά τα κακεντρεχή πράγματα:

[Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που χτύπησαν τα δάχτυλά τους.]

- Αναρτά προσβλητικά σχόλια σε φωτογραφίες ή βίντεο.
- Διαδίδει κουτσομπολιά ή ψέματα για κάποιον/α άλλον/η.
- Προσποιείται ότι είναι κάποιος/α άλλος/η για να του/της δημιουργήσει μπελάδες
- Κατονομάζει.
- Χρησιμοποιεί σεξιστική ή ομοφοβική γλώσσα.

Σηκώστε το χέρι σας αν ποτέ κάποιος/α **σας** φέρθηκε άσχημα στο διαδίκτυο.

[Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που σήκωσαν το χέρι τους.]

- Πώς θα αισθανόσασταν αν κάποιος/α σας είπε ή έκανε κάτι κακό στο διαδίκτυο; («Θυμό». «Οργή». «Λύπη». «Αναστάτωση»).
- Πιστεύετε ότι θα μπαίνατε στον πειρασμό να του/της το ανταποδώσετε; («Ναι». «Όχι».)

Είναι λογικό να νιώθετε θυμωμένοι/ες όταν σκέφτεστε κάποιον/α να κάνει κάτι κακό. Η ανάγκη να το ανταποδώσετε μπορεί να είναι πολύ ισχυρή. Σκεφτείτε ποιες θα είναι οι συνέπειες μιας τέτοιας πράξης. [Δώστε στους/στις μαθητές/τριες χρόνο να σκεφτούν.] Γυρίστε στον ταίρι σας και πείτε του/της τις σκέψεις σας. [Μετά από ένα λεπτό, σηκώστε τυχαία κάποιους/ες μαθητές/τριες να δώσουν την αναφορά τους.] («Αρχίζω μεγάλο καβγά». «Εντείνω την κατάσταση». «Εμπλέκω πολύ κόσμο». «Μπαίνω σε μπελάδες»).

Η απάντηση σε μια κακή συμπεριφορά με χειρότερη συμπεριφορά είναι ένας συνήθης τρόπος που ξεκινούν ή διαδίδονται οι συγκρούσεις στο διαδίκτυο. Ποιοι θα ήταν κάποιοι άλλοι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσατε να απαντήσετε σε μια κακή συμπεριφορά που δεν θα προκαλούσε σύγκρουση; («Αγνώω». «Λέω στο άτομο να σταματήσει». «Μπλοκάρω ή διαγράφω το άτομο»).

Όταν θυμώνετε ή είστε αναστατωμένοι/ες, είναι εύκολο να πείτε ή να κάνετε κάτι κακοπροαίρετο σε κάποιο άλλο άτομο. Είναι σημαντικό, πριν κάνετε κάτι άλλο, να ηρεμήσετε. Μια στρατηγική που θα σας βοηθήσει να ηρεμήσετε είναι να πάρετε μερικές αργές και βαθιές αναπνοές.

Ζητήστε από τα παιδιά της τάξης να εξασκηθούν στο να παίρνουν αργές, βαθιές αναπνοές μαζί.

Ποιες άλλες στρατηγικές μπορείτε να σκεφτείτε για να ηρεμήσετε όταν είστε θυμωμένοι/ες ή αναστατωμένοι/ες; («Να μετρήσω ανάποδα». «Να πω στον εαυτό μου να μην ανησυχώ». «Να σκεφτώ κάτι χαρούμενο»).

Πώς θα νιώθατε αν βλέπατε κάποιον/α να φέρεται άσχημα σε κάποιον/α άλλον/η στο διαδίκτυο; («Θα θύμωνα». «Θα ανησυχούσα ότι θα μπορούσε να συμβεί και σε μένα». «Θα ανησυχούσα». «Θα το έβρισκα διασκεδαστικό»).

- Όταν οι άνθρωποι που γίνονται μάρτυρες μιας άσχημης συμπεριφοράς δεν λένε τίποτα ή γελάνε ή συμμετέχουν, τι συμβαίνει; («Ενθαρρύνουν ακόμα περισσότερο την άσχημη συμπεριφορά». «Κάνουν τους/τις άλλους/ες να αισθάνονται ανεπιθύμητοι/ες». «Είναι κακεντρεχείς οι ίδιοι/ες»).
- Όταν οι άνθρωποι απορρίπτουν την άσχημη συμπεριφορά, τι μπορεί να συμβεί; («Οι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι η άσχημη συμπεριφορά δεν είναι αποδεκτή». «Οι άνθρωποι θα φέρονται καλύτερα και με μεγαλύτερο σεβασμό»).

Χτυπήστε τα δάχτυλά σας αν βοηθήσατε ποτέ κανέναν/μία που είχε υποστεί κακόβουλη συμπεριφορά. [Σημειώστε τον αριθμό των παιδιών που χτύπησαν τα δάχτυλά τους. Ζητήστε από μερικούς/ες μαθητές/τριες να διηγηθούν ιστορίες στις οποίες βοήθησαν άλλους/ες.] Πώς σας κάνει να αισθάνεστε όταν βοηθάτε κάποιους/ες άλλους/ες; («Είναι ωραίο συναίσθημα»).

Τι πρέπει να κάνετε αν δεν αισθάνεστε καλά ή ασφαλείς όταν υπερασπίζεστε κάποιον/α που βλέπετε να υφίσταται άσχημη συμπεριφορά; («Να ζητήσω βοήθεια από έναν/μία ενήλικα».)

Τώρα θα εξασκηθούμε στο πώς μπορούμε να ανταποκρινόμαστε στην άσχημη συμπεριφορά που βλέπουμε στο διαδίκτυο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Πώς μπορείς να διαχειρίζεσαι την κακόβουλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο» (ένα για κάθε ομάδα 3-4 μαθητών/τριων).

1. Σχηματίστε ομάδες 3-4 μαθητών/τριων και δώστε στην κάθε ομάδα ένα φύλλο εργασίας.

2. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να συμπληρώσει την Ενότητα Α του φύλλου εργασίας.

3. Ζητήστε από τις ομάδες να ανταλλάξουν φύλλα εργασίας.

4. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να συμπληρώσει την Ενότητα Β του νέου φύλλου εργασίας τους.

5. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να διηγηθεί στην τάξη τι σκέφτηκε.

Δίδαγμα

Όταν συναντάς άσχημη συμπεριφορά στο διαδίκτυο, είναι σημαντικό να αντιδράς σε αυτήν με σωστό τρόπο. Αν προσπαθήσεις να την ανταποδώσεις με κακή συμπεριφορά, μπορεί να ξεκινήσεις μια σύγκρουση ή να κάνεις κάτι που ξεκίνησε να έχει ακόμα χειρότερη κατάληξη, είτε διαδικτυακά είτε. Αν πάρεις λίγο χρόνο να ηρεμήσεις και μετά να απαντήσεις με διαφορετικό τρόπο, μπορείς να αποφύγεις τη σύγκρουση.

Αν κάποιος/α **εξακολουθεί** να φέρεται άσχημα σε εσένα και δεν ξέρεις πώς να τον/τη σταματήσεις, τότε πρέπει να ζητήσεις βοήθεια από έναν/μία ενήλικα.

Πώς μπορείς να διαχειρίζεσαι την κακόβουλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο;

Ενότητα Α

Γράψε μια κατάσταση όπου κάποιος/α φέρθηκε άσχημα στο διαδίκτυο.

Ενότητα Β

Πώς θα αντιδρούσες αν αυτό συνέβαινε σε εσένα;

Γιατί θα αντιδρούσες με αυτόν τον τρόπο;

Πώς θα αντιδρούσες αν έβλεπες αυτό να συμβαίνει σε κάποιον/α άλλον/η;

Γιατί θα αντιδρούσες με αυτόν τον τρόπο;

Πότε πρέπει να ζητήσεις βοήθεια

Μία συμβουλή που εμφανίζεται διαρκώς σε αυτά τα μαθήματα είναι: αν οι μαθητές/τριες συναντήσουν στο διαδίκτυο κάτι που τους/τις κάνει να νιώσουν άβολα ή ακόμα χειρότερα, ενθαρρύνετέ τους να το αναφέρουν, να είναι γενναίοι/ες και να μιλήσουν σε κάποιον/α που εμπιστεύονται και που μπορεί να βοηθήσει, όπως π.χ. εσάς τον/την εκπαιδευτικό, τον/τη διευθυντή/τρια του σχολείου ή έναν/μία γονέα. Αυτό είναι κάτι που οι μαθητές/τριες θα πρέπει να εμπεδώσουν από όλα τα μαθήματα, όμως, για μεγαλύτερη σιγουριά, εδώ προτείνεται μια συζήτηση μέσα στην τάξη που εστιάζει ειδικά στη θεμελιώδη αρχή: «Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως». Παρακάτω θα βρείτε έναν κατάλογο από περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να βοηθήσει πολύ μια συζήτηση με έναν/μία ενήλικα.

Σημαντικές σημειώσεις για τους/τις εκπαιδευτικούς:

1. Τα παιδιά διδάσκονται και ακούν εδώ και πολλές γενιές ότι «είναι κακό πράγμα να είσαι μαρτυριάρης», με αποτέλεσμα αυτή η «αρχή» να έχει υιοθετηθεί ως κοινωνικός κανόνας. Οι ειδικοί στην πρόληψη του εκφοβισμού (bullying) προσπαθούν να βοηθήσουν τα παιδιά να καταλάβουν τη διαφορά ανάμεσα στο «καρφώνω» και στο «ζητάω βοήθεια». Βοηθήστε τους/τις μαθητές/τριες σας να κατανοήσουν ότι το να ζητούν υποστήριξη όταν συμβαίνει κάτι κακό στο διαδίκτυο δεν είναι «κάρφωμα», είναι ο τρόπος για να ζητούν βοήθεια για τους/τις ίδιους/ες ή τους/τις φίλους/ες τους όταν κάποιος/α πληγώνεται.
2. Καλλιεργώντας ένα περιβάλλον ανοιχτής συζήτησης μέσα στην τάξη και υπενθυμίζοντας στους/στις μαθητές/τριες ότι είστε πάντα πρόθυμος/η και διαθέσιμος/η να παράσχετε υποστήριξη, ενθαρρύνετε την εκδήλωση πρωτοβουλίας για μαθητική δραστηριοποίηση και την αναφορά καταχρηστικών συμπεριφορών.
3. Στη συζήτηση που ακολουθεί, κάθε φορά που οι μαθητές/τριες αναφέρουν περιπτώσεις στις οποίες ζήτησαν τη βοήθεια ενός/μιας ενήλικα, φροντίστε ο τόνος της συζήτησης να είναι τέτοιος που να τους/τις κάνει να αισθάνονται υπερήφανοι/ες και θαρραλέοι/ες για την πράξη τους, ειδικά επειδή μιλούν μπροστά σε συμμαθητές/τριες τους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να αναγνωρίσουν** ότι το να ζητούν βοήθεια για τον εαυτό τους ή για άλλους/ες δείχνει δύναμη.
- ✓ **Να εκφράσουν τις σκέψεις τους** σχετικά με καταστάσεις, στις οποίες βοηθά πραγματικά η συζήτηση.

Ας συζητήσουμε

Παρακάτω θα βρείτε έναν ολόκληρο κατάλογο από καταστάσεις τις οποίες μπορεί να συναντήσετε στο διαδίκτυο. Μπορεί να μην προλάβουμε να τις εξετάσουμε όλες, καθώς θα ήθελα να σηκώσετε το χέρι σας, όταν κάποια περίπτωση σας θυμίσει μια κατάσταση στην οποία έχετε βρεθεί οι ίδιοι/ες, και να μας πείτε τι κάνατε σχετικά, έτσι ώστε να μπορέσουμε να συζητήσουμε μαζί αυτές τις καταστάσεις.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φυλλάδιο (επιλέξτε βάσει της τάξης, ένα για κάθε μαθητή/τρια):

- Σενάρια για τις τάξεις δευτέρα και τρίτη.
- Σενάρια για τις τάξεις τετάρτη έως έκτη.

Δείτε τα παρακάτω σενάρια για να ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα.

Σημείωση για τους/τις δασκάλους του σχολείου: Δημιουργήστε μία επιτροπή ή ομάδα μαθητών/τριων στο σχολείο σας (ή στο γυμνάσιο/λύκειο της περιοχής σας) που θα καθοδηγούν τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες σε θέματα διαδικτυακών καταστάσεων σαν κι αυτές. Μια τέτοια τακτική μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική ώστε οι νεότεροι/ες μαθητές/τριες να διδαχτούν, να εμπλακούν και να υποστηριχθούν. Αν υπάρχει ήδη κάποιο όργανο ή ομάδα μαθητών/τριων υπό την καθοδήγηση εκπαιδευτικού στο σχολείο σας, ζητήστε από την ομάδα να επεξεργαστούν τα παραπάνω σενάρια με τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

Δίδαγμα

Μπορεί να **μην το βλέπετε** πάντα έτσι, αλλά το να ζητάς βοήθεια όταν δεν είσαι σίγουρος/η για το τι πρέπει να κάνεις είναι μια πολύ γενναία πράξη. Και αν είναι για να βοηθήσεις τον εαυτό σου ή κάποιον/α άλλον/η που έχει πληγωθεί να ξεπεράσει το τραύμα ή να αποτρέψεις να συμβεί κάτι κακό σε σένα ή σε κάποιον/α άλλον/η, είναι και έξυπνο και θαρραλέο.

Σενάρια για δευτέρα και τρίτη τάξη

- 1. Διάβασε από μέσα σου τον παρακάτω κατάλογο.** Όσο τον διαβάζεις, σκέψου αν κάποιες από αυτές τις καταστάσεις σου έχουν συμβεί, αν θέλησες να ζητήσεις βοήθεια από κάποιον ενήλικα για κάποια από αυτές κι αν το έκανες ή όχι.
- 2. Σήκωσε το χέρι σου** αν θέλεις να μας πεις τι έκανες (ή δεν έκανες) σε μια παρόμοια κατάσταση και γιατί. Αν κάποιος/α έχει ήδη μιλήσει για μια από τις παραπάνω περιπτώσεις, δες μήπως εσύ έχεις κάποια άλλη για την οποία μπορούμε να μιλήσουμε.
- 3. Ας συζητήσουμε αυτές τις καταστάσεις.**

Σενάρια

Σενάριο 1: Χρειαζόσουν βοήθεια για να θυμηθείς έναν κωδικό πρόσβασης (password).
[Ζήτησε από έναν/μια γονέα ή μεγαλύτερο συγγενή να σε βοηθήσει να ακολουθήσετε όλα τα βήματα ώστε να δημιουργήσετε έναν νέο.]

Σενάριο 2: Σε έναν/μια άλλον/η παίκτη/τρια αρέσει πολύ η φιγούρα σου και προσφέρεται να σε πληρώσει με χρήματα του παιχνιδιού για να την αγοράσει. Τι αποφασίζεις;

Σενάριο 3: Έρχεσαι αντιμέτωπος με μια πολύ άσχημη συμπεριφορά σε ένα βιντεοπαιχνίδι και δεν είσαι σίγουρος τι πρέπει να κάνεις για αυτό.

Σενάριο 4: Ένας άλλος παίκτης ρωτάει την ηλικία και τη διεύθυνσή σου. Του τις λες;

Σενάριο 5: Ένας φίλος σου δείχνει ένα βίντεο με πολύ βίαιο περιεχόμενο στο οποίο κάποιος τραυματίζεται. Τι κάνεις;

Σενάριο 6: Θέλεις να κάνεις κάτι για ένα ιδιαίτερα άσχημο σχόλιο που είδες στο διαδίκτυο. Τι κάνεις;

Σενάριο 7: Κάποιος/α στην παιδική χαρά αρχίζει να κοροϊδεύει ένα παιδί επειδή δεν έχει τηλέφωνο και το παιδί είναι πολύ λυπημένο. Τι κάνεις για αυτό;

Σενάριο 8: Παρακολουθείς ένα βίντεο με χαρακτήρες κινουμένων σχεδίων και ξαφνικά εμφανίζεται ένα παράθυρο με τρομακτικό περιεχόμενο.

Σενάρια για τις τάξεις τετάρτη έως έκτη

- 1. Διάβασε από μέσα σου τον παρακάτω κατάλογο.** Όσο τον διαβάζεις, σκέψου αν έχεις βιώσει κάποιες από αυτές τις καταστάσεις, αν θέλησες να ζητήσεις βοήθεια από κάποιον/α ενήλικα για κάποια από αυτές κι αν το έκανες ή όχι.
- 2. Σήκωσε το χέρι σου** αν θέλεις να μας πεις τι έκανες (ή δεν έκανες) σε μια παρόμοια κατάσταση και γιατί. Αν κάποιος/α έχει ήδη μιλήσει για μια από τις παραπάνω περιπτώσεις, δες μήπως εσύ έχεις κάποια άλλη για την οποία μπορούμε να μιλήσουμε.
- 3. Ας συζητήσουμε αυτές τις καταστάσεις.**

Σενάρια

Σενάριο 1: Έχεις την αίσθηση ότι κάποιος/α έχει χακάρει τον λογαριασμό σου. Τι μπορείς να κάνεις για να πάρεις τον έλεγχο του λογαριασμού σου; [Πήγαινε στην ενότητα της αρχικής οθόνης της εφαρμογής ή της ιστοσελίδας και ακολούθησε τα βήματα που σου ζητούνται για να πιστοποιηθεί ότι είσαι ο κάτοχος του λογαριασμού. Στη συνέχεια, συνδέσου και άλλαξε τον κωδικό πρόσβασης και μην τον κοινοποιήσεις σε κανέναν παρά μόνο στους γονείς σου.]

Σενάριο 2: Υποψιάστηκες ότι κάτι που είδες στο διαδίκτυο ίσως ήταν απάτη ή σκέφτηκες πως ίσως έπεσες θύμα απάτης.

Σενάριο 3: Ένας/μία άλλος/η παίκτης/τρια αρχίζει να σε ρωτάει πράγματα που δεν έχουν σχέση με το παιχνίδι και είναι λίγο ανατριχιαστικά. Του απαντάς;

Σενάριο 4: Ακούς κάποιον/α που κάνει έντονα ρατσιστικά σχόλια στον χώρο συνομιλίας (chat) ενός παιχνιδιού.

Σενάριο 5: Αν ανησυχείς ότι κοινοποίησες κάτι στο διαδίκτυο που δεν έπρεπε (αν δεν αισθάνεσαι άνετα να μοιραστείς με την τάξη το περιεχόμενο αυτής της κοινοποίησης, δεν χρειάζεται να το κάνεις. Όμως είναι καλό να μας πεις τι έκανες για να αντιμετωπίσεις την κατάσταση).

Σενάριο 6: Είδες κάποιον/α να προσπαθεί να ξεκινήσει έναν καβγά ή να κάνει κακό σε κάποιον.

Σενάριο 7: Κάποιος/α δημοσιεύει πολύ άσχημα πράγματα για τον εαυτό του στο διαδίκτυο που σε κάνει να ανησυχείς για αυτόν/η.

Κάνε την αναφορά και στο διαδίκτυο

Χρησιμοποιώντας μια συσκευή για να δείξετε πού πρέπει να πάνε για να κάνουν αναφορά ακατάλληλου περιεχομένου ή συμπεριφοράς, οι μαθητές/τριες εξετάζουν διάφορους τύπους περιεχομένου, αποφασίζουν αν πρέπει να κάνουν αναφορά και συζητούν τους σχετικούς λόγους.

Στόχοι για τους/τις μαθητές/τριες

- ✓ **Να γνωρίζουν** για τα πρότυπα συμπεριφοράς ή τους όρους χρήσης των εφαρμογών και των υπηρεσιών.
- ✓ **Να έχουν επίγνωση** των διαδικτυακών εργαλείων για την αναφορά καταχρηστικής συμπεριφοράς.
- ✓ **Να αξιολογούν** πότε πρέπει να τα χρησιμοποιήσουν.
- ✓ **Να συζητήσουν** σχετικά με το γιατί και πότε πρέπει να αναφέρουν (καταγγέλλουν) μια καταχρηστική συμπεριφορά.

Ας συζητήσουμε

Όταν εμφανίζεται στο διαδίκτυο κάποια ανάρμοστη συμπεριφορά ή κάποιου είδους ακατάλληλο περιεχόμενο, έχουμε επιλογές ανάληψης δράσης. Στην τελευταία δραστηριότητα συζητήσαμε την πιο σημαντική: να συζητήσετε την περίπτωση με κάποιον που εμπιστεύεστε. Αυτό μπορεί να σας παροτρύνει να βρείτε τους καλύτερους τρόπους για να βοηθήσετε. Μια άλλη επιλογή είναι να αναφέρετε (καταγγείλετε) το περιστατικό, την εφαρμογή ή την υπηρεσία όπου το βρήκατε, πράγμα που μπορεί να βοηθήσει να διαγραφεί το ακατάλληλο περιεχόμενο. Είναι σημαντικό να αποκτήσετε τη συνήθεια να διαβάζετε τους όρους χρήσης ή τους κανονισμούς της κοινότητας των εφαρμογών και να χρησιμοποιείτε τα εργαλεία αναφοράς τους.

Οι μαθητές/τριες θα πρέπει να αποκτήσουν τη συνήθεια να δημιουργούν ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot) από συνομιλία ή δραστηριότητα που είναι επιζήμια ή ύποπτη **πριν** χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία μπλοκαρίσματος και αναφοράς (τα οποία ίσως έχουν ως συνέπεια να εξαφανιστεί το αρχείο της δραστηριότητας). Αυτό διασφαλίζει τη δυνατότητα να μπορούν να **δουν** έμπιστοι/ες ενήλικες τι συνέβη και να βοηθήσουν στην επίλυση της κατάστασης.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Κάνε και διαδικτυακή αναφορά» (ένα ανά μαθητή).

1. Αναζητήστε τους κανονισμούς της κοινότητας. Πάρτε όσες συσκευές μπορείτε στις οποίες έχει πρόσβαση η τάξη σας. Αν υπάρχουν πολλές, χωρίστε την τάξη σε ομάδες. Βρείτε μαζί τους όρους χρήσης σε τουλάχιστον 3 σχολικούς λογαριασμούς και εντοπίστε τον κανονισμό που αφορά την παρενόχληση ή τον εκφοβισμό.

2. Βρείτε πώς γίνεται η αναφορά ενός προβλήματος. Βρείτε τα εργαλεία της εφαρμογής ή του ιστότοπου για να καταγγείλετε το ακατάλληλο περιεχόμενο ή τη συμπεριφορά. (Αν υπάρχει μόνο μία συσκευή ή υπολογιστής στην αίθουσα, προσέρχονται στην οθόνη όλοι οι μαθητές/τριες ανά ομάδες).

3. Εξετάστε τα σενάρια. Όλοι/ες κάθονται στις θέσεις τους και, ως τάξη, εξετάζετε τις περιπτώσεις του φύλλου εργασίας.

4. Εσύ θα έκανες αναφορά για κάτι τέτοιο; Ζητήστε να σηκώσουν το χέρι τους όσοι/ες από τους/τις μαθητές/τριες θα έκαναν αναφορά για την κάθε περίπτωση· μετά ζητήστε να σηκώσουν το χέρι τους όσοι/ες δεν θα έκαναν.

5. Για ποιον λόγο; Ζητήστε από κάποιον/α που θα έκανε αναφορά να πει στην τάξη για ποιον λόγο θα την έκανε, αλλά και από κάποιον/α που δεν θα έκανε αναφορά για ποιον λόγο δεν θα την έκανε.

Σημείωση: Πολύ σπάνια υπάρχει μόνο μία σωστή απάντηση ή προσέγγιση. Φροντίστε να το γνωρίζουν όλοι/ες πριν ξεκινήσει η συζήτηση.

Δίδαγμα

Οι περισσότερες εφαρμογές και υπηρεσίες διαθέτουν εργαλεία αναφοράς και/ή αποκλεισμού ακατάλληλου περιεχομένου και το να τα χρησιμοποιούμε μπορεί να βοηθήσει τα εμπλεκόμενα άτομα, τους γύρω τους αλλά και τις ίδιες τις πλατφόρμες. Πριν αποκλείσετε ή αναφέρετε ακατάλληλο περιεχόμενο, είναι σοφό να τραβήξετε ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot), ώστε να έχετε μια καταγραφή της κατάστασης.

Κάνε την αναφορά και στο διαδίκτυο

Διάβασε καθένα από τα παρακάτω σενάρια και σήκωσε το χέρι σου αν θα έκανες αναφορά στην εφαρμογή ή υπηρεσία όπου το συνάντησες. Ρώτα κάποιον/α που θα σήκωνε το χέρι του και κάποιον/α που δεν θα το έκανε να εξηγήσει γιατί έκανε αυτήν την επιλογή, στη συνέχεια συζητήστε αυτές τις επιλογές ως τάξη. (Όλοι/ες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι σπάνια υπάρχει μόνο μία σωστή επιλογή, εξού και είναι πολύ χρήσιμη η συζήτηση στην τάξη. Κανείς/μία δεν θα πρέπει να αισθάνεται άσχημα για την επιλογή του. Ακόμα και οι ενήλικες δεν ξέρουν πάντα πότε πρέπει να κάνουν αναφορά).

Περίπτωση 1

Ένας/μία άλλος/η μαθητής/τρια αναρτά μια ομαδική φωτογραφία σε έναν λογαριασμό με δημόσια πρόσβαση. Εσένα δεν σου αρέσει καθόλου η εικόνα σου στη συγκεκριμένη φωτογραφία. Θα έκανες αναφορά; Αν ήξερες ποιος/α την δημοσίευσε, θα μιλούσες σε αυτό το άτομο ζητώντας του/της να την κατεβάσει; Πώς μπορείς να αντιδράσεις;

Περίπτωση 2

Κάποιος δημιουργεί έναν λογαριασμό δήθεν ενός/μιας συμμαθητή/τριάς σου, χρησιμοποιώντας το όνομα και τη φωτογραφία του. Έχει μετατρέψει τη φωτογραφία σε αστείο meme ζωγραφίζοντας πάνω της ένα μουστάκι και άλλα περίεργα χαρακτηριστικά προσώπου. Θα έκανες αναφορά για αυτόν τον λογαριασμό;

Περίπτωση 3

Κάποιος/α αναρτά πολλά κακεντρεχή σχόλια για έναν/μία μαθητή/τρια του σχολείου σου. Δεν αναφέρει το όνομά του/της όμως εσύ αισθάνεσαι πως ξέρεις για ποιον/α πρόκειται. Θα έκανες αναφορά για αυτά τα σχόλια ή όχι; Αν ναι, πώς θα επέλεγες να το κάνεις;

Περίπτωση 4

Ένας/Μια μαθητής/τρια δημιουργεί έναν λογαριασμό στο όνομα του σχολείου σας και αναρτά φωτογραφίες μαθητών/τριων με σχόλια που μπορούν να τα διαβάσουν όλοι/ες. Κάποια από τα σχόλια είναι προσβλητικά για κάποιους/ες μαθητές/τριες, ενώ κάποια άλλα είναι κολακευτικά. Κάνεις αναφορά για τα προσβλητικά σχόλια, για όλο τον λογαριασμό ή και για τα δύο;

Περίπτωση 5

Ένα βράδυ παρατηρείς ότι ένας/μία συμμαθητής/τριά σας έχει αναρτήσει ένα σχόλιο στο διαδίκτυο σχόλιο όπου λέει πως σκοπεύει να πιαστεί στα χέρια με έναν/μία άλλον/η μαθητή/τρια στο διάλειμμα την επόμενη μέρα. Κάνεις αναφορά για αυτό το σχόλιο ή όχι; Το αναφέρεις σε έναν/μία δάσκαλο/α ή στον/στη διευθυντή/τρια του σχολείου το επόμενο πρωί ή όχι; Ή μήπως και τα δύο;

Περίπτωση 6

Παρακολουθείς ένα βίντεο κινουμένων σχεδίων και ξαφνικά βλέπεις να παρεμβάλλεται περίεργο περιεχόμενο που σίγουρα δεν είναι κατάλληλο για παιδιά και σε κάνει να αισθάνεσαι άβολα. Κάνεις αναφορά γι' αυτό ή όχι;

Περίπτωση 7

Παίζεις ένα διαδικτυακό παιχνίδι με φίλους σου και κάποιος που δεν γνωρίζει κανείς/μία από τους/τις παίκτες/τριες αρχίζει να συνομιλεί μαζί σου στον χώρο συνομιλίας (chat). Δεν σου μιλάει άσχημα, αλλά δεν παύει να σου είναι άγνωστος/η. Τον/την αγνοείς ή κάνεις σχετική αναφορά;

